

Гордън Диксън

ПОСЛЕДНАТА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ

ДОРСАЙ

ФАНТАСТИКА

046

SPRINT

ГОРДЪН ДИКСЪН ПОСЛЕДНАТА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ

Превод: Кънчо Кожухаров

chitanka.info

Той бе само на шестнадесет, когато се сблъска с трудностите на живота. На него бе отредено да бъде пазителят на човешките ценности. Той трябваше да оглави и развие Последната Енциклопедия — последната надежда за запазването на земния човешки вид.

Неговото име бе Хал Мейн...

... и оттук започват неговите битки с новите господари на Вселената — Другите.

„Последната енциклопедия“, както и целият цикъл „Дорсай“, от който тя е част, се посвещават на моята майка, Мод Форд Диксън, която за деветдесет и пет години по свой собствен начин постигна далеч по-велики неща.

ПЪРВА ГЛАВА

Полегатата светлина на деня, падаща върху страницата с поемата на Алфред Нойс, която Уолтър Наставника четеше, изведнъж помръкна. Сякаш нещо голямо бе затулило лицето на късното следобедно слънце, което пращаше косо лъчите си през прозореца на библиотеката до него. Ала когато Уолтър вдигна очи, звездата на Земята светеше, ярка и кръгла, на небето. Нямаше никакъв облак.

Той се начумери, остави настрана древния том и бръкна във вече старомодните си марански одежди и извади малко прозрачно кубче. То бе пълно с течност, в която обикновено плаваше тънка розова ивица от полужива тъкан. Преди четиринадесет години му го бяха изпратили тук, на Земята, останките от старата Отцепена култура на мъжете и жените от Мара — планетата, която заедно с Култис съставляваше двата Екзотични свята. Колкото и пъти през всички тия години той я погледнеше, ивицата оставаше една и съща. Сега обаче Уолтър видя, че тя лежи спаружена, почерняла и сгърчена, сякаш обгорена, на дъното на течността, която я заобикаляше. И от намека, който се съдържаше в това, някак хладнокръвно и като нещо почти очаквано от известно време, му хрумна, че часът на смъртта му е настъпил.

Той остави кубчето настрана и чевръсто се изправи на крака. На деветдесет и две все още беше висок, сух и деен. Само че той не знаеше колко време се е смалявал животомерът, нито пък колко време му остава. Ето защо мина бързо през библиотеката и излезе през един висок френски прозорец върху настланата с плочи тераса. Тя бе обградена от двата края с пищно разцъфтели люляци и се издигаше на дванайсет метра над дългото половин миля езеро, заобиколено от всички страни от имението Мейн.

На терасата, разтворил широко крака и скръстил големите си ръце на гърдите, стоеше Малачи Насуно — дорсай и бивш офицер, а сега преподавател като Уолтър. Той наблюдаваше едно тънкостенно пластмасово кану и гребеца в него, който идваше към къщата. Беше почти залез. Слънцето бързо се спускаше зад острите върхове на

Сауочката верига от Скалистите планини, които ги заобикаляха, и хвърляше откъм оттатъшния край на езерото все по-голяма сянка върху него. Гребецът се надпреварваше със сянката, като се движеше малко пред ръба ѝ по тъмносинята вода.

Без да губи време, Уолтър се забърза към пилона в края на терасата. Отвърза кордата, която — гъвкава и нагрята от слънцето — пробяга по пръстите му, като леко ги опари, и знамето с герба на излитащ от гора ястреб, изпърпори надолу към настилката на терасата.

На езерото ярко огряното от слънцето весло на кануиста плесна още веднъж и замря. Енергичната фигура изчезна през борда. Миг по-късно самото кану се наклони, напълни се с вода и потъна, сякаш го бяха разпорили отдолу и придърпали от дълбочините. Секунда по-късно напредващата по водата сянка на мрака покри мястото, където бе стоял съдът.

Уолтър усети върху лявото си ухо неочаквано топлия дъх на Малачи Насуно. Обърна се и видя масивните, дълбоко изрязани черти на стария професионален войник.

— Какво има? — тихо запита Малачи. — Защо плашиш момчето?

— Искях да се измъкне, ако успее — отвърна Уолтър. — Ние останалите сме загубени.

Кокалестото стогодишно лице на Малачи се втвърди като застиващ метал и сивите храсталаци на веждите му се събраха.

— Говори за себе си — каза той. — Когато умра, ще умра. Засега обаче съм жив. Какво има?

— Не зная — рече Уолтър. Измъкна кубчето от мантията си и го показва. — Всичко, което зная, е, че получих това предупреждение.

— Пак твоите екзотични фокуси-мокуси — изръмжа Малачи, ала изръмжаването му не бе съвсем пренебрежително. — Ще ида да предупредя Авдий.

— Няма време. — Дланта на Уолтър хвана все още масивната предмишница и спря бившия войник. — Авдий от години е готов да посрещне своя личен бог. Трябва да очакваме, че всеки миг ще започнат да ни наблюдават. Колкото по-малко изглежда, че очакваме нещо, толкова по-голям шанс ще има Хал да се измъкне.

Далече, на сенчестия бряг на езерото яркото тяло на гнездяща патица-арлекин изневиделица изскочи на открито и запърха,

полутичайки, полулетейки, по потъмнялата повърхност на водата към друга част от брега. Уолтър си откъсна.

— Браво на момчето — рече той. — Сега просто трябва да се крие.

— Ще се крие — мрачно каза Малачи. — Той вече не е момче, а мъж. Вие с Авдий непрекъснато забравяте това.

— Мъж? На шестнайсет? — попита Уолтър. Бързите старчески сълзи неочаквано навлажниха външните ъгълчета на очите му. — Толкоз бързо?

— Той е достатъчно мъж — изръмжа Малачи. — Е, кой идва? Или какво?

— Не зная — отговори Уолтър. — Това, дето току-що ти го показах, е просто устройство, което предупреждава, че се задава рязко увеличение на налягането на онтогенетичната енергия. Нали помниш, че ти казах, че едно от последните неща, които успях да ги накарам да свършат на Мара, беше да направят пресмятания за момчето. Изчисленията сочеха висока вероятност той да се сблъска с кулминация на налягането на текущите исторически сили преди седемнадесетата му година.

— Е, ако е само енергия... — изсумтя Малачи.

— Не се самозалъгвай! — каза Уолтър доста рязко за маранец. — Когато това стигне тук, ще се намерят хора или неща, чрез които то да прояви своето влияние, точно както торнадото се проявява чрез внезапен спад във въздушното налягане. Може би... — Той млъкна. Погледът на Малачи се бе отместил от маранеца. — Какво има?

— Вероятно това са Другите — спокойно рече Малачи.

Благородните му ноздри се разшириха, сякаш душейки захладняващия въздух, сега обогрени с небесно розовото сияние на залеза, което бе започнало да се стича между леко мацнатите с бяло планински върхове.

— Защо каза това? — Уолтър скришом се озърна, но не видя нищо.

— Не съм сигурен. Предчувствие — отвърна Малачи.

Уолтър долови хладината в него.

— Лошо постъпихме с нашето момче — почти прошепна той.

Очите на Малачи се преместиха обратно, за да се фокусират върху него.

— Защо? — попита настоятелно бившият войник.

— Обучавахме го за сблъсък с мъже — с мъже и в краен случай с жени — прошепна Уолтър, като се прегърби от усещането си за вина. — А тия дяволи сега беснеят из четиринадесетте свята.

— Другите не са дяволи! — отсече Малачи, без да си дава труд да говори тихо. — Смеси твоята кръв с моята и с кръвта на Авдий — смеси кръвта на всички Отцепени култури, ако щеш, и пак ще получиш хора. Хора като хора — нищо друго. Не можеш да извадиш от гърнето нещо, което не си сложил вътре.

— Мъже и жени, но Други. Хибриди. — Уолтър потрепери. — Хора с половин дузина таланти в една кожа.

— И какво от това? — изръмжа Малачи. — Човек живее, човек умира. Ако е живял добре и е умрял добре, какво значение има какво го е убило?

— Но това е нашият Хал...

— Който някой ден ще трябва да умре като всеки друг. Я се изпъчи! — промърмори Малачи. — На Екзотиките изобщо ли нямат гръбнаци?

Уолтър се стегна. Изправи се, задиша дълбоко и контролирано за няколко секунди, а сетне си наложи спокойствието като плащ.

— Имаш право — рече той. — Хал поне разполагаше с всичко, което ние тримата можехме да му дадем, като умения и знания. Той притежава творческите способности да стане велик поет, ако остане жив.

— Поет! — безрадостно каза Малачи. — Има няколко хиляди полезни неща, които би могъл да направи с живота си. Поетите...

Той млъкна. Очите му срещнаха Уолтървите с рязко предупреждение.

Очите на Уолтър възприеха посланието. Той пъкна длани в широките ръкави на синята си мантия с жест на завършеност.

— Но поетите също са хора — каза той приветливо и небрежно като човек, който привежда някой лек довод заради самия довод. — Ето защо сред поетите от деветнадесети век например ценя толкова високо Алфред Нойс. Познаваш Нойс, нали?

— Трябва ли?

— Така мисля — рече Уолтър. — Разбира се, признавам, че в днешни дни никой не помни от неговите поеми нещо друго, освен

„Разбойникът“. Само че „Приказки от кръчмата на русалките“ и оная друга негова дълга поема — „Шерууд“ — те и двете носят гениалност в себе си. Виждаш ли, има един пасаж, където Оберон, кралят на елфите и самодивите, разказва на своята свита за факта, че Робин Худ ще умре, и обяснява защо самодивите дължат на Робин...

— Никога не съм я чел — неучтиво издудна Малачи.

— Тогава ще ти цитирам нещо от нея — каза Уолтър. — Оберон говори на своите хора и разказва на един от тях, когото Робин веднъж е спасил от нещо, което онзи си е мислел, че е безобидно като паяжина. И това, което Нойс кара Оберон да каже, е — слушай сега:

*„Спаси я той от лапите на тоз магьосник,
туй злобно същество, таз мрачна стара тайна,
която всички знаем и от която тъй се плашим...“*

Уолтър млъкна, защото от люляковите храсти зад Малачи излезе слаб, бледолик младеж с тъмен делови костюм и вакуумен пистолет с дълго, тясно и защитено с намотка дуло. Миг по-късно към него се присъедини и втори въоръжен човек. Уолтър се обърна и видя още двама да се появяват от храстите откъм неговия край на терасата. Четири пистолета държаха под обстрел двамата стари мъже.

— „... тъй нежно я изтръгна, че и едничък дъгоцветен ярък лъч по нейните криле не се засенчи...“ — Нечий дълбок вибриращ глас довърши цитата и един много висок мъж с тъмна коса и слабо, тясно лице, хванал книгата, която Уолтър току-що бе цитирал, с мушнат между страниците дълъг пръст, излезе от същия онзи френски прозорец, от който преди няколко минути беше излязъл Уолтър.

— Но не виждате ли — продължи той, обръщайки се към Уолтър, — как всичко се хлъзва надолу и след този пръв изблик на сила, който вие ей сега цитирахте, става просто хубавичко и засукано? Виж, ако вместо това бяхте избрали песента на Блондин Менестрела от същата тая поема...

Гласът му изведнъж придоби сила и богатство и той почти изпя цитираните строфи по маниера на църковното пеене на средновековните монаси.

*„Рицарю по пътя тесен,
накъде ще яздиш ти?
— Все напред — така ми рече,
— моя обич, къмто теб!“*

— ... тогава щях да бъда принуден да се съглася с теб.

Уолтър сведе глава с идеята за нещо малко повече от чиста учтивост, обаче в гърдите си усещаше предателско вълнение. Великолепният глас, високата изправена фигура пред него, се домогваха до чувствата на Уолтър, възпитавани в един цял живот от тънкости, които изискваха от него онова одобрение, което би изпитал към един Страдивариус в ръцете на някой голям цигулар.

Против волята си, Уолтър изпита прилива на желанието — разбира се, беше немислимо да му се подчини — да отдаде признание на високия мъж, сякаш той беше господар или крал.

— Мисля, че не ви познаваме — бавно каза Уолтър.

— Казвам се Аренс. Блейс Аренс — каза високият мъж. — И няма защо да се безпокоите. Никой няма да пострада. Просто ние бихме искали да използваме вашето имение за една кратка среща, утре или може би вдругиден.

Той се усмихна на Уолтър. Силата на характерния му глас се оцветяваше от слаб акцент, който звучеше донякъде като архаичен английски. С нищо неотличаващите се черти на лицето му се сливаха и се оформяха от специфичните линии около устата и очите в нещо, което придаваше усещане за представителност. Тези линии смекчаваха правия нос, тънките устни, широкото и високо чело и блестящите кафяви очи в израз на насмешлива доброта.

Под такова лице островатите и необикновени широки рамене, които биха изглеждали непропорционални при по-нисък мъж, изглеждаха съвсем нормални при необичайната височина на неговото изправено и стройно тяло. Сега това тяло стоеше отпуснато, но несъзнателно балансирано, подобно на тялото на прозяваща се пантера, а бледоликите млади убийци до него, го зяпаха с боготворящия взор на кучета.

— Ние? — запита Уолтър.

— О, ние сме нещо като клуб. Да ви кажа истината, по-добре ще е изобщо да не се безпокоите за това. — Аренс продължи да се усмихва на Уолтър, като погледна към езерото и оная част от залесения му бряг, която можеше да се види от терасата. — Тук би трябвало да има още двама, нали? — каза той, като пак се обърна към Уолтър. — Още един преподавател на вашата възраст и вашият ученик, момче на име Хал Мейн? Къде може да са те сега?

Уолтър поклати глава, преструвайки се, че не знае. Очите на Аренс се насочиха към Малачи, който посрещна погледа му с безразличието на каменен лъв.

— Добре, ние ще ги намерим — каза безгрижно Аренс и пак се обърна към Уолтър. — Виждате ли, бих искал да се запозная с това момче. Той сега трябва да е... на колко...? На шестнайсет?

Уолтър кимна.

— Четиринайсет години, откакто са го намерили... — Гласът на Аренс беше откровено умислен. — Трябва да притежава някои необичайни качества. Ще трябва да ги е имал, за да е останал жив — момче, което едва се е научило да ходи — само на повреден космически кораб, дето кой знае колко дълго се е носил из Вселената. Кой са били родителите му — това изобщо успяха ли да открият?

— Не — каза Уолтър. — В бордовия дневник било записано само името на момчето.

— Забележително момче... — каза пак Аренс и обиколи с поглед езерото и околностите му. — Казвате, че сте сигурен, че не знаете къде е той сега?

— Не — отговори Уолтър.

Аренс погледна въпросително Малачи.

— Коменданте?

Малачи презрително изпръхтя.

Аренс се усмихна на бившия войник също тъй топло, както се бе усмихнал и на Уолтър, ала Малачи си остана все същия каменен лъв. Усмивката на високия мъж избледня и стана тъжна.

— Вие не харесвате Другите хора като мен, нали? — каза той малко тъжно. — Само че времената се промениха, коменданте.

— Много лошо — сухо рече Малачи.

— Но и много вярно — каза Аренс. — Хрумвало ли ви е изобщо, че вашето момче може да се окаже един от нас? Не? Е, да поговорим за

други неща, ако това предположение ви безпокои. Аз не мисля, че споделяте интереса към поезията, като вашия приятел, другия възпитател? Да речем, към нещо като Тенисъновата „Смъртта на Артур“ — поезия за мъжете и войната?

— Знам я — рече Малачи. — Тя е достатъчно добра.

— Тогава би следвало да си спомняте какво е казал крал Артур в нея за променливите времена — каза Аренс. — Нали помните — когато Артур и сър Бедивер накрая остават сами и сър Бедивер пита краля какво ще стане сега, когато цялата компания от Кръглата маса се е разпиляла, а самият Артур заминава за Авалон. Помните ли какво отвърща тогава Артур?

— Не — каза Малачи.

— Той отговаря... — И гласът на Аренс отново се понесе в целия си блясък. — „Променя се старият ред, струвайки място на нов...“ — Аренс спря и многозначително погледна стария войник.

— „... и Господ по начини много изявява своята същност — за да не би някой иначе добър обичай да поквари света“ — прекъсна го нечий остър, триумфиращ глас.

Всички се извърнаха. Авдий Заветника, третият от преподавателите на Хал Мейн, бе изведен през френския прозорец сред тях от насочения вакуумен пистолет на пети въоръжен човек.

— Ти пропусна да довършиш цитата — рязко каза Авдий на Уолтър. — Това се отнася и до теб, Други човече. В Божиите очи, ти също си не повече от валмо дим и случайна цимбална нота. Ти също си осъден по Негова воля — ей така!

Беше стигнал по-далеч, отколкото бе допускал младият му страж. Така че, при последната си дума той щракна с костеливите си пръсти под самия нос на Аренс. Аренс се разсмя, но сетне лицето му изведнъж се измени.

— Мишените! — каза троснато той.

Напрежението се плъзна като невидима светкавица по цялата тераса. Когато Авдий щракна с пръсти, трима от четиримата пищовлии, които вече бяха тук, престанаха да държат на прицел Уолтър и Малачи, за да насочат пистолетите си към него. Само един продължи да стои с насочено към Малачи оръжие. Шибнати от гласа на Аренс, прегрешилите стрелци сега почти панически насочиха обратно оръжията си към първоначалните си мишени.

— Ох, глупаци, млади глупаци! — меко им каза Аренс. — Гледайте мен!

Те пребледняха и виновните им очи боязливо се насочиха към лицето му.

— Маранецът — Аренс посочи Уолтър, — е безобиден. Неговите хора са го научили, че насилието — всяко насилие — ще осакати мисловния му процес. А този фанатик, може би си струва един пистолет. Само че, виждате ли оня старец?

И той посочи неподвижния Малачи.

— Ако заключа някой от вас, както е въоръжен, с него — невъоръжения, в някоя тъмна стая, не бих се надявал и за секунда, че има шанс да видя този някой отново жив.

Той млъкна, а въоръжените мъже се свиха страхливо пред него.

— Вие тримата ще държите на мушка коменданта — продължи най-накрая той със спокоен тон. — А другите двама ще наблюдават нашия религиозен приятел. Аз... — той меко им се усмихна, — се нагърбвам да се опитам да се защитавам сам от маранеца.

Пистолетите послушно се изместиха, оставяйки Уолтър непокрит. Той усети моментен пристъп на нещо като срам. Само че фината машина на ума му, на която се бе позовал Аренс, се беше задействала и изпитаната за малко неплодотворна емоция бе отмита от една нова насока на мисълта. Междувременно Аренс насочи пак поглед към Авдий.

— Знаеш ли, че не си много симпатичен човек? — каза той на квакера.

Авдий стоеше невпечатлен и непоклатим. Фанатизирано настроен срещу фанатизма, ренегат от тоталитарната свръхрелигиозност на Отцепената култура, която го бе родила, на ръст квакерът се издигаше почти колкото Аренс. Но от тук нататък всяко сравнение между двамата тръгваше в различни посоки.

Авдий не бе глупак и Уолтър, поради четиринадесетте години съвместен живот с него, забеляза, че той вече е схванал положението. Изправен, очи в очи пред очевидната необходимост да защити момчето, което бе обучавал, с цената на собствената си смърт, Авдий се отнесе към последния миг на живота си, не с деловото безразличие на Малачи, нито пък с философското приемане на Уолтър, а с яростна, мрачна и изгаряща радост.

Със сурово изражение, лице на череп и изтънял като вейка от целия си живот, прекаран в самодисциплина, осемдесетте и четири години на Авдий не бяха оставили от него нищо повече от един корав и тесен фенер от сиво-черна кожа и кости. Този фенер се осветяваше от всепоглъщащата вътрешна вяра в неговия индивидуално скроен Бог — Бог, чиито доброта и милосърдие представляваха пряка антитеза на мрачния и отмъстителен Бог от родната култура на Авдий и пряка, съзнавана антитеза на самия Авдий.

Без да забелязва хумора на Аренс, както и всички други незначителни неща, той скръсти ръце и се взря право в очите на по-високия от него мъж.

— Горко ти — хладнокръвно каза той, — горко на теб, Други човече, и на всички от твоята раса. И пак ще кажа, горко на теб!

За секунда, когато се сблъска с дълбоко хлътналите, изгарящи очи на това тъмно костеливо лице, Аренс леко се смръщи. Погледът му се отклони и се прехвърли от Авдий на стрелеца, който го държеше на мушка.

— Момчето? — запита Аренс.

— Търсихме... — Гласът на младия мъж бе хрипкав, почти шепнещ. — Няма го никъде... никъде около къщата.

Аренс рязко се извъртя, за да погледне Малачи и Уолтър.

— Някой от вас знае ли дали е наблизо?

— Не. Той... — Уолтър неуверено се поколеба, — може би е отишъл на екскурзия или да се поразходи из планините...

Той видя, че кафявите очи на Аренс се фокусираха върху него. Щом ги погледна, тъмните им зеници без никакво предупреждение видимо нараснаха и се издуха, сякаш най-накрая щяха да изпълнят цялото зрително поле на Уолтър. И отново емоционалният ефект от странния глас и господстващото присъствие прокълтя в паметта му.

— Вижте, глупаво е да го правите — каза кротко Уолтър, без да се опитва да отклони вниманието си от омагьосващия поглед на Аренс. — Хипнотичното господство над която и да е форма изисква поне несъзнавано съдействие от страна на обекта. А пък и аз съм екзотик от Мара.

Зениците изведнъж отново станаха нормални. Този път обаче Аренс не се усмихна.

— Тук нещо става... — започна бавно той.

Само че Уолтър вече бе осъзнал факта, че времето е изтекло.

— Всичко, което е по-различно — прекъсна го той, — е това, че ме подценихте. Мисля, че някакъв генерал веднъж беше казал, че изненадата струва колкото цяла армия...

И от тези няколко стъпки разстояние, които ги разделяха, той се хвърли към гърлото на Аренс.

Нападението беше несръчно, то бе проведено от тяло и ум, необучени дори за мисълта за физическо насилие; и Аренс го отклони встрани само с една ръка така, както би отклонил внезапното избухване на някое тромаво дете. Само че в същото време човекът зад Авдий стреля и сякаш нещо тежко удари Уолтър от страни. Той усети, че се стоварва на терасата.

Но колкото и безполезна да бе атаката му, тя отвлече вниманието на поне един въоръжен пазач и в тази частица от секундата Авдий се хвърли — но не срещу някой от стрелците, които го пазеха, а срещу един от ония, които държаха на прицел Малачи.

Самият Малачи се раздвижи още при първото движение от нападението на Уолтър. Той връхлетя върху единия от двамата, които все още го държаха на мушка, преди първият от тях да успее да стреля. Изстрелът от пистолета на другия мина безвредно през мястото, където старият войник бе стоял секунда по-рано.

С един замах на отворената си длан Малачи посече стрелеца, до който бе стигнал, така както човек може да посече стъбло на цвете. Сетне се извъртя, докопа онзи, който не го уцели и го хвърли на огневата линия на изстрелите от пистолетите на другите двама, които следяха Авдий — точно когато единственият останал въоръжен мъж, попаднал в хватата на Авдий, успя да стреля два пъти.

В същия миг Малачи стигна до него и двамата се строполиха заедно, като стрелецът се претърколи върху стария човек.

От равнището на настилката, легнал полуизвърнат на хълбок, Уолтър се втренчи в опустошението, предизвикано от неговата атака. Авдий лежеше с така извърната глава, че очите му — отворени и неподвижни — гледаха празно към Уолтър. Той не помръдваше. Не помръдваше и човекът, когото Малачи бе ударил, нито другият стрелец, когото бившият войник бе хвърлил пред пистолетите на двамата му другари. Третият стрелец — онзи, когото хвърленият бе повалил, се гърчеше и стенеше странно на терасата.

Единият от останалите двама пазачи лежеше неподвижно върху Малачи, който бе престанал да се движи, а другият все още бе на крака. Той се обърна към Аренс и се присви пред унищожителния блясък във визора на Другия.

— Глупаци с глупаците! — меко рече Аренс. — Не ви ли казах да се съсредоточите върху дорсая?

Оставащият стрелец мълчаливо се затвори в черупката си.

— Добре — въздъхна Аренс. — Вдигни го. — Той посочи към стенещия мъж и се обърна към стрелеца, който лежеше върху смълчаното тяло на Малачи.

— Свести се — сбута го Блейс с върха на обувката си. — Всичко свърши.

Мъжът, когото побутна, се изгърколи от тялото на Малачи и се просна на камъните, а главата му се извъртя под странен ъгъл спрямо тялото. Вратът му беше счупен. Блейс бавно си пое дъх.

— Трима мъртви и един ранен — каза той, като че на себе си. — И то само за да убием трима невъоръжени стари учители. Какво прахосничество. — Той поклати глава и се обърна към стрелеца, който вдигаше стенещия мъж.

„Значи си мислят, че аз също съм вече мъртъв“ — помисли Уолтър, лежейки на плочника.

Той осъзна това без особена изненада. Блейс вече придържаше отворен френския прозорец, така че неговият придружител да може почти да внесе на ръце ранения. Блейс го последва с пръст, все още отбелязващ онова място в томчето с поезията на Нойс, което Уолтър бе цитирал първоначално. Френският прозорец се затвори. Уолтър остана насаме с мъртвите и умиращата светлина на деня.

Той бе наясно, че зарядът на вакуумния пистолет го бе ударил отстрани; и някакво усещане, че нещо вътре в него тече, потвърждавайки убеждението му, че раната е смъртоносна. Лежеше в очакване на собствения си край и след малко у него се надигна една мисъл — това, че нито Аренс, нито оцелелият стрелец бяха осъзнали, че той е още жив, бе нещо като малка победа.

Той бе откраднал още няколко мига живот. Това бе минимална победа, която се прибавяше към голямата — че сега нямаше никой, от когото надареният с много таланти ум на Блейс би могъл да извлече заключение за уникалната ценност на Хал. Ценност, която, тъй като бе

свързана с един възможен максимум в налягането на онтогенетичната енергия, би могла да се окаже също тъй опасна за Другите, както те биха могли да бъдат за Хал, стига да осъзнаеха, че той може да представлява заплаха за тях.

Именно това разбиране за Хал, като за възможна опасност бе нещото, което Уолтър тъй много искаше да скрие от Аренс. И той беше успял да го стори. Сега те вероятно щяха да претърсят околността за момчето, но без да са особено притеснени, така че Хал може би щеше да успее да избяга. Уолтър усети вълна на скромн триумф.

Но залезът — червен и около него, както и около другите мълчаливи тела, се смрачаваше. Усещането за триумф избледня. Животът му бързо изтичаше от него и той за пръв път осъзна, че никога не е искал да умре. Само да можех, помисли той, да поживея, за да помисля още малко.

Усети моментно неизразимо и болезнено чувство на съжаление. Изведнъж му се стори, че ако продължи да живее само още няколко часа, някои от отговорите, които бе търсил цял живот, може би щяха да дойдат при него. Ала после това усещане също избледня, а светлината сякаш бързо помръкна и той умря.

Слънцето залязваше. За кратко време неговите лъчи напуснаха каменната тераса и дори тъмните плочи върху покрива на къщата. Тъмнината изпълни областта под планината и френският прозорец над плочника на терасата се освети в жълто от лампите в библиотеката. За кратко небето също остана светло, ала и това отмина и на кадифеночерното безлунно небе останаха само диамантените точки на блестящите звезди.

Долу, край езерния бряг високите тръстики, които се издигаха от черната вода до сушата, се размърдаха. Почти беззвучно високата и тънка като фиданка тъмна фигура на едно шестнадесетгодишно момче се изкатери на тревистия бряг, изправи се — трепереца и капеща — и се загледа в терасата и осветения дом.

ВТОРА ГЛАВА

За момент той само стоеше и гледаше. Чувстваше се вцепенен и откъснат от действителността. На терасата се беше случило нещо. Той бе станал свидетел, ала в ума му имаше някаква преграда, някаква стена, която му пречеше да си спомни какво точно се бе случило. Във всеки случай сега нямаше никакво време да го проучва. Усещането, че трябва да бърза, отдавна имплантирано в очакване на точно такъв момент, го тласна с все сила, принуждавайки го да поеме към някои репетирани действия на които беше обучен за подобен случай, когато дори мисленето би се оказало невъзможно. Подчинявайки се на тая принуда, той изчезна от погледа сред заобикалящата езерото зеленина.

Тук, в полумрака Хал бързо тръгна покрай езерото, докато не стигна до малка постройка. Отвори вратата и влезе в неосветеното помещение.

Беше барака за инструменти, пълна с оборудване за обработване на земята; всеки, който не познаваше мястото, би се блъснал в няколко десетки такива инструменти оставени на две крачки зад вратата. Само че Хал Мейн, макар и да не включи осветлението, тръгна леко между тях, без да докосва нищо, сякаш очите му можеха да виждат в тъмницата.

Всъщност това беше малка част от неговото обучение — слепешката да намира пътя си във вътрешността на тази барака. С увереността на опита и само с опипване, той откри една лавица на стената, завъртя я около скритата ѝ ос в средата и отвори едно тясно тайно отделение между две греди от задната стена на бараката. Пет минути по-късно Хал се плъзна навън, а отделението пак се затвори зад гърба му. Сега обаче беше облечен в сухи дрехи — сиви панталони и синьо полуяке. Носеше малка пътна чанта и бе пхнал във вътрешния джоб на късото си яке документи. Те му даваха право да пътува до всеки от четиринадесетте населени свята, а и картите и ваучерите, които му даваха достъп до достатъчно земянски и междупланетни фондове, за да замине в цял куп посоки извън Земята.

Хал отново тръгна между черните като нощ дървета и храсти в посока към къщата. Преднамерено не мислеше — не беше мислил от мига, в който видя знамето да се спуска и реагира, като се скри в езерото. Мисълта се опитваше да се върне обратно, но обучението му все още я съдържаше; и за момента у него нямаше нито воля, нито желание тя да пробие път през стената в ума си.

Той не мислеше, само се движеше — но се движеше като ивица мъгла над нощния терен. Уроците му бяха започнали още с прохождането, а той бе попаднал в ръцете на трима експерти, които буквално живееха заради него и бяха излели у него всичко, на което трябваше да го научат. От негова гледна точка изглеждаше съвсем естествено и нормално да знае това, което знаеше, и да бъде способен да прави това, което правеше. Без усилие, почти без да съзнава той мина леко и тихо през тъмната гора, където почти всеки би се блъскал и вдигал шум.

Най-подир Хал стигна до терасата. Плътната сянка — прекалено обгърнатата от мрака, бе скрила случилото се там, при все че слаба светлина се разстиляше от прозорците на библиотеката. Обучението му го задържа настрана от сянката, той не погледна към нея, не започна да я проучва. Вместо това тръгна към ръба на един от прозорците на къщата, откъдето можеше да погледне надолу към самото помещение.

Подът на библиотеката беше почти на два метра под равнището на терасата, така че отвътре прозорецът, през който той погледна, се намираше високо над външната стена. Самото помещение беше и дълго, и високо, а наредените от пода до тавана лавици бяха здравата натъпкани с няколко хиляди древни, печатни и подвързани тома, съдържащи творби от рода на поемите на Алфред Нойс, които Уолтър Наставника обичаше да чете. В камината, намираща се в единия край, тъкмо бе разпален огън, който хвърляше ръждива, уютна светлина от пламъка си върху тежките мебели, книгите и тавана. Двамата мъже в помещението стояха и говореха. Те бяха толкова високи, че раменете им почти стигаха до едно равнище със стъпалата на Хал. Стойки обрънати един към друг, между тях имаше някакво напрежение като между партньори, които всеки миг могат да се превърнат в противници.

Единият беше високият мъж, когото Хал бе видял по-рано на терасата. Другият бе човек с почти същия ръст, ала тежеше поне един път и половина повече от първия. Не беше дебел. Той просто беше с по-мощно телосложение — с такива заоблени и дебели ръце и тяло, че дори при по-малкия мащаб на някой човек с нормален ръст те щяха да го карат да изглежда страшен. Лицето му беше кръгло и приветливо с къса къдрава гарвановочерна коса. Той се усмихваше жизнерадостно. Застанал така срещу по-високия и по-строен мъж, той изглеждаше грубо скроен и едва ли не размъкнат в своите меки широки панталони и платнено сако, които представляваха кестенявия му бизнес костюм. За разлика от него по-високият мъж — със сиви панталони и къса черна пелерина — изглеждаше добре облечен и дистанциран.

Хал се приближи до ръба на рамката, за да види дали може да чуе разговора им; думите отвътре едва достигаха до ухото му през изолиращото стъкло.

— ... най-късно утре — говореше високият. — Тогава всички би трябвало да са тук.

— Добре бе наистина да са тук. Теб ще държа отговорен, Блейс — каза едрият чернокос мъж.

— Че кога не си го правил, Дахно?

Нейде далеч в дълбините на ума на Хал нахлу късче информация. Дахно или Дано — произнасяха го различно — беше човекът, за когото обикновено се говореше, като за водач на онази халтава мафиоподобна организация, за която се казваше, че чрез нея Другите увеличават своя контрол над населените светове. Имаше тенденция техните хора да говорят за Другите само с първите им имена — като за крале. Блейс... това трябваше да бъде Блейс Аренс, един от по-второстепенните водачи на Другите.

— Винаги, Блейс. Като и сега. Твоите Кучета са направили там горе доста голяма каша.

— Твоите Кучета, Дахно.

Дебелият гигант пренебрегна отговора.

— Кучетата, които аз ти заех. Твоята задача беше да подготвиш това място за Конференцията, господин заместник-председател.

— Твоите Кучета не са обучени, господин председател. Те обичат да убиват, защото си мислят, че така доказват цената и качествата си в нашите очи. Това ги прави ненадеждни дори с вакуумни пистолети.

Дахно се изхили. Очите му бяха остри и ярки.

— Да не би да ме притискаш, Блейс?

— Това е отговор на твоето притискане.

— Добре, но гледай да е в поносими граници. Както и да е, утре тук ще се съберем петдесет и трима човека. Телата нямат никакво значение, стига да не ни се мяркат пред очите. После можем да забравим за тях.

— Момчето няма да забрави — каза Блейс.

— Момчето?

— Ученикът, когото тия тримата са отглеждали и наставлявали.

Дахно леко изсумтя.

— И ти се безпокоиш заради едно момче? — каза той.

— Мислех, че ти си този, който приказваше за добре свършената работа, Дахно. Старците умряха, преди да могат да ни кажат нещо за него.

Дахно пак махна с ръка във въздуха — тоя път с леко нетърпение. Хал го наблюдаваше, застанал отвън извън острието на светлината от прозореца.

— Но защо е трябвало Кучетата да ги оставят живи?

— Защото не съм им казал да убиват. — Гласът на Блейс като че ли не стана по-висок, ала мина през стъклото със странна чистота до ушите на Хал.

Дахно повдигна глава, за да погледне високия мъж, а лицето му за миг загуби приветливия си израз и стана просто внимателно.

— Като оставим това настрани — каза той с непроменен тон, — какво друго биха могли да ни съобщят?

— Нещо повече. — Гласът на Блейс отново стана както преди. — Не погледна ли проспектите, когато реши да направим конференцията си тук? Това място е било закупено чрез фонд. Той е изграден чрез продажбата на някакъв нерегистриран междузвезден кораб от куриерски тип, който бил открит да се носи близо до Земята. Момчето е открито в него и тогава е било двегодишно или дори по-малко. На борда нямало никой друг. Не обичам загадките.

— Това, което не обича загадките, е екзотичната ти кръв — каза Дахно. — Къде ще стигнем, ако се захващаме с разгадаването на всяка загадка, на която се натъкнем? Нашата задача е да контролираме машинарията, а не да я разбираме. Кажи ми има ли друг начин, по

който няколко хиляди души могат да се надяват да управляват четиринадесет свята.

— Може и да си прав — рече Блейс. — Само че това все пак е небрежна работа.

— Блейс, овнето ми — каза Дахно. Също като при Блейс преди малко гласът му се промени едва-едва, ала в очите му се отрази червената светлина на огъня. — Аз никога не съм небрежен. Знаеш го.

Откъм езерото подухна свеж нощен бриз. Лекият и внезапен порив на вятъра шибна клоните на един люляк в стъклото на друг от прозорците на библиотеката. Двамата мъже вътре веднага погледнаха към звука. Хал безшумно отстъпи от прозореца в по-плътната сянка.

Сега обучението му го подтикваше да се махне оттук. Време беше да тръгва. Той се полуизвърна към терасата, все още неосъзнал ясно в ума си истинската картина на видяното, но с празното усещане, че напуска нещо, към което никога повече няма да има възможност да се върне. Само че обучението му бе предвидило и това усещане, така че той го преодоля. Обърна гръб на терасата и къщата и в тих тръс побягна между околните дървета.

В околността имаше настлани с чакъл шосета за трафика на коли на въздушна възглавница, но пътят, който Хал избра, ги заобикаляше. Бягаше равномерно и с лекота през ухаещия на бор нощен горски въздух. Стъпките му не издаваха никакъв звук по мъртвите иглички от дърветата на земята и вдигаха съвсем малко повече шум по ивиците гола скала и твърда почва. Движеше се равномерно с дванадесет километра в час и след малко повече от час и половина стигна до малкия търговски център, известен под името Търкел. Имаше цяла дузина други такива центрове и две градчета, които бяха по-близо и до които можеше да стигне за по-малко време, но някакъв неосъзнат инстинкт — резултат от неговото обучение — го накара да избере Търкел.

Благодарение на този инстинкт в Търкел той трябваше да изчака само четиринадесет минути, преди движещия се по разписание автобус да спре там по пътя си към Боузман, Монтана. Хал беше единственият пътник, който се качи в меката планинска нощ. Влезе в автобуса и вкара един от кредитните билети, които носеше, в устройството за автоматичен контрол. Устройството отбеляза таксата

за това пътуване, затвори вратите зад гърба му с мека „въздишка“ и отново вдигна превозното средство във въздуха.

Пристигна в Боузман малко след полунощ и хвана совалка до космодрума в Солт Лейк. После, докато ранното утро обагреше в розово небето зад околните планини, взе орбитална совалка от космодрума до едно забулено в сиво кълбо — Последната Енциклопедия — което плуваше в орбита около Земята на хиляда и шестстотин километра над нейната повърхност.

Совалката взеше не повече от петдесет-шестдесет пътници — като преди да се качат, всички те трябваше да минат през предварителната проверка. Сред документите на Хал имаше един редовно презаверяван ученически паспорт за еднократно посещение на неговото собствено име. Земята, Дорсай, Мара и Култис бяха единствените четири свята, на които Другите все още не бяха получили контрол над местните правителства. На Земята обаче единствено архивите на Последната Енциклопедия можеха да се смятат защитени от шпионажа на Другите, така че всички кредитни и информационни трансакции, които Хал направи, откакто напусна дома си, бяха с документи или билети на името на Алън Семпъл. Щом совалката излетя, той ги унищожи, така че вече не носеше нищо, което би могло да покаже връзката му с временно използваното фалшиво име. Автоматизираните архиви в Последната Енциклопедия щяха да бъдат прекалено добре информирани за него, за да се надява да използва фалшиво име; но в тях с истинското си име щеше да бъде в безопасност.

На хиляда и двеста километра от повърхността на Земята совалката започна своя подход към Последната Енциклопедия. На екрана на седалката отпред Хал я съзря за пръв път като сребърен полумесец, който ставаше все по-голям с излизането им от сянката на Земята, докато не се превърна в малко сребърно кълбо от отразена слънчева светлина. С приближаването им обаче малкото кълбо се разрастваше неумолимо и огромните размери на Енциклопедията започнаха да се очертават.

Само че не само размерите ѝ задържаха Хал на седалката му, а вниманието му — приковано към екрана, където масивната сфера все набъбваше и набъбваше. За разлика от останалите пасажери на борда на совалката, Уолтър бе възпитал у него специално уважение към

онова, което Енциклопедията обещаваще. Безброй пъти я бе съзерцавал на подобни екрани, но никога досега не бе изпитвал чувството, че той самият ще стъпи на нея.

Совалката забавяше ход, като с приближаването към сферата, изравняваше скоростта си към нейната.

От толкова близо Хал виждаше, че повърхността ѝ изглежда като загърната в плътна сивкава мъгла. Това трябва да беше резултат от защитните силови панели, които се вплитаха един с друг около Енциклопедията — разработени на принципа на фазовия преход, който преди четиристотин години беше открил ерата на свръхсветлинната комуникация и транспорт. Силовите панели бяха откритие и строго пазена тайна на хората от Енциклопедията. Именно те от разстояние придаваха на конструкцията нейния сребрист блясък — също както ранната светлина на деня посребрява сивата утрешна мъгла ниско над водата на някое езеро.

Вътре сред тия панели Енциклопедията бе неуязвима за всякакви материални атаки. Само в точките, където панелите се съединяваха, имаше слаби места, които се налагаше да бъдат бронирани по обичайния начин, и сега совалката се насочваше точно към една от тези точки, за да намери пристан, където да разтовари пасажерите си.

Материалната форма на Енциклопедията беше скрита зад щита, който тия панели осигуряваха: конструкция от метал и магия — метал от вените на Земята и магия от същата онази сила, която бе направила възможни фазовия преход и панелите — така че нямаше никакъв начин някой да може да определи единствено чрез наблюдения какво от коридорите и помещенията във вътрешността на Енциклопедията е направено от материя и какво е силов панел. Хората вътре в тази структура не толкова се движеха, колкото биваха придвижвани. При подходяща команда помещението, в което се намираха, заставаше редом до помещението, в което искаха да отидат. И въпреки това — също ако пожелаеха — имаше за преминаване дълги и наглед масивни коридори, както и масивни врати, които се отваряха на различни места в конструкцията...

Метал и магия... — като момче Хал Мейн бе възпитаван да благоговее към Енциклопедията, откакто се помнеше. За момента това благоговение подсилваше защитната стена у него. Тя го защитаваше от онова, което иначе можеше да си спомни от предишните няколко часа.

Сега той си припомни, че Енциклопедията е замислена от един земен жител — Марк Торе. Само че нито Марк Торе, нито дори Земята биха успели да я изградят сами. За да бъде завършена, са били нужни сто и тридесет години и цялото огромно богатство, което двата богати Екзотични свята — Мара и Култис — можели да отделят за построяването ѝ. Първата част от конструкцията била сглобена на Земята — в Екзотичния анклав край Сейнт Луис в Северна Америка. Сто и две години по-късно полузавършената конструкция била издигната на първоначалната си орбита само на двеста и петдесет километра над Земята. Дванадесет години по-късно били приключени и последните работи по нея и тя била издигната тук, на окончателната си орбита.

Теорията на Марк Торе постулирала една тъмна област, която винаги е съществувала в човешкото съзнание за самия човек, област, където самосъзнанието му отказваше да действа — така както никой оптически механизъм не би могъл да действа в сляпата зона, където се намира той самият. В тази област, твърдяла теорията на Торе, човечеството най-накрая ще открие нещо, което у хората от Отцепените култури на новите светове е изгубено. И веднъж намерено, то ще се окаже ключът към последното и най-велико израстване на човешката раса.

В тази теория, както и в самата Енциклопедията имаше някаква широта на мечтата и целта, която винаги бе отеквала мощно в Хал. Същият отклик го докосна и сега, когато совалката стигна мястото, където се събираха ъглите на четири от огромните, нематериални силови панели, и диафрагмата, където техните полета се срещаха се разшири, за да разкрие едно отверстие в зоната за кацане, което ги очакваше.

Совалката се понесе натам наглед много бавно и се намести в дока, който я очакваше. Внезапно ги обгърна взрив от светлина. Отверстието, което изглеждаше тъй малко, докато приближаваха, се оказа камера с такъв диаметър, че совалката се губеше в нея. Вътре бе пълно с работници, хора и машини.

Хал се изправи на крака и се присъедини към тълпата от пътници, които вървяха към изхода на космическия кораб. Пристъпи през отвора върху една наклонена рампа сред рева и звъntenето на тежките машини, които се движеха около машината по металния под и

по стените. Метал и магия... той се спусна по наклона на рампата и мина през един леко замъглен кръг, който бе вход към вътрешните части на Енциклопедията. Щом пристъпи през кръга, целият шум зад него престана като отрязан с нож. Установи, че един движещ се под го носи напред по коридор със стени, облени в мека светлина, с приглушено съскане, което му се видя добре дошло след току-що напуснатата шумотевица и което като че смекчаваше дори тихите разговори между неговите спътници.

Редицата се забави, спря, придвижи се напред две крачки, спря отново, тръгна и отново спря. Пасажерите пред него показваха своите разрешителни пред един стенен екран, откъдето ги гледаше теснолик и чернокос млад мъж.

— Чудесно. Благодаря ви. — Младият мъж кимна на пътника пред Хал и той тръгна напред.

Щом Хал пристъпи наравно с екрана, мъжът излезе от обхвата на камерата и на освободеното място под облак от светлоруса коса се появи енергично женско лице, достатъчно младо, за да бъде по-скоро на момиче, отколкото на жена. Под блестящата златиста коса имаше засмяна откровена физиономия и кафяви очи с плаващи в ирисите им зелени точки.

— Така... — Щом Хал вдигна документите си пред екрана, тя ги погледна, а след това се взря в него. — Вие сте Хал Мейн? Чудесно.

На Хал му се стори, че очите ѝ се взряха в неговите с особено дружелюбие и успокоението от това, че я бе видял така, за секунда опасно отслаби стената, която скриваше някои неща назад в ума му. После той тръгна напред.

Коридорът продължаваше. Сега хората пред него се движеха по-бързо в редица по един. Напред един глас им говореше отнейде.

— ... Ако обичате, моля, спрете на мястото, където коридорът се разширява и се послушайте. Кажете ни, ако чуете нещо. Това е Точката на прехода в центъра на Индекс-залата. Сега се намирате точно в центъра на комуникационната система на Енциклопедията. Не очакваме да чуете нещо, но ако някой от вас чуе, трябва да се обадите...

Още магия... наглед бяха изминали само стотина метра, ала сега се намираха в самия център на сферата, която представляваше Енциклопедията. Само че нито Уолтър Наставника, нито някой друг му

бяха споменавали някога нещо за Точката на прехода. Хал все още не беше стигнал до широкото неподвижно място, за което бе станало дума, но се улови, че се вслушва, сякаш би могъл да чуе нещо още преди да е стигнал до него. Смътно усети молбата да се послуша като предизвикателство. Ако там имаше нещо, той трябваше да е способен да го долови. Откри, че напряга слух.

Сега вече — той виждаше широкото, неподвижно място и бе само на двама души от него — му се струваше, че чува нещо. Вероятно обаче това бяха само хората, които вече бяха минали през Точката на прехода и разговаряха за това помежду си. В гласовете им имаше нещо познато. Не можеше да ги идентифицира, ала въпреки това изпитваше усещане за близост, при все че те сякаш говореха на непознат за него език. Хал бе обучен да разделя непознатите езици на познати форми. Ако беше някой индоевропейски... да, това май беше някакъв романски език, един от съвременните потомци на латинския.

Сега обаче техните разговори станаха много гръмки и като че ли много хора говореха едновременно. Пред него бе останал само един човек, докато стигне до Точката на прехода. Как изобщо можеха да очакват да чуе нещо тук, ако пред него говореха така — а и, ако е там въпросът, отзад също? Като че ли всички от опашката приказваха. Човекът пред него пристъпи напред и освободи Точката на прехода. Хал влезе вътре, спря и гласовете избухнаха.

Не десетки, нито стотици или хиляди, не дори милиони, а милиарди и трилиони гласове на безброй езици спореха, викаха и го зовяха. Само че те не се сливаха в един общ, неразличим рев, какъвто бе ревят на Вселената. Всеки от тях оставаше различим и отделен от другите — не беше за вярване, но Хал чуваше всеки един и сред тях бяха онези три гласа, които той познаваше. Те го викаха, предупреждаваха го. Гласовете на Уолтър Наставника, на Малачи Насуно и на Авдий Заветника — и щом той разпозна тези три гласа, умствената стена, която го защитаваше, най-накрая се пропука и се сгромоляса.

Точката на прехода се завъртя около него. Той съзнаваше, че от собственото му гърло излиза някакъв звук — нещо, което чува от известно разстояние. Обърна се, залюля се и щеше да падне, но бе подхванат и задържан на крака. Човекът, който го подкрепи, беше младата жена от екрана, онази със зелените точици в очите. Тя някак

бе физически тук, до него; и не бе толкова малка, колкото си беше помислил, когато видя лицето ѝ от екрана. Въпреки това не ѝ беше лесно да подкрепя скованото му дълго тяло и почти незабавно до нея се появиха двама мъже.

— Спокойно... дръж го... — каза единият и нещо дълбоко в него се раздвижи, задействайки някаква тъмнина като разпростиращо се петно от биологично мастило, изхвърлено от бягащ октопод. Тя плувна през него, забулвайки всичко в пълен мрак — дори неговия спомен за случилото се на терасата.

Постепенно Хал отново се пробуди — сред мълчание и спокойствие. Беше сам и гол в стая със стени от бавно променящи се пастелни тонове. Освен леглото и повърхността на масата, във въздуха до него висяха две платформи за сядане, бюро и малък басейн със сини стени и дъно, които караха водата вътре да изглежда много по-дълбока, отколкото Хал предполагаше, че е в действителност. Той се надигна на лакът и се огледа. Стаята притежаваше обезпокояващото свойство да се разширява в посоката, в която погледнеше, въпреки че той не долавяше никакво истинско движение на стените или пода. Озърна се наоколо, а сетне погледна към леглото, на което лежеше.

Никога не му бе хрумвало колко важен е фактът — при все че винаги го бе знаел — че е отгледан при съзнателно организирани спартански и архаични условия. Винаги му се бе струвало естествено книгите, които четеше, да бъдат тежки предмети от истинска хартия. В дома му да няма никакви подвижни пътеки и мебелите да са с масивна, вещественна конструкция и с крака от материя, които ги държат върху пода, а не да бъдат устройства, които сякаш се реят във въздуха и да се появяват в същия този въздух или изчезват обратно при докосване на някой команден ключ.

Това бе първият път, когато се събуждаше в силово легло. Знаеше, разбира се, какво е това, ала бе свършено неподготвен за неговото удобство. Той като че ли лежеше полупотънал в един може би двадесетина сантиметра дебел бял облак, който плаваше във въздуха, като долния му край бе на същото разстояние над пода на стаята. Бялото облакоподобно нещо го обгръщаше и му пазеше топло от студения въздух. Онази част, която се намираще под него, се втвърдяваше достатъчно, за да го поддържа, независимо от това какво положение щеше да заеме. Точно в тоя момент лакътят, на който се

беше подпрял, бе подкрепян като от нечия топла и свита като чаша длан, въпреки че за погледа му той просто бе заровен до половината на предмишницата в гъстата мъгла.

Хал седна, като прехвърли крака отстрани на леглото — и след това движение паметта му се върна напълно, като мълчалив удар по тялото. С умствения си взор видя терасата и това, което се бе случило там, сякаш го наблюдаваше през екрана или се намираше на клоните край езерото. Сломен! Той се сви на ръба на леглото, заровил лице в дланите си; и за миг вселената около него се разклати и умът му побягна с писък от видяното.

Само че вече не съществуваше стена, която да го държи далеч от него и след малко Хал донякъде се примири с това. Отново вдигна лице. Стените на стаята се бяха обезцветили. Датчиците в тях бяха разчели измененията на температурата и влажността на кожата му, както и петдесетина други дребни сигнали от тялото му и точно отразиха промяната на чувствата му. Сега стаята бе оцветена в практично матовосиво, безрадостна като камера, издълбана в скала.

У него се надигна ужасно чувство на съпротива и ярост, че подобно нещо е могло да се случи, и то бе яхнало енергийната вълна на тази ярост, докато стените наоколо засияха с червенината на нагрятото желязо, неговото обучение се задейства отново и го подтикна към по-нататъшни действия.

Под влияние на волята, съзнанието му се стегна, съсредоточи се върху проблясващата точка светлина от единия ъгъл на една платформа и се приближи към нея, докато тя не стана единственото нещо, което той виждаше. Използвайки тая точка като врата и благодарение на екзотичното си обучение, умът му премина към нещо, което донякъде беше автохипноза, а донякъде — освобождаване на един пряк канал от неговото съзнание към собственото му подсъзнание. Зрителното му поле се промени от точката светлина, и Хал отново видя стаята. Само че този път изглеждаше, че на платформите седят три фигури. Това бяха Уолтър, Малачи и Авдий.

Разбира се, мъжете, които го бяха отглеждали и възпитавали, не бяха в действителност тук. Хал знаеше това. Дори когато им заговори, той осъзнаваше, че всъщност му отговарят не те, а техни образи, създадени от въображението му въз основа на безбройните му спомени за техните становища и реакции, които бе наблюдавал по време на

съвместния живот. Всъщност сега му въздействаше неговата собствена представа за тях — техните думи, които той знаеше, че биха казали, ако можеха да бъдат с него сега. Този метод бе умение, вкарвано капка по капка, именно за моменти като настоящия — когато щеше да има нужда от тяхната помощ, а те вече нямаше да са около него, за да му я дадат. Ала в тази първа секунда, когато Хал ги погледна, той хвърли в очите им не вик за помощ, а обвинение.

— Не биваше да го правите! — Той почти се разрида. — Позволихте им да ви убият и ме оставихте сам, а не биваше да го правите!

— О, Хал! — Гласът на Уолтър бе пълен с болка. — Налагаше се да те защитим.

— Не съм ви молил да ме защитавате! Не искам да ме защитавате. Исках ви живи! А вие им позволихте да ви убият. Оставихте ги да ви застрелят!

— Момче — рязко каза Малачи, — ти беше подготвен за този ден. Научихме те, че е възможно да стане нещо такова и какво трябва да правиш, когато се случи.

Хал не отговори. Беше разтворил вратата пред своята мъка и тя го бе овладяла изцяло. Той се сви на кравай в края на леглото с лице към тях и заплака.

— Аз не знаех... — хълцаше Хал.

— Дете — рече Авдий, — ти си обучен как да се справяш с болката. Не се бори с нея. Приеми я. За човека, който е отвъд тия неща, болката не променя нищо.

— Но аз не съм отвъд тях. — В страданието си Хал се люшкеше ритмично напред-назад на ръба на леглото.

— Авдий е прав, Хал — меко каза Уолтър. — Учихме те и ти знаеш как да се справиш с този момент.

— Никой от вас не го е грижа... вие не разбирате. — Хал продължаваше да се люшка напред-назад.

— Естествено, че разбираме. — В гласа на Уолтър прозвуча нотка на състрадание, предизвикано от страданието на Хал. — Ние бяхме единственото семейство, което си имал, и сега ти се струва, че нямаш никого. Имаш чувството, че са ти отнели всичко. Само че не е така. Ти все още имаш семейство — едно огромно семейство, включващо цялото останало човечество.

Люлеейки се, Хал поклати отрицателно глава — назад-напред, напред-назад.

— Но ти имаш семейство — каза Уолтър. — Да, аз знам това. В тоя миг ти си мислиш, че никой от четирнадесетте свята не може да заеме мястото на онези, които си загубил. Но и това ще стане. У хората ще намериш всичко. Ще намериш такива, дето те мразят, и такива, които те обичат — а и такива, които ти ще обикнеш. Зная, че точно сега не можеш да повярваш, но и това ще стане.

— И освен това съществува нещо повече от любовта — изведнъж се обади Малачи. — Сам ще откриеш това. За да можеш да постигнеш това, което е нужно, в крайна сметка може би ще трябва да минеш без любов.

— Това ще стане — рече Авдий, — ако Бог пожелае. Но засега няма защо детето да се изправя пред това изпитание. Остави го за бъдещето, Малачи.

— Бъдещето е тук — изръмжа Малачи. — Той няма да надвие силите, които са срещу него, като седи на леглото и реве. Момче, я се стегни. — Заповедта беше строга, ала не и тонът, с който тя бе произнесена. — Живите трябва да се грижат за живите, та дори ако тези живи са самите те.

— Хал — каза Уолтър, все още кротко, ала настойчиво. — Малачи е прав и Авдий също е прав. Както си се вкопчил сега в мъката си, само отлагаш момента, когато ще трябва да помислиш за по-важни неща.

— Не — каза Хал, гръскайки глава. — Не.

И затвори ума си за тях. Не можеше да си помисли, че трябва да се освободи от всяка мъка в себе си. Да стори това, та дори в най-малка степен, означаваше да хвърли пръстта на сигурността върху подозрително неотбелязаните гробове на тримата, които бе обичал и все още обичаше. Те обаче продължаваха да говорят, произнасяйки неща, които бе чувал от тях толкова много пъти, по начина, по който си спомняше да ги казват; и постепенно напук на себе си той започна да се вслушва.

Потресът от случилото се го бе върнал почти до състоянието на много малко дете, с цялата ужасна безпомощност на ранната възраст. Сега обаче, тъй като познатите гласове говореха отук и оттам, той

започна да приближава относителната зрелост на своите шестнадесет години.

— ... той трябва да се скрие някъде — говореше Уолтър.

— Къде? — рече Малачи.

— Ще отида на Екзотиките — каза Хал, като сам се изненада. — Аз бих могъл да мина за маранец. Нали, Уолтър?

— Какво ще кажеш за това? — Малачи запита Наставника. — Твоите хора биха ли го предали на Другите?

— Не особено охотно — каза Уолтър. — Ала ти си прав. Ако Другите го открият и окажат натиск, те не биха могли да го запазят. Екзотиците не са под контрол на Другите на собствените си светове, ала междупланетните им връзки са уязвими — а два свята би следвало да имат предимство пред едно момче.

— Той би могъл да се скрие на Хармония или Асоциация — каза Авдий. — Другите контролират нашите градове, ала извън тези градове живеят люде, които никога няма да сътрудничат на изчадията на Белиал. Тези хора не биха го предали.

— Ще му се наложи да живее като човек извън закона — рече Уолтър. — Той е твърде млад, за да се бори.

— Мога да се боря! — каза Хал. — С Другите или с всеки, с когото трябва!

— Кротувай, момче! — изръмжа Малачи. — Те ще те препекат за закуска, без дори да станат от столовете си. Ти си прав, Уолтър. Дружествените светове не са достатъчно безопасни за него.

— Тогава Дорсай — предложи Хал.

Сивите шубрачета на веждите на Малачи се свъсиха към него.

— Когато си готов и в състояние да се биеш, тогава отивай на Дорсай — каза старият човек. — Дотогава те нищо не могат да сторят за теб.

— Къде тогава? — рече Авдий. — Всички останали светове, освен Земята вече са под контрола на Другите. Достатъчно е само да го надушат там и той ще изчезне, без никой да му помогне.

— И въпреки това — възрази Уолтър, — ще трябва да е някой от останалите светове. Земята също не му върши работа. Ще почнат да го търсят веднага щом разчепкат пълната история за живота му и нашето обучение. Сред тях има мелези с екзотична кръв, като онзи висок мъж, дето присъства на смъртта ни, и те — също като мен и като всички нас,

които сме обучавани на Мара или Култис — познават онтогенетиката. Те са историческа сила, тия Други хора, и на тях трябва да им е ясно, че на всяка подобна сила съответства контрасила. И те сигурно още от самото начало са следили за нейната проява сред останалото човечество. Щом узнаят цялата история на Хал, няма да поемат никакъв риск и няма да го оставят жив.

— Тогава Нютън — рече Авдий. — Нека се укрие сред лабораториите и кулите от слонова кост.

— Не — каза Малачи. — Всички там са костенурки, всички са миди. Скриват се в черупката си и след туй я затварят подире си. Сред такива хора Хал ще се набива на очи като цирей на чело.

— А Сета? — запита Авдий.

— Ами нали точно там е най-фрашкано с Други — там, където се дърпат конците на междузвездната търговия и банките — раздразнено каза Малачи. — Ти луд ли си, бе Авдий? Във всеки случай всички тия неспециализирани светове, а също и старите Венера и Марс са места, където социалните механизми не са под ничий друг контрол, освен под контрола на Другите. Една грешна стъпка и с нашето момче е свършено.

— Да-а-а — проточи Уолтър. — Само че ти, Авдий, каза, че всички светове, освен Дорсай, Екзотиките, Дружествените и Земята са вече под контрола на Другите. Има едно изключение. Светът, в който не могат да си позволят да си губят времето, защото на него няма истинско общество, което да пожелаят да контролират. Коби.

— Миньорският свят? — Хал се облеци към Уолтър. — Но там, освен да работя в мините, няма какво друго да правя.

— Да — рече Уолтър.

Хал продължи да се кокори в Наставника.

— Ама... — И откри, че няма думи. Мара, Култис, Дружествените светове Хармония и Асоциация, както и Дорсай — всички те бяха места, където той мечтаеше да отиде. И като ги оставим настрана, всички по-нови светове бяха непознати, интересни места. Но Коби... — Това е все едно да ме тикнеш в затвора! — каза той.

— Уолтър — Малачи гледаше Наставника, — мисля, че си прав. — И се извърна, за да застане лице в лице с Хал. — На колко си сега, момче? След около месец трябва да почнеш седемнайсет, нали така?

— След две седмици — отвърна Хал с глас, изтънял от внезапния прилив на стари спомени за първите рождени дни и за всички тези години на неговото порастване.

— Седемнайсет... — рече Малачи, поглеждайки отново към Уолтър и Авдий. — Три години в мините и той ще бъде почти на двадесет.

— Три години! — изтръгна се вик от Хал.

— Да, три години — меко каза Уолтър. — Сред ония безименни и загубени хора ти самият можеш много по-успешно да станеш безименен и да се изгубиш, отколкото на всеки друг свят. Три години ще погребат напълно следите ти.

— И ще излезе друг оттам — каза Авдий.

— Но аз не искам да бъда друг!

— Ще трябва — рече му Малачи. — Или поне ако желаеш да останеш жив.

— Но това са три години! — повтори Хал. — Това е почти една пета от живота ми досега. Това е цяла вечност.

— Да — съгласи се Уолтър и Хал го изгледа отчаяно. Вземеше ли решение, Уолтър, най-мекият от тримата му възпитатели, най-трудно можеше да бъде разубеден. — Именно защото за теб, Хал, ще бъде цяла вечност, това ще бъде толкова полезно. При всичко туй, което се опитвахме да правим за теб, ние все пак те отгледахме в едно ъгълче, далеч от обикновените хора. Ние нямахме друг избор, но ти все още си осакатен от това. Сега си като парниково растение, което може да повехне, ако изведнъж бъде изнесено на открито.

— Парниково растение? — обърна се Хал към Малачи и Авдий. — Само толкоз? Малачи, ти казваше, че съм обучен колкото един среден дорсай на моята възраст. Авдий, ти рече...

— Бог да ти помага, дете — рязко го пресече Авдий. — Това, което представляваш сега, и това, което се опитвахме да направим от теб, е чест за всички нас. Ала помежду нещата, които не познаваш, са и обичаите на световите, а точно според тези обичаи ще трябва да живееш и да се бориш. Чак след това Бог ще те заведе към твоите победи и ще ти даде покой. Ти повече не можеш да се тикаш в ъглите и да вървиш по странични пътища — и аз би следвало да се усетя за това, когато предложих Нютън като място, където да отидеш. Ще

трябва да отидеш сред обикновените мъже и жени и от сега нататък да започнеш да се учиш от тях.

— Те няма да поискат да ме обучават — рече Хал. — Защо да го правят?

— Не става дума те да те обучават, а ти да се учиш — поясни Авдий.

— Да се уча! — каза Хал. — Нищо друго не съм чувал от теб — от всички вас: „Научи това! Научи онова!“. Не е ли време да направя нещо повече от това само да уча?

— Няма нищо друго, освен ученето — заяви Уолтър и в гласа на Наставника Хал долови абсолютната убеденост на тримата мъже, които стояха насреща му, че той трябва да отиде на Коби. Това не бе нещо, за което можеше да спори с тях с успех. Той се сблъскваше не с мнението на трима други хора, а с един процес на пресмятане, който съставляваше част от възпитания у него начин на мислене. Този процес бе разгледал откритите пред него възможности и бе преценил, че най-сигурното за него бъдеще през следващите няколко години се крие на Коби.

И въпреки това Хал беше съкрушен от решението. Той беше млад и тринадесетте други обитаеми светове на човечеството блестяха обещаващо като изкустителни скъпоценности. Както бе казал, да отиде в мините беше все едно да отиде в затвора и за него тези три години наистина щяха да бъдат цяла вечност.

ТРЕТА ГЛАВА

Хал не разбра в кой момент изчезнаха сенките на неговите възпитатели. Просто след известно време платформите се оказаха празни, а той беше отново сам. Умът му се бе отклонил от мисълта колко са му нужни, и те се бяха оттеглили назад в земята на спомените му, подобно на пламъчетата на духнати свещи.

Чувстваше се обаче по-добре, независимо от мрачната перспектива за Коби. Целеустремеността у него бе възкръснала; а призоваването на мненията и увереността на мъртвите му възпитатели му бе дало известна сила. Освен това, макар и да не го съзнаваше, независимо дали го искаше или не, но присъщата жизненост на младостта бе повдигнала духа му. Хал имаше прекалено много чисто физическа енергия, за да не прави нищо, освен да седи и да скърби — въпреки жестокостта на емоционалната рана, която тяхната смърт му бе нанесла.

Хал се облече, разучи контролните уреди в стаята си и си поръча храна. Той вече се хранеше, когато сигнализаторът иззвъня.

Натисна клавишите под екрана върху повърхността до леглото си; на него се очерта чистото и приветливо лице на младата жена от Точката на прехода.

— Хал Мейн? — рече тя. — Аз съм Аджийла, специален помощник на Там Олин.

Мина част от секундата, преди той да направи връзка с второто споменато от нея име. Там Олин беше директорът на Енциклопедията — вече повече от осемдесет години. Отначало той бил първокласен международен журналист, но зарязал това занимание тъй внезапно, както човек може да обърне гръб на света заради уединението в някой манастир. Едва ли не от момента на влизането си тук, той станал върховен управник на Енциклопедията. По време на уроците си Хал бе научил всичко за него, ала никога не бе мислил, че някой ден може би ще разговаря лично, дори с един от най-близките помощници на директора.

— За мен е чест да ви посрещна — отвърна автоматично Хал на екрана.

— Мога ли да намина? — запита Аджийла. — Има нещо, за което трябва да поговорим.

Предпазливостта положи длан върху рамото му.

— Аз съм само временно тук — рече Хал. — Веднага щом успея да си извадя пропуск, ще замина за някой от Новите светове.

— Разбира се — отвърна тя. — Но междувременно, ако не възразявате можете да поговорите с мен...

— О, не. Не, разбира се, че не. — Той разбра, че се е оплел и усети как смущението му набира сили. — Ако искате, елате веднага.

— Благодаря.

Екранът изгуби изображението си и се върна към монотонното перлено сиво без никаква дълбочина. Той набързо приключи яденето и бутна празните съдове към процепа за отпадъци. Още не бяха изчезнали и сигнализаторът пак иззвъня.

— Мога ли да вляза? — запита гласът на Аджийла откъм празния екран.

— Естествено. Влезте. — Той тръгна към вратата, ала тя се отвори, преди да бе стигнал до нея, и Аджийла пристъпи през прага.

Носеше свободна шафранена рокля, дълга до коленете и пристегната в кръста. Въпреки младостта си, тя очевидно беше екзотичка и изглежда притежаваше способността на екзотиците да кара всичко около нея да изглежда така, сякаш никога не е било друго. Така че още в мига, в който я погледна, шафрановата рокля му се видя единственото нещо, което тя би могла някога да носи. Въздействието, което тя му оказа, бе толкова силно, че Хал само дете не се дръпна назад, за да се защити. Вярно че можеше да е още по-предпазлив с нея, обаче откритото усмихващо се лице и липсата на престореност успокоиха щекотливия му младежки страх да не направи погрешен ход, така че той изневиделица се озова лице в лице с една стряскащо красива жена — той, който до настоящия момент бе имал толкова малко нормални познанства с жени на каквато и да било възраст.

— Сега добре ли сте? — запита го тя.

— Чудесно — отвърна и той. — Аз... благодаря ви.

— Съжалявам — каза Аджийла. — Ако можехме да ви предупредим, щяхме да го направим. Само че така, както е устроена Точката на прехода, ако предупредим хората, никога няма да узнаем... Дали ще мога да седна?

— О, разбира се! — Той отстъпи назад и те седнаха един срещу друг на две платформи. — Какво не бихте узнали? — попита той, тъй като неговото неугасимо любопитство взе връх дори над усещането му за социална непохватност.

— Никога не бихме били сигурни, че те не си въобразяват това, което казват, че чуват.

Хал поклати глава.

— В това, което чух, нямаше никакво въображение — каза той.

— Така е. — Тя го гледаше внимателно. — Не мисля, че е имало. Какво точно чухте?

Той я погледна внимателно и предпазливо.

Умът му вече бе преодолял почти напълно неувереността, която беше изпитвал в началото на разговора си с нея.

— Бих искал да зная повече за какво става дума — каза той.

— Разбира се, че бихте искали — рече топло тя. — Добре, ще ви обясня. Фактът е, че в началото на изграждането на Последната Енциклопедия случайно открили, че когато някой влезе за пръв път в Точката на прехода, може да чуе гласове. Не гласове, които му говорят... — Тя млъкна, за да го изгледа внимателно. — Просто гласове, все едно че подслушвате някого. На стари години Марк Торе бил първият, който ги чул. Единствено Там Олин при първото си идване в Енциклопедията ги чул така ясно, че припаднал — също като вас.

Хал се вторачи в нея. Цялото му обучение бе запечатало в него принципа колкото по-непозната или странна е територията, толкова по-предпазливо да върви. Това, което Аджийла му бе казала току-що, беше дотолкова изпълнено с непознати възможности, че той почувства, че е опасно да покаже каквато и да било реакция, преди да има време да проучи въпроса. Той зачака, надявайки се, че тя просто ще продължи да говори. Аджийла обаче не продължи, а на свой ред зачака.

— Там Олин? — рече Хал най-накрая.

— Да.

— Само Там Олин и аз? За всички тия години?

— За всички тия години — повтори тя. В гласа ѝ имаше някаква нотка, която той не можеше да разтълкува, нотка, която бе почти тъжна, без за това да има някаква разбираема за него причина. Тя го наблюдаваше, както той си помисли, със странна симпатия.

— Мисля — предпазливо започна той, — че би следвало да ми разкажете за това, а после да ми дадете възможност да поразмисля.

Аджийла кимна.

— Добре — съгласи се тя. — Знаете, че Енциклопедията е замислена от Марк Торе. Той е бил роден на Земята и не бил екзотик, ала екзотиците намерили идеята му в такова съгласие с онтогенетиката и другите ни теории за еволюцията на човека и развитието на историята, че в крайна сметка ние сме финансирали това... — Тя направи жест към заобикалящата ги конструкция.

Хал кимна и зачака.

— Както казах, на стари години именно Марк Торе за пръв път чул гласовете в Точката на прехода. — Тя го погледна със сериозност, която граничеше със суровост. — Тогава той развил теорията, че онова, което чул, било само първото доказателство за първата плаха употреба на потенциала на Енциклопедията от отделен индивид. Изглеждало така, сякаш някой, който си няма и представа какво да слуша, изведнъж се е включил към целия радиошум на света. Торе заявил, че за да се извлече полезната информация от този рев, трябва да се натрупа опит.

Тя пак млъкна, почти смръщена към него. Хал кимна повторно, за да покаже, че оценява важността на онова, което тя говореше.

— Разбирам — каза той.

— Тази идея — продължи Аджи́йла, — има връзка с някои от нашите теории на Екзотиките, защото тя като че ли твърди, че за да може Енциклопедията да се използва така, както е мечтаел Марк Торе — като някакъв нов инструмент на човешкия разум — е необходима някаква специална способност, способност, каквато все още не може да бъде открита в цялото човечество. Торе умрял, без да извлече каквото и да било смисъл от онова, което чул. Той обаче бил убеден, че в края на краищата някой ще успее да го стори. След него властта тук поел Там, само че Там е живял в Енциклопедията всички тия години, без да се научи как да борави или да използва онова, което е чул.

— Изобщо ли? — не издържа да не я прекъсне Хал.

— Изобщо — твърдо каза Аджийла. — Но също като Марк Торе и той е сигурен, че рано или късно ще се появи някой, който би могъл да го стори. И когато това най-сетне се случи, Енциклопедията ще бъде използвана така, както е била замислена — като инструмент за разкриване на вътрешната вселена на човечеството — тази вътрешна вселена, която откакто хората са почнали да съзнават, че мислят, е била тъмна и страшна загадка.

Хал се вторачи в нея.

— И сега — рече той, — вие — и Там Олин — вие мислите, че е възможно аз да съм онзи, който ще го използва.

Тя се намръщи.

— Защо сте толкова предпазлив... толкова боязлив? — запита.

Той нямаше как да ѝ каже. Стори му се, че в гласа ѝ долавя намек за страхливост, и инстинктивно настръхна.

— Не съм боязлив — отвърна остро той. — Просто съм предпазлив. Винаги са ме учили да се държа така.

Тя реагира на мига.

— Съжалявам — каза с неочаквана мекота, а очите ѝ го накараха да почувства, че е извадил най-неоправданото заключение от думите ѝ. — Повярвайте ми, нито Там, нито аз се опитваме да ви насилваме за нещо. Ако помислите, ще осъзнаете, че това, което Марк Торе и Там са имали предвид, е нещо, което няма как да бъде натрапено насила на някого. Това би било също тъй немислимо, както е немислимо да накараш някой човек да създаде велико произведение на изкуството. Нещо, което ще е тъй грандиозно и тъй ново като това, не може никога да бъде насила изкарано на бял свят. То може да излезе само от някой човек, който за него е готов да даде живота си.

Последните ѝ думи отекнаха у него с особена сила. Никога досега той не бе успявал да заблуди сам себе си, че е възрастен — в какъвто и да е обичаен социален смисъл. Макар че вече беше по-висок от повечето хора и че бе вкарал в своите шестнадесет години повече знания, отколкото нормален човек би могъл да се насили да възприеме за двойно повече време, Хал никога не бе успявал да се самоубеди, че вече е пораснал. Ето защо той остро съзнаваше факта, че Аджийла вероятно е година-две по-възрастна от него, и я бе заподозрял, че поради това тя го презира или гледа отвисоко. В известен смисъл

способностите на тримата му възпитатели дотолкова бяха засенчвали неговите, че това го беше карало да се чувства като дете, независимо от годините си.

За пръв път обаче сега, докато говореше с нея, Хал започна да осъзнава и някаква независимост и сила, които досега не бе усещал. Откри, че разглежда и мисли за момичето и за всички останали в тази Енциклопедия, с евентуалното изключение на Там Олин, по-скоро като за потенциално равни нему, а не като за хора, които го превъзхождат. Щом помисли това, откри — при все че мисълта не изплава като мисъл в съзнанието му — че започва да се влюбва в Аджийла.

— Аз обаче ви обясних — каза той, внезапно осъзнал възцарилото се помежду им мълчание. — Скоро си тръгвам, така че няма значение дали съм чул нещо, или не.

Дълго и мълчаливо тя седя, вглеждайки се изпитателно в него.

— Е — рече най-накрая Аджийла, — ако не друго, можете да отделите време, за да дойдете и да поговорите с Там Олин. Вас двамата ви свързва нещо много рядко срещано.

Доводът, който тя приведе, беше не само ефикасен, но и ласкателен. Той съзнаваше, че тя преднамерено го е изложила така, но не можеше да не отвърне. Там Олин беше прочуто име. Сравнението с него подсилваше егото. За един кратък миг той забрави личната си мъка и загуба, и в ума му се въртеше само мисълта, че е поканен да се срещне очи в очи с Там Олин.

— Разбира се. За мен ще бъде чест да говоря с него — каза Хал.

— Добре! — Аджийла скочи на крака.

Той вдигна поглед към нея.

— Имате предвид точно сега?

— Защо не?

— Няма причина да... разбира се — и Хал на свой ред също стана.

— Той много иска да поговорите — каза тя. После се извърна, но не към вратата. Вместо това тя пристъпи към носещата се във въздуха повърхност на масичката край леглото и командния панел. Пръстите ѝ изтанцуваха някакъв код. — Ще идем право там — обясни тя.

Той не долови никакво движение на стаята, но след като изчака минута и нещо, Аджийла се обърна, мина през стаята и отвори вратата. Вместо коридора обаче, който Хал очакваше да види, той установи, че

гледа в друго, далеч по-голямо помещение. Всъщност по-точно би било да се каже друго пространство, защото то приличаше не толкова на стая, колкото на горска поляна с удобни седалки с мека подплата, разпилени навсякъде по тревистия под край бреговете на малко ручейче, което се губеше с мърморене от погледа между стволите на една борова гора в отсамния край и се втичаше вътре от основата на малък водопад на другия край. Над главата сякаш имаше лятно небе.

Зад едно бюро край потока, недалеч от водопада, седеше единственият човек в стаята. Когато Хал и Аджийла приближиха, той бутна настрана някакви пожълтели от времето, трошливи на вид документи, които проучваше на бюрото. За изненада на Хал той не бе онзи крехък на вид столетник, който Хал очакваше да види, а изглеждаше по-скоро като осемдесетгодишен човек в забележително добро физическо състояние. Едва когато двамата го наближиха и Хал за пръв път се сблъска с погледа на директора на Последната Енциклопедия, той почувства целия ефект от възрастта на мъжа. При вида на тъмносивите му, потънали в бръчици очи, по гърба на Хал плъзнаха мравки — от усещането за жизнен опит, далеч надхвърлящ годините, които Хал можеше да си представи, че някога ще изживее.

— Седни — каза Там. Гласът му беше дрезгав, старчески и дълбок.

Хал тръгна напред и се настани на една платформа точно пред Там Олин. Аджийла обаче не седна. Тя продължи напред и зави така, че да застане отстрани и малко назад от облегалката на меката платформа, на която седеше Там. Облегна едната си ръка на върха на облегалката, а другата отпусна тъй, че крайчетата на пръстите ѝ полегнаха върху рамото на Там тъй леко, както светлината ляга върху крилото на пеперудата. Тя погледна над главата на Там към Хал, но заговори на стария човек.

— Там — рече, — това е Хал Мейн.

Сега в гласа ѝ прозвуча друга нотка, която за миг изпълни Хал едва ли не с ревност и с някакъв копнеж.

— Да — отвърна Там.

Гласът му наистина беше старчески — дрезгав и сух. В него отекваха всички ония сто двадесет и няколко години. Очите му продължаваха да се взират в очите на Хал.

— Когато за пръв път се срещнах с Марк Торе, след като чух гласовете — бавно започна Там, — той поиска да докосна дланта ми. Нека да докосна твоята длан, Хал Мейн.

Хал стана и протегна ръка над бюрото. Леките сухи пръсти на стареца, подобни на клонки, покрити с тънка кожа, уловиха дланта му, задържаха я за секунда и после я пуснаха.

— Седни — рече Там, потъвайки обратно в креслото.

Хал седна.

— Когато ме докосна, Марк Торе не усети нещо — каза Там като че на себе си — и сега аз също не усетих нищо. Това не се предава... само че сега зная защо Марк се е надявал да почувства нещо, когато ме докосне. На мен също ми се искаше. — Той бавно си пое дъх през носа. — Е — каза, — туй беше. Нищо не можах да усетя. Но ти чу гласове, нали?

— Да — отговори Хал.

Бе изпълнен с чувство на почит, а това, което така силно му въздействаше, не беше просто възрастта на Там Олин. Имаше още нещо. Нещо, което трябва да беше присъствало през целия живот на Там Олин — за добро или за зло някаква първична сила бе насочвала последните му осемдесет и няколко години само към една цел. Цялото това време, изминатият път, тази неотклонност от целта се издигаха над всичко, което Хал някога бе изпитвал, като планина над застаналия в подножието ѝ човек.

— Да. Не съм се съмнявал в теб — рече Там. — Просто исках да изпитам удоволствието да го чуя от теб. Аджийла каза ли ти колко рядък човек си?

— Спомена, че вие и Марк Торе сте били единствените хора, които са чули гласове — отвърна Хал.

— Така е — каза Там Олин. — Ти си един от тримата. Марк, аз самият... и сега ти.

— За мен... — Хал се обърка, както се бе объркал по-рано с Аджийла. — За мен е чест.

— Чест? — В очите, тъй дълбоко разположени под надвисналите от възрастта вежди, мина мрачен, гневен проблясък. — Думата „чест“ не може да послужи дори за начало. Повярвай на един човек, който си е изкарвал хляба с думи.

Пръстите на Аджийла лекичко натиснаха рамото, до което се допираха. Мрачният проблясък отмина и изчезна.

— Но ти, естествено, не разбираш — продължи не тъй остро Там. — Мислиш си, че разбираш, но нищо не разбираш. Помисли си за моя живот и за живота на Марк Торе. Помисли си за тия малко над сто години, които са били нужни за построяването на всичко това около нас. Сега си помисли за нещо още по-голямо. Помисли си за целия жизнен път на човечеството — от деня, когато то е започнало да ходи на два крака и да мечтае за нещата, които иска. Тогава може би ще започнеш да проумяваш какво означава за цялата човешка раса ти да чуеш гласовете в Точката на прехода така, както си ги чул.

В ума на Хал, докато той седеше под напора на тия думи, отекна странно ехо — и то бе любопитно успокояващо ехо. Изведнъж му се стори, че в гласа на Там Олин долавя нечия друга, любима острота на тона — резкостта на Авдий. Той се вторачи в Там. В книгите винаги пишеше, че човекът пред него е чист землянин — от пълноспектровият земен вид; ала Хал току-що бе доловил острата нотка от мисленето на дружествениците — звъна на чистата вяра, която не прави компромиси и не щади дори себе си. Откъде директорът на Последната Енциклопедия може да е възприел някои от мисловните характеристики на човека на Вярата?

— Предполагам, че не мога да го оценя в такава степен като вас — каза Хал. — Но мога да повярвам, че да се случи, е нещо по-значимо, отколкото мога да си представя.

— Да. Добре — кимна Там. — Добре. — И се наведе напред над бюрото си. — Аджийла ми каза, че според твоето искане за достъп ти просто минаваш отгук — каза той. — Ние бихме желали да останеш.

— Не мога — отговори автоматично Хал. — Налага се да продължа веднага щом мога да намеря кораб.

— Къде? — Заповедническият старчески глас и древните очи го държаха под прицел.

Хал се поколеба. Но ако не беше безопасно да каже на Там Олин, на кого би могъл да го каже?

— На Коби.

— Коби? И какво смяташ да правиш на Коби?

— Смятам да работя — рече Хал. — В мините — за кратко.

— За кратко?

— Няколко години.

Там се облегна назад и го загледа.

— Не разбираш ли, че вместо това би могъл да останеш тук? Ти си чул гласовете, и възможността да стигнеш до някое велико откритие е пред теб. Не разбираш ли това? — запита властно той. — Трябва да схванеш това елементарно нещо?

— Да.

— И все пак смяташ да отидеш да работиш в мините на Коби?

— Да — отвърна злощастно Хал.

— Ще ми кажеш ли защо?

— Не — каза Хал, усещайки отново влиянието на обучението в предпазливост. — Аз... не мога.

Последва друг продължителен период, през който Там просто го гледаше.

— Приемам — рече най-накрая Там, — че си схванал всичко, което ти казах. Ти знаеш колко е важно, че си чул гласовете. В този момент ние с Аджийла вероятно знаем — благодарение на записите в Енциклопедията — за теб повече от всеки жив човек, като се изключат тримата ти възпитатели. Предполагам, че те са се съгласили с това твое заминаване за Коби?

— Да. Те... — Хал се поколеба. — Това беше тяхна идея, тяхно решение.

— Разбирам. — Последва друга продължителна пауза. — Освен това смятам, че има някои съображения, които те карат за твое собствено добро да отидеш там; и че точно тях не можеш да ми кажеш.

— Съжалявам — рече Хал. — Точно така е. Не мога.

И в ума му отново се появи запаметената картина на тримата му възпитатели и все още полузамъгленият спомен за онова, което само ден по-рано бе наблюдавал на терасата. В гърдите му започна да се надига напрежение, което едва не го задуши. Това бе ярост — ярост срещу хората, убили онези, които той обичаше. Той няма никъде да намери покой, докато не открие високия човек и всеки свързан с него, който бе донесъл смъртта на Уолтър, Малачи и Авдий. Убийството им бе пробудило в Хал нещо твърдо, старо и студено. Хал отиваше на Коби единствено за да заякне, така че в крайна сметка да може да отмъсти на онзи висок мъж и на другите с него. Нямахше никакъв начин да остане тук, на Последната Енциклопедия, или където и да

било другаде. Знаеше, че ако го задържат като затворник тук, ще намери начин да избяга на свобода и да замине за Коби.

Изведнъж осъзна, че Там отново е проговорил.

— Добре тогава — рече Там. — Ще уважа тайната на твоите съображения. Ала в замяна ще поискам от теб нещо — да помниш. Да помниш, че ние тук се нуждаем от теб. Това... — И посочи с жест всичко около себе си. — ... това е най-ценното нещо, което човечеството някога е сътворило. То обаче има нужда от някой, който да го направлява. В началото това беше Марк Торе. После имаше мен. Само че сега аз съм остарял, твърде остарял. Разбери ме — аз не ти предлагам директорския пост. По-късно, ако докажеш, че би могъл да вършиш работата, и след много време и труд, можеш би ще се окажеш годен за него. Само че не съществува никаква друга перспектива, освен теб; и миналото показва, че когато аз напусна, друг едва ли ще се появи.

Той млъкна. Хал не знаеше какво да каже, тъй че не каза нищо.

— Имаш ли някаква представа какво е да разполагаш с такъв инструмент като Енциклопедията под пръстите си? — внезапно запита Там. — Знаеш, че учените я използват за справки, а пък огромното мнозинство от хората си мислят, че тя не е нищо повече от гигантска библиотека — само това. Ала това е все едно да използваш човешко същество като товарно животно, докато той или тя би могъл да бъде доктор, учен или художник! Енциклопедията не е тук просто за да прави достъпно вече известното. Тя е построена с всички тия огромни разходи и труд за нещо повече, за нещо, което е далеч по-важно.

Той млъкна и се втренчи в Хал. Дълбоките бръчки по лицето му станаха още по-дълбоки от някакво чувство — на гняв или на терзание.

— Истинското ѝ предназначение — единственото ѝ истинско предназначение — продължи Там Олин, — е да изследва непознатото. За това ѝ е необходим директор, който да разбира какво означава това, човек, който няма да изпусне от погледа си тая цел. Ти можеш да бъдеш този човек; и без теб цялата потенциална стойност, която Енциклопедията има за човечеството, може да се загуби.

Хал не бе възнамерявал да спори, но инстинктът и обучението му го накараха инстинктивно да зададе въпрос.

— Щом това е толкова важно — каза той, — какво лошо има в това да се изчака колкото е нужно? Вътре зад силовите панели нищо не може да засегне Енциклопедията. Тогава защо просто не продължим да чакаме, докато не дойде някой друг, който да може да чуе гласовете, някой, който е свободен?

— Всъщност не съществуват признаци, а само загатвания — рязко каза Там. — Откакто съществуват, хората дават на думите произволни дефиниции. Те изграждат на основата на същите тези дефиниции логически структури и си мислят, че са доказали нещо в рамките на реалната Вселена. Физическата безопасност не означава пълна безопасност. Съществуват някои нематериални начини Енциклопедията да стане податлива на разрушение и един от тях е да се атакуват умовете, които я направляват. Колкото и да е изумителна, тя все пак е само инструмент, който се нуждае от човешки интелект, за да може да работи. Отнеми ѝ човешкия ум и тя става безполезна.

— Но това няма да се случи — рече Хал.

— Така ли? — Гласът на Там стана още по-рязък. — Я погледни какво става на четиринадесетте свята. Знаеш ли старите норвежки легенди, чувал ли си термина „Рагнарок“! Той означава края на света. Проклятието на боговете и хората.

— Зная ги — отговори Хал. — Първо дошли Мразовитите гиганти и Фимбулзимата, а сетне Рагнарок — последната голяма битка между боговете и гигантите.

— Да — потвърди Там. — Само че знаеш ли дали този Рагнарок — или Армагедон, истинският Армагедон, ако тая дума ти харесва повече — не е надвиснал над нас сега?

— Не — отвърна Хал, ала думите, изречени от този старчески дрезгав глас, го уязвиха дълбоко и той усети, че сърцето му заби силно в гърдите.

— Тогава ми повярвай. Дошъл е. Стотици хиляди — милиони години са ни трябвали, за да си пробием път от животинското равнище, до там, да сме способни да се разпръснем сред звездите. Неограничено пространство. Място за всекиго. Място за всеки индивид да емигрира, да се настани някъде и да отгледа хора със същите разбирания като неговите. И ние го сторихме. Заплатихме цената и някои оцеляха. Някои дори узряха и разцъфнаха, така че получихме няколко обособени Отцепени култури — като екзотичната,

дорсайската и дружествената. Някои не можаха. Но досега ние никога не сме били подлагани на изпитание като цялостна раса, като цяла раса, населяваща повече от един свят. Единствените врагове, които сме срещали, са природните сили и някои други измежду нас, така че ние изградихме цели светове и изградихме тази Енциклопедия.

Прекъсна го внезапна кашлица. За кратко — докато укрепне и се избистри — гласът му почти изгуби дрезгавостта си и зазвуча отново по младежки. Сетне обаче отново бърже стана дрезгав и кашлицата взе връх. Аджийла замасажира врата му с крайчеца на пръстите на двете си ръце, докато пристъпът спря и Там полегна назад в платформата, дишайки тежко.

— И сега — продължи той бавно и гърлено след продължителна пауза, — трудът на всичките дълги години даде своя плод — току преди всичко да замръзне. Сега е крайно време за събиране на урожая, преди неприбраните плодове да изгният по дърветата. Ние открихме, че Отцепените култури не са способни да оцелеят сами. Ще оцелеят единствено пълноспектровите хора. Най-специализираните от нашите Отцепени култури сега умират и някакъв общ социален срыв ни подготвя за края. Там, където материалните закони на вселената опитаха и не успяха да ни провалят, ние го сторихме сами. Начинът на живот е станал гнил и стерилен и сред нас се разпространява нов вирус. Мелезите помежду Отцепените култури представляват болест на цялата ни раса, тъй като те се опитват да я превърнат в механизъм за собственото си лично оцеляване. Навсякъде, навсякъде сезонът на нашия живот се търкаля надолу към зимата смърт. — Той спря и за момент се облеци диво на Хал. — Е? Вярваш ли ми? — настоя.

— Мисля, че да — отвърна Хал.

Ожесточеността, изписала се на лицето на Там, се стопи.

— Именно ти — продължи той, без да отмества очи от Хал, — от всички хора трябва да проумееш това. Ние умираме. Човечеството умира. Огледай се, и ще трябва да го видиш! Хората по всичките четиринадесет свята все още не го осъзнават, защото това настъпва твърде бавно и защото те са заслепени от ограничената фокусировка на своето отношение към времето и историята. Те не виждат по-далеч от времето на своя собствен живот. Не, те не виждат дори дотам. Хората гледат единствено как вървят нещата през тяхното собствено поколение. Ала за нас тук горе, които гледаме отвисоко

първоначалната Земя и цялата дълга шарка на вековете, е лесно да съзрем началото на разпада и смъртта. Победата клони към Другите. Схващаш ли това? В крайна сметка те ще завладеят останалата част от човечеството — сякаш всички останали човеци са говеда — и от този ден нататък няма да има кой да се бори с тях. Човечеството като цяло ще започне да умира, защото ще е престанало да се развива — ще е престанало да се движи напред.

Там отново млъкна.

— Има една-единствена надежда. Една слаба надежда. Защото дори ако можехме да избием всички Други сега, в този момент, не бихме спрели онова, което се задава. Човечеството просто ще си намери някаква друга болест, от която ще умре. Лечението трябва да бъде лечение на духа — пробив в някоя нова, по-обширна област, която всички ние да изследваме и в която да се развиваме. Единствено Енциклопедията може да направи възможно това. И може би единствен ти си способен да го направиш възможно за Енциклопедията и да отблъснеш сенките, които сега падат, падат над всички нас.

Към края на думите му неговият глас изчерпа силата си и Хал почти не го чуваше. Там млъкна и този път не заговори отново. Продължи да седи зад бюрото си, свел поглед към повърхността му. Аджийла стоеше мълчаливо зад него и успокояващо масажираше врата му, а Хал не помръдваше. Макар ручейчето да течеше непроменено край тях, а псевдонебето да бе все тъй синьо, и боровата гора околоръст — все тъй зелена и красива, на Хал му се стори, че в помещението, където се намираха, е пропълзъл хлад и че мекотата и всички шарки в нея са се втвърдили, сякаш са се похабили и овехтели.

— Във всеки случай — обади се Аджийла сред новото мълчание, — докато на Хал не му дойде време да тръгне, аз мога да го поразведа из Енциклопедията.

— Да. — И Там още веднъж вдигна очи, за да ги погледне. — Разведи го. Дай му шанс да види толкова, колкото може и докато може.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Щом се върнаха в стаята на Хал, Аджийла включи контролното табло и на екрана се появи мъж с тясно лице и прошарена коса.

— Аджийла! — възкликна той.

— Джери — отвърна тя, — това е Хал Мейн, който пристигна едва вчера. Той иска да замине за Коби колкото е възможно по-скоро. Какви възможности имаш?

— Ще погледна. — И екранът потъмня.

— Ваш приятел? — запита Хал.

Тя се усмихна.

— Постоянният персонал тук сме около хиляда и петстотин човека — рече тя. — Всички се познаваме.

Екранът отново заблестя с образа на Джери.

— Има един лайнер пътуващ за Нова Земя, който трябва да излезе на орбита тук след тридесет и два часа и осемнадесет минути — съобщи той. — Хал Мейн?

— Да? — Хал се премести така, че да се вижда на екрана на Джери.

— От Нова Земя след два дни можеш да се прехвърлиш на един търговски кораб, който ще пътува за самата планета Коби. Той ще те закара там за около девет дена субективно време. Това устройва ли те?

— Идеално — рече Хал.

— Твоите кредитни документи има ли ги в картотеката тук?

— Да.

— Добре — каза Джери. — Ако искаш да продължа, мога да ти резервирам място?

Хал усети леко раздразнение.

— Не искам никакви специални протекции... — започна той.

— Това не са протекции — ухили се Джери. — Това ми е работата — да уреждам пътуванията на учените, които ни посещават.

— О, разбирам. Благодаря ви — рече Хал.

— Моля, няма защо — и Джери прекъсна връзката.

Хал се извърна към Аджийла.

— Благодаря ти, че се обади — каза той. — Изобщо не познавам местните правила.

— Нито пък който и да било извън постоянния персонал. Би могъл да ги научиш от помощник-оператора, но така се пести време. Наистина ли ще ти бъде приятно да те разведа из Енциклопедията?

— Да. Абсолютно... — Хал се поколеба. — Бих ли могъл наистина да поработя с Енциклопедията?

— Естествено. Само че защо не го оставиш за накрая? След като си видял туй-онуй, работата с нея ще ти се види по-смислена. Бихме могли да се върнем в Точката на прехода и да започнем от там.

— Не. — Не му се искаше отново да чуе гласовете — или поне не засега. — А можем ли първо да хапнем нещо?

— Тогава първо ще те заведа в Академичния контролен център — искам да кажа, след като се нахраниш, разбира се.

* * *

Станаха от масата, излязоха от столовата в нещо като къс коридор и влязоха през разтворена докрай диафрагма в едно помещение, което беше на половината на столовата. Стените бяха отрупани с командни конзоли, а в центъра на помещението, във въздуха плаваше купчина червени светещи маркучи, които образуваха възел с височина около метър, широчина два и дължина три метра. Аджийла го заведе до него. Отблизо той видя, че маркучите са нереални — просто това бяха видими изображения.

— Какво е това? — попита Хал.

— Нервните пътеки на Енциклопедията, които в момента действат, защото с тях работят хора. — Тя му се усмихна съчувствено. — Не изглежда да има особен смисъл, нали?

Той утвърдително кимна.

— Трябва доста време, за да се научиш да разпознаваш типичните схеми — каза тя. — Специалистите, които работят с тях, ги разбират много добре. Само че, единствено Там Олин може само с един поглед да разбере всичко, което в момента се прави.

— А ти? — запита Хал.

— Мога да разпозная основните мотиви — и толкова — рече тя.
— Ще ми трябват поне още десет години, за да започна да се квалифицирам и то само като специалист на начално равнище.

Той я изгледа с леко подозрение.

— Преувеличаваш — каза. — Не би могло да ти отнеме толкова много време.

Аджийла се засмя и той усети известно удовлетворение.

— Е, може би не чак толкова.

— Предполагам, че ти сега си на равнището на начеващ специалист — каза Хал. — Играеш ми ония екзотични номера, за да се изкараш по-незабележимо. Не би могла да си тръгнала от нулата и да станеш специален помощник на Там за шест години, ако самата ти не си нещо специално.

Тя се втренчи в него, внезапно отрезвяла.

— Очевидно — рече, — и ти самият си малко необикновен. Но разбира се, това е една даденост.

— Така ли? Защо?

— Защото си чул гласовете в Точката на прехода.

— Уф — каза Хал, — това ли било?

Тя го заведе близо до реещата се блестяща плетеница от червени маркучи и започна да проследява някои от тях, обяснявайки, че един от тях очевидно прехвърля данни от онази зона на паметта на Енциклопедията, която е отделена за историята, към зоната за изкуството, което означавало, че някакъв учен от Индонезия е открил странични сведения по темата, която разработва, а че друг маркуч показвал, че самата Енциклопедия прехвърля към изследванията, които прави друг човек, свързани с тях знания, като на практика му предлага нови линии на проучване.

— И на всичко това ли Там казва „библиотечна“ употреба на Енциклопедията? — запита Хал.

— Да — кимна Аджиийла.

— Можеш ли да ми покажеш как би изглеждала другия вид работа по тия нервни пътеки? — запита той.

Тя поклати глава.

— Не. Енциклопедията все още чака някой, който да може да го прави.

— Защо Там е толкова сигурен, че това е възможно?

Аджийла го погледна мрачно.

— *Той е Там Олин. И той решава.*

Хал си спести преценката. После тя го заведе до механичното сърце на Енциклопедията — помещението, където бяха командните табла за натрупаната и използвана слънчева енергия, която се използваше за управление на сферата и преместване на силовите панели, които я защитаваха. Всъщност панелите използваха малка част от енергията. Също като фазовия преход, от който водеха началото си, те бяха почти нематериални. Докато фазово преходния двигател всъщност не толкова придвижваше кораба, колкото променяше описанието на неговото местоположение, предпазните панели на практика изграждаха една неопишуемо тънка преграда от нулево пространство. Също както един кораб в момента на фазовия преход биваше разпръснат теоретично из цялата вселена и незабавно събран повторно в точката на местоназначението, която не съвпадаше с началната, така и всеки материален предмет, който се опиташе да мине през завесата от нулево пространство пред панелите, на теория се разпиляваше из цялата вселена, но без надежда да се събере отново.

— Знаеш ли нещо за това? — запита Аджийла, докато стояха в механичната контролна зала.

— Малко — каза той. — Като всеки друг съм учил как фазовият преход е бил разработен на основата на принципа за неопределеността на Хайзенберг.

— Не всеки — поправи го тя, а Хал се намръщи.

— Така ли?

Аджийла се усмихна.

— Ще се изненадаш какъв голям процент от всички хора нямат никаква представа за това как се движат космическите кораби.

— Предполагам — каза той малко умърлушено. — Но във всеки случай силовите панели не са чак толкова трудни за разбиране. По същество, това, което те правят, е същото, което би се случило с кораба, ако се осъществи онзи лош шанс от едно на милион. Просто след като се разпилят, частиците му никога вече не се събират отново.

— Да — бавно отвърна Аджийла. — Хората говорят за грешките при фазовия преход, като за нещо романтично — като за някаква вселена на изгубените кораби. Само че това съвсем не е романтично.

Хал внимателно се взря в нея.

— Защо това те натъжава толкова? — запита той, покъртен от факта, че приветливостта ѝ се бе изпарила.

Тя го погледна за секунда и каза:

— Чувствителен си.

Преди Хал да успее да реагира на това твърдение, Аджийла продължи.

— Няма ли за какво да съм тъжна? — запита тя. — Умирали са хора. За тях в това не е имало нищо романтично. Загинали или загубени завинаги са хора, които, ако бяха останали живи, биха могли да променят пътя на човечеството. Какво ще кажеш за Донал Грейм, който само преди стотина години е докарал четиринадесетте свята почти до това да станат едно общо политическо цяло? Той е бил само на тридесет и няколко години, когато тръгнал за Дорсай от Мара и така и не стигнал до там.

Хал повдигна рамене. Историята, на която тя се позоваваше, му беше донякъде позната. Но въпреки чувствителността, в която Аджийла току-що го бе обвинила, че притежава, той не бе в състояние да покаже особена симпатия към Донал Грейм, който все пак беше изживял почти една трета от нормалната продължителност на живота си, преди да изчезне. Хал усети, че Аджийла се бе вторачила в него.

— Ох, забравих! — възкликна тя. — Ти самият едва не си изчезнал така. Истински късмет е, че са те открили. Съжалявам. Изобщо не се сетих, когато повдигнах темата.

„Колко типично за нея“, помисли си той — защото вече мислеше за характерните ѝ маниери, макар да я познаваше само от няколко часа — „да изтълкува по най-благоприятния начин безразличието му към нещо, което я бе покъртило дълбоко“.

— Нищо не си спомням за това — рече той. — Когато са ме намерили, съм бил на две години. От моя гледна точка, това спокойно би могло да се е случило и на някого друго.

— Никога ли не си се изкушавал да се опиташ да установиш кои са били родителите ти?

Хал потрепна вътрешно. Беше се изкушавал стотици пъти. Беше плел хиляди фантазии, в които по някаква случайност ги откриваше някъде — все още живи.

Той пак повдигна рамене.

— Искаш ли да слезем в Архивите? — попита тя. — Мога да ти покажа факсимилета от цялата история на човечеството, от палеолитните пещерни рисунки от Дордоните, та до днес; както и всяко оръжие, предмет или машина, които някога са били направени.

— Добре — каза той и с усилие се отърси от мисълта за неизвестните си родители. — Благодаря.

Отидоха в Архивите, които представляваха друго помещение непосредствено под истинската метална кожа на Енциклопедията. Всички постоянни помещения оформяха под тази кожа слой с дебелина от десет до двадесет метра. С разположените отвън силови панели това местоположение бе също така безопасно, както навсякъде в самата сфера; а това подреждане освобождаваше огромното кухо вътрешно пространство за подвижните помещения.

Както обясни Аджийла, в действителност помещенията бяха постоянно в движение, като се местеха така, че да освободят пътя на целенасоченото движение на другите помещения, когато те се насочваха едно към друго. В лишения от гравитация център на сферата, където всяко помещение имаше своя собствена вътрешна гравитация, това движение беше почти незабележимо, обясни Аджийла, макар че всъщност Хал вече бе започнал да го долавя — не самото движение, а промяната в посоката. Той предположи, че дългогодишното познаване на процеса е създадо у хората от постоянния персонал като Аджийла такава привичка, че те вече не го забелязваха.

Той я остави да приказва, макар че още преди години бе научил от Уолтър Наставника фактите, които тя му съобщаваше сега. Съзнаваше, че тя му говори не само за да го информира, а за да го накара да се отпусне.

Когато стигнаха до Архивите, се оказа, че те заемат едно много голямо помещение, което по съответен начин бе направено да изглежда чудовищно голямо. Налагаше се то да е достатъчно голямо, за да изглежда, че съдържа триизмерните изображения — в естествена големина и масивни на вид — на такива големи обекти като земния Колизей в Рим или построената от Нютън, Симфония на пламъците.

Хал не очакваше да се трогне особено от онова, което щеше да види тук, тъй като смяташе, че повечето неща беше ги виждал и по-

рано, но както обаче се оказа в крайна сметка, щеше да се предаде на чувствата си.

— Какво ще искаш да видиш първо? — запита го тя.

Без да мисли, тъй като в ума му още се въртеше идеята да провери изчерпателността на Енциклопедията, той спомена първото нещо, което смяташе, че е редно да бъде тук, но почти бе сигурно, че не присъства.

— Какво ще кажеш за надгробния камък на Робърт Луис Стивънсън.

Тя докосна бутоните на командното табло и на едва ли не една ръка разстояние от него прозрачният въздух се превърна в изправен блок от сив гранит с изсечени на него слова.

Дъхът му спря. Очите му казваха, че това е само видимо копие, ала то дотолкова отговаряше на истинското, че той се стресна. Протегна ръка към ръба на каменното изображение и пръстите му го известиха за гладка студена повърхност — истинско усещане за камък. С цялото си присъщо чувство за поезия, което винаги бе съществувало у него, и от всички други епитафии, Хал винаги бе отеквал вътрешно най-вече на тази — епитафията, която Стивънсън бе написал за самия себе си за времето, когато ще бъде положен в черковния двор.

Хал се опита да разчете изсечените в камъка редове букви, ала те се размазаха пред очите му. Нямаше значение. Той ги знаеше и без да ги вижда:

*„Под звездните просторни небеса,
гроб изкопай да сложи телеса.
Живях аз весел, умирам с веселба
и сам ще полегна ведно със завета:*

*На камъка ти издълбай стиховете:
Гдето жадуваше, легнал е — ето,
морякът се върна у дома от морето,
а вкъщи от хълма се върна ловецът.“*

Недостижимите слова отново събудиха у него спомена за тримата мъже, които бяха умрели на терасата и разпалиха в гърдите му

толкова остра болка, че за секунда-две му се стори, че няма да може да я понесе. Извърна се встрани от камъка и Аджийла и застана, без да вижда нищо, докато не почувства дланта ѝ на рамото си.

— Съжалявам — рече тя, — но ти помоли...

Гласът ѝ бе мек, а докосването до рамото му — така леко, че той едва го долавяше, ала двете заедно изплетоха едно въже, с което той още веднъж успя да се изтегли от парещата болка на личната си загуба.

— Погледни — каза тя. — Имам още нещо за теб. Погледни!

Той се извърна неохотно и видя пред себе си бронзова скулптура, която нямаше и двадесет сантиметра височина. Беше статуя на еднорог, застанал на малка ивица земя, откъдето близо до нозете му никнеха неразцъфнали рози. Гърбът му беше извит, опашката описваше изящен кръг, гривата му се развяваше, а главата бе вдигната закачливо. Очите му имаха невероятно изражение, а устата бе така извита, сякаш се присмиваше на света.

Това беше „Смеещият се еднорог“ на Дарлин Колтрейн. Беше непобедим, лукав, конте и красив. Животът и радостта напиреха и бликаха от него във всички посоки.

Не бе възможно такава болка и радост да заемат едно и също място и след малко болката започна да изтича от Хал. Без да иска, той се усмихна на еднорога и бе почти убеден, че в отговор той също ще му се усмихне.

— Имате ли оригиналите на някои от тези факсимилета? — запита той Аджийла.

— Някои — отговори тя. — Съществува проблем с наличния складов обем, а да не говорим, че такива неща не мога да се купят на кредит. Това, с което разполагаме в повечето случаи ни е било подарено.

— А този? — попита той, сочейки „Смеещият се еднорог“.

— Струва ми се... да, струва ми се, че този го притежаваме — рече тя.

— Може ли да го видя? Бих искал наистина да го докосна.

Тя се поколеба, а сетне бавно, но решително завъртя глава.

— Съжалявам — каза. — Никой не пипа оригиналите, освен регистраторите... и Там. — И му се усмихна. — Ако някога се добереш до директорския пост, можеш да го държиш на бюрото си, ако желаш.

По някакъв странен и необясним начин Хал жадуваше да притежава малката статуетка и когато потегли сам сред звездите към мините на Коби, да я вземе със себе си за утеха. Разбира се, това бе невъзможно. Дори да притежаваше самия оригинал, той бе прекалено ценен, за да бъде носен в багажа на един обикновен пътник. Загубата или открадването му би представлявала огромна трагедия за страшно много хора, освен за самия него.

После Хал потъна в разглеждане на много други копия на предмети на изкуството — всевъзможни творби, книги и други предмети, които Аджийла извикваше от контролното табло. По някакъв странен начин заедно с чувствата, които надгробната плоча на Робърт Луис Стивънсън, а сетне и „Смеещият се еднорог“, бяха предизвикали у него, изчезна и преградата между двамата. Когато привършиха, отново бе станало време за ядене. Този път се храниха в друга столова — проектирана и декорирана тъй, че да изглежда като бирария, изпълнена с музика, шумни разговори и предназначена за по-младите обитатели на Енциклопедията, при все че малцина измежду тях бяха по-млади от Аджийла, а никой не бе тъй млад като Хал. Той обаче вече беше разбрал, че когато не забравя да действа разумно и да се възползва от ръста си, другите често пъти го вземат за година-две по-възрастен, отколкото бе в действителност. Никой, поне измежду хората, които се спираха край сепарето, където седяха те, не показа с нещо, че е разбрал, че той е с две години по-млад от нея.

Само че след големите събития от последните два дни храната и напитките му се отразиха като силно лекарство. След като прекара в столовата около час, той едва държеше очите си отворени. Аджийла му показва как да набере кода на собствената си стая на контролното табло и го поведе по друг къс коридор от столовата до една подвижна диафрагма, където всъщност се оказа вратата към неговите покои.

— Как мислиш, утре ще се намери ли време да поработя с Енциклопедията? — попита той, когато тя вече си тръгваше.

— Спокойно — рече Аджийла.

Хал спа дълбоко и се събуди с радостно усещане, но изведнъж се сети за случката на терасата и мъката отново го връхлетя. Отново наблюдаваше иззад прикритието на храсталака в края на езерото и видя какво бе станало. Болката беше непоносима. Размина му се на косъм. Чувстваше, че трябва да избяга — както го чувства давещият се,

който трябва да избяга от дълбините към въздуха и светлината. Трескаво търсеше нещо, за което да се захване, и се вкопчи в спомена, че днес ще има шанс да работи със самата Енциклопедия. Вкопчи се в тази перспектива и изпълни ума си с нея и с това, което бе правил предишния ден, когато Аджийла го беше развеждала.

Стана, все още мислейки за тия неща, поръча си закуска, а след час Аджийла се обади да провери дали вече се е събудил. Като разбра, че е станал, тя пристигна в стаята му.

— Повечето хора работят с Енциклопедията от стаите си — каза му тя. — Но ако желаеш, аз мога да добавя към твоята стая една карула^[1] или да ти устроя карула някъде другаде.

— Карула — повтори той като ехо. От няколко години насам бе приел, че няма думи, които да си струва да се знаят, а той да не ги знае. Тази обаче беше нова за него.

— Това е помещение за учене.

Тя докосна бутоните на бюрото му и в средата на стаята се появи триизмерен образ. Той представляваше неголям килер с едноединствено плаващо във въздуха кресло и фиксирана писалищна повърхност с контролен панел. Стените бяха безцветни и монотонни, ала щом тя повторно докосна бутоните в стаята на Хал, те се разтвориха сред пълното със звезди пространство, така че креслото и писалището сега сякаш се носеха сред звездите. Хал затаи дъх.

— Може ли да присъединя карулата към моята стая? — запита той.

— Да — отвърна Аджийла.

— Тогава мисля, че точно това ми трябва.

— Добре. — И тя пак докосна бутоните. Проблясъците върху стената, срещу вратата, която служеше за вход в стаята му, се дръпнаха назад и се появи още една врата. Докато той наблюдаваше, вратата се отвори и зад нея се показа малкото помещение, което Аджийла бе нарекла карула. Тръгна към нея и влезе вътре като пчела, привлечена от разцъфнало цвете. Аджийла го последва и двайсетина минути го обучава как да извиква от Енциклопедията информацията, която би могъл да поиска. Сетне се обърна да си ходи.

— Ще използваш ресурсите на Енциклопедията по-добре — рече тя, — ако следваш конкретна линия на изследване или проучване. Ще установиш, че си струва първо да помислиш малко, преди да

започнеш, и да си уверен, че търсиш точно определена информация, която трябва да разработиш въз основа на източниците, които Енциклопедията ще ти даде, а не просто да зададеш въпрос, на който може да се отговори.

— Разбирам — потвърди той, изпълвайки се с вълнение.

Когато обаче тя си тръгна и той отново остана сам, вълнението избледня и мъката у него, съчетана със студената древна ярост към Блейс Аренс, която Хал бе усетил по-рано, заплаши отново да се разгори. Той решително я отблъсна от себе си. Натисна бутона в подлакътника на креслото си, които изолира помещението и направи стените му така прозрачни, че Хал сякаш увисна в пространството между звездите. Умът му се втурна почти безнадеждно, знаейки, че той трябва да му открие някакво занимание, защото иначе ще се върне отново към спомена за имението, към езерото и терасата. Хал си спомни и думите на извикания от него образ на Малачи: „Живите трябва да се грижат за живите, та дори ако тези живи са самите те...“.

Той напрегна всички сили, за да мисли единствено за настоящия момент. Какво щеше да поиска, ако просто беше дошъл тук в Последната Енциклопедия и нищо не се беше случило у дома? Умът му се пресегна и отново се улови за мечтите, които четенето бе изградило у него. Вчера беше пожелал да види надгробната плоча на Робърт Луис Стивънсън. Може би просто трябва да поиска Енциклопедията да му каже за Стивънсън нещо, което досега не е знаел? Умът му обаче се отдръпна от тази идея. Сега образът на Стивънсън беше свързан в ума му с образа на един надгробен камък, а Хал не желаше да мисли за такива неща.

Той пришпори ума си. Тримата мускетари? Д'Артанян? Или Найджъл Лоринг, измисленият герой на два исторически романа от създателя на Шерлок Холмс — романите „Сър Найджъл“ и „Белият отряд“?

Въображението му посрещна идеята за сър Найджъл — дребния, но непоколебим герой на тези два романа за мъже, облечени в кожа и желязо — като убежище. Найджъл Лоринг беше персонаж, който в неговите представи винаги бе сиял с необичайна светлина и цвят. Може би Конан Дойл е започнал трети роман за него и така и не го е завършил? Не, едва ли. Ако беше така, той почти сигурно досега щеше да се натъкне на нещо писано по този повод. Хал натисна бутона за

въпроси върху подлакътника на креслото си и запита на глас Енциклопедията:

— Направи ми списък с всичко, което Конан Дойл е писал за персонажа Найджъл Лоринг, който се появява в романите „Белият отряд“ и „Сър Найджъл“.

От пустотата се появи един свит на руло лист, който падна в скута му. В същото време иззвънтя нежна камбанка и един приятен женски глас му отговори:

— Данните от наличните източници са дадени на разпечатка. Бихте ли искали биографични подробности за историческата личност, която е прототип на героя?

Хал озадачено сбърчи чело.

— Не питам за данни за Конан Дойл — каза той.

— Това се подразбира. Историческата личност, за която споменах, е истинският Найджъл Лоринг, рицар от четиринадесети век след Рождество Христово.

Хал се вторачи в звездите. Току-що чутите думи отекнаха в главата му, а вътре в себе си усети надигащо се вълнение. Почти уплашен, че това ще се окаже някаква грешка, той запита повторно:

— Да не ми казвате, че през четиринадесети век в Англия наистина е съществувал човек на име Найджъл Лоринг?

— Да. Искате ли биографични подробности за тази личност?

— Да, моля. Всички възможни подробности — и той бързо добави, — и бихте ли направили списък на документите от онова време и по-късно, в които се споменава за истинския Найджъл Лоринг? Искам тяхна разпечатка, ако можете да ми ги дадете.

От писалището се появи друго руло хартия, последвано от разпечатка на куп откъси и илюстрации. Хал пренебрегна първото руло, но взе втората част от поръчката си и бързо я прегледа. Имаше удивително много неща, като се почне от откъси от „Хроники“ на Жан Фроасар и описание на подаръците, дадени от Едуард, Черния принц на Англия, на царедворците от неговата свита, и се свърши с изображението на един църковен трон. Заедно с изображението на трона имаше отпечатано описание, което го идентифицираше и което Хал намери за най-завладяващо от целия материал.

Църковният трон, прочете той, все още съществувал. Найджъл Лоринг бил един от членовете основатели на Ордена на жартиерата.

Църквата била Сейнт Джордж в Английския дворец на Уинзър. Сега съществуващата обаче, не била истинската, научи той. Оригиналната църква била построена от Едуард Трети, и след това възстановена от Едуард Четвърти, като вероятно всичко е било довършено по време на царуването на Хенри Осми. Работата продължавала нощем на светлината на стотици горящи свещи, за да може тя да бъде довършена по спешната заповед на Хенри Осми за една от неговите сватби.

За момент, терасата и случилото се на нея бяха забравени. Истинският исторически Найджъл Лоринг и измисленият персонаж на Дойл се сляха в ума на Хал. Стори му се, че бе протегнал ръка през времето, за да докосне истинският човек, който се е казвал Найджъл Лоринг. За момент той можеше да повярва, че всички хора от книгите, които беше чел, могат да се окажат също тъй живи и осезаеми, като всеки истински човек, стига само да знаеш къде и как да ги потърсиш. Очарован от това, той почти наслука извади от ума си друг персонаж и заговори на Енциклопедията.

— Кажете ми — запита, — дали персонажът Беларион от романа „Беларион“ на Рафаело Сабатини също е бил вдъхновен от реална историческа личност със същото име.

— Не — отговори Енциклопедията.

Хал въздъхна, а въображението му се върна обратно на земята. Би било прекалено хубаво, за да бъде вярно, в историята да съществува един истински Беларион.

— ... обаче — продължи Енциклопедията, — Сабатиниевият Беларион до голяма степен се опира на военния гений на реално съществувалия през четирнадесети век кондотиер сър Джон Хоукууд, от когото Конан Дойл също донякъде заимства при създаването на книгите, в които се появява персонажът сър Найджъл. Общоприето е, че Джон Хоукууд е бил донякъде модел и за двата измислени персонажа. Бихте ли желали откъси от по-важните произведения, стигащи до това заключение?

— Да... *не!* — изкрещя Хал и се облегна назад, почти разтреперан от възбуда.

Джон Хоукууд му беше известен. Хоукууд бе привлякъл вниманието му отрано и то не само заради това, което Хал бе прочел за него, но и защото Малачи Насуно му беше говорил за Хоукууд, определяйки го като първия съвременен генерал. Клетус Грем също

на няколко пъти цитираше военните операции на Хоукууд в своя многотомен труд върху стратегията и тактиката — същият онзи Клетус Грѐм, пращадото на Донал Грѐм, за когото бе споменала Аджийла. В крайна сметка Донал Грѐм беше наложил със сила мир на всичките четиринадесет свята. В ума на Хал внезапно се очерта ясна пътека, която водеше от Донал към Клетус Грѐм, а оттам назад през военната част на западната история към Хоукууд.

Хоукууд бе произлязъл от село Сайбъл Хедингам в провинциална Англия през четиринадесети век, бе си пробил път в началото на Стогодишната война във Франция и бе свършил като генерал-капитан на Флоренция, Италия. Накрая бе умрял в леглото си, вероятно над осемдесетгодишен, след един живот на непрекъснати въоръжени битки лице в лице. И други преди Малачи го бяха наричали „първият от съвременните генерали“. Точно той бе въвел със забележителен резултат английските стрелци с дълъг лък в италианската военна практика от четиринадесети век.

От мига, в който го откри, Хал беше омаян от него. И то не само заради звънкия и цветист живот на Хоукууд, гледан от близо хиляда години по-късно, но и защото за своя живот англичанинът, който бе изминал пътя от Сайбъл Хедингам в младостта си до Флоренция в последните си години, всъщност бе пропътувал от обществото на тъмното Средновековие до началото на съвременната епоха. Флагът, който се вееше над терасата на Хал и който Уолтър Наставника бе свалил, за да го предупреди, бе излитащ ястреб от гората и бе дело на самия Хал. Той го бе измъкнал от въображението си след задълбочено търсене из книгите в библиотеката на имението, като не бе успял да изрови каквато и да било информация за герба на Хоукууд. С внезапен порив Хал отново заговори на Енциклопедията.

— Какъв герб е носил сър Джон Хоукууд?

Последва кратка пауза.

— Гербът на сър Джон Хоукууд е бил сребрист с три раковини върху самурен шеврон.

На екрана се показва сребърен щит, пресечен от дебела V-образна черна лента, наречена „шеврон“, сочеща нагоре в средата на фона, и три сребърни раковини, разположени на черния шеврон.

Защо пък раковини, зачуди се Хал. Единственото нещо, свързано с раковините, за което можеше да се досети, беше Сейнт Джеймс от

Компостела, Испания. Възможно ли е Хоукууд по него време да е бил в Компостела? Или в един герб раковините означават нещо друго? Той реши да запита Последната Енциклопедия.

— Раковините са често срещани в много гербове — отвърна Енциклопедията, — и ако искате, аз мога да ви дам подробности. Има ги, например на някои от най-старите съвременни гербове, като този на Грейм и на гербовете, носени от членовете на семейство Грейм, каквито са всеизвестните гербове на Дънди и Дънбър. Искате ли подробности, пълна справка за раковините, като елемент от гербовете през миналите векове?

— Не — каза Хал.

Той се облегна назад и се замисли. Нещо в най-затътените кътчета на ума му се задейства от откритието, че зад измислените персонажи на Дойловия Найджъл Лоринг и Сабатиниевия Беларион се е криел истинският Хоукууд, нещо, което продължаваше назад в миналото, за да се преплете в тая работа с раковините и Хоукууд. Раковините и Хоукууд някак си си пасваха; те бяха свързани и събуждаха някакви мисли. Хал чувстваше умствената химия на тяхното взаимодействие като раздвижване в неговото подсъзнание. Това бе познато нему усещане, нещо като дълбоко вълнение, което настъпваше непосредствено преди да започне да оформя в ума си някоя поема. Не бе обаче по силите на неговото съзнание да види или проследи логическата верига, която водеше от тези неща до онова, което сега се изграждаше в неговото творчество несъзнавано, но опитът му го бе научил колко безполезни са подобни опити. Хал усещаше как действа то в момента по същия начин, както човек усеща сблъскващите се ветрове, които го връхлитат в абсолютната тъма на нощта. Това бе натиск, треска, заповед! Търсенето и откритието бяха докоснали нещо безкрайно по-завладяващо и много по-голямо от онова, заради което бе седнал тук в очакване да го открие — също както океанът е по-голям от зрънцето сол на някой от неговите брегове. То се пресегна към него като зов, като нота на тромпет, пресегна се чак до сърцето му, за да го призове за нещо далеч по-важно от всичко онова, което бе усетил през всичките си предишни шестнадесет години.

Усещането беше страхотно. Почти с облекчение той откри, че в главата му започват да се въртят строфите на някаква поема —

странни, архаично звучащи строфи, които се оформяха от мъглите на неговото откритие... Пръстите му автоматично потърсиха клавиатурата, която бе на подлакътника на неговото кресло, но не за да извикат пак Енциклопедията за друг въпрос или команда, а просто за да превърнат в думи поетичните образи, оформящи се в него. Щом той натисна бутоните, тези думи започнаха да придобиват видима форма и заблестяха като златен огън на фона на звездния пейзаж пред него.

„A OUTRANCE^[2]

*Сред рухналата катедрала, мечоположеният рицар
се вдигна от ковчега на нощесното легло;
и задрънча с бронирани нозе по счупените плочи...“*

Пръстите му застинаха върху бутоните. Сякаш изведнъж през него мина мразовит и влажен вятър. Хал се отърси от моментното вцепенение, отиде до прозореца, взря се навън и продължи.

*„Над пустата околност бе метнала мъглата
плащ на несигурност и неяснота —
той скриваше земята; бродеха из таз надиплена
мъгла
от сън за смърт нестройни гласове.“*

Внезапно му хрумна, че това, което чувстваше, че духа през него, е вятърът на самото Време, вятър, който прониква през плътта и костите. Бе чул гласа на тоя вятър и сега го въплътяваше в стихове. Той отново продължи:

*„Хрупацият до стената черковна, боен кон
глава белязана надигна и плочите с бодли поръси;
с копита изтрополи той и цялата му броня
завънтя.*

Спокойно — рече рицарят — Мирувай.

Днес ний ще почиваме.

*Мъглата скрила е напълно бойното поле
В морето вятър шиба глутниците вълни.
От нас не по-малко е скован от туй врагът ни.
Почивай — рече рицарят. — Днес няма да се бием.*

*Отново конят боен крак удари. Изтракаха копита
звънко върху заоблени влажен калдъръм.
Изцвили: «Яхни ме ти! Яхни! Яхни!». А рицарят го
оседла
полека. И бавно тръгна с него на война.“*

Звънът на телефона го изтръгна от мислите му. Хал осъзна, че от доста време седи с написаната поема пред себе си, а мисълта му се носи на огромни разстояния. Автоматично се протегна към апарата.

— Кой е?

— Аджийла — гласът ѝ долетя ясен и топъл нейде иззад пустотата и светещите строфи на неговата поема и донесе със себе си цялата реалност, която бе зарязал при далечните пътувания на мисълта си. — Време е за обяд — ако това те интересува.

— О, разбира се — каза той, като докосна клавиатурата. Стиховете изчезнаха, заменени от изображението на нейното лице, което засенчи въображаемите звезди.

— Е — рече тя, като му се усмихна, — успешна ли беше работата с Енциклопедията?

— Да — отвърна Хал. — Много.

— И къде ще искаш да ядеш?

— Където и да е — каза той и бързо се допълни, — стига да е тихо.

Аджийла се разсмя.

— Вероятно най-тихото място е това, където си сега.

— В такъв случай, нека да е тихо и да не е в моята стая.

— Добре. Ще се върнем в столовата, където те заведох първия път. Но ще уредя маса по-встрани от останалите, където никой няма да

седне близо до нас — рече тя. — Ще се видим на входа след пет минути.

Докато съобрази как да премести стаята си по-близо до столовата и да стигне до там, Аджийла вече го чакаше. Както си вървеше по късия коридор, който сега водеше от входната врата на неговата стая до входа на столовата, той изведнъж осъзна, че вероятно това е последният път, когато ще я види, преди да замине от тук. Двама изминали дни бяха направили много, за да я изместят в ума му от категорията на човек, принадлежащ само на Енциклопедията, към човек, когото познаваше — и към когото изпитваше известни чувства.

В резултат възприятията му сега бяха изострени. Откакто се помнеше, неговите възпитатели го бяха тренирали да наблюдава; и докато той се срещна сега с нея, докато разговаряха и докато тя го водеше към една маса в празния край на помещението, той я виждаше такава, каквато вероятно трябваше да я види от самото начало.

Изглеждаше като че ли неговото виждане за нея се бе фокусирало. Забеляза колко изправена стои и как, докато го водеше към масата, върви с нещо като властен вид — определено с такова излъчване на твърдост и решителност, което бе почти чуждо за един екзотик. Днес беше облечена в зелено — със светложелена туника, която стигаше до средата на бедрата ѝ и плътно обгръщаше тялото ѝ, над дълга до глезените пола, която бе разцепена от всички страни, така че при всяка крачка разкриваше тясно прилепнали панталони в по-тъмнозелено. Цветът на туниката бе на млада пролетна трева. На фона на хладното перленосиво на светлинната стена в далечния край на столовата раменете ѝ изглеждаха прави. Светлорусата ѝ коса бе събрана в конска опашка с една полирана дървена шнола, която разкриваше строежа на дървото. Конската опашка танцуваше върху раменете на туниката, повтаряйки с движенията си вълнистите гънки на полата. Тя стигна до масата и седна, а той зае платформата срещу нея.

Когато решиха какво ще се хранят, тя пак го запита как е прекарал сутринта с Енциклопедията, а той отговори лаконично, понеже не желаше да се впуска в подробности за това как наученото е засегнало толкова дълбока струна у него. Тъй като я наблюдаваше, по лекото присвиване на очите ѝ разбра, че тя е забелязала неговата сдържаност.

— Не съм искала да любопитствам — каза тя. — Ако предпочиташ да не говориш за това...

— Не, не, не е това — отговори бързо той. — Просто умът ми е се е разпилял във всички посоки.

Аджийла го заслепи с неочакваната си усмивка.

— Няма защо да се извиняваш — рече. — Просто го отбелязах. Колкото до начина, по който се чувстваш, Енциклопедията влияе така на мнозина изследователи.

Хал бавно поклати глава.

— Аз не съм изследовател — отговори той.

— Не бъди толкова сигурен — внимателно възрази тя. — Е, размисли ли дали все още искаш да продължиш и както възнамеряваше, да си тръгнеш от тук само след няколко часа?

Хал се поколеба. Не можеше да си признае, че би предпочел да остане, без да изглежда, че я подканва да го убеждава да остане. Изведнъж той напълно проумя самия себе си. Неговият проблем се криеше в нежеланието му да ѝ каже, че трябва да тръгне, че няма никаква друга възможност, освен да си тръгне. Уловен между тези свои мисли, никоя от които не искаше да сподели, Хал продължи да мълчи.

— Разбирам, че имаш причини да заминеш — каза тя след малко, като продължи да го наблюдава. — Би ли ми разказал за тях? Дали изобщо би искал да говорим за това?

Той поклати глава.

— Ясно — рече тя с нежен глас. — А имаш ли нещо против да ти кажа какво мисли Там Олин за това?

— Разбира се, че не — отвърна той.

Чиниите им заедно с храната, която бяха поръчали, се издигнаха върху повърхността на масата. Тя погледна за миг своите, а после спокойно се взря в него.

— Ти видя Там — каза Аджийла, когато започнаха да се хранят, и мекотата в гласа ѝ отстъпи място на някаква увереност, която съответстваше на властността в нейната походка. — Видя колко е стар. За теб една година или няколко може и да не изглеждат толкова много, обаче той е твърде стар. Той просто е много стар. Той трябва да мисли какво ще стане с Енциклопедията, ако няма кой да я поеме след... след като престане да бъде директор.

Докато Аджийла говореше, той наблюдаваше като омагьосан очите ѝ. Бяха в такова синкавозелено, което сякаш нямаше дъно и отразяваше цвета на дрехите ѝ.

Секунда след като тя млькна, сякаш очаквайки отговор от него, той каза:

— Някой друг ще трябва да поеме Енциклопедията, нали?

Тя поклати глава.

— За сега няма такъв човек. Съществува Съвет на директорите, който ще поеме властта и ще я управлява. По план Съветът е трябвало да поеме властта след смъртта на Марк Торе. Тогава Марк открил Там Олин и променил тази част от плана. Ако обаче сега Там умре без наследник, Съветът ще поеме властта и от тук нататък Енциклопедията ще бъде управлявана от него.

— А това е нещо, което ти не искаш да се случи?

— Разбира се, че не искам! — Гласът ѝ стана твърд. — Там е работил цял живот, за да насочи Енциклопедията към това, което тя всъщност следва да прави, вместо да я остави да се превърне в една управлявана от комисия библиотека! Какво мислиш, че бих искала?

Сега очите ѝ станаха съвсем зелени с онзи рядък отблясък, който може да оцвети пламъците от дървата в някой лагерен огън. Хал изчака още една секунда, за да ѝ даде възможност да чуе ехото от собствените си думи в ушите си, преди той да ѝ отговори.

— Трябва да искаш всичко, което ти е на сърце — каза той, повтаряйки онова, на което бе научен и в което вярваше.

Очите ѝ гледаха изгарящо неговите още една секунда, а после тя сведе поглед надолу към чинията си. Когато проговори отново, силата на гласа ѝ също бе паднала надолу.

— Аз... ти не разбираш — рече бавно тя. — За мен е много трудно...

— Но аз наистина те разбирам — отвърна Хал.

— Нали ти казах, че един от моите възпитатели беше екзотик. Той се казваше Уолтър Наставника.

От уроците на Уолтър той знаеше, че онова, което Аджийла има предвид, е, че ѝ е трудно да го моли да остане на Енциклопедията, колкото и явно да беше, че го желае. Като екзотичка, на нея още от детството ѝ би трябвало да ѝ внушават никога да не се опитва да влияе на други хора. Това бе заради убеждението на екзотиците, че участието

в историческия процес, било то и в най-малка степен, разрушава яснотата на погледа на изолирания и безстрастен наблюдател; а основната причина за съществуването си екзотиците виждаха в това, да начертават ходовете на историята изолирано и безстрастно. Те бленуваха единствено за някакъв завършек, към който могат да ги доведат тези ходове. Както обаче самата вече си бе признала повече или по-малко охотно, помисли си Хал, тя беше една странна екзотичка.

— Всъщност — каза ѝ той, — ти настояваш по-добре за моето оставане тук, когато не говориш за това, отколкото би могла, ако използваше думите си.

Хал ѝ се усмихна, за да я подкани да му се усмихне в отговор, и почувства облекчение, когато тя го стори. Това, което ѝ каза, бе казано тромаво, ала въпреки това беше истина, а тя бе твърде интелигентна, за да не види това. Ако тя бе привела разни доводи, той щеше да разполага с още някого, освен със себе си, заради когото да подрежда своите собствени доводи против оставането си. По този начин той оставаше да спори със собствените си желания, което, както тя би могла да предположи, може би правеше от него самия далеч по-труден за побеждаване противник, отколкото бе тя самата.

Сега обаче съвестта му впи зъбите си в него. Той знаеше, че я кара да се надява — което беше нечестно. Той не бива да се предава и да остава тук. Но тъй като тя бе екзотичка и тъй като той знаеше какво означава това, доколкото засяга нейните убеждения, Хал не бе способен да измисли никакъв начин да ѝ го обясни, без да я нарани или разстрои. Почти отчаяно той си помисли, че не знае достатъчно за нея — достатъчно за нея, като уникален индивид — за да разговаря с нея. А и нямаше време да научи кой знае колко.

— Ти откъде си? Мара? Култис? — запита той, подхвърляйки наслуки. — Как тъй се озова накрая тук?

Аджийла неочаквано се усмихна.

— О, аз бях особнячка — каза тя.

— Особнячка? — Насаме той бе наричал тъй себе си. Само че не можеше да си представи някой да използва това прозвище за човек като нея.

— Добре де, тогава да речем, че бях една от особняците — отвърна тя. — Ние се наричаме така сами. Чувал ли си някога за един екзотик от Мара на име Падма?

— Падма... — Хал се навъси.

В името имаше някаква странно позната нотка, сякаш бе чувал Уолтър или някой от другите си възпитатели да го споменава, но нищо повече. Паметта му, както и всичко останало у него бе фино тренирана. Ако му бяха говорили за този човек, би следвало да е в състояние да си спомни. Но роейки се из паметта си, сега той никъде не можеше да намери каквото и да било ясно позоваване за някой наречен Падма.

— Сега той е много стар — каза Аджийла. — Но по едно или друго време той е бил Консул на Мара или на Култис при всяка важна култура на четиринадесетте свята. Той е още от времето на Донал Грейм. Всъщност... точно това е причината да съм тук.

— Толкова ли е стар? — облещи се в нея Хал. — Той трябва да е по-стар и от Там Олин.

Тя внезапно стана сериозна. Усмивката изчезна от лицето и гласа ѝ.

— Не. По-млад е — но само с няколко години. — Тя поклати глава. — Разправят, че дори когато е бил съвсем млад е имал вид на човек, който не остарява. И още тогава е бил блестящ — дори сред неговите връстници на Екзотиките. Но ти почти позна. Когато пристигнах тук, открих, че дори Там Олин смята Падма за по-възрастен от него. Това обаче не е вярно. Толкова стар човек като Там, а и въобще такъв като него не е имало — никога. Дори и Падма.

Той я изгледа доста скептично.

— Все пак има четиринайсет свята — рече той.

— Знам — отвърна тя. — Само че в Последната Енциклопедия няма данни за човек, който в момента да е на над сто и осемнадесет години. Там е на сто двадесет и четири. Само волята му го държи все още жив.

Той долови в гласа ѝ призив да влезе в положението на Там. На Хал му се искаше да ѝ каже, че ще опита, но отново не се довери на себе си, за да вложи в думите си онази увереност, на която можеше да разчита, за да я убеди.

— Ти обаче ми разправяше как си дошла тук — каза вместо това той. — Рече, че си била една от особняците. Какво имаш предвид? И какво общо има с това Падма?

— Именно една негова идея ни създаде — мен и останалите — каза тя. — Всичко е започнало много отдавна с нещо, което е станало

между него и Донал Грейм — когато Донал е бил жив, а Падма — все още млад. После, случилото се помежду им накарало Падма да почувства, че той е бил твърде млад и твърде самоуверен, за да забележи нещо важно — че Донал е притежавал нещо, което Падма е трябвало да долови и от което да се възползва. Нещо жизненоважно, казваше той, за изследванията, които вече от три столетия провеждаме на Екзотиките. Това са били собствените думи на Падма пред парламента на двата екзотични свята преди четиридесет години. Най-подир, Падма започнал да смята, че Донал може би е бил прототип на същото онуй нещо, което ние търсим — онзи еволюирал човешки вид, който винаги сме мислели, че човечеството най-накрая ще създаде.

Хал се намръщи, опитвайки се да проумее. Знаеше за Донал от общата история и от разказите на Малачи. Самият Донал никога не го бе впечатлявал особено, въпреки триумфите си. Измежду представителите на рода Грейм от Форали на Дорсай, чичовците на Донал — Йън и Кенси — бяха тези, които пленяваха въображението му. Въпреки това неприятното усещане, че това име би трябвало да му е познато, продължаваше да го тормози на прага на съзнанието му.

— Падма — продължи Аджийла, — чувствал, че екзотиците трябвало да потърсят какво са пропуснали да съзрат у Донал, и тъй като Падма бил невероятно уважаван — щом си имал за учител екзотик, знаеш какво означава думата уважаван на Мара и Култис — освен това предложил вариант, който никога до сега не бил изпробван и всички се съгласили той да направи един експеримент. Аз и някои други като мен сме били елементи на този експеримент. Той избрал петдесет от най-интелигентните деца на Екзотиките, които успял да открие, и уредил да ни възпитават при специални условия.

Той отново се навъси насреща й.

— Специални условия?

— Теорията на Падма била, че нещо в нашето собствено общество на Екзотиките възпрепятства този вид личностно развитие, което е направило възможна появата на човек като Донал Грейм. Каквито и други неща да се говорят за него, никой не може да отрече, че Донал е имал такива способности, каквито нито един екзотик никога до сега не е постигал. Падма казваше, че това е показател за някакво сляпо петно в нашата представа за нас самите.

Потокът на онова, което му разправяше я увлече и очите ѝ отново станаха синьо-зелени и бездънни.

— Така че — продължи тя, — той получил общото съгласие да му позволят да експериментира с петдесетима от нас — тогава ни наричаха децата на Падма — и той се постара веднага щом станем способни да разбираме, да ни запознаят не само с елементите на собствената ни култура, но и с културите на Дорсай и Дружествените светове, които нашият манталитет на екзотици винаги е отхвърлял автоматично. Знаеш, че семейната структура на Мара и Култис е далеч по-свободна от тази на Дорсай или на Дружествените светове. Като деца, ние се отнасяме към всички възрастни почти също тъй, както към родителите или близките ни роднини. Нас петдесетимата никой не ни тласкаше в една или друга посока, обаче ние разполагахме с повече свобода да се привързваме към отделни личности и да си позволяваме романтични увлечения, вместо логично мислене. Нали разбираш — романтичната нагласа е онзи позволен на дорсайските и дружествените деца общ елемент, от който на Екзотиките винаги са ни отклонявали.

Хал седеше и я изучаваше, докато тя говореше.

Все още не разбираше накъде са насочени думите ѝ, но през малкото физическо разстояние, което ги разделяше, ясно усещаше, че онова, което Аджийла говореше не само е изключително важно за нея, но е и нещо, което ѝ е трудно да сподели с него. Той кимна, за да я насърчи да продължи и тя го направи.

— Накратко казано — рече тя, — беше ни позволено свободно да се влюбваме в нещо или някого, за което обикновено биха ни казали, че това са непродуктивни субекти на подобно внимание. В моя случай още щом пораснах достатъчно, за да науча за нея, аз се влюбих в историята на Там Олин — блестящия и мрачен междузвезден новинар, който се опитал и почти успял да унищожи Дружествената култура заради лична вендета — само за да промени изведнъж и напълно държанието си, да се върне на Земята и да поеме цялата отговорност за Последната Енциклопедия, където той се оказал единственият човек, освен Марк Торе, който е чул гласове в Точката на прехода.

Лицето ѝ се бе оживило. Емоциите ѝ завладяха Хал така, както би могла да го завладее само музиката.

— Това е мъжът, който все още ръководи Последната Енциклопедия — продължи въодушевено тя, — който през всичките

тези години я управлява в името на човечеството и отказва да позволи на който и да било друг човек или сила да я контролира. Когато станах на девет години, аз вече знаех, че трябва да дойда тук; когато станах на единадесет, ми го позволиха — на личната отговорност на Там Олин.

Ненадейно Аджийла се усмихна.

— Изглежда — рече тя, — Там е бил заинтригуван, че някой на моята възраст може да бъде дотолкова изпълнен с решимост да дойде тук, а и както открих по-късно, донякъде се е надявал, че бих могла да чуя гласовете, както ги чухте вие с него. Само че аз не успях.

След последните думи, тя внезапно млъкна. Усмивката ѝ се стопи. Почти не бе докоснала малката салатата, която бе поръчала, а Хал с изненада установи, че собствената му чиния е свършено празна — и въпреки това не можеше да си припомни да е ял, докато я слушаше.

— Значи си тук, единствено заради Там? — попита най-накрая той, когато се видя, че тя няма да продължи. Беше започнала да ровичка в салатата си, ала щом той се обади, тя остави вилицата и спокойно го погледна през масата.

— Да, дойдох тук заради него — каза тя. — Но оттогава насам взех да виждам в Енциклопедията онова, което той вижда в нея — и което ти трябва да видиш. Сега вече дори и да го нямаше Там, аз пак бих останала тук.

Хвърли поглед към салатата си и бутна настрани прозрачната купичка. После отново се втренчи в него.

— Това е надеждата на човечеството — каза тя. — Единствената му надежда. Вече не вярвам, че отговорът се крие в екзотиците или в някой друг. Той е тук — *тук!* Никъде другаде. И само Там Олин съумява да поддържа тази надежда жива. Той се нуждае от теб.

Тонът на гласа ѝ при последните ѝ думи го разтърси. Хал я погледна и окончателно разбра, че не е в състояние да ѝ откаже твърдо — не тук и не сега. Той измъчено си пое дълбоко дъх.

— Нека да поразмисля... още малко — каза той. И изневиделица почувства отчаяна необходимост да избяга от нея, преди да ѝ обещае нещо, което нито ще бъде вярно, нито възможно да се спази. Без да може да свали очи от лицето ѝ, Хал бутна платформата си назад от масата. „Ще ѝ кажа по-късно“, рече си той, „ще ѝ се обадя от моята стая и ще ѝ кажа, че скоро ще се върна“. Въпреки тия телефонни екрани, все пак между тях щеше да има физическо разстояние, което

ще намали ужасната сила на убеждението, което усещаше да се излъчва в момента от нея, и това щеше да му позволи да я увери, че някой ден отново ще се върне тук.

— Сега ще отида в моята стая, за да помисля — каза той.

— Добре — отвърна тя, без да помръдне. — Но помни, че си чул гласовете. Трябва да разбереш: само ние тримата знаем за това. Ти, Там и аз. Спомни си какво рискуваш, ако си тръгнеш сега. Ако заминеш и докато те няма Там стигне до положение да не е в състояние да продължи да бъде директор, докато се върнеш, на власт ще бъде Съветът, а те няма да ти позволят ти да поемеш управлението. Ако тръгнеш сега, можеш завинаги да загубиш шансовете си!

Той кимна и стана. Тя бавно се изправи от другата страна на масата и без да си кажат нищо повече един на друг, двамата излязоха от столовата. На изхода Аджийла докосна едно контролно табло, вградено в стената и се появи същият къс коридор с врата в далечния край, която би трябвало да води към неговите покои.

— Благодаря ти — каза той, почти без да я поглежда. — Ще ти се обадя, веднага щом имам какво да ти кажа.

След още миг очите ѝ се срещнаха с неговите. Безмълвният ѝ поглед сякаш минаваше през него.

— Ще чакам да ми позвъниш — каза тя.

Хал тръгна по коридора, все още чувствайки, че тя стои и го гледа в гръб, тъй като долавяше пронизващата сила на погледа ѝ. Едва когато вратата на стаята му се затвори зад него, той се почувства свободен от нея. Хал се стовари в платформата срещу леглото.

Усещаше у себе си празна самота и някакъв копнеж. Това, от което се нуждая, рече си той, е някаква гледна точка извън ситуацията, която го задържаше — място откъдето би могъл да застане и да я погледне, а също и да се вгледа в очакванията на Аджийла и Там. Тя, разбира се, няма да види никакъв смисъл в неговото заминаване. От нейна гледна точка с това, което Енциклопедията му предлагаше, тя бе толкова по-напред от Коби, че всяко сравнение между двете би било смешно. Всичко, което Коби можеше да му предложи, беше само място, където да се скрие.

Ала Енциклопедията му предлагаше не само това, а и щита на силовите панели, закрилата на хората, принадлежащи към единствената институция, която Другите вероятно никога няма да

могат да контролират, а напълно възможно да не са и заинтересовани да контролират. Всъщност каква заплаха може да представлява той за Другите, докато стои и работи тук, в Последната Енциклопедия? Само на тяхна територия, на Новите светове той беше истинска заплаха за тях. Дори да го открият тук, напълно бе възможно просто да решат да го оставят жив.

От друга страна, бе всичко онова, което самата Енциклопедия му предлагаше. Уолтър Наставника обичаше да казва, че преследването на знания е най-голямото приключение, което човечеството е измислило. Аджийла току-що бе затрогнала Хал толкова много, че насмалко не го бе лишила от властта да има какъвто и да било личен избор. Да бъде в състояние да работи с Енциклопедията така, както бе правил доскоро, беше все едно да му дадат да си играе с Вселената. Беше дори нещо повече...

Хал изведнъж си помисли, че това е все едно да изпълняваш ролята на Господ.

На Коби той щеше да бъде чужденец сред чужденци — и то вероятно чужденци, които са изметта на четиринадесетте свята, защото кой би отишъл да работи в мините на Коби, ако може да бъде някъде другаде? Докато тук, той вече познаваше Аджийла... и Там.

А и последните й думи здравата го бяха разтърсили. Аджийла беше права, че ако той си тръгне сега и Там умре или престане да бъде директор, собствените му шансове за този пост в Енциклопедията ще бъдат изгубени завинаги. Умът му се дърпаше от отговорността на тази перспектива. Само че да бъдеш човекът, който може да се смята за приемник на директора на Енциклопедията бе страхотна и почти нечувана работа. Там изглеждаше раздразнителен чешит — може би възрастта имаше нещо общо с това, или пък такава беше естествената му нагласа — обаче Аджийла очевидно го намираще за човек, когото би могла да обича. В крайна сметка Хал откри, че по време на кратката си среща с него, също е изпитал топли чувства към стареца.

Възможно беше това да идва и от приликата му с Авдий. Нищо чудно Хал нарочно да се стараеше да види Авдий в директора, така че това го караше да изпитва по-голяма близост към Там Олин, отколкото бе оправдано от положението. В действителност обаче, нямаше никакво значение дали двамата с Там са близки или не. Несравнимо най-важното нещо беше самата Енциклопедия и тя да бъде

непрекъснато управлявана от директори. И ако Хал наистина разполагаше със сериозна вероятност след време да поеме управлението от ръцете на Там, то...

Умът на Хал се отнесе в един неясен, но приятен блян за това, каква може да бъде Енциклопедията, след като той е изкарал тук няколко години и най-накрая е поел управлението като директор. Вероятно би могъл да накара Аджийла да се съгласи да остане с него, като взаимоотношенията им донякъде наподобяват сегашните ѝ с Там — разбира се, че тя може да се съгласи заради Енциклопедията, ако не заради нещо друго. И ако те наистина си паснат добре...

Той погледна часовника на китката си. Пръстенът, който бе нагласен на местното време, показваше, че по разписание остава малко по-малко от час и половина до отделянето на неговия кораб от дока, току под изградената от метал и силови панели кожа на Енциклопедията.

Докато умът му все още бе в плен на неясния блян, Хал стана и пресече стаята, за да намери пътната чанта, с която бе пристигнал на Енциклопедията. Преди да проумее какво върши, вече я държеше в ръце.

Той се изсмя.

Вече беше потеглил за Коби.

Разбирането му дойде като притъпен, но очакван шок. И сетне внезапно осъзна, че това не е защото мъртвите ръце на Уолтър, Малачи и Авдий са се протегнали, за да го направляват против волята му. Нито пък пресметливостта на неговото обучение осъществяваше против волята му своето решение чрез някакъв вбит в ума му лост. Той просто знаеше — по причини, които не бе в състояние ясно да формулира — че се налага да тръгне, и чутото от Аджийла и преживяното при пораншната му работа с Енциклопедията наместо да отслабят тази увереност, я затвърждаваха.

Унило се зае да събира необходимите оскъдни документи и лични вещи. Да се преструва, че въпросът за оставането му тук все още е открит, означаваше да мами не само Аджийла, но и себе си.

На масата, той не се бе оказал в състояние да изправи Аджийла пред тази истина. Знаеше, че като екзотичка тя не би го притиснала да дава обяснения, но все пак би заслужавала — и все още заслужаваше известно обяснение. Само че той не би бил способен да ѝ го даде. Така

че, в крайна сметка той просто се измъкваше от Енциклопедията крадешком — така, както всъщност се бе и вмъкнал. А съобщение за нея и за Там щеше да изпрати по-късно, след като невъзвратно бе поел пътя си сред звездите.

Събра нещата си, набра номера на своя изход от контролното табло в стаята и излезе през диафрагмата в един къс коридор. Коридорът го отведе надолу към друг изход, покрай още един екран, където възрастна жена небрежно прелисти документите му и Хал влезе в чакалнята на космодрума.

Трябваше да изчака четиридесет минути, преди да може да се качи на кораба. Пет минути по-късно обаче, вече беше в каютата си, а след още четиридесет минути корабът затвори врати и излетя. Високоговорителят над главата му се пробуди.

— Първи фазов преход след два часа — рече той. — Първи фазов преход след два часа. Веднага след прехода ще бъде сервирана вечеря. Всички каюти отляво са първа смяна, всички каюти отдясно — втора смяна.

Каятата на Хал беше отляво, но той не усещаше глад, макар че доколкото се познаваше, след два часа вероятно щеше да бъде гладен като вълк — както обикновено. Приседна на едната от двете фиксирани седалки в каютата — онази, дето беше разположена под сгънатото към преградата легло.

След фазовия преход нямаше да има пряка връзка с Енциклопедията. За един миг щяха да се озоват на светлинни години разстояние и най-бързият начин за връзка щеше да се окаже съобщение, отнесено от някой кораб, запътил се към Земята. Във всеки случай Хал не желаше да разговаря очи в очи с Аджийла. Нещо дълбоко в него обаче се бунтуваше срещу това да изчака, докато не се отдалечи достатъчно много, преди да ѝ съобщи решението си.

Тя щеше да гледа часовника и да си мисли, че той е решил да не потегля и че работи с Енциклопедията — и щеше да получи съобщението му нейде около вечеря.

Хал се надигна, отиде до миниатюрното бюро, долепено до преградата на каютата, седна на втората седалка и набра номера на корабния комуникационен център. Екранът светна и се показа масивен мъж, облечен в бялата униформа на екипажа.

— Бих искал да пратя съобщение до Енциклопедията — каза Хал.

— Добре. Искате ли да бъде лично шифровано? Писмено или устно да бъде то?

— Устно — отвърна Хал. — Зарежете личната шифровка. Съобщението е до Аджийла, специалният помощник на директора. „Аджийла, съжалявам. Налага се да замина“.

От екрана собственият му глас повтори думите.

— *Аджийла, съжалявам. Налага се да замина.*

— Това ли е всичко? — каза човекът от кораба.

— Да. Подпишете го... Името ми е Хал Мейн. — И бързо се поправи. — Почакайте, я добавете... „веднага щом мога, ще видя двама ви отново“.

Екранът пак повтори думите му.

— *Аджийла, съжалявам. Налага се да замина. Веднага щом мога, ще видя двама ви отново. Хал Мейн.*

— Така добре ли е? — запита служителят. — Или предпочитате последното изречение да е като послеслов?

— Не, така е добре. Благодаря ви.

Хал прекъсна връзката и стана от седалката. Издърпа леглото и се изтегна на него. Лежеше по гръб и гледаше тавана и стените на каютата си, оцветени навсякъде във все същото убито кафяво. Слабата вибрация в материята на кораба наоколо бе единственият белег, че се движат, и щеше да си остане единственото усещане за движение — дори по време на фазовия преход — докато не влезеха в режим на приземяване в орбита около Нова Земя.

Никога не бе имало друго възможно решение, освен да замине за Коби. Само че трябваше Енциклопедията да му помогне да види неизбежността на това решение, а дори и тогава осъзнаването бе дошло през една задна вратичка на ума му. Именно поемата му го бе съобщила, тъй като образите в нея говореха от неговото подсъзнание също така, както образите на Уолтър, Малачи и Авдий му бяха говорили оттам първата нощ на огромната сфера. Той беше рицарят и бе призван да върви само в една посока.

Поемата не беше нищо друго, освен шифрограма на онова усещане за океан, което го бе докоснало, докато работеше с Енциклопедията. Хал бе доловил слепешката някакво огромно усилие,

което като с фанфари бе оповестило своя характерен зов вътре в него. Без да знае, за известно време той бе доловил това нещо — и то обещавахе тъй много, че в сравнение всичко друго губеше значение. Само че пътят към него не минаваше през прашната стаичка на учения, нито дори през бюрото на Там в Енциклопедията. Поне засега. У Хал имаше неща, които трябваше да израснат достатъчно, за да се изравнят по мащаби с онова, което бе почувствал в Енциклопедията; и някакъв дълбоко заровен инстинкт се бе проявил, за да му каже, че те не биха израснали в една стерилна, закриляща околна среда. Именно сред материята, от която бе създадено човечеството Хал трябваше да открие онази специфична сила, от която щеше да се нуждае, за да може да използва могъщия лост на Енциклопедията.

И щом я откриеше, той щеше да се върне — независимо дали го иска, или не.

Докато лежеше, слабата вибрация на кораба барабанеше по цялото му тяло. Чувстваше самия себе си впримчен и все едно че наблюдаваше друг човек, увиснал в очакване между световете.

---

[1] карула (лат.) — Малък кабинет в манастир; изолирано място за четене в библиотека. — Б.пр. ↑

[2] До краен предел (фр.). — Бел.прев. ↑

ПЕТА ГЛАВА

В момента, в който космическият кораб за Нова Земя се откъсна от околоземната си орбита в подготовка за първия си фазов преход в междузвездното пространство, Хал бе връхлетян от мисълта за крайната си самота. Благодарение на Там Олин и Аджийла в Последната Енциклопедия той не се бе чувствал съвсем сам, а преди да се добере до Последната Енциклопедия анестезията от шока и неговото обучение го бяха държали на безопасно разстояние от неговите чувства. Той не осъзнаваше все още същността на новото му положение на сирак. Сега обаче, неочаквано той си даде пълна сметка за това.

През първата нощ, прекарана на космическия кораб, той сънува ярък цветен сън. От този сън излизаше, че събитията на терасата и смъртта на Уолтър, Малачи и Авдий не са нищо друго, освен кошмар, от който се е пробудил току-що. Почувства се глупаво, ала неизразимо облекчен да открие, че тримата са все още живи и всички е наред.

Но се събуди в действителността, останал да лежи в мрака, заслушан в лекото жужене на вентилационната система на кораба, отекващо през решетката на близката стена на каютата. Обзеха го празнота и безутешност. Придърпа завивките си презглава досущ като малко дете и не помръдна — вцепенен от мъка — докато по-късно, неизвестно точно кога, заспа отново и сънува други сънища, които при събуждането си вече не помнеше.

От този момент нататък обаче мисълта за изолация и уязвимост не го напусна. Успяваше да ги изтика в някое задно кътче на ума си, ала там те се настаняваха в очакване — също както Блейс и останалите Други се бяха притаили в друго тъмно кътче. Сега той усети, че е направил голяма грешка, като не поиска при този преход от Енциклопедията до Коби, да бъде регистриран под фалшиво име.

Разбира се, положението не бе напълно непоправимо. Щом се добереше до Нова Земя, той би могъл да се откаже от резервацията, направена на името на Хал Мейн, и да направи нова резервация до

Коби под друго име. В такъв случай корабните документи щяха да показват единствено, че Хал Мейн е стигнал само до Нова Земя. Ала данните за това, че е напуснал Земята на борда на този кораб, щяха да останат в регистъра, където Другите можеха да ги намерят.

По-хладнокръвната част от неговия ум му казваше, че дори и да пътува под истинското си име, както пътуваше в момента, на Блейс няма да му е лесно да го открие в пасажерския списък. Просто защото междузвездните полети бяха толкова много и на четиринадесетте свята съществуваше такава плетеница от отделни данни, че претърсването на всички тях в опит да се проследи или открие даден човек се превръщаше в статистически кошмар.

Въпреки това Хал реши, докато стигне до Коби, да изглежда колкото се може по-малко съмнителен, а щом се озове там, да се изгуби под съвършено фалшива самоличност. Да бъде колкото се може по-малко съмнителен, разбира се, означаваше, че се налага да ограничи максимално своите контакти с останалите хора на борда, ала това не бе кой знае колко трудно. В настоящия момент той не изпитваше голямо желание за запознанства със спътниците си или с екипажа на кораба.

Решението беше разумно, но при вземането му той не бе обмислил до каква степен през следващите дни подобно уединено поведение ще го подтикне към собствените му мисли и чувства. От време на време Хал неочаквано потъваше в тъга, в непоносима тъга, която постепенно мутиреше в леденостудена, неудържима ярост, която по някакъв странен начин му се виждаше позната, при все че не помнеше някога да е изпитвал нещо подобно. Мисълта за Блейс, Другите и всички като тях го караше да изтръпва. Желанието да ги унищожи заедно с всичко свързано с тях го завладяваше така мощно, че не бе способен да мисли за нищо друго.

Каквото сторил си на мен и всичко мое.

Тези думи сякаш изникнаха от някаква негова далечна част, подобно на зацапан и ерозирал надпис върху камъка на неговата душа. Той щеше да последва съвета на призраците на Малачи, Авдий и Уолтър да се крие, докато не стане достатъчно силен, за да се пребори с онези, които бяха извършили ужасното престъпление; а сетне ще ги унищожи така, както те бяха унищожили всички, които нявга бе обичал. Точно както Аджийла му бе напомнила, че Там Олин

първоначално бил решен да унищожи цялата култура на Дружествените светове. Там Олин бе променил решението си и бе зарязал онова, което бе започнал да постига, обаче Хал никога нямаше да постъпи така.

Наученото от Уолтър го предупреждаваше да не позволява на разрушителните чувства да се засилват и да го завладеят, а и той бе обучен как да ги контролира. Сега обаче откри, че в най-лошите мигове мъката изглеждаше прекалено голяма, за да може да я понесе.

Все пак пътуването до Нова Земя не беше тъй дълго в действителното корабно време. Повечето от пътниците на борда пътуваха отвъд този свят — за Фрайланд — по-богатия и по-активен в търговско отношение от двата свята, обикалящи звездата Сириус. Само че корабите спираха първо на Нова Земя, защото Нова Земя беше главната точка за прехвърляне на кораби към Слънчевата система. А и всички, които както Хал пътуваха за други места, предпочитаха да направят смяна тук, а не на Фрайланд.

Хал се беше надявал, че на борда ще открие поне още един човек, който да отива на Коби или да познава тази планета от личен опит, така че да може да го разпита как всъщност живеят миньорите. Само че никой от пасажерите, които щяха да се прехвърлят на друг кораб, не отиваше в тази посока — а и той бе помолил домакина да провери списъка, за да бъде сигурен. Накрая, когато хвана совалката до Ню Ърт Сити за тия три дни, които трябваше да изчака до своя кораб за Коби, той бе също така самотен и знаеше все още тъй малко, както когато се качи на борда.

Ню Ърт Сити обаче привлече вниманието му и дори временно измести мислите му от събитията на терасата, и тези в Енциклопедията на заден план. Градът беше космическа база, което означаваше, че основната му търговска дейност са извънпланетните космически превози. Небето бе пълно с пасажерски и търговски совалки, които се спускаха или издигаха във временна орбита. Улиците също така бяха пълни с множество корабни агенти. След като отмени първоначалната си резервация, Хал без никаква трудност си намери пропуск под друго име за кораб, който се отправяше към Коби.

Самият град лежеше във възвишенията на северната умерена зона на този свят — наред един континент, на мястото, където се сливаха двете големи реки, които заедно с притоците си съставляваха

речния басейн на близо една трета от континенталната суша. От уроците си по география Хал помнеше, че през зимата в града трябва да е много студено. Сега обаче, в средата на лятото атмосферата беше прашна и ветровита, с уникалната миризма на растителността от тази географска ширина на планетата. Той се отби в няколко от крайпътните ресторанти, пи от местни плодови и зеленчукови сокове и наблюдаваше минувачите.

Въпреки обучението му, романтичната му страна винаги клонеше към мисълта, че между хората от по-скоро заселените планети би трябвало да има съвсем забележими различия. Нова Земя обаче беше неспециализиран свят и мнозинството хора на нея изглеждаха също така пълноспектрови хора, както хората от Земята. Изглеждаха по същия начин; на практика говореха по същия начин и като се изключат някои леки вариации в кройката и стила, носеха еднакви дрехи. Много рядко се виждаше някой човек, който бе облечен и се държеше, сякаш определено принадлежи към някоя от истинските Отцепени култури — дружественик, екзотик или дорсай — а и те се открояваха рязко сред заобикалящите ги.

Въпреки това Ню Ърт Сити бе странно място. Слънчевата светлина, миризмите, оживлението — всички те притежаваха такива разлики, които привличаха вниманието и завладяваха въображението му. Хал не виждаше никакви признаци за упадък, за който бе говорил Там Олин, за приближаването на някакъв Армагедон, за край на настоящата цивилизация или дори на самата човешка раса. Най-накрая той изхвърли от ума си тази главоблъсканица и се обърна към един непосредствен въпрос. Опитваше се да се представя пред хората, с които се сблъскваше, като студент от Земята, който пътува, за да събере данни за дипломната си работа. Така той провери дали може да мине за човек на около двацет години, и бе напълно удовлетворен, когато никой не постави това под съмнение.

Той отдавна бе открил, че някаква част от него е хамелеон, надарен с въображение на актьор, който може да бъде съблазнен от безброй много роли. Разполагаше с три дни местно време, преди новият кораб за Коби да напусне орбита, ала дори само за тия три дни той едва не се изкуши да остане тук поне за месец-два, за да научи как да се пригоди към това, което виждаше около себе си и да изпита тукашния начин на живот в собственото му общество.

Обаче мисълта, че Блейс може би вече бе задвижил — колкото и бавно да беше това — неговото издирване, съчетана с привличането на онази аморфна, океанска целенасоченост, която го бе накарала без да разсъждава да опакова вещите си, когато бе настъпил моментът да се качи на борда на кораба за Нова Земя, го изпрати навреме на кораба за Коби. Няколко часа по-късно той отново беше сред звездите, носейки се към първия фазов преход, който в последна сметка щеше да го закара да работи в мините на този лишен от атмосфера свят.

Корабът, с който пътуваше сега, не беше пътнически лайнер, като онзи, с който бе напуснал земната орбита, а търговски съд, който превозваше в добавка малка група пътници, настанени в каюти подобни на офицерските. Единствените други пътници бяха трима търговски представители, които прекараха цялото си време в залагане на безтегловни сачми в салона. Офицерите и екипажа не се интересуваха от разговори с пасажерите. Те имаха някаква своя професионална общност и той ги виждаше единствено по време на хранене. Така след пет дни стигнаха до Коби...

... само че не в орбита около Коби. На този миньорски свят космическите кораби не спираха в орбита и не чакаха совалките от повърхността. Те не само се спускаха като военни кораби направо на повърхността, но и бяха отишли още една крачка напред. Спускаха се направо под повърхността на планетата. Всичко на Коби бе построено под земята и когато корабът на Хал предпазливо приближаваше луноподобния пейзаж на планетата, сред този пейзаж пред тях се разтвори пукнатина, от която нагоре струеше светлина. Почти увиснал на маневрените си двигатели, корабът се плъзна в отвора също както совалката от Земята се бе плъзнала в отвора на пристана на Последната Енциклопедия.

Веднага щом се озоваха вътре, отворът пак се затвори зад тях. Херметизиращите бариери намаляваха до минимум загубата на въздух, но за свят, който трябва да произвежда всичкия си въздух и вода от химикалите на своята кора, дори дребните загуби имаха огромно значение, помисли си Хал. После обаче той забрави за проблемите, свързани с извличането на химични съединения от кората на планетата, защото мястото, където се озоваха, бе съвършено различно от входния пристан на Енциклопедията.

Той бе ни повече, ни по-малко нормален по размери военен или търговски космодрум, издълбан в твърдата материя на планетата, и имаше внушителен пристан, по чиито краища имаше гъсто наредени ремонтни докове. На екрана в каютата на Хал, където той наблюдаваше приземяването, се виждаше как космическите кораби лежат върху шейните в доковете и поемат в себе си металните части и изделията, които Коби можеше да достави по-евтино от всеки друг свят.

Много е иронично, бе казал веднъж Авдий, че човечеството толкова късно е осъзнало колко благосклонна е планетата майка, на която се е родило то. Не само що се отнася до въздуха, водата, климата и екологичното ѝ богатство, но и до достъпността на нейните метали. Първите хора, които се заселили на Новите светове, бързо открили, че металите, от които се нуждаят, нито ги има в толкова количество, към което Земята ги е привикнала, нито са толкова лесни за извличане от скалистата мантия на техните планети. На дванадесет от четиринадесетте свята човечеството е образувало гладни за метал общества, а на някои от тези светове, като например на двете Дружествени планети и на Дорсай, недостигът е тъй голям, че те не биха могли да съществуват в една съвременна междузвездна общност, ако не бяха в състояние да купуват по-голямата част от онова, което им е нужно за развитието на техническия им живот. Четиринадесетте свята можеха да останат една общност, само ако имаха възможност да търгуват една с друга. Единствената им обща валута обаче, бяха професионалните умения, опаковани в умовете и телата на собствените им хора. И така световите се бяха специализирали.

Лекарите и специалистите по психически науки идваха от училищата на Екзотиките. Статистиците — от Дружествените планети. Професионалните военни — от Дорсай. Всеки индивид, който работеше не на собствения си свят, заработваше не само собствената си заплата в местна валута, но и междузвезден кредит за света, който го бе отгледал и обучил. И въз основа на този междузвезден кредит бедните на метал светове като Нова Земя купуваха каквото им трябваше от Коби...

Товарният кораб вече се бе настанил в лежащата отдолу рамка и Хал го напусна заедно с другите пътници. Видя, че чиновниците по

имиграцията чакат в основата на спуснатата от кораба стълба, но проверката беше кратка и проста.

— Виза? — Масивната сивокоса чиновничка, която го посрещна, взе от ръката му визата, която Хал бе закупил на Нова Земя на името на Тад Торнхил. — Временно или постоянно пребиваване?

— Постоянно — каза Хал. — Искам да се огледам за работа.

Жената прекара документите му през косия процеп на бюрото си и ги върна на Хал. Безкрайното повтаряне на едни и същи думи бе направило гласа ѝ почти монотонен.

— Проверете в района на пристанището за най-близкото работно бюро извън пристанищната зона — каза тя. — Ако размислите или по някаква причина останете в зоната на пристанището, ще трябва да се регистрирате и да напуснете Коби в рамките на осем дни или ще бъдете изправен пред възможността за депортиране. Ако излезете от пристанищната зона, можете да се върнете тук само с пропуск от вашите работодатели. Следващият!

Хал тръгна и търговските представители зад него заеха мястото му.

В сградата на пристана, той запита чрез своето разговорно устройство и то отпечата на екрана си думите: „Бюро по труда «Хала Стейшън», Хала Стейшън: спирка на линия С; работно интервю на място“. Освен това устройството изхвърли малка картичка със същата информация.

Хал взе картичката и я пхна в багажа си. Пристанищният район изглеждаше интересен, особено ремонтните докове. Хал се зачуди дали да не опита да се хване на работа тук, а не в мините. Но като помисли още малко, се сети, че е дошъл тук, за да стане невидим за Другите, а една пристанищна зона, където той щеше да бъде ограничен от изискваната за работата идентификация и наблюдението на сигурността, нямаше да бъде най-доброто място, където да се скрие.

Всъщност, помисли Хал, като си припомни уроците, които му бяха втъпявани, ако излезе от пристанищната зона колкото може по-скоро, несъмнено ще намали до минимум опасността да бъде проследен тук от Другите. Тръгна, оглеждайки се, и откри приличната на метро станция на линия С. Качи се в една от дългите сребристи коли, които плаваха там на магнитни пръстени и час и половина по-

късно слезе на две хиляди километра разстояние на спирка Хала Стейшън.

Бюрото по труда се намираше в единия ъгъл на спирката и представляваше четири бюра на едно открито място. На три от бюрата нямаше никой. На четвъртото един мъж интервюираше друг, чийто външен вид и пътна чанта на пода до стола му показваха, че търси работа също като Хал. Хал изчака, докато другият кандидат приключи и бе отпратен през една задна врата към спирката. Сетне той отиде до бюрото, подаде документите си на интервюиращия и седна, без да чака да бъде поканен.

Мъжът зад бюрото въобще не се докачи, че Хал не е изчакал да го поканят. Той прелисти документите, извадени на името на Тад Торнхил, прекара ги през процепа на бюрото, а после погледна Хал. Беше малко над тридесетте — нисък и слаб човек с тясно бяло лице и купа червена коса — от тези лица, които биха могли да изглеждат дружелюбни, ако не беше това изражение на безразличие, което сякаш бе издълбало бръчки в кожата му.

— Сигурен ли сте, че искате да работите в мините? — запита той.

— Ако не бях сигурен, нямаше да съм тук — отвърна Хал.

Интервюиращият затрака бързо по бутоните на клавиатурата и от плота на бюрото изскочи распечатан документ.

— Подпишете тук и тук. Ако до седмица промените решението си, ще заплатите храната, спането и всички други разходи, които направите. Разбрахте ли?

— Да. — Хал се пресегна, за да остави отпечатъка на палеца си в мястото за подпис. Интервюиращият спря движението му с ръката си.

— Съзнавате ли, че обществото тук, на Коби, се различава от това, с което може да се сблъскате на който и да било от другите светове? И по-специално, че законодателството е различно?

— Чел съм за това — рече Хал.

— На Коби — продължи интервюиращият, сякаш Хал не бе казал нищо, — имате имунитет срещу депортиране на друг свят, заради каквито и да е законни документи, които не са издадени на тази планета. Само че всички законови правомощия тук са предоставени на управлението на компанията, за която работите, и на планетарния консорциум от компании, към който принадлежи компанията, за която

работите. Законната власт, пред която ще отговаряте пряко за своите действия, е съдия-адвокатът на компанията, който съчетава в себе си задълженията на криминален следовател, прокурор, съдия и съдебно жури. Ако бъдете призован от него, сте виновен по презумпция, докато не успеете да докажете невинността си. Ще бъдете изцяло на негово разположение за такъв период от време, какъвто той пожелае, и можете да бъдете разпитван с всички средства, които той пожелае да употреби в стремежа си да извлече необходимата му информация. Неговата преценка по вашето дело е окончателна, не е предмет на преразглеждане и може да включва смъртно наказание наложено по всякакъв начин, който той посочи, а компанията не е задължена да информира никого за вашата смърт. Разбирате ли всичко това?

Хал се вторачи в мъжа. На времето бе чел това като част от обучението си — всичко, което интервюиращият го току-що му беше казал. Само че бе съвършено различно да седи тук и да слуша тези изявления като предстояща и неизбежна действителност. Сякаш студен ветреца лъхна отзад във врата му.

— Разбирам — рече той.

— Много добре. В такъв случай запомнете — каза интервюиращият, — че щом поставите отпечатък от палеца си под този договор, онова, към което може би сте привикнали да смятате за права на личността, вече не съществува. Аз ви предлагам условията за минимално работно обвързване, за една стандартна кобианска година при чирашко възнаграждение. По-краткотрайно работно обвързване не съществува. Желаете ли да сключите договор за по-дълъг период?

— Не — отвърна Хал. — Но нали мога да подновя договора си в края на годината, без да изгубя нещо?

— Да. — Интервюиращият дръпна дланта си от зоната за подпис. — Отпечатък от палеца ви, моля.

Хал го погледна. Уолтър Наставника казваше, че във всеки член от човешката раса е скрито уникално човешко същество. Постарай се, и можеш да го докоснеш. Хал се запита дали да не се опита да го докосне сега, ала в човека пред себе си не можеше да открие нищо, което да докосне.

Протегна ръка, постави отпечатък от палеца си върху договора и по този начин се подписа.

— Ето вашето копие — каза интервюиращият, като го откачи от бюрото си и му го подаде. — Излезте през задната врата и следвайте надписите в коридора до канцеларията на холдинга.

Хал последва указанията. Те го преведоха през добре осветен тунел с широчина около четири метра до един много по-широк вход в дясната стена на тунела. Като сви във входа, Хал видя един затворен офис вдясно и едно значително по-просторно затворено помещение вляво, през чийто лишен от врата вход долитаха звуци от музика и гласове. Отпред, но още по-нататък, се виждаше двойна редица от широки клетки, направени от метални пръти стигащи от пода до тавана, само че повечето врати стояха отворени.

Той предположи, че офиса вдясно е същият онзи, към който го бяха насочили. Любопитството му обаче го поведе към входа на отсрещното заведение и по-точно към шумната му вътрешност. Той автоматично се доближи към входа под ъгъл, както го бяха обучавали, и спря на около три метра, за да надникне вътре. Нужда от предпазливост обаче нямаше. Никой от хората вътре не обръщаше никакво внимание на ставащото отвън.

Очевидно това бе просто място за отдих. Беше доста пълно, но вътре имаше само една жена, а останалите бяха мъже. Имаше бар и повечето от хората на него пиеха от халби от сребрист метал, които трябва да събираха поне половин литър. На всеки друг свят такива халби щяха да струват наистина скъпо, ала тук те може би бяха най-евтиният начин да се намалят загубите от счупени съдове.

Хал се обърна към офиса и почука на вратата, след като не успя да открие копче за звънеца, а после — когато не чу нищо — си позволи да влезе.

Вътре имаше един висок до кръста тезгях, който разделяше помещението напреки, а зад него — две бюра. Заето бе само едното, като мъжа зад бюрото бе на средна възраст, оплешивяващ и масивно сложен. Той имаше вида на човек, който не прави нищо друго, освен да седи зад разни бюра. Хвърли бегъл поглед към Хал.

— Тук не чукаме — рече той и протегна ръка, без да става. — Документите.

Хал се приведе над тезгяха и съумя да ги подаде, без стъпалата му да се откъснат от пода. Мъжът зад тезгяха ги пое и ги прекара през процепа на бюрото.

— Готово — каза той, като ги подаде обратно и Хал трябваше отново да се разтегли през тезгяха, за да си ги върне. — Намери си койка отзад. Проверката и назначенията са в осем и половина сутринта. Аз се казвам Дженисон, но ти ще ми викаш Началник.

— Благодаря — по навик каза Хал и Дженисон за пръв път вдигна очи от бюрото и наистина се вгледа в него.

— На колко си? — попита.

— Двайсет — отвърна Хал.

— Аха — кимна Дженисон.

— Има ли наблизо някое заведение, където мога да хапна нещо? — запита Хал.

— Аз ще ти продам пакетирана храна — рече Дженисон. — Имаш ли кредит?

— Ти ми видя документите.

Дженисон затрака по клавиатурата и погледна екрана на бюрото си.

— Готово — каза той. — Вписах ти в дълг цената на един пакет храна. — Завъртя платформата си и докосна стената зад гърба си, а тя се отвори и разкри един фризер. Той извади от фризера едно бяло запечатано пакетче и го подхвърли към Хал.

— Благодаря — рече Хал.

— Трябва да се откажеш от тоя навик — каза Дженисон.

— Какъв навик? — попита Хал.

Дженисон късо се изхили и се върна към работата си, без да отговори.

Хал взе пакетчето и чантата си и излезе от офиса в задното помещение срещу клетките. Когато стигна до тях, видя, че във всяка има по две двуетажни койки край всяка страна на клетката, така че във всяка имаше място за спане за осем човека. Койките стояха край стените на клетката на малко разстояние от стената от пръти, пред и между клетките, която опираше в плътна стена, зад която би трябвало да е скалата на пещерата, издълбана, за да се оформи това пространство. В първите няколко клетки, които доближи, имаше по двама-трима души, всичките дълбоко заспали. Хал продължи назад, докато не видя, че няма ни една клетка без поне един човек в нея.

Накрая си избра тази, чийто единствен обитател беше мъж, седнал на една от долните койки към задната страна. Вратата на

клетката беше отворена и Хал влезе малко колебливо вътре. Мъжът, жилав индивид в края на тридесетте или началото на четиридесетте дълбаеше къс от нещо, което изглеждаше като сив метал, но трябва да беше съвсем меко. Ножът и металът увиснаха в ръцете му, докато той наблюдаваше влизането на Хал. Лицето му беше безизразно.

— Здравсти — рече Хал. — Аз съм Тад Торнхил. Току-що подписах договор да работя тук.

Другият не каза нищо. Хал махна с ръка към долната койка срещу тази, на която седеше мъжът.

— Тази заета ли е? — попита.

Мъжът го гледа още една секунда, все още без никакво изражение, а сетне проговори.

— Тая ли? — каза. Гласът му беше хрипкав, сякаш ръждясал от слаба употреба. — Не, тя не е ничия.

— Тогава я взимам. — Хал хвърли чантата си на този край на койката, където беше възглавницата, в ъгъла откъм задната стена. Седна и започна да разопакова запечатания пакет храна. — Не съм ял, откакто напуснах кораба.

Другият мъж пак не каза нищо, а се върна към резбоването. Хал разгърна пакета и през прозрачната пломба видя, че е някаква пържола с печен зеленчук, който приличаше на небелен домати, парче хляб и малък калъп от нещо, което приличаше на шоколад, но вероятно беше синтетично. Сега, когато външната пломба бе счупена, усети как пакетът автоматично се загрива в ръцете му. Изчака обичайните шестдесет секунди, счупи прозрачната пломба и започна да яде. Храната беше безвкусна и много кашкава, но приятно затоплена, тя запълни празния му стомах. Хал изведнъж се сети, че е забравил да поиска от Дженисон нещо за пиене. Погледна към другия човек, който усърдно оформяше своето парче метал в нещо като статуетка на човек.

— Наоколо има ли нещо за пиене? — запита той.

— Бира и алкохол в бара отпред, ако имаш кредит — отвърна другият, без да повдигне глава.

— Имам предвид нещо като плодов сок, кафе, вода — нещо такова — рече Хал.

Онзи му хвърли един поглед и бодна с ножа си вдясно, сочейки стената зад тях на височината на гърдите. Щом стана, Хал откри, че в стената има отвор и бутон до него. Огледа се за нещо, което да

използва вместо чаша, но не намери нищо и най-накрая се задоволи с това, че сгъна външната опаковка на хранителния пакет като грубо оформена чаша. Натисна бутона и водата пръсна като фонтанче нагоре в малка дъга. Хал я улови в самоделната си чаша и я изпи. Водата здравата миришеше на желязо.

Отново седна, привърши яденето си с помощта на още няколко чаши вода, а сетне смачка пакета и съдинките от него в ръце и се огледа.

— Хвърли го под койката — обади се мъжът отсреща.

Хал се ококори, ала другият се бе привел над резбата си и не му обърна никакво внимание. Накрая с голямо нежелание, защото му беше трудно да повярва, че съветът е правилен, постъпи така, както му бе предложил мъжът. Сетне се излегна на койката, благоразумно напъхал чантата между главата си и стената от пръти, която ги разделяше от съседните клетки, и зарея поглед към тъмното дъно на горната койка.

Беше на път да заспи, когато звук от стъпки го накара да отвори пак очи и да погледне към нозете си. Един нисък и доста набит мъж тъкмо бе влязъл през врата на клетката. Новодошлият спря току до вратата и се вторачи в Хал.

— Попита ме дали койката е нечия — каза мъжът, който дълбаеше с ножа. — Казах му, че не, не е ничия.

Другият мъж се разсмя и се покатери на горната койка до онази, на която седеше резбарят. После веднага започна да се върти, но най-сетне се излегна настрани, загледан към клетката и остана тъй с отворени очи.

Хал повторно затвори очи и се опита да заспи, ала с идването на втория човек умът му бе започнал да работи. Отново започна да го обзема властното усещане за тъга и самота. Усещаше се като оголен в своята изолация. Това място бе съвършено различно от Последната Енциклопедия, където поне беше открил интелигентни и отзивчиви хора, като онези, с които бе отраснал; и където бе намерил дори хора, които можеха да му станат приятели — като Аджийла и Там. Тук Хал се чувстваше почти както ако беше затворен в една клетка с диви животни — непредвидими и опасни. Лежеше и гледаше как от време на време пристигаха други мъже и се настаняваха на койките. Привикнал от обучението си, Хал автоматично ги броеше и макар

очите му да бяха полузатворени, след известно време разбра, че всички койки са запълнени. Междувременно другите обитатели на неговата клетка и на съседните клетки разговаряха доста оживено на нисък глас. Хал се опитваше да не им обръща внимание. Всъщност той се помъчи да се откъсне от гласовете и вече започна да си мисли, че може би е на границата на заспиването, когато някой силно сбута крака му от външната страна на леглото.

— Ей, ти! — Хал позна предрезгавелия глас на мъжа от долната койка отсреща и отвори очи. — Сядай да поговорим за минута. Откъде си?

— От Земята — отвърна Хал. — Старата Земя. — И без усилие се надигна и провеси крака през ръба, за да седне на леглото.

— Старата Земя, така ли? За пръв път ли си на Коби?

— Да — отговори Хал. Нещо в тоя разговор не беше наред. В тона на другия човек имаше някаква фалшива нотка, която задейства изцяло напрегнатото му внимание, на което го бе обучил Малачи. Хал почувства, че пулсът му се ускорява, ала се насили да се прозине.

— Как ти се вижда тук?

Резбарят се бе преместил към края на койката, така че сега седеше, подпрял гръб на един от вертикалните пръти на края на леглото, а на половин метър зад него започваше тъмната плътна скала. Той продължаваше да дълбае.

— Не знам. Още не съм видял много неща тук — каза Хал и се извърна така, че да застане съвсем с лице към мъжа и глухата стена зад него. Не желаше да си създава врагове в новата обстановка, ала усещането му за тревога бе силно и му се прииска другият да стигне по-бързо до причината за своя внезапен порив за разговор.

— Е, тук има много неща за гледане. Много — рече резбарят. — Щом не си бил по-рано тук и не си видял все още нищо, предполагам, че никога не си слизал и в мина...

— Не — каза Хал, — не съм.

Той съзнаваше, че разговорът по другите койки е замрял. Останалите мъже в клетката трябва или да бяха заспали, или ги слушаха. Хал усети засиленото им внимание към него. Като диво животно или като много малко дете той почти не обръщаше внимание на това, което другият казваше, а слушаше как го казва — тона на

гласа, начина, по който седеше мъжът и всички останали невербални сигнали, които другият мъж излъчваше.

— ... и първия път, когато слезеш в мината, те чака нещо, дет' никога няма да го забравиш — говореше резбарят. — Всички си мислят, че долу ние само бутони натискаме. По дяволите, не, ние не натискаме бутони. На Коби ние просто не натискаме бутони. Ще видиш.

— Какво имаш предвид? — запита Хал.

— Ще видиш... — рече резбарят. Един от другите обитатели на помещението — от една горна койка близо до вратата, неочаквано започна да си свирка и резбарят повиши глас. — Повечето време работиш в някой забой, дет' е толкоз нисък, че не мож' се изправи, и дълбаеш рудата, а жегата от газа, дето факлата ти го изпарява, кат' режеш скалата, се увеличава тъй, че ще те опече.

— Но тази работа се върши по-лесно от машини — каза Хал, като си припомни някои от уроците си. — Трябва само...

— Не и на Коби — отсече резбарят. — На Коби ний с теб сме поевтини от машините. Ще видиш. Тук обесват човека, ако закъснява прекалено често за работа.

Хал се облеци в мъжа. Не можеше да повярва на ушите си.

— Кат' си помислиш, това е правилно — хитрееше резбарят. — Мислиш си, че тия неща, дето са ти казали за съдия-адвоката, не могат да бъдат верни? Слушай, той може да ти изтръгне ноктите и всичко друго, за да те накара да говориш. Тук туй е законно; и ако те арестуват, го правят само от общи съображения, за в случай, че имаш да им кажеш нещо, дет' не го знаят. Три дни в ареста и аз съм виждал мъж на двайсет години...

Всичко стана много бързо. По-късно Хал предположи, че инстинктът в него трябва да е доловил някакъв слаб шум, който го е предупредил, ала единственото, което знаеше в този момент, бе, че нещо го е накарало внезапно да погледне встрани, към входа на клетката. В този миг той видя лицата на всички останали обитатели, които надничаха от края на койките си, хищно поглъщайки го с поглед. Почти до него откъм входа бързо приближаваше висок, кокалест мъж на четиридесет и няколко години с лице остро като брадва, изкривено от безумна ярост, който замахваше отвисоко с една от металните халби към тила на Хал.

Хал реагира така инстинктивно, както би подложил ръка, за да се предпази от падане. Откакто се помнеше, се бе упражнявал под напътствията на Малачи и упражненията му отдавна бяха загубили всяка съзнателна връзка с истинската цел, за която са били измислени отначало. Те бяха просто физически игри, които го караха да се чувства добре — така, както правеха това плуването и бягането. Сега обаче, когато нямаше никакво време за мислене, тялото му реагира автоматично.

В действията му имаше внезапност; всичко стана много ясно и много бързо, без никакво забавяне. Преди още сам да го осъзнае, той се бе надигнал, обърнал и захванал налитащия мъж, и бе повдигнал и понесъл тежкото атакуващо тяло във въздуха, използвайки собствената му инерция, за да го бухне в каменната стена. Мъжът се удари с тежък, тъп звук и се срути в основата на стената, където остана, без да шавне повече.

Отново без никакво съзнателно забавяне, Хал забеляза, че се е обърнал и наблюдава всички останали в клетката — напрегнат като струна, устойчив, изчакващ. Те обаче лежаха неподвижно, както и преди, а на лицата на някои от тях все още стоеше онзи хищен израз. Ала и на тези лица, на които все още стоеше, той избледня, и сега всички го гледаха тъпо, оглупели от изумление.

Хал продължи да стои, без да помръдва на мястото си. Не чувстваше нищо, ала би реагирал и при най-малкото движение на някой от тях; и всички те изглежда схващаха това. Дишаха през зиналите си уста без звук и го зяпаха, и мигът се удължаваше и удължаваше, докато част от напрежението в клетката започна да се изцежда, сякаш бе пясък от счупен пясъчен часовник.

Полека-лека мъжът от най-отдалечената от него вдясно долна койка бавно протегна крак и го спусна на пода, бавно постави и втория и полека-лека се изправи. Предпазливо тръгна заднешком, докато не мина през врата на клетката. Тогава се обърна и бързо се отдалечи. Хал стоеше все тъй неподвижно, докато другите един по един се изнизиха на свой ред. Накрая остана сам с неподвижната фигура на пода.

Обитателите на другите клетки около него не издаваха и звук. Хал се огледа вляво и вдясно и всички, които видя, извъръщаха поглед встрани. Той се обърна, за да погледне надолу към скупченото до стената тяло. За пръв път му хрумна, че човекът може и да е мъртъв.

Беше го засилил с главата напред в една каменна стена — нищо чудно вратът му да бе счупен.

Всички чувства на Хал все още бяха затулени от предпазливостта и напрежението, ала сега умът му постепенно отново започна да работи... Хал само се бе защитил. Но ако останалите, които бяха в клетката, дадат показания, че нападателят е бил той...

Сега ясно разбра, че всички те трябва да се знаели, че мъжът се приближава и че вероятно ще нападне всекиго, който използва неговата койка. Бил е пиан, надрусан или параноичен, а може би и трите едновременно; и всички те бяха очаквали неговото завръщане и вероятното нападение срещу Хал. Може би, помисли си някак кухо Хал, всички те са му били приятели. Вероятно дори са му съобщили, че някакъв чужденец е заел неговото място — след като очевидно резбарят преднамерено беше излъгал Хал и дори се беше опитал да го изложи на удар отзад, като се бе изместил така, че на Хал да му се наложи да обърне гръб към входа на клетката.

Ако сега другите се закълнат до един, че Хал е подхванал боя и съзнателно е убил човека... не, това е невъзможно. Правосъдието, та дори и тукашното, не може да бъде тъй неразумно сляпо.

Но мисълта за правото на съдия-адвоката да използва всички средства, които пожелае, за да изтръгне отговори от някой арестуван, отново се върна, като накара кожата отзад на врата му да настръхне.

Дали ще може да се върне обратно на космодрума, а и да напусне планетата? Не и без да използва визата си на името на Тад Торнхил, а в мига, в който го стори, несъмнено ще го арестуват.

Изневиделица в трескавия му ум като освежаващ ветреца влетя здравият разум. Клекна и сложи пръсти на шията на мъжа на пода, търсейки лявата каротидна артерия. Тя силно пулсираше под крайчетата на пръстите му; а когато сложи ръка над устата на другия, усети на дланта си раздвижване от дъха му. Дълбока въздишка излезе от гърдите му. Нападателят в крайна сметка беше само нокаутиран. Коленете на Хал омекнаха от облекчение.

Но по петите на облекчението дойде силен порив да се измъкне от туй място, което го обграждаше. Бързо се обърна, излезе през вратата и тръгна покрай редицата клетки. Хората в тях бяха започнали да говорят веднага след моментното мълчание, последвало атаката. Сега обаче, докато той минаваше, те млъкваха отново и този път очите

им го проследяваха. Когато стигна до началото на клетките, заведението бе все тъй шумно, както винаги, ала сега офисът бе тъмен и изглеждаше заключен за през нощта. Хал се поколеба, но сетне продължи по коридора, като сви в посока, обратната на тази, от която бе дошъл.

Нататък коридорът сякаш продължаваше до безкрай по права линия пред него, и докдето стигаше погледът, не се виждаше никой. Той постепенно набра скорост, докато дългите му крака не го понесоха напред с близо седем километра в час.

Хал нямаше представа накъде отива или защо отива натам. Движеше го само инстинктът да се махне, а и все още бе зареден до зъби с адреналина, който тялото му бе освободило в отговор на инстинкта му да се защити. Ала дори сега, у него нямаше ярост, а само постоянно болнаво усещане; и единственото облекчение на туй усещане беше да продължи да крачи километър след километър, насилвайки тялото си да влезе в режим, при който да забрави реакцията бий се или бягай.

Времето минаваше и малко по малко болнавото усещане започна да чезне. У него остана само някаква притъпеност, усещане за празнота, каквото може да дойде, след като се справиш от силен удар в слънчевия сплит. Чувстваше се кух. Умът не му предлагаше никакви решения за положението, в което предполагаше, че се намира. Независимо дали нападателят му беше луд или не, Хал трябваше да допусне, че всички други в клетката спокойно могат да са му приятели и да излъжат за случилото се, та ако ще да е само за да се защитят самите те. Дори може би го чакат, за да си отмъстят на Хал, когато той се върне обратно — а бяха шестима, като не броим ония от съседните клетки, които биха могли също да ги познават и да искат да им помогнат. Вероятно не би могъл и да потърси някаква защита от Дженисон, който създаваше определено впечатление, че се държи на разстояние от Хал и от всички останали в холдинговата зона.

Само че нямаше безопасно място, където да отиде, освен нейде извън Коби. Бяха го предупредили да не се връща в района на космодрума без разрешението на своите началници. Може би там още не знаеха, че е подписал договор и щеше да може да си купи пропуск за някой излитащ кораб. В противен случай в тази притежавана от различни холдинги изкуствена среда не бе възможно такава нещо като

съществуване въвн от обществения ред. А той не знаеше нито едно друго място където да отиде, въпреки че вероятно този коридор водеше някъде другаде на Коби.

Вероятно най-доброто, което може да направи, е да продължи да върви. Този коридор все трябва да води някъде. Щом стигне там, би могъл да изложи своя случай пред власти, които вероятно ще са поне неутрални спрямо случилото се в холдинговата зона на Хала Стейшън, и евентуално ще има безпристрастен процес...

Изведнъж Хал се спря, а нервите му се опънаха като струни. Напрегна слух и долови слаб шум, който идваше отпред, а очите му, докато се опитваше да види колкото се може по-надалеч по коридора, като че ли различаваха нещо като танцуваща точка. Замръзна на място, затвори очи, преброи до три и пак ги отвори, сравнявайки това, което видя в първия миг, с последното нещо, преди да спусне клепачи. Несъмнено там имаше точка.

Нещо идваше към него, издавайки шум като от тананикане през нос. Дори и при сегашното му състояние, едно късче от ума на Хал се поспря, за да се замисли над звука, тъй като той не приличаше на нищо чувано досега, но същевременно в него имаше нещо познато, което не можеше да улови.

Във всеки случай не му оставеше нищо, освен да изчака нещото да се приближи. Точката се уголемяваше с бързина, която предполагаше, че нещото се приближава със скорост, по-висока от онази, с която той би могъл да му избяга. Хал остана на място и след малко загадката на звука бе решена, тъй като с приближаването си той се промени и Хал го идентифицира и разбра защо не е успял да го направи по-рано.

Това, което чуваше, бе просто шумът на някакво превозно средство на въздушна възглавница, което се движеше към него. Само че поради някаква прищявка на акустиката в дългия прав тунел, тихият като дишане шепот на носещите реактивни двигатели се беше променил и усилил до резонанс, който от далеч звучеше като мелодично тананикане. Тунелът действаше както тръбата на флейта или ручилото на гайда. Сега обаче с приближаването на возилото тананикащата нотка започна да се губи в нормалния звук на насочената надолу струя на реактивните двигатели и общият шум лесно се познаваше.

Едновременно с това, самото превозно средство стана достатъчно голямо, за да може да бъде разпознато. Очевидно също като слуха и зрението беше подложено на номерата, които му играеше коридор от този вид. Изглежда спокойните, хоризонтални слоеве въздух около него, разпрострели се надалеч, създаваха същия ефект, който създава денем нагорещеният въздух в пустинята. Макар сега возилото и неговият водач да бяха достатъчно близо, за да се виждат ясно — един обикновен четириместен открит джип и шофьорът му — техните очертания трептяха и се променяха, сякаш Хал наблюдаваше мираж. Той импулсивно закричи пак към приближаващата кола и очертанията ѝ започнаха да се втвърдяват.

Хал и джипът приближаваха един към друг. Щом се приближиха достатъчно, та смущенията от въздуха в коридора вече да не изкривяват джипа и шофьора в странни форми, се оказа, че това е мъж поне на шестдесет и няколко години, който носеше сив работен комбинезон и сива шапка. Лицето под шапката бе невероятно младежко, макар и състарено. На пръв поглед то изглеждаше едва ли не древно, ала от него изпод бръчките и жилавата кожа се излъчваше нещо почти момчешко. Джипът и Хал се изравниха и шофьорът спря колата.

Хал също спря и погледна недоверчиво мъжа.

— Какво правиш тук? — запита шофьорът почти крещейки, а в гласа му се долавяха очуканите останки на тенор.

— Вървя — каза Хал.

— Вървиш! — Шофьорът се облеци в Хал. — Откога?

— Не знам — рече Хал. — Час, може би два.

— Час! Два часа! — Шофьорът все още викаше и не преставаше да се кокори. — Знаеш ли, че си на близо двайсет километра от Хала Стейшън? Нали от там идваш — от Хала Стейшън?

Хал кимна.

— И закъде си мислиш, че вървиш?

— За следващата станция — отвърна Хал.

— Следващата станция е на сто и двайсет километра!

Хал не каза нищо. Шофьорът го преценява още няколко секунди.

— По-добре се качи. Ще те върна в Хала Стейшън. Качвай се бързо!

Хал размисли. Не можеше да се надява да извърви сто и двадесет километра без храна и най-вече без вода. Бавно заобиколи джипа отзад и се качи на стъпенката, където откри, че шофьорът се опитва да повдигне един голям пакет от предната седалка до него, за да го бутне в задната част на колата.

Хал избута пакета вместо него и седна на освободеното място. Шофьорът запали мотора.

— Аз съм Ханс Сосайтър — рече той. — Ти кой си?

— Тад Торнхил — каза Хал.

— Просто дойде тук, нали? Нов-новеничък, а?

— Да — отвърна Хал.

Известно време пътуваха мълчаливо.

— На колко години си?

— Двайсет — рече Хал и като си припомни, че вече не е на Земята, добави: — стандартни години.

— Не си на двайсет — заяви шофьорът.

Хал не каза нищо.

— Не си и на деветнайсет. Не си дори на осемнайсет. На колко си всъщност, дявол да го вземе!

— На двайсет — рече Хал.

Ханс Сосайтър изсумтя. Известно време пътуваха мълчешком. Колата под тях равномерно дишаше.

— Какво стана? — запита Сосайтър. — Станала е някаква проклетия, само не ми разправяй, че не е станала. Бил си в холдинговата зона и нещо е станало. Е, какво беше?

— Едва не убих един човек — каза Хал. Онуй неприятно усещане в стомаха му се върна и цялата случка пак оживя за миг пред очите му.

— Уби ли го?

— Не — рече Хал, — просто беше нокаутиран.

— Какво се случи?

— Погледнах настрани и видях, че посяга да ме удари с една от ония метални кани от барчето — обясни Хал. Беше изненадан, че отговаря на този мъж така свободно, но сега изтощението го надмогваше и освен това възрастта на Ханс Сосайтър и директните му въпроси като че ли отприщиха словата му към по-възрастния човек.

— И?

— Хвърлих го срещу стената. Това го накара да припадне.

— И след това тръгна към Муун Трансфър.

— Муун Трансфър? — погледна го Хал. — Тъй ли се казва следващата станция?

— Че как иначе? И ти тръгна пеша натам. Защо? Някой подгони ли те?

— Не. След като стана това, всички станаха и излязоха от клетката. Измъкнаха се заднешком и се магнаха.

— Заднешком? — Сосайтър го изгледа. — Кой беше този тип, дето си го хвърлил срещу стената?

— Не зная — рече Хал.

— Как изглеждаше?

— Горедолу на моя ръст — отвърна Хал. — Не, може би малко по-висок. И по-тежък, разбира се. На трийсет-четирийсет стандартни години. Тъмно лице, горе широко, долу тясно.

— И ти го хвърли срещу стената? — възкликна Сосайтър. — По-едър и по-възрастен от теб и ти просто го хвърли срещу стената. Как успя да го направиш?

Хал изведнъж се смрази и се сви вътрешно, изпълнен с предпазливост.

— Просто тъй стана — рече. — Имах късмет.

— Най-големият двайсетгодишен късметлия, който някога съм виждал. Защо не ми разправиш цялата история?

Хал се поколеба, а сетне стената на предпазливостта у него неочаквано се разтвори. Почувства внезапно отчаяно желание да обясни цялата случка на някого и преди да се усети, вече разправяше на по-възрастния човек всичко, което се бе случило от мига, в който бе влязъл в клетката и бе запитал мъжа, който дълбаеше метала, дали койката е празна.

— Така-а-а — каза Сосайтър, когато Хал приключи. — Защо се магна? Защо си тръгнал пеша насам?

— Останалите в клетката сигурно бяха приятели на онзи, когото хвърлих срещу стената — каза Хал.

—приятели? В холдинговата зона? Ти, струва ми се, каза, че те са избягали като зайци.

— Не съм казал, че всички са избягали като зайци... Работата е там, че ако са му приятели, биха могли да се закълнат, че аз съм почнал

всичко.

— Да се закълнат? Пред кого?

— Пред съдия-адвоката.

— Какво общо има съдия-адвокатът с всичко туй?

Хал обърна глава и се втренчи в старото лице до него.

— Аз нараних човека доста лошо. Можеше да го убия.

— Е, и? В холдинговата зона? Оттам всяка сутрин извличат трупове.

Хал продължи да го гледа. След малко успя да накара гласа си да проработи.

— Искаш да кажеш, че никой не го е грижа?

Сосайтър се разсмя гърлено.

— Никой, който е от значение. Какво правят тия типове или какво им се случва, си е тяхна работа. Виж, ако попаднат във ведомостите за заплати, ако причиняват неприятности, съдия-адвокатът може и да се заинтересува. — И той погледна към Хал. — Съдия-адвокатът е наистина важен. Единственият законен представител на властта, с който вероятно някога ще си имаш вземане-даване, е началник-кадри в мината или може би полицията на компанията.

Хал седеше и по малко възприемаше тази нова информация. Около предпазливостта, която нападението в клетката беше възбудила у него, сега се образуваше едно твърдо ядро.

— Ако в холдинговата зона няма закони, за които да може да се говори — каза той, — е било добре, че съм си тръгнал. Не би имало нищо, което да попречи на неговите приятели да направят каквото си искат с мен.

Сосайтър отново се разсмя.

— Така, както разправяш, че са офейкали, тия не ми изглеждат като да са му приятели — или че много им се ще да ти сторят нещо.

— Нали ти казах — възрази Хал. — Те не избягаха.

— Били са шестима и са се махнали? Щом тогава са се разкарали, не мисля, че има за какво да се тревожиш особено, когато се върнеш.

— Не — каза Хал. — Няма да се върна. Във всеки случай не тази нощ.

Сосайтър изпухтя на тласъци.

— Добре — рече той. — Почакай, докато разтоваря тия неща в Хала Стейшън и ако искаш ми помогни, а аз ще ти запазя една стая в „Гест Хаус“ до утре сутрин. Ще ми дадеш дебитна разписка срещу първите си заплати. Само че трябва да се върнеш в холдинговата зона за назначение на работа в осем и трийсет сутринта.

Хал погледна възрастния човек с ненадейно изумление и благодарност, обаче в този момент Сосайтър се мръщеше на предницата на джипа, наклонил глава на една страна, сякаш се вслушваше в някакъв шум в носещите двигатели, който не би трябвало да го има. Хал се облегна на седалката си, а чувството на облекчение го караше да се усеща омекнал. От натрупаното вътрешно напрежение, от онова, което току-що бе научил от Сосайтър, от нападението на мъжа с металната халба и от поведението на останалите шестима в клетката, у него започна да се заражда едно ново съзнание.

За момента той го съзнаваше само като общо усещане. Само че докато по някакъв странен начин то нарастваше и започваше да се избистря, образите на Малачи, Уолтър и Авдий като че малко се изместиха назад. Времето и преживяното вече започнаха да застават между него и последните му спомени за тях — когато той все още не бе почнал истински да приема факта, че тях вече ги няма. В душата му се прокрадна мъка, която бе твърде дълбока, за да може да се изрази с думи, и тя се засели там за цялото останало мълчаливо пътуване със Сосайтър до Хала Стейшън.

ШЕСТА ГЛАВА

„Гест Хаус“ в Хала Стейшън се оказа група бараки за онези, които не бяха наети на работа от местните компании или бюро. Когато Хал научи това не се развесели особено, тъй като за него „Гест Хаус“ е бил достъпен през цялото време, защото имаше кредит да заплати за него. Холдинговата зона бе предназначена само за хора, търсещи работа, или за пренаемащи се бивши миньори, които нямат кредит. Всичко в зоната, включително бирата в бара, беше безплатно. Това включваше и пакета храна, за който Дженисон му беше взел пари. Накратко казано, холдинговата зона бе място за сиромасите — или за тези, които също като него не бяха достатъчно предпазливи и опитни.

— Дявол го взел — рече Сосайтър, докато седяха на късна вечеря в чистото и удобно помещение за хранене в „Гест Хаус“, — изобщо ли не ти хрумна да попиташ интервюиращия в Хала Стейшън какво би могъл да си купиш?

— Не — отвърна Хал. — Просто смятах, че той ще ми каже всичко, което ми е нужно да зная. Бях глупав.

— Ами да — рече Сосайтър, кимайки с глава. — Наистина си бил глупав. Най-глупавият двадесетгодишен, когото съм виждал.

Хал бързо отклони поглед от готвеното, което ядеше. Но ако на лицето на възрастния мъж бе имало усмивка, той се бе оказал твърде бавен, за да я улови.

Приключил с яденето, Сосайтър вече бе довършил една далеч по-малка порция и седеше на чаша кобианско кафе, като го наблюдаваше. Хал бутна чинията настрани.

— Сост — каза той, защото човекът го бе предупредил, че предпочита да чува този вариант на името си, което повечето хора произнасяха неправилно, а не беше особено пристрастен към Ханс, — какво трябва да стане от момента, когато се появя за назначение, до извикването по списък?

Този път наистина видя как Сост се ухили.

— Сега реши да поразпиташ, а?

— От сега нататък, първо ще питам — каза Хал.

Сост кимна.

— Добре — рече. Той отпи от чашата кафе и пак я остави на масата. — Сутринта ще се покажеш там и всички, които могат да се държат на краката си, ще бъдат пред бюрото. Агентът ще ви извиква по списък, ще отмята всички, които не са там, и ще ви възложи работа въз основа на ордерите за работа, които е получил от тазсутрешната проверка. Това е.

— А после какво? Ако ме извикат за назначение?

— Тогава получаваш пътни документи с указания и пропуски, които са кредитирани срещу новата ти работа. После потегляш за оная компания, която се нуждае от теб достатъчно, за да те наеме.

— И когато стигна там?

— Ще те насочат към някой екип в една от смените — освен ако шефът на екипа не те отхвърли. Ако стане тъй, ще те подмятат насамнатам, докато открият екип, който да те вземе.

— Ами ако никой не ме поиска?

— Теб? — Сост го погледна. — Не ми се вярва. Но ако го направят, компанията ще ти даде една седмична заплата и ще те стовари в най-близката холдингова зона. И започваш всичко отначало.

Той стана, за да си сипе още една чаша кафе от автомата на стената, а после седна отново на масата, на която се хранеха.

— Сост — попита Хал, — кои са нещата, които те карат да мислиш, че още нямам двайсет?

Сост го изгледа продължително.

— Искаш да знаеш от какво да се пазиш ли? — каза най-накрая. — Ще ти кажа. Първото е: дръж си устата затворена. Разбира се, аз зная, че гласът ти е мутирал преди четири-пет години, само че всеки път, когато кажеш нещо, приказваш като хлапе. По дяволите, ти мислиш като хлапе. Така че, ако можеш да се удържиш, не приказвай!

Хал кимна.

— Добре — рече. — Няма да го правя!

— И не бързай — каза Сост. — Не започвай да говориш с всеки срещнат, сякаш ти е стар приятел. Но пък и нямам предвид да бъдеш постоянно подозрителен. Просто се дръж на разстояние. Изчакай малко. А също така, недей да подскачаш. Щом натрупаш малко повече години, няма да имаш толкова енергия за праросване. Когато седиш,

седи спокойно. Но големият проблем е да внимаваш с говоренето. Просто свикни да не го правиш.

— Ти сам приказваш доста — отбеляза Хал.

— Ето пак — рече Сост. — Това е точно нещо такова, дете ще го каже някое хлапе. Точно, което не трябва. Какво ти влиза в работа как говоря аз? Колкото за моето говорене, аз знам какво да кажа. Мога да правя шум с устата си цял ден и да не издам нищо, което не желая. А ти... ти всеки път щом си отвориш устата се издаваш напълно.

Хал кимна.

— Разбрах.

— Така е по-добре — рече Сост. — Е, какво смяташ да правиш утре сутрин?

— Почакай и ще видиш — отговори Хал.

— Разбрах — на свой ред кимна Сост. — Браво на теб. Учиш се. Само че аз имах предвид какво ще правиш с ония типове от холдинговата зона.

Хал сви рамене.

— Така е още по-добре. Ще се справиш — каза Сост и се изправи. — Аз си вдигам чуковете. Ето ти още една разлика. Като пораснеш напълно, ще знаеш, че идва и друг ден. Не го забравяй.

След като по-възрастният човек стана, Хал поседя още малко, като се наслаждаваше на чистата миризма и уединеността на помещението за хранене, където сега бе останал сам. После се изтегна в леглото зад заключената врата в уютната стая, която кредитът му бе осигурил.

Почукването на вратата го събуди сякаш в същия миг, когато затвори очи. Стана, отключи и отвори вратата, и откри Сост да го чака облечен.

— Кое време е? — запита пресипнало Хал.

— Седем и трийсет — отговори Сост. — Или не желаяш да закусиш?

Закусиха в същото помещение и Сост го откара до холдинговата зона.

— Аз ще изчакам — рече Сост, паркирайки джипа, когато стигнаха точно за проверката в 8:30 ч. — Нормално е да те разпределят днес. Но ако не получиш назначение, мога да те откарам обратно в „Гест Хаус“, преди да продължа.

Хал тръгна да излиза от джипа, за да се присъедини към хората, които стояха пред бюрото.

— Стой мирен — каза Сост под носа си. — Какво, по дяволите, не можеш ли да чуваш сега? Какво ти казах снощи за подскачането?

Хал се настани отново на седалката в джипа. Седеше мълчаливо със Сост и чакаше заедно със стоящата тълпа да се покаже Дженисон. Имаше време да поогледа другите чакащи и установи, че търси човека, който го бе нападнал. Само че клиновидното лице с дългото тяло комай не бяха тук. Вероятно оня човек е пострадал по-тежко, отколкото си бе помислил Хал... Тази мисъл го смрази, ала след думите на Сост предната вечер той не каза нищо на възрастния мъж.

Той пак се засили да излезе от джипа.

— Казах ти, стой мирен — изръмжа меко Сост.

— Трябва да взема чантата си — ако е още там.

— После.

Хал се отпусна на седалката и се захвана да оглежда тълпата за лица, които би могъл да познае. Откри мъжа, който се занимаваше с резба, но не бе в състояние да идентифицира със сигурност никой от останалите от клетката. Постепенно осъзна, че никой от хората в тълпата не отговаря на погледа му. Фактически резбарят не го видя, тъй като се бе извърнал настрана, когато Хал го забеляза.

За опит си избра един мъж, за когото бе сигурен, че никога по-рано не е виждал, и се втренчи единствено в него.

Отначало човекът, наглед разсеяно се извърна под погледа на Хал, а сетне, когато Хал продължи да го гледа, се мушна по-навътре в тълпата и започна да се придвижва зад други, по-високи от него хора, използвайки ги като заслони, докато се движеше, докато неумолимият поглед на Хал не го изтласка в най-отдалечения край на тълпата.

Най-накрая вратата се отвори и Дженисон се показа. Беше почти девет без четвърт. Той държеше в ръка една разпечатка и без да гледа към тълпата, започна да чете имената. Третото име бе на Хал. Щом привърши, Дженисон вдигна очи и видя джипа с тях двамата.

— Сост! — викна той и махна с ръка.

В отговор Сост вдигна своята. Дженисон се обърна и влезе в офиса.

— Познаваш ли го? — запита Хал.

— Не — рече Сост. — Той обаче изглежда ме познава. С много хора е така.

Тълпата пред офиса започна бавно да се разпада, тъй като много разочаровани нейни членове тръгнаха към клетките или бара, а другите, чиито имена бяха извикани, се скупчиха пред вратата.

— Не бързай — каза Сост, когато Хал отново понечи да излезе от джипа. — Остави другите да влязат първи. Сега е подходящ момент да си вземеш оная чанта.

— Ако е още там — мрачно отрони Хал.

Сост се разсмя, но не каза нищо.

Хал излезе от джипа и като се напрегна инстинктивно, наближи мъжете, които все още стояха в рядка група пред офиса. Те дискретно му направиха път, но при това никой не погледна право към него. Зад тях коридорът между клетките беше празен, а самите клетки — обезлюдени, като се изключат няколко съвсем бездейни тела, изтегнати тук-там на някоя койка. Той отиде до клетката, в която беше предната нощ, влезе вътре и погледна към койката, на която се бе настанил.

Чантата му стоеше точно там, където я бе оставил. Занесе я обратно до джипа. Пред вратата на офиса все още чакаха няколко души и точно когато той навлезе в пространството пред сградата, един мъж излезе отвътре, а друг влезе. Хал се качи в джипа.

— Там беше — рече. — Не мога да повярвам.

Сост се изкикоти, но този път тихо.

— Кой от тях би я взел? — запита той.

Хал погледна възрастния мъж с любопитство, но тъй като играеше новата си игра да приказва колкото се може по-малко, наместо да попита какво е имал предвид, зачака. Или Сост щеше да му каже, преди да си тръгне, или отговорът щеше да изскочи другояче.

Остана да чака със Сост, докато и последният човек не излезе от офиса, а сетне слезе от джипа и пресече площадчето до вратата. Влезе вътре и откри, че Дженисон седи на бюрото си зад тезгяха. Този път обаче Дженисон стана, усмихвайки се, и дойде от другата страна.

— Ето ти документите за назначение — каза Дженисон, като му ги подаде. — Нает си от мина Йоу Ди, минна компания „Темплар“. Трябва да стигнеш там след два часа с метрото. Дадох ти добро назначение.

Хал не отговори веднага. Още при първата им среща не бе харесал особено Дженисон. Сега не го харесваше още повече, а и беше сигурен, че очебийната щедрост и дружелюбие трябва да имат нещо общо с някаква полза, която Дженисон се надява да извлече от него. Номерът беше да се опита да разкрие каква е тая полза. „Подобни ситуации — му бе казал веднъж Уолтър, — винаги преминават в пазарлъци. И първата тайна на успешното пазарене е да накараш другата страна да направи предложението.“

— Снощи ти ми взе пари за храната — каза Хал, като пое документите за назначението си.

— Вярно е — потвърди Дженисон, като се облегна на тезгяха и продължи да се усмихва. — Официално, разбира се, не би следвало да го правя. Ако знаех повече за теб, не бих го сторил. Само че на такава работа си взимаш онова, което можеш. Не бих го направил пак, но сега кредитът е влязъл в централното счетоводство и ще бъде малко неловко да го върна, без да разстроя счетоводителите в централата. А и аз я карам по-добре, като се спогаждам с хората. Виж какво, направих ти голяма услуга с мината, където те разпределих. Ако не ми вярваш, питай твоя приятел Сост. Защо не ми направиш тази дребна услуга да забравиш малката сметка на твоя кредит? Може би някой ден ще имаме някой дребен бизнес и аз ще ти смъкна тази стойност от цената.

— А може би никога няма да свършим никаква друга работа заедно — каза Хал.

Дженисон се засмя.

— На Коби всеки върши бизнес с всеки. Както ти казах, питай твоя приятел Сост.

— Може би, аз съм по-различен — рече Хал.

Бе подбирал думите си наслуки, но изведнъж сетивата му, изопнати до максималната си готовност, го убедиха, че с последния си отговор е задействал у Дженисон някаква реакция. Разбира се, Дженисон би могъл да изтълкува казаното и като заплаха... Хал внезапно си спомни, че е дошъл на Коби, за да се скрие, и рязко осъзна опасността да настоява прекалено много за всяко различие, което би могъл да има с останалите. Така че, бързо заговори отново.

— Във всеки случай не очаквам да дойда отново тук.

— Винаги има шанс — отвърна Дженисон. — Аз самият не зная какво би могло да ни накара пак да разговаряме, но ми харесва винаги

да се разделям като приятел с всекиго. Съгласен?

— Аз не се сприятелявам толкова лесно.

Дженисон показа известна досада.

— Просто изтъквам, че може би ще съм в състояние някой ден да ти направя някаква услуга! Може би, в крайна сметка ти ще установиш, че искаш да въртиш бизнес с мен. Ще бъде далеч по-добре, ако двамата сме вече — добре де, не приятели, но поне добре разположени един към друг.

Хал го изгледа внимателно. Дженисон звучеше искрено. Хал би могъл да провери със Сост, ала вече започваше да се убеждава, че агентът трябва да има някаква специфична стока, която събитията тук го бяха убедили, че може би, някой ден ще успее да продаде и на Хал, и сега се опитва първоначално да павира пътя към тази продажба.

Хал пхна документите във вътрешния джоб на якето си.

— Какво стана с онзи мъж, дето ме нападна снощи? — запита той.

— Кой? — Дженисон повдигна вежди, извърна се и пробяга с поглед по един списък от оставена на бюрото му разпечатка, в който като че ли бяха изредени имена. — ... Кеф? О, да, Кеф. Той е наред. В болницата е. Лека контузия. Вероятно ще се върне тук след ден-два... макар че разправят, че може би ще поискат да го задържат за малко *психиатрия*.

Хал се обърна и тръгна към вратата. Налагаше се да се пребори с цялото си възпитание, за да не каже довиждане, но все пак успя да се справи.

Отвън площадчето между бара и офисът беше празно. В бара нещата изглежда пак бяха набрали пълен ход. Закрачи и се качи в джипа при Сост.

— Какво означава тук „психиатрия“? — попита той.

— Изследвания на главата. За откачалки. — Сост се вторачи в него. — Къде те назначиха?

— Мина Йоу Ди — отвърна Хал. — Дженисон изглежда си мисли, че ми е направил особено голяма услуга.

Сост подсвирна кратко.

— Възможно е — каза той. — Това е добра мина. Честно ръководство. Добри бригадни водачи — или поне последния път, когато чух за там, бригадните водачи бяха добри.

Сост вдигна джипа си от земята на въздушните му двигатели и го обърна отново в посока към Хала Стейшън.

— Какви са тия бригадни водачи?

— В една бригада има от шест до десет човека. Един човек ги води. Ще вземеш метрото. Ще те закарам дотам.

— Искаш да кажеш, че долу в мината работят на бригади?

Сост кимна.

— Каква е процедурата, когато стигна там? Дали ще ме вкарат в някоя бригада — и веднага ли ще сляза да работя в мината? Или първо ще трябва да получа известно обучение?

— Твоят бригаден водач ще те обучи — и това ще е цялото ти обучение — обясни Сост. — Само че няма просто да те вкарат в някоя бригада. Както ти казах, ако иска бригадирът може да те отхвърли. Само че не го правят много често. Онзи бригаден шеф, на когото е толкова трудно да се угоди, доста бързо изчерпва търпението на ръководството. Вероятно ще те пратят долу за първата ти смяна или на следващия ден, след като пристигнеш, но ако пожелаят, могат да ти наредят да се облечеш, да ти сложат фенера в ръката и да те пратят още от наемното бюро направо в скипа.

— Скип? Не се ли наричат всички останали в холдинговата зона?

— Не-е, кип. Кип — такъв ще си и ти — е последният човек, който е влязъл в бригадата. Той трябва да изпълнява всички нареждания на останалите. А скип — това е джаджата, с която слизаш долу в мината. Нещо като асансьор.

— Уф — рече Хал, но продължи да задава въпроси, докато Сост не го закара до перона на метрото.

— Просто прави онова, което пише в пътните ти документи — каза накрая Сост. — Аз трябва да работя. Довиждане.

Той рязко завъртя джипа и потегли.

— Чакай! — викна Хал подире му. — Кога пак ще налетя на теб? Как да те намеря?

— Просто попитай някой! — извика в отговор Сост, без да извърне глава. Вдигна за малко ръка за сбогуване и сви зад ъгъла, където изчезна и не се виждаше вече нито от перона, нито от тунела на метрото.

След двайсетина минути влакът, който Хал чакаше, пристигна, и той се качи. Мината, където бе назначен, се намираше на юг от Хала

Стейшън, но в посока обратна на космодрума — почти на половината разстояние, което Хал бе пропътувал отначало. Във вагона, където се бе качил, почти нямаше други пътници, а и никой от тях не показваше каквото и да било желание да общува, което го освободи от необходимостта да спъва разговорите. Можеше спокойно да си седи и да мисли. Това и направи в крайна сметка.

Чувстваше се странно празен и самотен. Отново бе срещнал някой, когото бе харесал, само за да го остави след миг зад гърба си. Като се изключи това, в случая със Сост, той все още имаше за компания съвета му. Този съвет обаче не бе лесен за следване. Хал никога не би си помислил, че е човек, който не стои на едно място физически и дърдори прекалено много. Неговата представа за самия него бе за човек, който е едва ли не твърде спокоен и едва ли не твърде мълчалив. Само че щом бе направил впечатление на Сост, като прекалено активен и приказлив, сигурно е шавал и говорил повече, отколкото трябва, защото иначе възрастният човек не би се спрял точно на тия характеристики.

Голият съвет обаче беше хладен спътник. Хал си помисли, че изглежда му е писано накрая да остане сам-самичък на света. Може би е трябвало нещата да тръгнат по тоя начин, та животът му да се насочи в нужната посока. Щом искаше да стане невидим за Другите, които може би го издирваха, вероятно не можеше да си позволи риска да завързва приятелства. Беше възпитаван — особено от Уолтър Наставника — автоматично да се пресегне и да влезе във връзка с всички други хора наоколо. Сега обаче щеше да му се наложи да се упражнява не просто да насъздава приятелства, но и да отблъсква всеки, който се опита да се сприятели с него.

Единственият начин да бъде сигурен, че никой друг няма много да се натиска да се сближи с него, беше да се превърне в самотен индивид със здраво стиснати устни. Призраците на Уолтър, Малачи и Авдий бяха прави. Първата им заповед беше да оцелее — с всички възможни средства — докато не стане достатъчно възрастен и достатъчно силен, за да се защитава срещу Блейс Аренс и брат му Дахно.

Във всеки случай, какъвто и метод за оцеляване да избере, едно бе сигурно. От сега нататък не можеше да си позволява лукса да оставя нещата просто да му се случват. Налагаше се да поеме контрола

над живота си и да го направлява натам, накъдето той искаше да отиде. Да продължи да се оставя на обстоятелствата и волята на другите беше сигурна покана за катастрофа. Все още нямаше представа как да установи такъв контрол, но щеше да се научи.

На гребана на високата вълна от самота и злочестина у него пристигна мисълта, че очевидно именно в туй трябва да е изкласяването — да приеме необходимостта да върши неща, за които няма идея как да свърши и да носи отговорността сам, защото няма никой друг, на когото да може да я повери. Помисли си, че ще трябва да стане като въоръжен кораб, който не принадлежи на никоя нация, който пътува винаги сам и изпразва оръдията си веднага щом забележи, че някой друг се осмелява да го наближи.

Само че се налагаше да го стори сега! Седнал на меката седалка във влака и приласкан от слабите вибрации на вагона, който летеше през безкрайните тунели в планетарната кора на Коби, той се унесе в сън, като си казваше, че трябва да открие как да стори всичко това по някакъв начин...

Събуди се малко преди да стигне спирката си и докато влакът започне да намалява скоростта, за да спре, вече бе съвсем буден. Надигна се и стана, слезе на перона на гарата и влезе в едно помещение, където — както и на Хала Стейшън — на едно от няколкото бюра седеше един-единствен интервюиращ.

— Документите — каза интервюиращият, когато Хал влезе, и автоматично протегна ръка.

Хал изобщо не понечи да извади документите си, а само попита:
— Къде е „Гест Хаус“.

Ръката на интервюиращия бавно се отпусна на плота на бюрото. Той дълго и неуверено погледна Хал.

— „Гест Хаус“? — отвърна най-подир. — През задната врата и две улици вдясно. Ще забележиш табелата.

Хал тръгна към вратата, усещайки как очите на интервюиращия го следват. Нямаше никакъв начин човекът да знае дали Хал е новоназначен по разпределение, или не. Очевидно другият не бе достатъчно сигурен в себе си, за да направи проверка и да установи това. Съветът на Сост беше много добър.

Хал намери „Гест Хаус“ и влезе във фойето му, което във всяко едно отношение бе идентично с фойето на „Гест Хаус“ в Хала

Стейшън. Само че зад плота на регистрацията вместо възрастния мъж, с когото се бе сблъскал в „Гест Хаус“ в Хала Стейшън тук стоеше ниска млада жена. Хал остави чантата си на пода, регистрира се, че е пристигнал, и подаде своите кредитни и работни документи.

— Нает съм от мина Йоу Ди — й каза той. — Има ли някакъв начин да получа превоз до там, ако е на голямо разстояние?

Администраторката в „Гест Хаус“ имаше кестенява коса и приветливо лице с формата на жълъд.

— Нали не желаете да чакате на крайната спирка, докато пристигнат всички останали работници, та сетне да пътувате с транспорта на компанията? — попита тя. — Не, нали? Аз мисля, че няма да искате. Всички вие ще бъдете прибавени към бригадите от дневната смяна, така че те ще организират вашия оглед тази вечер след вечеря. Дотогава можете спокойно да се настаните тук, а нашата дежурна по техническото обслужване ще ви закара там срещу дребно заплащане.

— Благодаря — каза признателно Хал и моментално се ядоса на себе си, задето не бе успял да се държи по-неразговорчиво и недружелюбно. Не беше лесно да се нагоди към всичко изведнъж.

По-късно дежурният по поддръжката — момиче, което беше помладо от него — го закара до мината. Централният ѝ район беше едно много просторно пещерно пространство, в което се намираше входът — няколко конструкции, изградени от нещо, което изглеждаше като бетон, включително канцелариите и спалнята за преминаващи — момичето от техническото обслужване му ги посочи и назова кое какво е — скупчени около трите страни на една открита площ, която изглежда бе наполовина зона за отдих и наполовина гара за разпределение на товарни вагони, където вече се бяха събрали доста хора.

— Изглежда, че всички са готови да започнат вашия оглед — каза техническата сътрудничка, когато Хал слезе от малкия товарен камион, с който го беше докарала. — Оттатък вляво ония шестимата, които виждаш, са другите кипове като теб.

Хал взе чантата си и тръгна. Съзнаваше, че доста хора от тълпата миньори, които стояха наблизо — не можа да види нито една жена — се извърнаха да го изгледат, когато минаваше. Той си постави за цел да пренебрегне това и отиде направо до шестимата, които му бе посочило

момичето. Сред тях имаше една слаба жена в началото на двадесетте години с кестенява коса и чип нос, която носеше работно яке и панталони от някакъв груб материал, каквито носеха и мнозина от мъжете, които стояха наоколо. Тя се вторачи в Хал, като леко се намръщи.

Той тъкмо се присъедини към останалите, когато един висок мършав миньор поне на петдесет години, излезе от тълпата зяпачи, хвана грубо Хал за лакътя и го обърна към себе си, така че двамата се озоваха лице в лице.

— Току-що пристигаш от Хала Стейшън?

В гласа на мъжа се долавяха някои от характерните за Дружествените светове нотки, макар нищо друго у него да не показваше, че той произлиза от същата Отцепена култура, която беше създала Авдий.

— Да — каза Хал, като го погледна почти хоризонтално право в лицето. Онзи го пусна и се върна в тълпата, без да каже нищо повече.

Зяпачите се размърдаха и обърнаха лица към вратата, която момичето от поддръжката му бе посочило като канцелария на управата. От вратата излезе един много изправен шкембелия с начупена сива коса и нетърпелива физиономия и застана на най-горното от трите стъпала, водещи надолу към обграденото място.

— Хайде, бригадири — извика той, а сухият му остър баритон заглуши останалите звуци от тълпата. — Къде сте? Кой има нужда от хора?

Мнозинството от тълпата се оттегли назад, оставяйки след себе си четирима мъже, всеки от тях малко встрани от останалите. Единият беше мършавият петдесетгодишен човек, който говори с Хал. Другите бяха между тридесет и петдесетгодишни: единият бе кльощав тъмен мъж на четиридесет и няколко, другият изглеждаше като по-млад вариант на Сост — едър русокос човек на тридесетина, а третият беше нисък, много широкоплещест и силен на вид човек с топчеста глава и гарвановочерна коса, който спокойно би могъл да бъде на всяка възраст между тридесет и шестдесет.

— Добре. Кой има предимство за първото назначение? — викна мъжът от стълбището. — Ти... Бийсън, нали?

— Аз — каза кльощавият тъмнокос човек.

— Добре. — Мъжът на стълбището погледна разпечатката в ръката си. — Тонина Уейл!

С доволно изражение единствената жена между киповете — същата, която не бе престанала да гледа Хал, отиде при Бийсън. Неколцина мъже от тълпата зад четиримата бригадири я приветстваха, сякаш бяха стари познайници.

— Следващият? Чарлий? — Едрият, приличащ на Сост мъж кимна. — Пада ти се Морган Амдур. Морган Амдур, кой си ти?

Мъжът до Хал пристъпи леко напред.

— Добре — отрони сухо едрият мъж.

Мъжът до Хал отиде при него.

— Анио Юан, пристъпи напред!

Най-отдалеченият от Хал кип направи крачка напред.

— Джон, твой е.

— Добре — каза широкоплещестият бригадир с гарвановата коса.

Анио Юан, който също като Хал бе очевидно новак, се огледа несигурно.

— Иди при Джон Хейкила, Юан — каза мъжът на стълбището. — Тад Торнхил.

Хал пристъпи напред.

— Уил, той е твой. Торнхил, твоят бригадир е Уил Нани...

— *He go ща!* — Думите на високия кльоцав човек бяха изречени достатъчно високо, за да отекнат от стените на заобикалящите ги постройки.

Хал усети онова гадно свиване на стомаха, което се усеща при внезапно падане на бърз асансьор.

СЕДМА ГЛАВА

— Имаш ли определена причина или е безапелационно? — настоя сивокосият.

— Чух, че е размирник — гласът на Уил Нани отново се разнесе болезнено ясно над откритото пространство.

— Добре — каза мъжът на стълбите. — Торнхил, отстъпи назад. Уолъс Картър?

Най-дребният кип пристъпи напред точно когато Хал отстъпи назад.

— Твой е, Чарлий.

— Добре.

— Джоханис Хевелиъс.

— Твой е, Бийсън.

— Става.

Двамата отидоха от другата страна. Хал остана сам-самичък.

— Така-а. Последно извикване за Торнхил. На всички вас не ви достига поне по един работник. Уил Нани, не го ли искаш?

— Не.

— Бийсън?

— Не е за мен.

— Чарлий?

— Не е за мен.

— Джон? Последен шанс.

Якият нисък мъж се извърна и с поклащаща се походка отиде при Уил Нани.

— Кажи ми какво си чул за него — каза той.

Нани се приведе и тихо каза нещо на ухото на Хейкила. Пониският мъж го изслуша, кимна и се обърна към мъжа на стъпалата.

— Аз ще го взема.

Хал бавно тръгна по равната повърхност на площадката към Джон Хейкила. Якият бригадир, който го бе поискал, говореше с Анио

Юан. Хал изчака разговорът да свърши, а сетне Хейкила се обърна и го погледна.

— Ела с мен — каза той.

Хейкила поведе Хал, но не към спалнята, накъдето, след като мъжа на стъпалата се върна в канцеларията на управлението, се запътиха всички, а в противоположната посока, към един свободен ъгъл в отсрещната страна на площадката. Сетне спря и се обърна към Хал. Известно време той го гледа мълчаливо.

— Обичаш да се биеш, а? — попита го той. Гласът му бе тенорово висок, но твърд.

— Не — отговори Хал. Той се разкъсваше между желанието думите му да прозвучат убедително на Хейкила и старанията си да поддържа немногословния необщителен образ, който му бе препоръчал Сост.

— Аз чух други работи. Уил ми каза, че вчера ти си вкарал един мъж в болницата в холдинговата зона на Хала Стейшън.

— Той се опита да ме удари с метална кана, когато не гледах към него — рече Хал. — Беше нещастна случайност, че се озова в болницата.

Хейкила доста време се взира студено в него.

— Мислиш ли, че можеш и мен да вкараш в болницата?

Хал се вторачи в него, внезапно настръхнал от предпазливост, която далеч не подхождаше на годините му. Лицето на другия мъж беше само на двайсетина сантиметра от неговото. Топчестата чернокоса глава едва стигаше до очите на Хал, ала огромният му гръден кош и ръцете сякаш затулваха половината от нещата зад гърба му. Той сигурно тежеше почти два пъти повече от Хал — в изпитаните мускули и кости на възрастен човек, а освен това в начина, по който стоеше, имаше някаква заплаха, която слагаше върху му ясен отпечатък, че той не е просто някакъв обикновен опитен боец. За да може някой толкова лек и млад като Хал да има каквато и да било надежда да спре такъв човек — и знанието, както и отговорът, дойдоха от времена, надхвърлящи годините на Хал, по-стари и от уроците на Малачи — той би трябвало да го убие и то да го убие бързо. Сега Хейкила изчакваше уверение, че Хал е достатъчно умен, за да не подхваща бой с него. И Хал даде това уверение, като стана ясно, че

при отговора си той не би могъл да излъже. Не и ако от сега нататък трябваше да живее и работи редом с този мъж.

— Ако ме нападнеш така, както направи онзи човек в Хала Стейшън — тежко каза Хал, — ще се наложи да опитам. Но аз не желая да се бия — с никого.

Хейкила продължи да го гледа остро. После остротата бавно изчезна и на кръглото лице се показа нещо като озадаченост.

— Тогава, това е добре — бавно изрече най-накрая той. — Защото в моята бригада няма да има побоища. Ние нямаме време да се бием. Нямаме време за нищо друго, освен да вадим руда. Разбра ли ме?

Хал кимна. Неочаквано установи, че предпочита да бъде в бригадата на този мъж, отколкото на който и да било друг от намиращите се тук бригадири.

— Ако ми дадеш възможност — каза той на Хейкила, — ще видиш, че говоря истината. Аз не съм размирник.

Хейкила го гледа още една секунда.

— Наричаш Уил Нани лъжец?

— Аз не знам какво е чул той — рече Хал, — но каквото и да е било, той не е чул нещата така, както се случиха.

— Така ли? — Хейкила продължаваше да го фиксира с поглед, но и последната следа от заплахата, която Хал бе доловил да присъства в бригадира, бе изчезнала. — Проклет да съм, ако разбирам нещо. Колко голям беше онзи кип, дето си го трупясал?

— Горещ-долу на моя ръст, но по-стар.

— Аха. Наистина стар?

— Не беше истински стар... — каза Хал и изведнъж схвана, че може би думите му загатват прекалено много в нежелана посока. — Само че той ми налетя отзад, без никакво предупреждение. Аз просто се опитах да се спася. Той се удари в стената.

— Казваш, че той сам се е пратил в болницата?

— Да... в известен смисъл.

Хейкила кимна.

— Проклятие — каза отново и продължи да гледа изучаващо Хал. — На колко години си?

— На двайсет.

— Двайсет! — изпръхтя Хейкила.

— ... ще ги направя догодина — отчаяно заяви Хал.

— Сигурно — каза Хейкила. — Сигурно си на толкоз. — И пусна една накъсана въздишка от дълбините на широкия си гръден кош. — Добре, тогава идваш с мен — реши той. — Но работата в мините е тежка. Добре е да го знаеш.

Обърна се и закрачи през празната площадка към спалнята.

— Оная жена, първата, която я избрах, нали и по-рано е била миньор? — запита Хал, когато го догони.

— Аха — рече Хейкила. — Точно тук, в Йоу Ди.

— Щом тя може да го върши — каза Хал, като си представяше относително дребното ѝ телосложение, — и аз ще мога.

Хейкила изпръхтя отново. Този път това беше почти смях.

— Така ли мислиш? — запита той. — Виж какво, ти гледай просто да ми покажеш, че искаш да работиш, или след първата смяна излиташ от моята бригада. Моята бригада воюва за най-високата квота в тази мина. Изкараш ли първата смяна, ти давам две седмици да позаякнеш. И ако тогава не се справиш — вълн!

Когато приближиха спалнята, Хал откри, че най-сетне е установил нещо, което го безпокоеше още от самото кацане на Коби. Тъй като обитаемата зона на планетата беше под земята, истинско открито пространство не съществуваше. Миризмите, слънчевата светлина и още една дузина дребни природни сигнали не натрапваха тук своите различия, за да му напомнят, че вече не е на Земята. Въпреки това още откакто беше напуснал кораба, у него се бе зародило едно непрестанно усещане за нещо чуждо. Сега той изведнъж осъзна какво го пораждаше.

Тук нямаше почти никакви сенки. Тук, на площадката, високо над главата в тавана на пещерата имаше хиляди осветителни тела, като светлината от тях идваше от всички страни и не се променяше. Дори там, където имаше сенки, те също бяха постоянни. Тук никога нямаше да има нито нощ, нито ден. Изведнъж му хрумна, че може би ще е истинско облекчение да слезе в мината и да се измъкне от тази разположена по-високо зона, където времето изглеждаше спряло завинаги.

Стигнаха до спалнята. Той последва Джон Хейкила вътре и двамата минаха през района на рецепцията, по един тесен коридор, с поредица врати на всяка стена, някои от тях отворени, но по-голямата част затворени, входове на нещо, което изглеждаше като поредица от

единични стаи. Продължиха до края на коридора, където Джон спря и го пусна да мине в една стая, която изглеждаше един път и половина по-голяма от другите, които Хал бе зърнал през отворените им врати, докато вървяха по коридора. В тази стая имаше не само легло, чифт удобни платформи за седене и малко бюро за писане, но и голямо бюро от канцеларски тип. Точно на това бюро Хейкила се настани, протегна дебелината си квадратна длан и произнесе думата, която Хал бе започнал да чува дори и в съня си:

— Документите.

Хал ги извади и му ги подаде. Бригадирът ги прокара през напречния процеп на своето бюро, набра някакъв код на разположената до процепа клавиатура и върна документите на Хал. От процепа излезе един отпечатан лист и той го подаде на Хал.

— Нает си на работа като кип — каза Джон. — Една петнайсата от дяла на бригадата и открита сметка за цялото необходимо оборудване, припаси и разходи за живеене. — Той протегна ръка към Хал, който автоматично я стисна. — Аз съм Джон — каза бригадирът. — Ти си Тад. Добре дошъл в бригадата.

— Джон... — започна Хал, като погледна разпечатката в ръката си. — Не разбирам... Не ме ли нае ръководството на мината?

— Тук ние правим заявки и сключваме договори като подизпълнители, както правят повечето честни мини — рече Джон, като го гледаше. — Ти и аз работим за бригадата. Единствената разлика между теб и мен е, че аз съм бригадир — върша цялата писмена работа и взимам всички решения. И аз получавам най-големия дял.

Той се изправи на крака.

— До края на следващите две седмици сме дневна смяна. Добре ще е да си настроиш алармата за четири и тридесет, ако искаш да закусиш до пет и да се строиш в пет и трийсет с цялото си оборудване. Хайде, ще ти покажа твоята стая.

Той стана от бюрото и поведе Хал по коридора до една от вратите. Като я отвори, зад нея се показа стая, в която всичко беше подредено и готово за настаняване.

— Хората от поддръжката на общежитието се грижат за обикновеното почистване — обясни той. — Ако нацапаш прекалено много, уреждаш въпроса с тях: или почистваш сам, или им плащаш

допълнително от твоята сметка. По-добре си го уреждай сам, защото ако те дойдат при мен, то това ще ти струва доста повече.

Хал кимна. Когато остави чантата си на леглото, видя, че чаршафите са от синтетична тъкан.

Джон го наблюдаваше. Тъмнокафявите очи на водача на бригадата бяха сурови като арктическа нощ; нямаше никакъв начин да се разбере дали в тях има някакво чувство, или не.

— По-добре да поспиш — каза водачът на бригадата и излезе, като затвори вратата след себе си.

Хал пхна пътната си чанта в малкия дрешник и се изтегна върху покривката на леглото.

Чувстваше отчаяна нужда от време, за да подреди в ума си това, което му се беше случило. Очевидно водачът на име Уил Нани бе дочул за това, което беше станало в холдинговата зона на Хала Стейшън, а ако това беше тъй, то този минен свят трябва да представлява невероятна шушукаща галерия. Как е възможно слуховете да се разпространяват тъй бърже? И защо?

Той си поблъска главата над това, но усети, че го гони на сън въпреки въпросите в ума му. И точно щеше да заспи, когато му хрумна, че е възможно това да е един от източниците на приходи за Дженисон — да продава информация за хората, които изпраща на водачите на бригади в мините, където ги е изпратил. Ала последния път, когато Дженисон беше говорил с него, той изглеждаше, че иска да бъде на страната на Хал — кадровикът ясно беше казал, че очаква двамата да имат някакъв общ бизнес в бъдеще. Ако е тъй, защо ще пуска такава информация, която насмалко не коства на Хал работата, на която самият той, Дженисон, го беше назначил?

Сост бе казал, че ако Хал не бъде нает, ще го пратят обратно в най-близката холдингова зона, за да го разпределят повторно. Дали в такъв случай въпросната холдингова зона ще бъде пак Хала Стейшън? И ако да, възможно ли е Дженисон да е задействал цялата работа така, че да впечатли Хал с властта си да раздава или задържа добри работни места?

Хал се унасяше в сън, без да може да си отговори на този въпрос, когато едно почукване на вратата го разтърси и моментално го разбуди.

— Торнхил? — рече нечий женски глас през панела. — Тук ли си? Мога ли да вляза?

Той стана и отвори вратата. Отвън стоеше Тонина Уейл, която прие отворената врата за покана. Влезе вътре, затвори я уверено зад себе си и седна на платформата, която беше по-близо до неговото легло.

— Помислих си, че трябва да ти кажа две-три думи — каза тя. И го загледа за секунда, почти като Джон — без да каже нищо повече. После пак заговори. — Ти си от Старата Земя, нали?

— Нима можеш да го определиш? — попита той.

Тя се засмя, което го изненада, защото смехът ѝ не беше злорад.

— Мога да го допусна сега — каза тя. — Може би повечето от останалите няма да могат. Ако изкараш още две седмици тук, никой няма да успее да отгатне. — Тя изведнъж стана сериозна. — Досега никога не си бил в мина, нали? — запита.

— Да.

— Е, не почваш прекалено зле. Джон Хейкила е един от най-добрите. Сега аз съм в бригадата на Бийсън Максуйни, така че няма да кажа нищо в полза на единия или другия, но можеш да се гордееш, че си в бригадата на Джон.

— Онази история — започна Хал, — за това какво съм направил на оня мъж, който ми налетя в холдинговата зона — беше нещастен случай, при който той наистина се контузи. Казах на Хейкила — на Джон — това, но не знам дали ми е повярвал.

— Ако е истина, най-накрая ще повярва — каза Тонина и плъзна очи по него. — За мен самата не е много лесно да го повярвам. Как...

— Аз съм на двайсет — бързо рече Хал. — Просто изглеждам млад за възрастта си.

Тонина сви рамене.

— Е, както ти казах, Джон ще се отнася честно с теб. Той иска производителност, но това го прави всеки водач — каза тя. — Той каза ли ти какво ще правиш?

— Не — отвърна Хал.

— И аз така си мислех — каза тя. — Това с нищо не оправя нещата, но той е бил в мините тъй дълго, че забравя, че има хора, които не знаят. Добре де, и без друго той няма да очаква много от теб при първата ти смяна утре, така че няма нужда да се безпокоиш.

— Какво ще правя?

— Ще разгребваш зад хората с горелките — обясни тя. — Те ще изрязват руда от оголената скала, а от теб ще се очаква да сортираш това, което те изрязват, и да го пренасяш във вагонетките. — Тя поспря и го изгледа. — Ти май дори не ме разбираш — констатира тя.

— Когато ти и твоята бригада слезете в мината, екипът ще ви закара до хоризонта, на който бригадата ти ще работи. След като излезете от екипа, ще се качите на вагонетките — те са като влакче без релси, по които да се движи. Влакче, чиито вагони приличат на отворени метални сандъци. Всяка вагонетка превозва по двама души наведнъж. Ще се возите в тях по хоризонтите — ти си свикнал да им казваш тунели, докато стигнете до края на онзи, където твоята бригада е пожелала да работи на някоя част от жилата. Жила — това е пътят, по който рудата с метала минава през скалата. Тя никога не върви хоризонтално, така че почти винаги работиш на това, на което му се вика забой — наклон нагоре или надолу, за да стигнеш до жилата, така че режеш там каквото има, докато не се наложи да идеш другаде и да направиш друг забой.

Той кимна, заплепен от обяснението.

— Но какво значи „да разгребваш“?

— Водещите хора в бригадата ще режат скалата — ще работят отпред в забоя с лазерни горелки...

Тя се разсмя на изражението на лицето му.

— Да, истински лазерни горелки от преди триста години. Тук на Коби е единственото място на всички светове, където миньорите струват по-малко от оборудването, а единствената горелка, която човек може безопасно да използва за рязане е лазерната. Ти ще бъдеш след челните хора и ще събираш рудата, която те изрязват от скалата. Трябва да си адски сигурен, че ще правиш две неща. Да не сваляш ръкавиците на костюма си, независимо как се потиш вътре в него. Започнеш ли да събираш скалата с голи ръце, ще се изгориш и ще разбереш какво значи това. И гледай адски добре да запомниш да не си сваляш шлема. Ама никога!

Последните й думи бяха изречени с такава изразност, че Хал се стресна.

— Добре — каза той, — няма да го свалям.

— Ще видиш, че водачите, а може би и някои от останалите, от време на време свалят своите шлемове. Ти обаче не го прави. Те знаят

кога е безопасно, защото знаят какво са рязали току-що. Ти не знаеш. Не ме интересува колко отвратително става под тая каска, просто не го махай. Иначе ще видиш, че те свалят шлемовете си, и ти ще си го свалиш, а после те внезапно ще сложат своите, но за теб вече ще е прекалено късно. Ще си вдишал някои от горещите газове, които горелките изпаряват, когато прорязват скалата, но вече ще е прекалено късно.

— Ще го запомня — каза той.

— Добре ще е да го запомниш. — Тя се изправи. — Е, трябва да се прибирам. Тук работим по двайсет часа на ден — три дни работа, три дни почивка. Когато уговорката е за тридневен цикъл, по-добре се научи да спиш по всяко време, когато можеш. Можеш да си наваксаш през свободните тридневки. Предполагам, че поне първия ден Джон ще хвърля по едно око, дали не си сваляш шлема. Никой обаче не може да те наблюдава през цялото време, така че по-добре си изработи навика да се грижиш сам за себе си.

Тя тръгна към вратата. Хал стана на крака.

— Чакай... — каза той. Цялата му решимост да се държи недружелюбно и резервирано се изпари. Тя беше първият човек в тая мина, който показва нещо като доброта към него, и той почувства, че не може да я остави да си тръгне, без да я опознае по-добре. — Тъъ... Джон Хейкила каза, че си работила по-рано в тази мина.

— Да — отвърна тя, като отвори наполовина вратата.

— Сигурно ти е харесало тук, защото иначе нямаше да се върнеш пак.

— Грещиш — рече тя и почти се усмихна. — Точно обратното. Те ме харесаха. Това означава по-добър дял в една бригада и хора, на които мога да вярвам, когато работя с тях долу в мината.

— Защо си напуснала?

Веселието изведнъж изчезна от лицето ѝ.

— Напуснах, за да отида в главната болница с един човек — отвърна тя.

— Твоят съпруг?

— Моят съпруг? — За миг тя изглеждаше обърквана. — Не, с брат ми.

— О — рече Хал. Някаква вътрешна част от емоционалната му чувствителност започна да изпраща предупредителни сигнали, но той

нетактично продължи. — Твоят брат преди теб ли е работил тук?

— Не. Аз му намерих тая работа. — Тя се поколеба. — Той ми беше по-малък брат. Той се нави да почне работа в мините, след като разбра, че аз работя там. Когато го докарах за пръв път тук, беше горедолу на твоята възраст. — И тя отново го изгледа мрачно. — Истинската ти възраст — добави.

— И той сега в някоя друга мина ли работи?

От лицето ѝ като че ли беше изтрито всяко изражение.

— Той е мъртъв.

— Ох. — Хал се почувства като човек, който се крепи на ръба на някоя пропаст и чува как земята под краката му внезапно се пропуква. Той неумело се запъна. — Съжалявам.

— Той си свали тоя проклет шлем. Милион пъти съм му казвала да не го сваля!

Тя се обърна и излезе, а вратата се хлопна зад гърба ѝ.

Хал дълго стоя прав, а после бавно се обърна и започна да се съблича, за да си легне.

На сутринта се събуди от звука на алармата, облече се и се запрепъва по коридора, следвайки останалите, докато не стигнаха до столовата. В помещението имаше дълги маси, отрупани с яйца, пържени зеленчуци, хляб и нещо, което сигурно беше преработено месо под формата на наденици и пържоли. Очевидно щом влезеха, хората просто сядаха на някое свободно място. Не беше време за разговори, а трябваше да се натъпче добре. Благодарен за мълчанието, той обсади една отлична и гигантска порция, като умърлушено осъзна най-накрая, като отбутна чинията си настрани, че дори и при това ядене вероятно ще огладнее много преди да дойде обедната почивка.

Изглежда през нощта се беше случило нещо. Тази сутрин бе съвсем делова и той комай вече нямаше по-раншното усещане, че всички го отбягват. Никой не му обръщаше особено внимание, ала и никой не го избягваше. Когато излизаше от столовата, пристигна Джон Хейкила и го намери.

— Ти идваш с мен — каза Джон.

Той поведе Хал в тълпата мъже, които се отправяха към далечния край на общежитието. Влязоха в едно помещение, пълно със закачалки, от които висяха тежки платнени работни комбинезони с ботуши, ръкавици и шлемове, като всеки шлем имаше широко

напречно прозорче за гледане. Джон го отведе в края на една закачалка, погледна го бегло, избра един от комбинезоните и му го подхвърли.

— От сега нататък това е твое — каза той. — Когато излезем от смяна, ела при мен и ще ти покажа как да го проверяваш за течове. Трябва да го проверяваш след всяка смяна. Сега го облечи и ела с останалите в нашата бригада.

Хал се подчини. С нахлужения комбинезон не беше лесно да намери хората, които познаваше, сред еднакво облечените фигури наоколо. Само че широката ниска фигура на Джон не можеше да бъде сбъркана. Хал я последва и се озова сред маса движещи се тела в един разположен по-нататък тунел, който ехтеше и ревеше от звука на техните ботуши с дебели подметки, докато стигнаха до едно открито място, където стените бяха от гола скала. В центъра на пода беше широката уста на една стръмно слизаща надолу шахта, заобиколена от машинарии. Докато Хал гледаше, от дупката се разнесе кълбо от нещо като бял прахоляк, а секунда по-късно през отвора се заиздига някакъв асансьор, докато подът му не се изравни с каменния под край тях.

— Всички вътре! — каза Джон, като гласът му избумтя с метално ехо през решетката на говорителя в шлема на Хал.

Те тромаво се натъпкаха в клетката. Място имаше за всички, но в крайна сметка те се оказаха силно притиснати един към друг. Затворен в собствения си костюм, Хал чуваше силния звук на собственото си дишане, той изглеждаше сякаш се бе запъхтял, само че нямаше никакво основание за това.

— Ти, Торнхил, стой настрани от края на екипа!

Това отново беше бумтящият глас на Джон. Хал послушно се притисна към телата около него, по-далеч от металните пръти, които го разделяха от грубо изсечените каменни стени на наклонената шахта.

— Добре. Надолу! — избоботи Джон.

Клетката внезапно пропадна и продължи да пада. Хал се притисна към телата около него, като едва не полетя. Вече започваше да се поти в костюма си, но — което беше странното — се изпълни с неочаквано чувство за удовлетвореност.

Той пропадеше бързо в дълбоките скали на Коби. Вече нямаше никакъв избор какво да прави. Беше обречен. Фактически беше миньор; един от миньорите, които го заобикаляха. Тяхната работа беше работата, която и той щеше да върши. Можеше да си представи как

след време за него тя ще се превърне във втора природа. Дори вече сега, той като че усещаше началото на нейната привичност.

Най-подир беше постигнал онова, което бе започнал, когато побягна от Блейс Аренс и Дахно, и от онова, което се бе случило на терасата. Беше се скрил от Другите и бе поел отговорността за собствения си живот. Никой, освен той самият не го бе докарал дотук. Никой, освен той самият нямаше да го направлява от сега нататък. Щеше да бъде сам-самичък, встрани и изолиран от хората около него, което бе една тъжна и самотна мисъл. Ала в същия момент за пръв път неговото оцеляване и неговото бъдеще щяха да бъдат единствено в собствените му ръце. От този момент нататък връщане назад нямаше. Така или иначе той щеше да оцелее — и да порасне — и най-накрая щеше да се и върне да донесе възмездие на Блейс и Другите.

Осъзнаването на това беше хладно, но силно привлекателно. Това беше почти усещане за триумф. Скритата, океанска целенасоченост, която понякога усещаше, лежеше дълбоко в ума му и изглеждаше доволна.

ОСМА ГЛАВА

Скипът се спускаше бързо между близките, грубо изсечени каменни стени, а лампите в него осветяваха кафеникавата вулканична скала, прорязана тук-там с по някоя бяла нишка от съдържащ злато кварц. Според информацията в работните документи на Хал в мина Йоу Ди копаеха именно злато, а понякога и сребро. Той се опита да види бързо отминаващата скала, за да зърне дали кварцът, който вижда, наистина има видими златни нишки, ала скипът се движеше прекалено бързо. Хал усети, че се е допрял до прътите на клетката, но бързо си припомни заповедта на Джон Хейкила да стои настрани от тях. Той виновно се дръпна назад.

Усети силно мушване в средата на гърба си.

Обърна се тромаво в защитния си костюм и установи, че през лицевия щит се визира в лицевия щит и чертите на мършав мъж с голям нос, който не бе на повече от двадесет и две-три години — малко по-нисък от самия Хал, с права черна коса и ядосана физиономия.

— Съжалявам — рече Хал. — Аз просто...

— „Съжалявам“ не върши работа. Просто слез от крака ми.

Хал не бе настъпил ничий крак. Дългогодишните упражнения го бяха научили непрестанно да чувства равновесието на тялото си и вида на повърхността, на която се крепеше. Ако бе усетил нечие стъпало под своето собствено, той инстинктивно щеше да се отмести, преди тежестта му да се отпусне напълно върху него. Стъписан, Хал се вгледа в лицето на другия и се спря точно преди да възрази, че той си е въобразил, че е настъпен.

— Ще слеза — каза Хал.

Мъжът изръмжа нещо, което се загуби при преминаването му през клапата на микрофона в неговия костюм и наушниците в костюма на Хал. Хал отстъпи няколко пръста към пръчките и другия се извърна настрани.

Подът на екипа изведнъж започна да натиска стъпалата им, тъй като спускането му се забавяше. Накрая спря и вратите, през които

бяха влезли в него, се отвориха. Следвайки другите миньори последен, тъй като бе най-далеч от вратите, Хал тръгна от мъждукащата над главата му светлина на скипа към голямо, прекрасно осветено помещение с висок таван, което комай бе крайна спирка на многобройни влачета от малки вагонетки, всяко от тях обърнато към някой от многобройните отвори в кръглата стена на помещението. Тълпата, която допреди туй изпълваше скипа, сега се раздели на отделни групи и всяка се насочи към различна редица чакащи вагонетки. Хората бяха потънали в един общ разговор и той се почувства напълно откъснат настрана. Някои от вагонетките вече бяха пълни с миньори, вероятно от предишните курсове на скипа. С известно облекчение Хал видя, че чернокосият, който се бе оплакал, че бе настъпен, се насочи към едно наполовина пълно влакче, край което чакаше Уил Нани.

Внезапно Хал забеляза, че е останал сам до скипа. Огледа се за Джон Хейкила и най-накрая го откри начело на отряд миньори крачещи към влакче състоящо се от шест вагонетки. Хал побърза да ги догони.

Когато ги настигна, другите вече се качваха във вагонетките. Те бяха просто открити метални сандъци на колела с меки гуми, като четирите стени на сандъка изскачаха настрана над колелата. Стени, колела и всичко останало бе боядисано в зелено. Хал се качи последен от дванадесетте миньора, които очевидно съставляваха бригадата на Хейкила. В това число не влизаше самият Хейкила, който чакаше начумерен до челното вагонче докато се качат всички от бригадата.

— Хайде, Тад! — извика той. — Брои ни се работно време.

Хал се покатери в предпоследното вагонче, където се оказа сам, тъй като другите миньори от бригадата бяха запълнили първите четири вагонетки, оставяйки единствено едно място за Джон в първата. Когато Хейкила видя, че Хал се е качил, той самият се качи и сред хор от метални подрънквания влакчето рязко потегли, без Хал да долови някаква команда от негова страна.

Търкулнаха се в един от отворите и се оказа, че това е краят на някакъв тунел. Тук звуците от движението набраха сила, отеквайки до грохот от близките сетни на скалата. Подът на вагонетката, в която седеше Хал, подскачаше и се тресеше. Подът на тунела бе равен, но не така гладък, както пода на по-голямото помещение, а вагонетките

нямаха пружини. Хал, който, без да мисли, бе седнал във вагонетката, на бърза ръка постъпи като останалите миньори в предните вагонетки, които бе видял да стоят клекнали, подпрели брадички на коленете си. Така се пътуваше по-удобно, макар да бе по-трудно да пази равновесие, но Хал откри, че си струва да кръстоса ръце, като притисне длани в стените на вагонетката.

И все пак пътуването бе завладяващо. Сега, когато бяха влезли доста навътре в тунела, влакчето набра максимална скорост. Люшкаха се и се накланяха, боботейки, между каменните стени, които едва ли бяха и на два метра една от друга, а на всеки десетина метра пътят им се осветяваше от лампи, които сякаш бяха на по хиляда години и бяха закрепени директно към голата скала на тавана, намираща се на около два метра над главите им.

Хал отново започна да наблюдава скалата, за да провери дали може да види някакви следи от злато в кварцовите жилки. Тук обаче не можеше дори да забележи каквито и да било нишки от кварц. Напрягаше очи иззад стъклото на своя костюм — и изведнъж осъзна, че всички в предните вагонетки са отхвърлили качулките на своите костюми назад.

Поколеба се, тъй като не бе забравил предупреждението на Тонина да не сваля шлема си, а после си припомни, че тя му бе казала да не се излага на евентуалните отровни газове, когато другите миньори използват горелките си. Тук в тунела би трябвало да е безопасно, тъй като всички други бяха свалили шлемовете си. Хал отхвърли своя назад и се загледа в отминаващата скала. Само че тя и сега изглеждаше тъй, сякаш я наблюдаваше през прозорчето на шлема. В гранита не се виждаха никакви жилки от кварц.

От друга страна бе истинско облекчение да свали качулката си. Вятърът от движението им, който обдухваше лицето му, беше студен и влажен, с познато плесенясало-кисела миризма. Започна да добива известна представа какво е да работи и да се поти, запечатан в костюма си, след като без да се е напрягал, се чувстваше така само след няколко минути, прекарани в него.

Все пак имаше някаква тайнственост, някаква магия в това да бъде под земята и да се носи в прорязаната от тунели скала със скорост, която като че заплашваше да ги размаже по стените на завоите. Помисли си за историята на Пер Гинт в пещерата на Краля на

планината от дългата поема на Хенрик Ибсен и музиката, която Едвард Григ бе написал за тази сцена, прогърмя и задумка в паметта му, надвивайки бръмченето на гумите по скалата и металното тракане и проскърцване на свързаните помежду си вагонетки, докато те летяха надолу по тунела.

Композицията сви рязко в един по-тесен тунел. Вагонетките подрънкаха още известно разстояние с намалена скорост и навлязоха в леко разширение, където се намираше една рампа, която изкачваше от тяхното равнище на друго, близо метър и половина по-високо, подобно на стъпало на гигантска стълба. Вагонетките се изтърколиха на рампата, продължиха няколко метра, а после изкачиха нова рампа. Така на малки интервали продължиха да се качват или слизат по други рампи, докато най-сетне спряха изведнъж тъй рязко, че Хал едвам не полетя към предницата на своята вагонетка.

Гранитната стена пред първата вагонетка изглеждаше непрекъснатата, но тъй като всички от предните вагонетки наизлизаха от тях, Хал не можеше да бъде сигурен от пръв поглед. Изскочи навън и тръгна напред, където откри, че първата вагонетка е спряла, почти докосвайки с колела една висока издатина в скалата. Това бе поредното стъпало от гигантската стълба, но този път нямаше рампа, която да води към него, а мястото отгоре едва позволяваше да стъпиш, преди да стигне до каменна стена, която беше издълбана от горе надолу и встрани така, като че някой бе правил непохватен опит да очертае една отвесна дъска за шахмат.

В основата на гигантското стъпало бяха нахвърляни на куп различни инструменти и другите членове на бригадата вече вземаха от тях. Хал ги загледа с любопитство. Голяма част от инструментите имаха къси и масивни корпуси, прилични на револвери с къси и дебели барабани, и Хал предположи, че това са горелките, за които бе говорила Тонина Уейл. Имаше и други устройства, прилични на протези, монтирани върху лява ръкавица, чиито пръсти завършваха с пет дълги метални шипа, извити навътре, тъй че върховете им почти се докосваха.

В това обаче нямаше никакъв смисъл. После Хал видя как хората, които си ги слагаха, започнаха да ги управляват. Шиповете се отваряха и затваряха, без да се влияят от движенията на пръстите на ръкавицата. Понякога острите им като игли върхове проблясваха за

секунда във вишневочервено, сетне в бяло, а после потъмняваха отново до обичайния си метален цвят. Всеки от миньорите, които ги слагаха, ги изпробваше по няколко пъти и тогава приличаше на получовек-полунасекомо, което драска с нокти във въздуха. После те се покатерваха на скалното стъпало и заставаха пред набраздената стена.

Останалите от бригадата, като се изключат онези шестима на издатината и Джон Хейкила се върнаха покрай Хал на десетина метра назад в тунела и седнаха, отметнали шлемове назад. Джон, който бе застанал до предната вагонетка под издатината, се огледа и видя Хал.

— Добре, кип! — каза той. — Ела тук!

Хал тръгна към него, като се питаше какво ще стане.

— *Сложи си шлема! Не го сваляй!*

Без да го иска, Хал се обърна, за да погледне шестимата, които сега седяха в тунела, опрели гърбове на скалата, и разговаряха. Той нахлузи шлема и гласът на Джон стигна до него през слушалките на наглавника с оная лека неестественост на звуците, които се чуват в телефонните вериги на два затворени костюма.

— Торнхил, ти нали не знаеш нищо за това?

— Да — каза Хал.

— Добре. Твоята работа е да разчистваш, докато горелките работят.

Джон протегна ръка и закопча собствения си шлем над главата си. Шестимата с горелките, които стояха на издатината вече бяха закопчали своите шлемове. Стояха и гледаха надолу към Джон и Хал — явно ги чакаха.

— Обикновено аз съм там горе с първата смяна на горелките — рече Джон. — Сега обаче ще стоя тук долу с теб, докато не схванеш как се работи. Виж сега, изрязаните блокове ще падат през ръба, докато издатината не стане достатъчно широка, за да се задържат на нея. Тогава ще оформим една рампа и ти ще работиш непосредствено зад резачите. Сега обаче блоковете ще падат отгоре и ти трябва да си пазиш краката. Разбра ли? — изкрещя той и млъкна.

Хал кимна и отвърна:

— Да.

— Добре. Другото, за което трябва да внимаваш, е, че блоковете ще падат все още горещи, така че не се опитвай да ги пренасяш по

друг начин, освен с машините. Това са машини... — Той избра чифт ошипени устройства. — Подай си ръцете.

Хал протегна ръце и Джон нахлузи по едно устройство на всяка от неговите ръкавици. Хал откри, че в основата на всяко устройство има вдлъбнатина с формата на длан; палецът, показалецът, средния пръст и последните два пръста като едно цяло влизаха в една от четирите връзки. За опит той напрегна пръстите на дясната си ръка и в отговор четирите прилични на нокти на граблива птица удължения се разтвориха и затвориха.

— Серво? — попита той.

— Не, това са машини — поправи го Джон. — Сега ще ги използваш за вдигане на отрязаните блокове. Гледай мен. Хайде, резачи, размърдайте се!

Докато говореше, Джон нагласи чифт устройства на собствените си ръкавици. Едва ги сложи и от издатината се разнесе съсъкът и пукотът на факлите, прогарящи скалата. След малко един от резачите скрита от издатината парче гранит с големината на грейпфрут, което падна почти в краката на Хал. Джон ловко го загреба с четирите щипци на своите машини и го задържа пред Хал.

— Не го докосвай — рече. — Само го погледни. Виждаш ли жилата вътре?

Хал погледна. Кварцова жилка прорязваше парчето гранит.

— И в това има злато? — запита омагьосан.

— Адски си прав — рече Джон, — а вероятно и малко сребро, само че не можеш да видиш следите от него. Сега погледни, виждаш ли тук оцветяването на кварца?

Хал погледна косо към кварца, несигурен какво трябва да гледа.

— Така ми се струва — отговори.

Джон запокити парчето в първата вагонетка.

— Ще се научиш — рече той.

Докато разговаряха, в краката им паднаха още няколко отломъка, издълбани от стената. Джон ги загреба, показа ги за миг на Хал и сетне ги хвърли във вагонетката. Следващото парче обаче отново задържа, за да го покаже на Хал за по-продължително време.

— Виждаш ли? — запита Джон. — Няма жилки. От тия се отърваваш.

С един замах на машините той захвърли последното парче към стената на тунела.

— Това е сортиране — обясни той и продължи да работи, без да спира, тъй като сега парчетата идваха като непрекъснат поток от издатината. — Ще ти трябва известно време да се научиш, но ще се справиш. Бригадата получава пари единствено за добрата руда, която доставя. Всяка мъртва скала само заема място във вагонетките и намалява продукцията ни за деня. Но като за начало, не се връзвай. Просто прави най-доброто, на което си способен в момента. Колкото по-бързо се научиш обаче, толкова по-добре ще е бригадата и толкова повече ние останалите ще те харесваме. Сега опитай с някои от тези парчета.

И Хал опита. Не бе необходимо голямо умение да се научи да използва машините, при все че отначало бе малко трудно да улавя добре парчетата, без усещането в пръстите си, което да го води, а и сервоусилвателите, в които бяха нагласени неговите ръкавици, бяха така чувствителни, че първоначално хватът му бе прекалено силен. Но след двайсетина минути той вече улавяше парчетата достатъчно умело и ги пускаше във вагонетките. Виж, сортирането беше друго нещо. Поспеше ли да огледа по-внимателно парчетата, Джон му се озъбваше да действа по-бързо.

Докато се учеше, Джон продължаваше да му помага. Хал обаче бързо набра опит в справянето с парчетата, макар напълно да съзнаваше, че изхвърля едно парче на всеки десет, докато Джон изхвърляше по-скоро едно от пет. Все пак водачът на бригадата изглеждаше доволен дори само от способността му да борави с парчетата и постепенно остави Хал да поема все по-голяма и по-голяма част от работата, докато накрая той самият само стоеше и наблюдаваше.

— Добре — заяви Джон най-подир. — Просто продължавай да работиш така. Сега обаче си отдъхни, а ние ще сменим екипите.

Извърна се и викна на екипа върху издатината.

— Смяна!

Горелките изсъскаха и запращяха все по-тихо, докато замлъкнаха. Ония, които бяха на издатината, слязоха долу, а хората, които бяха седнали в тунела, тръгнаха напред, намествайки шлемовете си на място. Поеха горелките от първите резачи и се покатериха на

издатината на тяхно място. Този път Джон беше сред резачите, наместил собствения си шлем на главата. Той спря за секунда и погледна през рамо надолу към Хал.

— Не махай шлема си, докато аз не ти кажа да го свалиш — каза той. — Чу ли това?

— Да — отговори Хал.

— Добре! — Джон се обърна с лице към стената и останалите от екипа се обърнаха заедно с него. — Хайде!

Така започна работната смяна. Отначало Хал се притесняваше от перспективата да се оправя сам с потока от парчета, без Джон да го подсигуриява. Но ако имаше нещо, на което животът да го бе научил, то това бе процесът да схваща всичко ново. Той бързо се научи да хваща здраво парчетата с машините, така че те да не се изплъзват от захвата му или да се хлъзгат извън обсега му, когато се опитваше да ги натовари във вагонетките; а след време изглежда подобри дори и подборът си да отстранява парчетата руда, които бяха ненужни.

С напредването на смяната самите резачи също набраха скорост. Хал отново трябваше да се бори с парчетата, които изпадаха от издатината, за да не го изпреварват те. И той успя, като сам стана по-бърз. Но междувременно непривичният за него начин да използва мускулите си, свързани с навеждането и повдигането, започна да му натежава.

За късмет на всеки петнадесетина минути, когато екипите се сменяха, той имаше възможност да спре и да си поеме дъх. Но дори с тия почивки, щом отмина първата половина от смяната, той започна да се изморява и стана по-бавен. Прекъсването за обяд дойде точно навреме, за да го спаси от едно лошо изоставане зад резачите. Храната и почивката обаче, го съживиха. Той започна втората половина от смяната почти с лекота, но този изблик на сили се оказа само временен. Сега той трупаше умора по-бърже, отколкото сутринта и накрая за голямо негово притеснение парчетата взеха да го изпреварват дотолкова, че дори да работеше и през почивката, започна да изостава от резачите.

Потен и задъхан в своя костюм той често-често поглеждаше с копнеж към миньорите пред скалната стена, които понякога зърваше да отмятат назад шлемовете си за кратка глътка свеж въздух. Сто пъти Хал се изкушаваше да повдигне за секунда собствения си шлем, ала

изградената през детските му години дисциплина му помагаше да се пребори с изкушението. И въпреки това той буквално залиташе, когато най-накрая почувства на рамото си нечия ръка и като се обърна, видя, че Джон стои до него.

ДЕВЕТА ГЛАВА

— Иди си почини — каза Джон.

Той леко побутна Хал настрани от блоковете, с които работеше и сам се зае с неговата задача.

Хал тръгна по тунела с омекнали крака и опря гръб до стената, докато накрая седна на пода на тунела. Повдигна шлема си и задиша по-дълбоко, отколкото си спомняше да е дишал през целия си досегашен живот.

Беше си помислил, че Джон просто застъпва на работа заради него. Сега обаче видя, че не само Джон, а и всички настоящи резачи отмятаха назад своите шлемове и слизаха от издатината, която вече беше твърде голяма, за да подхожда да се нарича просто издатина. Докато гледаше, към групата се присъединиха и резачите от почиващия си екип, и цялата бригада започна заедно да оформя рампа към издатината.

Почти бяха привършили с това, когато към тях се приближи влакче от пет празни вагонетки, в което имаше само един пасажер — огромен и приличен на паяк старец с отметнат назад шлем, откриващ ориенталската му физиономия, и машини в края на дългите ръце, управлявани от масивни, приведени рамене. Новото влакче спря до тяхното и старецът изскочи от него. Джон отиде да говори с него и Хал, който беше твърде далеч, за да разбере какво приказват, наблюдаваше как старият човек слуша Джон с извърнато под прав ъгъл настрани лице, като от време на време кимаше и въртеше машините в края на ръцете си, сякаш не можеше да дочака разговорът да приключи. Най-накрая Джон свърши и се обърна настрани. Старецът пристъпи крачка към отхвърлените късчета скала, лежащи в основата на стената, където ги бе хвърлял Хал, и ги нападна с двата чифта машини.

„Нападна“ бе точната дума. Хал си мислеше, че Джон е бърз и опитен с машините, ала тоя старец беше просто невероятен. Той застана с лице към стената, работейки едновременно с двете ръце, и заподхвърля

късовете мъртва скала зад себе си, без да поглежда. И не само че те всички попадаха в празната вагонетка зад него, но и когато тя се напълни, старецът сякаш инстинктивно го разбра и мина по-нататък, все още, без да се обръща, за да започне да пълни следващата. Хал го гледаше като хипнотизиран.

— Добре, Тад. Хайде да вървим.

Хал погледна нагоре и щом видя, че Джон стои над него, побърза да се вдигне на крака, готов да се върне да работи. После осъзна, че рампата вече е оформена, обаче самите резачи не са се върнали на повисокото ниво, за да подновят работата. Наместо туй, всички се качваха във вагонетките на тяхното влакче, покачени върху купчините руда.

— Свършихме ли? — запита Хал, неспособен да повярва.

— Свършихме — рече Джон. — Качвай се на борда.

Потънал в мъглата на собствените си усилия, досега Хал не беше забелязал, че всички вагонетки от собственото им влакче сега бяха пълни с руда. Хвърли отново поглед към стария човек и видя, че за няколко минути онзи почти е събрал отхвърлените късове скала, които Хал цяла смяна се беше мъчил да натрупа.

— Какво прави тоя? — запита смаяно Хал, докато вървеше към последната вагонетка на тяхното влакче.

— Товари шлаката — отвърна Джон. — Почиства. Той ще откара мъртвите парчета за последно сортиране, в случай, че е пропуснато нещо ценно, и ще ги стовари на входа на мината, откъдето ще ги натоварят и изхвърлят на повърхността. Сега се качвай.

— Не мога да повярвам, че смяната е свършила — каза Хал и се покатери в последната вагонетка.

— Свърши — каза Джон, а после отиде до първата вагонетка и се покатери в нея. Хал не видя как я управляваше, но веднага щом Джон се качи, влакчето тръгна, като направи няколко маневри напред и назад, за да вземе завоя в тясното пространство, който им позволи да се отправят обратно по пътя, по който бяха дошли.

След това забръмчаха и задрънкаха из тунелите. Кацнал на рудата в собствената си наполовина пълна вагонетка, Хал се отдаде на лукса да почива, след като бе приключил работата за деня. Чувстваше се уморен, но това не бе неприятно. Сега, когато работата бе свършена и имаше малко време за почивка, той фактически изпитваше почти

приятна топлина от умората в своето тяло. Предната година, Малачи Насуно му беше обяснил, че все още не може да очаква от незрелите си мускули да отделят енергията, която ще отдават, когато престане да расте; ала от друга страна, скоростта, с която се възстановява от дадено усилие ще бъде съответно също тъй по-голяма от тази на един толкова тежък, но по-възрастен човек — и колкото другият човек е по-стар, толкова по-голямо ще бъде предимството на Хал. Докато се возеше в люшкащата се вагонетка, усещаше как силата му отново се завръща в него. А това, наред с удовлетворението от това, че е изкарал смяната без проблеми, го караше да се чувства по-сигурно и по-приятно от всеки друг път, откакто беше напуснал дома си на Земята.

Струваше му се, че между него и другите миньори, пътуващи в натоварения с руда влак към екипа, сега съществува връзка, породена от сходството им. Той изведнъж се бе оказал близък с тях. Тъмните краски и надвисналите стени на тунелите правеха от всички тях едно семейство. За пръв път, откакто беше напуснал Земята, Хал имаше усещането, че е бил приет и има свое място във Вселената.

Когато стигнаха до крайната си спирка, той все още беше в топлиите длани на това чувство. Другите натоварени с руда влакчета вече стояха там или пристигаха току преди тяхното. Спряха и всички от бригадата на Хал се изсипаха от натоварените вагонетки, а Хал ги последва. Единствено Джон остана във вагонетката си и щом те слязоха, отново подкара влакчето към един тунелен отвор отгатакъ скипа.

— Какво ще правим сега? — запита Хал един от другите миньори от бригадата, защото те не понечиха дори да помръднат към скипа, който стоеше отворен и чакаше на дъното на своята шахта.

— Ще чакаме Джон — рече човекът от бригадата — нисък, мършав мъж на около двадесет и пет, с увиснали около краищата на устните му пиратски черни мустаци.

Хал кимна. Стоеше и чакаше заедно с другите и след три-четири минути Джон излезе пеша от тунела, в който бе вкарал влакчето, и се присъедини към тях.

— Половин тон над квотата — съобщи той, като вдигна високо отпечатана лентичка хартия, преди да я пхне в нагръдния джоб на своя костюм.

Другите членове на бригадата замърмориха одобрително.

— Хей, и то с нов кип! Страхотно! — Миньорът, с когото Хал бе говорил, удари приятелски рамото на Хал — или по-скоро се опита да го удари, защото Хал инстинктивно се дръпна от юмрука му, предварвайки удара така, че облечените в ръкавици кокалчета на пръстите го докоснаха едва-едва. Другият човек като че не забеляза, че ударът му не е попаднал в целта.

— Хайде да се качваме! — нареди Джон и ги поведе към скипа, който дотогава вече беше наполовина запълнен с хора от други бригади.

— Пазете се! — обади се нечий глас почти в ухото на Хал, когато той се качи на скипа. — Пазете си краката. Имаме си нов кип с големи ботуши и никакво възпитание.

Хал се обърна и откри, че гледа само от няколко пръста разстояние в лицето на мършавия млад миньор с големия нос, който по пътя надолу се беше оплакал, че Хал го е настъпил.

— Какво ти става, Нейф? — запита миньорът с черните мустаци от бригадата на Хал. — Това е първият му ден.

— Не говоря на теб, Дейвис. — Миньорът, наречен Нейф, хвърли бърз поглед към човека от бригадата на Хал. — Ако той мисли, че мястото му е в мината, нека отговаря сам за себе си.

Скипът затвори врати и с тласък потегли нагоре.

— Аз дори не съм се допрял до крака ти — каза Хал на Нейф.

Нейф приближи лицето си към неговото още повече.

— И аз съм лъжец, така ли?

— Какво става там? — Гласът на Джон Хейкила долетя до тях през масата притиснати едно към друго тела.

Хал отклони поглед от Нейф и не отвърна нищо. Скипът продължаваше да се изкачва. Когато стигнаха горе и вратите се отвориха, Хал бързо излезе и се измести встрани от телата зад гърба му. Въпреки пътуването в тая теснотия към входа на мината, част от топлината и чувството за общност с неговите съекипници, което беше изпитал по време на връщането с пълните с руда вагонетки, сега се беше изпарило.

— Оттук — чу той гласа на Джон в ухото си. — Ще хвърлим тия костюми и ще ти покажа как да проверяваш своя дали не пропуска.

Хал го последва до помещението, където за пръв път получи работен костюм. По наставления на Джон той съблече костюма си и

видя как Джон го свързва към един къс маркуч, висящ от стената изпод една скала. Джон закопча работния комбинезон, затегна маркуча към клапана близо до колана на костюма и натисна цилиндъра. Комбинезонът се изду.

— Чудесно — рече след секунда Джон и изпусна въздуха от костюма. — Няма утечка. Никога не забравяй да правиш това след всяка смяна. Втори шанс няма да имаш. Ако вдишаш горещи газове там долу — това е краят.

— Ще го запомня — рече Хал. — А сега какво...

— Вечерята е след четиридесет минути — отговори Джон, без да изчака въпросът да бъде дозададен. — Защо не излезеш навън. О, тук някой те търси!

Този някой беше Тонина. Джон се махна и Тонина приближи, спря и изгледа Хал от главата до петите.

— Как тъй се върна преди нас? — запита Хал. — Сутринта дори не те видях в скипа.

— Смените са разположени шахматно — обясни тя, — така че хората, които товарят шлаката да могат да изкарат една нормална смяна за почистване. Бийсън и ние останалите се спуснахме преди вас, така че се и върнахме преди вас.

— Аха — каза Хал. Тя тръгна нанякъде и той автоматично я последва. — Къде отиваме?

— Навън — отговори тя. — Искам да те погледна на високите лампи.

През една врата излязоха на открития плац, чиято равна и прашна повърхност блестеше под лампите по високия таван на общата пещера.

На Хал му се стори, че повечето от другите миньори, които не са на работа, се мотаят насам-натам, разговарят на групи и очевидно изчакват времето за вечеря.

— Сега спри — каза Тонина, щом те излязоха достатъчно напред, за да се окажат под окачените на тавана лампи, които грееха с огромна яркост, която явно се равняваше на яркостта на земното слънце по пладне. — Добре изглеждаш. Чудесно! Чух, че долу си се справил добре.

— Така ли? — учуди се Хал. — Но аз непрекъснато изоставах. Смяната свърши точно навреме, защото иначе щеше да се наложи

Джон да ми помага.

— И все пак това е добре — възрази Тонина. — Ти си работил непрекъснато през цялата си първа смяна долу. Почти никой новак не го прави. И то независимо от това в каква форма е бил, когато е дошъл тук. При машините се използват различни групи мускули и отначало всеки е като изцеден.

— Ей, ти, кипа с големите патъци! — обади се един глас, който Хал вече започваше да разпознава. Той се обърна и видя, че Нейф се носи към тях. Без костюма си, сега другият мъж изглеждаше не толкова впечатляващо. Беше с половин глава по-нисък от Хал и изглеждаше мършав, но обучението на Хал му подсказваше, че другият вероятно ще тежи поне с двайсет процента повече от него заради възрастта си.

През отвореното шпиц деколте на широката му фланелка се виждаше силният тен на врата и гърдите му — тен, който тук можеше да се получи единствено със специални лампи. Раменете му бяха квадратни и широки, кръстът — тесен, а очите — много тъмни.

— Искам да ти кажа две-три приказки — заяви той.

— Остави го на мира, Нейф — каза Тонина. — Той е съвсем нов. Не му обръщай внимание, Тад.

— Не се тикай между нас, Тонина — каза Нейф. — На теб говоря, кип. Аз не обичам да ми се разхождат по краката и не обичам да ме наричат лъжец.

Хал имаше гадно усещане. Другите миньори, привлечени от повишения тон, започнаха да се събират в кръг около тях.

— Не ми нареждай какво да правя, Нейф! — Тонина застана между двамата с лице към Нейф. — Достатъчно добре знаеш, че не бива да се заяждаш с новаци. Къде е Джон? Джон! Джон Хейкила, това копеле тук се опитва да се прави на важен, като си го изкарва на твоя кип! — Гласът ѝ се разнесе наоколо.

— Какво има? — попита малко по-късно Джон, като се промъкна през тълпата, за да стигне до тях. — Какъв ти е проблемът, Нейф?

— Не е твоя работа — отсече Нейф. — Тоя твой кип днес ми стоя на крака през цялото време, докато слизахме със скипа, а когато му казах, ме нарече лъжец.

Джон погледна към Хал, но той само завъртя глава.

Гадното чувство на Хал се засили. Беше дошъл тук, за да остане незабелязан, а с всяка измината минута тази история с Нейф го правеше все по-подозрителен в очите на другите. Струваше му се, че всички в мината вече са въввлечени в случая.

— Не съм стъпвал върху крака му — каза той, — но няма проблем да...

— Казваш, че не си го настъпвал. Чудесно. Значи проблем няма — реши Джон. Той беше застанал пред Нейф като някакъв танк в човешки образ. Само че лицето на Нейф се изкриви в този момент.

— Ти не си ми водач. Ако тоя кип не може да се грижи сам за себе си, какво прави тук?

— Я се наври в някоя дупка! — прекъсна го гневно Тонина. — Чул си, че си е спечелил някакво име и искаш да откопчиш нещо за себе си, това е цялата работа.

Нейф не ѝ обърна внимание. Той гледаше Джон.

— Казах, че ти не си ми водач.

— Разбира се — съгласи се Джон и се огледа наоколо. — Уил?

Уил стоеше в първата редица вляво от Джон.

— Какво има? — запита Уил, без да помръдне. — Чухме, че е размирник. Ти го знаеше, когато го взе. Ако не е такъв, остави го сам да се оправя. Ако репутацията му е оправдана, той може би сам е нагласил този бой, за да се изфука.

— Всичко е наред — намеси се бързо Хал. — Джон, всичко е наред. Аз не съм го настъпвал, но ако си мисли, че съм го направил, тогава съжалявам...

— По дяволите, съжаляваш! — изкрещя Нейф. — Мислиш си, че можеш да ме наречеш лъжец и да си отидеш току-така. Или се защитавай сам, или се разкарай от мината.

— Джон! — примоли се Тонина.

Джон сви рамене и отстъпи назад. Кръгът от хора около тях се задърпа назад, докато Хал и Нейф се оказаха в центъра на доста голямо свободно пространство. Тонина изчака още малко, а сетне и тя се отдръпна назад.

Хал стоеше, вперил поглед в Нейф, и сега се чувстваше в безизходица. Струваше му се, че светилната е прекалено ярка, а въздухът — прекалено сух и горещ. Заобикалящите ги миньори изглеждаха далечни и чужди. В представите си се чувстваше така

изолиран, като че се намираще насред глутница вълци. Вторачи се в лицето на Нейф и не забеляза никакви признаци на разум.

„Ще го оставя, помисли си внезапно, ще го оставя да направи каквото иска. Това е единственият начин да се измъкна от тази каша. Ако ме набие, може би ще забравят тая работа с моята репутация...“, помисли Хал.

Видя как Нейф започва да пристъпва към него и как дясното му рамо се спусна, когато юмрукът му се сви. Тялото на Хал крещеше да се намести в някоя от дузината защитни позиции от неговите тренировки, но той го държеше като затворник с ума си. Само вдигна юмруците си по начин, който се надяваше да му придадат тромав и аматьорски вид.

Нейф тръгна към него. „Ще стоя неподвижно“, каза си Хал. Когато Нейф дойде съвсем наблизко, той се насили да стои, без да се движи.

... Хал беше объркан. Нещо не беше наред, но в момента той не можеше да реши какво е то. Лежеше на земята и беше сигурен само в едно — беше нападнат. Видя фигурата на някакъв мъж над себе си, който пристъпи напред и прехвърли тежестта на тялото си така, че беше ясно, че се задава ритник.

Тялото му реагира инстинктивно: той се стегна и се претърколи назад така, че се изправи на крака с лице към нападателя. Сега си припомни, че това е човекът, наречен Нейф и че е възнамерявал да го остави да направи каквото иска, ала умът му все още беше замъглен и някак чужд и Хал не можеше да си припомни защо е трябвало да прави това.

В същото време Нейф налетя отново след кратка пауза на изненада, когато видя Хал да се изправя тъй чевръсто от безпомощна позиция на земята на краката си, готов да реагира. Нейф дойде бърже и замахна с десния юмрук към адамовата ябълка на Хал.

Разтреперан и слаб, но автоматично реагиращ, Хал отмести тяло встрани, за да остави юмрукът да мине покрай него, и направи широка крачка напред край другия, докато Нейф залитна, изкаран от равновесие при неуспешния си удар. Хал спря обърнат към гърба на другия мъж. Автоматично, без да разсъждава, той нанесе два къси удара с левия и десния юмрук в областта на бъбреците върху гърба пред себе си. Нейф се срути.

Хал направи крачка встрани и застана, гледайки другия отвисоко. Сега главата му бързо се проясняваше и заедно с това гадното усещане изчезваше.

Нямаше смисъл. Не можеше да се принуди просто да стои така и да приеме наказанието, което искаше да му нанесе Нейф. Той просто не беше в състояние да се принуди. Онзи първи удар, който го беше изпратил за кратко в безсъзнание, бе пробудил в него един инстинктивен страх и инстинкта за оцеляване. Сега обаче, другия мъж лежеше долу и не помръдваше. Може би с това щеше да приключи всичко.

Той понечи да си тръгне... но Нейф се разшава. С напрегнати ръце той постави длани до тялото си и се повдигна на коляно, обърнат встрани от Хал. Изправи се несигурно на крака и се обърна. Тръгна отново към Хал.

Ако можех само да го нокаутирам, помисли Хал...

Само че главата му все още не се беше прояснила напълно, а Нейф вече го връхлиташе. Хал вдигна ръце, прихвана ръката, която се опитваше да го удари, и като се извъртя, коленичи така, че Нейф направи циганско колело през дясното рамо на Хал и се приземи тежко на гърба си. За момент той пак остана неподвижен с изкаран дъх. Но и този път след няколко секунди той се размърда, обърна се и се изправи на крака.

Хал вече чувстваше главата си почти прояснена и хладнокръвно обмисляше невъзможността на онова, което смяташе да стори. Нямаше никакъв начин просто да нокаутира Нейф, без да му нанесе вреда.

Това бяха басни от романтичните приключенски истории от подвързаните томове в библиотеката, до която Уолтър Наставника го допускаше — а не реалността, на която го бе учил Малачи. Само в книгите някой можеше да бъде ударен така умело с юмрук или палка, че за кратко да изпадне в безсъзнание, но без иначе да бъде изложен на опасност от истински травми. В действителния живот, ударът, който само би пратил в безсъзнание един човек, можеше да убие друг със същото тегло, големина и общо физическо състояние.

Не, единствените удари, за които Хал бе сигурен, че ще свалят Нейф на земята и ще го оставят да лежи там, бяха до един смъртоносни. Някой с опита на Малачи Насуно би могъл да рискува подобен удар с точно пресметната сила, който само да зашемети, ала

Хал не беше нито достатъчно силен, нито достатъчно опитен, за да рискува.

Обзе го отчаяние. Нейф отново го нападнаше с откачено изражение в очите. Хал отново се изплъзна от нападението му, хвана го, извади го от равновесие и го хвърли. И за кой ли път, след секунда Нейф с мъка се изправи на крака и пак го атакува. Хал го хвърли още веднъж и Нейф пак се надигна и му налетя. Хал го хвърли отново.

Очевидно от тежката работа в мините, мъжът беше в превъзходна физическа форма и също така очевидно не възнамеряваше да се откаже, докато не бъде окончателно възпрян. Гадното усещане отново изпълни Хал. Тълпата, която зяпаше, изглеждаше нейде много далеч. Светът около него бе изграден от скали и светлина — сух, пращен и празен, като се изключи необходимостта да се разправи с тоя нападател, който нито се просваше на земята, нито го оставяше на мира, и който го принуждаваше да продължи да му налага полагащото му се наказание.

„Моля ти се, накарай го да остане долу!“, повтаряше се молитвата в ума на Хал, докато Нейф продължаваше да се изправя на крака и да налита отново. В ума си Хал отдавна бе престанал да реагира и се опитваше да зарече себе си, та Нейф да направи с него това, което искаше да направи. Само че страхът у него все още надвиваше и не обръщаше внимание на ума му и отказваше да допусне другия човек по-наблизо.

Във въображението си Хал видя другия да лежи неподвижно — прекалено неподвижно — на земята, и вътрешно потрепери от видението. Това не можеше да продължи. С внезапен спазъм на отчаян самоконтрол Хал успя да се насили да остане с отпуснати ръце. Нейф най-накрая се добра до него, вкопчи се в Хал и го събори на каменния под, върху който се биеха.

Само че силата на миньора беше почти изчерпана. У него не бе останало почти нищо, освен сляпото желание да продължи да се бие, докато е жив. Пръстите на Нейф опипаха бузите на Хал, за да се забият в очите му, ала Хал ги избегна... и изведнъж се изпълни с надежда, породена от отчаянието.

Докато лежеше на земята с другия човек върху него, той плъзна длани така, че хвана раменете му и като се преструваше, че се опитва

да го оттласне настрани, впи палци в каротидните артерии от двете страни на врата на Нейф.

В същия момент пръстите на Нейф най-сетне намериха очните орбити на Хал.

Хал отчаяно наведе глава, така че по-голямата част от натиска да се поеме от скулите. И докато Нейф продължаваше да опитва да забие пръсти и очите му, бавно заотброява на ум: хиляда... хиляда и едно... хиляда и две... Притисна колкото може по-близо лице до прашната коса на Нейф и продължи да брои, без да отслабва натиска си върху артериите на другия.

Когато стигна до хиляда четиридесет и три, пръстите на Нейф започнаха да се отпускат, а на хиляда и шестдесет напълно омекнаха и миньорът легна неподвижно. Хал изпълзя изпод тялото на мъжа и погледна надолу. Нейф продължаваше да лежи неподвижно.

Обърна се и се отдалечи с препъване от неподвижния мъж към стената от тела пред себе си, която стоеше между него и общежитието. Право пред себе си виждаше Тонина, чието лице по някаква причина беше на фокус, докато всички други наоколо бяха лишени от черти петна. Повърхността, по която вървеше, му се струваше изградена по-скоро от възглавници, отколкото от твърда скала и сбит прахоляк.

Сред тълпата се разнесе засилващ се ропот. Хората гледаха покрай него. Хал спря и изтощено се обърна да погледне около себе си.

Нейф се бе надигнал на лакът и се озърташе. Той очевидно пак беше дошъл на себе си, но също както след първия му удар Хал беше загубил ориентация, така и сега временно изгладнелите за кръв мозъчни клетки на Нейф за момент бяха объркани и той не беше много сигурен защо лежи там, където се намираше.

Хал пак се извърна и тронаво закрачи към пръстена от лица и Тонина. Стигна до тях и в този миг пръстенът се разкъса, а миньорите в него се втурнаха напред, за да обградят Нейф, да му помогнат да стане и да го подкрепят до стаята му. Тонина изведнъж се озова пред Хал и когато той се препъна и едва не падна, го прихвана здраво с една ръка през кръста.

— Всичко е наред — каза тя. — Всичко е наред. Свърши вече. Аз ще те заведа. Къде си ранен?

Той я зяпна изотгоре. Внезапно осъзна болката в очите и челюстта си и натъртванията и драскотините от твърдата скала, на

която двамата с Нейф се бяха борили. Прииска му се обаче да ѝ каже, че му няма нищо особено, нищо, освен че е изтощен и че като се изключи онзи пръв удар, Нейф не му бе сторил нищо. Само че гаденето в него се усили и гърлото му се сви така, сякаш бе затегнато с гаечен ключ. Можеше единствено да се кокори в нея.

— Облегни се на мен — каза Тонина.

Тя се обърна наполовина и го поведе, по-точно го понесе към общежитието. Ръката около кръста му беше невероятно силна — далеч по-силна, помисли си някаква част от ума му, от неговата. Той мълчаливо се остави да бъде отведен и вкаран в собствената му стая, а сетне хвърлен на леглото и разсъблечен. Отпуснат на леглото, той започна да трепери силно и неудържимо.

Тонина плътно го зави с покривката на леглото и включи отоплението на максимум, ала Хал продължи да трепери. Тя бързо се измъкна от собствените си горни дрехи и се мушна под одеялото до него. Прегърна го с коравите си и силни ръце и притисна треперещото му тяло към своето, сгрявайки го със собствената си топлина.

Постепенно треперенето намаля. Топлината пак се зароди в тялото му и потече по всичките му крайници. Той лежеше отпуснат. Известно време все още дишаше дълбоко и треперливо, но най-накрая дори и дишането му се забави. Инстинктивно ръцете му се обвиха около Тонина и я притиснаха още по-плътно, а дланите му побягнаха по тялото ѝ.

За миг тя се напрегна и му се възпротиви. Сетне напрегнатостта я напусна и тя му позволи да я привлече към себе си.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Месец и половина по-късно, Сост неочаквано се появи в мината с една пратка, като спря на плаца точно когато привършваше вечерята на бригадите, които се хранеха заедно с бригадата на Джон Хейкила. Хал излезе, без да бърза, от вратата на столовата и видя една позната на вид камионетка пред сградата на администрацията и една още по-позната човешка фигура да излиза отвътре.

Хал тръгна бързо към камионетката, набирайки скорост с всеки миг. Сост обаче изчезна в административната сграда, носейки един голям пакет, преди Хал да стигне до него. Хал остана да го изчака, докато възрастният човек излезе навън.

— Хей — извика Сост, когато изскочи, така делнично, сякаш се бяха разделили преди петнадесет минути. Изтрополи надолу по стъпалата и се доближи да предложи на Хал една квадратна, масивна длан. — Как ти се вижда Йоу Ди?

— На мен ми харесва — каза Хал, като му стисна ръката. — Хайде да идем да седнем в бара.

— Няма да откажа — рече Сост.

Барът беше наполовина пълен с почиващи миньори. Хал се огледа за Тонина или някой от неговата бригада, но не видя никого.

— Ето тук — обади се Хал, щом намери една празна маса с шест места. — Какво ще искаш? Заради правилата в мината, тук има само хранителни напитки и кафе.

— Кафе бива — отговори Сост, докато сядаше.

Хал взе кафе и за двамата — или онуй нещо, на което на Коби наричаха кафе — и го отнесе на масата в медните чаши с керамичен ръб отгоре, така че човек да не си опари устните с горещия метал, когато са пълни.

— Не знаех, че ще дойдеш — каза той на Сост.

— Все някога трябва да дойда — отвърна Сост, отпивайки от чашата си. — Тук ти харесва, нали?

Точно тогава през вратата влезе Тонина.

— Тонина! — викна Хал. Тя се огледа, видя него и Сост и се запъти към тях. — Да, това е добра мина... Тонина, сядай. Бих желал да се запознаеш със Сост. Искаш ли нещо за пиене?

— Не точно сега — отвърна тя и седна при тях.

Двамата със Сост се изгледаха един друг.

— Чувала съм това име — забеляза тя.

— Мотая се наоколо — каза Сост. — Срецнах нашето момче някъде по тунелите. Най-тъпейшият двайсетгодишен, когото някога съм виждал; и му го казах. Свърши с това, че наистина се сприятелихме.

— Аха — рече Тонина и се поотпусна. Хал и преди беше забелязал колко бързо се напруга тя в необичайна ситуация. Обикновено Тонина не се отпуснаше така бърже. — Той поумнява от ден на ден.

— Не думай! — удиви се Сост и отпи от кафето.

— Думам — рече Тонина. — Той се води сред най-добрите чистачи, а е тук от малко повече от месец.

— Шест седмици — уточни Хал.

— Сега си спомних — каза Тонина на Сост, — ти редовно идваше в старата мина Трил. Преди близо две години. Аз започнах там. Спомняш ли си Алф Сюмджари, главния готвач...

И те заговориха за хора, чиито имена бяха непознати за Хал. Той обаче не се почувства неудобно от това, че са го изключили от разговора. Седеше и с удоволствие слушаше и когато няколко минути по-късно Джон Хейкила се появи пред входната врата, той му се обади и го покани да седне при тях.

— Той се справя чудесно — заяви Джон на Сост, когото явно беше срещал и по-рано.

— В такъв случай не е ли вече време? — запита Сост.

— Аз ще преценя — отвърна Джон. — Значи ще наминаваш редовно, а?

— Не по твърдо разписание — каза Сост. — Но като правило известно време ще разработвам тази територия. Има разни неща, които ще ме водят в Йоу Ди.

Той бутна по-надалеч празната си чаша за кафе и стана. Джон и Тонина също се изправиха на крака, а Хал скочи. Имаше внезапно и остро усещане, че са си казали нещо за него, което той не е разбрал.

— Веднага ли потегляш? — запита той Сост. — Мислех, че можем да отделим няколко часа...

— Трябва да си спазвам разписанието — каза Сост и кимна на Джон и Тонина. — Някой ден ще се видим на космодрума.

Сост излезе през вратата. Джон и Тонина също вече бяха тръгнали в различни посоки из помещението. Хал погледна подир тях за секунда, а сетне последва Сост навън.

— Но кога ще те видя пак? — запита той Сост, докато по-възрастният мъж се качваше в камионетката.

— Някой път. Няма да е след дълго — отговори Сост.

Той вдигна камионетката с перките, завъртя я около оста ѝ и подкара по плана. Хал гледа след него известно време, а после се върна в бара. Искаше да чуе какво мислят за Сост, Джон и Тонина. Но тъкмо влезе и Джон излезе от там и пресече към администрацията, а секунда по-късно Тонина също напусна бара и тръгна към общежитието.

Хал понечи да я последва, но по гърба и раменете ѝ разчете, че не е в настроение за компания. Забави ход. Беше му малко тъжно. От онази първа нощ след сбиването, тя никога не го бе допускала по-близо от една ръка разстояние до себе си, въпреки че във всяко друго отношение се държеше все тъй приятелски топло, както винаги.

Наблюдаваше как тя се отдалечава. Уолтър Наставника го беше обучавал в екзотичния метод за емпатия и той долавяше у Тонина някаква стара болка, която тя отдавна бе престанала да се надява да надмогне. Просто беше живяла с нея, докато бе стигнала до момента, когато почти не усещаше, че болката все още е тук. И въпреки това, той усещаше каква голяма част от всичко, което тя вършеше, е продиктувано от тази древна болка и от механизмите, които Тонина си беше разработила, за да я погребее. Тя не искаше да ѝ помогнат, за да се справи с нея, дори и Хал да знаеше как да ѝ помогне, но той не знаеше. Всичко, което можеше да стори, беше да долови погребаната ѝ болка и да съпреживява с нея.

На следващия ден обаче неговото чувство за емпатия откри нещо друго, с което да се захване, докато пътуваше надолу в скипа с останалите от бригадата. Не можеше да пропусне, че в днешното отношение на всички към него има нещо по-различно. Но това не бяха неприятелски погледи. Мислено Хал сви рамене и тъй като всичко това му се видя безопасно, го изхвърли от ума си.

Когато стигнаха до жилата, която сега копаеха, той автоматично намести по чифт маши на всяка ръкавица и тръгна покрай терасата, където едва не се сблъска с Уил Нани.

От деня на пристигането си тук, Хал не беше разменил и дума с водача на другата бригада, така че сега спря изненадан и нащрек заради това, че го вижда, в зоната на бригадата на Хейкила.

— Тъй, тъй — рече Уил. Неговият шлем — също като шлемовете на Хал и останалите — в момента беше отметнат назад, а лицето му бе все тъй смръщено както винаги. — Ти си тук вече близо два месеца, нали така?

— Всъщност около месец и половина — каза Хал.

— Достатъчно време — отсече Уил. — В моята бригада ми трябва още един резач. Искаш ли да се прехвърлиш и аз да те обуча?

— За резач?

Хал се облеци в него. Беше си фантазирал за деня, когато Джон Хейкила ще му предостави шанс да се опита да работи с горелка, и само една съвсем малка част от тая фантазия беше свързана с поголемия процент от печалбата на бригадата, който би получавал, ако стане резач. По-голямата част бе свързана с мечтата да бъде много опитен миньор — както в собствените си очи, така и в очите на другите работници.

За момент той силно се изкуши, а сетне цялата тежест на приятелството, което бе създал с Джон и с останалите от бригадата, отхвърли предложението, макар че на глас изрази само скептичността си.

— Нали не ме искаше?

— Няма да ти го казвам втори път — заяви Уил. — Предложих ти работа. Ако щеш, приеми, ако щеш — недей.

— Но ти не ме харесваш! — каза Хал.

— Не те харесвах. Сега те харесвам — обясни Уил. — Е, какво ще кажеш? Работното време си тече. Аз не мога да стоя тук цялата смяна и да те чакам да вземеш решение. Идваш ли с мен, или не идваш?

Хал си пое дълбоко дъх.

— Не мога — каза той. — Все пак благодаря. Съжалявам.

— Искаш да кажеш, че няма да дойдеш!

— Точно това искам да кажа — няма да дойда. Но ти благодаря, че ми предложи работата...

С мрачното лице на Уил Нани ставаше нещо странно. То не се бе променило, ала от него напираше смях. Хал удивено се втренчи в другия и изведнъж започна да се усеща, че наоколо цари веселие. Погледна отново Уил и видя, че от сключените устни и смръщените черти напираша изпръхтявания от смях. Огледа се и прозря, че останалите от неговата бригада са го оградени в кръг — напълно неготови да работят, шлемовете им отхвърлени назад — и се заливаха от смях.

Джон беше между тях, застанал почти до десния лакът на Хал. Ала когато усети погледа на Хал върху себе си, на свой ред стана сериозен и придоби почти толкова кисело изражение като Уил.

— Добре, по дяволите! — рече. — Май ще трябва да ти дам шанс да се пробваш с горелката, след като всички ще ми идват тук, за да се опитват да те пренаемат от моята бригада. Хайде, всички на работа. Времето си тече. Повече късмет следващия път, Уил.

— Ще чакам следващия път ти да се опиташ да отмъкнеш някой от моята бригада — изръмжа Уил и като се извърна си тръгна, все още пръхтейки леко на себе си.

Хал погледна Джон и се ухили. Започваше да проумява.

— И от какво изглеждаш толкова доволен? — озъби му се Джон. — Ей сега ще те уволня за намаляване на два процента от печалбата и няма да ти оставя къде другаде да отидеш, освен при Уил. Отде да знам, че не си говорил предварително с него да смениш бригадата преди това зад гърба ми?

Хал само се ухили още по-широко.

— Добре де — каза Джон, като му обърна гръб, — ще те видим колко щастлив ще бъдеш след една смяна като резач. Качвай се на терасата.

Хал го последва и се присъедини към другите резачи. Застанаха с лице към стената, като пред всеки имаше парче скала с широчината на човешко тяло. Джон зае мястото в левия край на редицата, току до стената на склона.

— Сложи си шлема — каза Джон. — Не, първо го сложи, па *сетне* хвани горелката. Винаги го прави в този ред. Сега... — гласът му дойде филтриран през механизма на работния костюм, — гледай

мен. Изобщо не се опитвай да почнеш да режеш, а само наблюдавай как го правя аз. Недей да отмяташ шлема си назад, докато не ме видиш аз да го отмятам. Щом ме видиш да си го нахлузвам обратно, нахлузваш своя — и през цялото време само наблюдаваш. Разбра ли?

— Да — отвърна Хал и чу собствения си глас да кънти от възбуда в шлема.

Той се подчини. Стената пред него — и пред всеки от тях — бе набраздена вертикално и хоризонтално от по-раншните разрези с горелките и повърхността ѝ представляваше мозайка от скала с различна височина, бележеща слоевете, от които лазерът бе отделил от повърхността парчета от гранита. Очите му следяха действията на Джон.

Джон вдигна горелката си към стената, като дюзата ѝ беше на по-малко от една ръка разстояние от скалата. Напред към челото на забоя пред него се показва тънък златен молив от видима светлина, който беше направляващ за невидимия режещ лъч, и истинска вълна от жегата зашлеви тежко Хал дори през защитната тъкан на костюма, докато невидимият и подвижен лъч изпаряваше невероятно тънък слой от скалата.

Колкото по-голям опит натрупваше в почистването, толкова по-често на Хал му се случваше да навакса с работата си и просто да застане за миг да наблюдава резачите. Тъй бе стигнал до заключението, че в сравнение с неговата, тяхната работа трябва да е много лесна. Всъщност той бе озадачен какъв е смисълът да имаш два екипа, които да се редуват, след като би било по-практично през цялата смяна да работи един-единствен екип от шест-седем мъже. Сега той откри една от причините. Внезапната топлинна вълна от изблика на нажежени газове от изпаряваната скала направо спираше дъха, та дори и вътре в защитния костюм; и първото му преживяване сега обясняваше защо резачите работят на смени — режат няколко минути, сетне спират и после отново режат.

Минаха няколко минути, преди той да успее да забележи още две нови неща. Едното беше, че Джон като че ли режеше по някакъв особен шаблон, като движеше своята горелка по странен начин по повърхността на скалата пред себе си, сякаш маркираше по някаква сложна последователност областите, които подлежаха на рязане; а другото беше, че той гасеше горелката си всеки път, преди да се

захване с ново парче. Хал едва успя да смели тези факти, когато Джон изведнъж рязко престана да работи и просто застана с лице към стената — фигура, в която имаше нещо механично. Хал го загледа, без да разбира, а сетне осъзна, че съскането и пукотът на горелките отдясно също отстъпва на тишината. Той погледна и видя, че всички останали от сегашния екип също са спрели работа, като се изключи миньорът в най-оттатъшния край на забоя. Сетне той също изключи своята горелка.

Ръкавицата на Хал подскочи нагоре, за да блъсне назад шлема му и да му даде малко въздух, както бе виждал екипите да правят толкова много пъти. Но после осъзна, че все още никой не е докоснал своя шлем. Спря движението си и застана, задъхвайки се в затворения си костюм, като наблюдаваше Джон, докато той не посегна и не бутна назад собствения си шлем. Хал направи като него и като се огледа, докато дишаше дълбоко, видя, че и другите резачи също отварят своите шлемове.

Няколко секунди той диша въздух, който бе просто топъл, а сетне видя, че Джон пак слага своя шлем и последва примера му. Горелките подновиха своя съсък и пукот и Хал още веднъж гледа и се поти под кратките вълни от горещина, докато не дойде нова почивка със сваляне на шлемовете. Изглежда почивката траеше само няколко секунди, преди те да бъдат пак закопчани, а работата — подновена.

Преди да дойде време другият екип да ги замести пред скалната стена, Хал вече бе плувнал в пот и бе толкова изтощен, сякаш беше разгребвал отломъците половин смяна без прекъсване, при все че не беше правил нищо друго, освен да наблюдава. Но тъй като постепенно привикваше към горещите вихри и шума, той започна да забелязва по-добре как върви работата. Хал видя, че когато е възможно, поредният отломък се изрязва, като се подсича някое издадено парче скала, а после се отстраняват колкото се може повече късчета, като скалата се прорязва надолу до хоризонталното подсичане. Когато беше невъзможно скалата да се подсече, резачът правеше коси разрези под повърхността, докато те не се пресечеха зад отломъка.

При първия допир на режещия лъч, газовете от изпарената скала избухваха и за момент зрението не че се замъгляваше, но някак се разкривяваше, сякаш той гледаше скалата през струи нажежен газ и въздух. В момента след топлинния удар и изкривяването, скалата пак

придобиваше твърд вид, ала само няколко секунди по-късно нещо като сребърна мъглица полепваше по повърхността ѝ, преди тя напълно да изчезне.

Едва на втория път, когато екипът, в който влизаха Джон и Хал, атакува стената, Хал свърза гледката на сребърната мъглица с порядъка, по който резачите отмятаха назад своите шлемове. Никой от тях не отваряше костюма си дори минимално, докато тази омара не изчезнеше напълно. Умът на Хал препусна напред с това наблюдение и заключи, че сребърната мъгла трябва да представлява кондензат на част от превърнатата в газ скала, който се изпаряваше от повърхността на скалата и се охлаждаше от втечнения охлаждащ газ, който се изстрелваше около режещия лъч от резервоара в тежкия корпус на горелката. Докато мъглата не се вдигнеше, съществуваше опасност част от изпарения материал да е останал в газообразна форма във въздуха пред стената на забоя.

С напредването на работата Хал започна да разбира по-добре маниера, по който Джон режеше повърхността. Движенията му изглеждаха прицелени така, че да му позволяват винаги да реже на най-голямото възможно разстояние от човека вдясно, който режеше в своята собствена секция. Като погледна покрай стената, Хал видя, че и другите резачи като че ли спазват същия ред, така че да режат на възможно най-голямото разстояние един от друг.

Най-накрая дойде време за обедна почивка. Джон седна да яде, като опря гръб на стената на тунела до Хал.

— Е — рече той, впивайки зъби в сандвича си, — какво ще кажеш? Готов ли си да опиташ?

Хал кимна.

— Ако ти мислиш, че мога.

— Добре — каза Джон. — Поне не си толкова самоуверен, че можеш просто да застанеш там и да го вършиш. Сега слушай какво ще ти кажа. Не обръщай внимание на това как режат другите. Режи само, когато аз ти кажа и където ти кажа. Загря ли?

— Да — потвърди Хал.

— Добре. — Джон привърши сандвича и се изправи на крака. — Хайде, екип.

Той, Хал и другите се върнаха в забоя. Когато Хал мина покрай Дейвис, който се беше заел временно с разгребване, докато Хал се

пробва с горелката, Дейвис му намигна. Хал прие намигането за насърчение и му стана приятно.

В забоя, насочван от гласа и насочващия пръст на Джон, Хал бавно започна да избира и издълбава парчета скала. По собствената му преценка, не го правеше добре. Установи, че прави по една дузина срезове, за да разкърти парче скала, което Джон би могъл да извади само с три. Но постепенно с работата, той започна да става малко по-ефикасен и икономичен при използването на горелката, макар че порядъкът, по който Джон вършеше своята работа, продължи да му убягва.

С приближаването на края на смяната, горещината като че ли изсмука силите му и на Хал му трябваха огромни усилия само да вдигне горелката и да се съсредоточи върху разрезите, които Джон му сочеше да прави. Разрезите ставаха все по-несигурни и Хал за пръв път започна да осъзнава опасността от загуба на точния контрол върху горелката, която ако бъдеше размахана безгрижно, докато е включена, би срязала костюми, човешка плът и кости с далеч по-голяма леснина, отколкото скалата — макар че и скалата не бе проблем за нея.

Докато продължаваше да реже, усещаше, че Джон внимателно го наблюдава през прозорчето на шлема си. Джон трябва да знаеше, че изтощението го прави несигурен и сега водачът на бригадата всеки миг щеше да му отнеме горелката. Нещо в Хал се разбунтува. При следващата възможност да отметне шлема си назад, той нарочно пое дълбоко въздух и го издиша по онзи контролиран и бавен начин, по който го бяха учили и Малачи, и Уолтър... и умът му в миг се проясни.

Беше се оставил да обезумее, защото усещаше, че силите му го напускат. Но не по този начин го бяха учили да се справя с подобни положения. Имаше техники за работа само с една част от останалата му сила.

Отговорът беше да съсредоточи колкото сила му беше останала върху основното и да не обръща внимание на нищо ненужно. Това беше нещо като съзнателно тунелно виждане, така че да различава максималната част от това, което му бе достъпно от най-малката възможна област. След като отново овладя дишането си, той затвори костюма си, обърна се пак към скалата и остави ума си да се свие по спирала навътре, а зрението му се сви... докато всичко, което

виждаше, бяха скалата пред горелката и насочващите го ръце на Джон, а всичко, което чуваше, беше гласът на Джон.

Горещината стана далечна и без значение. Умората престана да съществува, освен като абстрактен феномен. Забоят, самата мина, фактът, че се намира под земята, станаха маловажни и чужди неща. Дори периодите за почивка се превърнаха в кратки и малозначителни моменти, преди отново да се върне пред скалата. Реалната вселена се сви до тази скална повърхност, до горелката и до напътствията на Джон.

Неговият захват върху горелката стана твърд. Разрезите му възстановиха точността и сигурността си. В тази по-малка вселена, настоящата му сила и внимание бяха достатъчни и дори в излишък, за вършената работа. И той работеше...

Изведнъж всички спряха и бутнаха назад шлемовете си, а сетне никой не започна отново. Джон и останалите резачи обърнаха гръб на скалата в забоя. Стъписан, Хал отвори възприятията си и залитна физически, когато светът около него отново се възвърна към живот, а в цялото му тяло избухна проникнала до мозъка на костите умора. Краката му бяха гумени и горелката, която беше помъкнал, без да мисли, наместо да я остави за първия екип през утрешния ден — сякаш тежеше няколко тона. Той я облегна на склона, в който беше оформена рампата, а сетне, напълно изтощен, сам плъзна гръб по склона, докато не се оказа седнал.

Всички се насъбраха около него. Колкото и да е странно, в тълпата бяха Тонина и Уил Нани, които ги бяха оставили преди часове.

— Е — изрече острият глас на Уил, — направи го. Нямахте да повярвам, че можеш, ако не го бях видял с очите си.

— Добре — каза Джон, като гледаше надолу към Хал. — Предполагам, че ставаш. Надявам се, че разбираш, че целият екип ще трябва да те носи на гърба си и да губи продукцията, докато не научиш достатъчно, за да изкараш цяла смяна?

— О, я го оставете на мира! — викна Тонина. — Не можете ли да оставите това сега, след като той си спечели мястото?

— Спечелих ли го? — замаян попита Хал.

— Ами, все още ти остава да организираш за бригадата едно събиране на космодрума — каза Дейвис.

Придружаван от всички до скипа, като Тонина от едната и Джон от другата страна действащи като буфери, връщайки го обратно, когато се отклонеше от правата линия, Хал изпита чувство на триумф, което започваше да се надига в него. Той изпита дълбока привързаност към хората наоколо. Най-накрая беше един от тях. Бяха като семейство и той чувстваше всеки един от тях като свой брат или сестра.

— Събирането на космодрума е довечера — обади се нечий непознат глас в натъпкания скип. Явно целият миньорски лагер беше участвал в планирането на неговото изпитание като резач.

— Почакай да станеш водач, ако някога станеш — прошепна Тонина в ухото му, — тогава ще ти се наложи да напиеш цялата тълпа подземни работници в мината.

Откакто бяха оставили забоя, Хал чувстваше, че едва ли са му останали сили да направи каквото и да било, освен да се стовари на леглото си и да спи цяло денонощие. Но щом се върна в общежитието, той взе един душ, облече се за космодрума, и усети, че се връща към живота. Накрая, когато се качиха заедно на влака — бригадата, Тонина и Уил Нани, който очевидно бе допуснат да участва в събирането, защото беше един от актьорите в традиционната комедия, при която на Хал му предлагаха шанс да се пробва като резач — Хал установи, че се чувства както винаги, като се изключи лекото усещане, че е изгубил толкова много тегло, че може да се рее над земята и то без никой да го окуражава.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Хал не беше идвал на главния космодрум на Коби, откакто пристигна на този свят, ала знаеше, че почти всички миньори се отпращаха натам в свободното си време, особено през почивката от ден и половина, която имаха между работните си седмици, състоящи се от шест и половина дни. Тези шест дни и половина се получаваха, защото на всеки три работни дни тук имаше допълнителни дванадесет часа почивка между работните периоди. През това време товарачите на шлаката правеха общо почистване и в мината се провеждаха експлоатационни и други административни мероприятия. Всяка трета седмица допълнителният половин ден от седмичната почивка отпаднаше, понеже всяка смяна се изместваше напред към новото си работно време със същия брой часове.

Хал се беше озадачил, че изобщо има нужда от работните смени на този свят, където нямаше нито слънце, нито естествени дневни или нощни часове, които да се въртят. После обаче научи, че мнозина миньори имат партньори или други лични ангажименти около космодрума, където по административни съображения денят и нощта бяха стриктно определени и се спазваха. Когато групата им пристигна на космодрума и водена от единодушно съгласие, те се запътиха към точно определено място. Стана ясно, че всички други, освен него познаваха много добре космодрума.

— Къде отиваме? — запита той Джон.

— В „Пещерата“ — отвърна Джон. Двамата вървяха един до друг най-отзад на групата и сега Джон улови Хал за лакътя, за да забавят крачка, докато изостанаха на няколко метра от всички останали. Дори Тонина се забърза напред, като видя, че Джон е уловил Хал за ръката. — Нали имаш достатъчно кредит за това?

— Да — успокои го Хал.

— Добре — каза Джон. — Ако усетиш, че затъваш прекалено яко, помни, че мога да те авансирам с колкото ти трябва, за да покриеш разликата. Само че ще ми върнеш този аванс веднага, щом можеш, или

няколко седмици ще ти удържам от процента от печалбата, докато не изплатиш всичко.

— Не, наистина имам достатъчно средства, колкото ми трябва — настоя Хал.

— Чудесно.

Джон го пусна и се забърза към тълпата пред тях. Когато Хал също разтегна крачка, за да ги догони, усети угризение на съвестта. Макар да познаваше документите на Хал, Джон очевидно не знаеше, че той е донесъл със себе си такова количество кредит, колкото един водач на бригада не би могъл да заработи за двадесет години в мините — и при това голяма част от тази сума беше в междузвездни кредити.

Припомняйки си кредитния си баланс, Хал подхвана нова мисъл. Малко вероятно бе Другите да го проследят дотук, ала това не значеше, че те не могат или няма да го направят. Някой ден може би пак ще се наложи да бяга, за да спаси живота си, и ако стане тъй, няма да е добре те да открият парите му записани на негово име и да ги запорират, така че той да не може да ги използва, за да избяга. Това, от което се нуждаеше, беше да скрие междузвездния си кредит така, че никое чиновническо око да не може да го проследи, а той самият да има бърз достъп до него в случай на спешна нужда. Той си отбеляза наум, че трябва да стори това колкото се може по-скоро.

Междувременно бяха стигнали до целта си; всички се изсипаха през входната арка на фасадата на един от изграждащите се комплекси в космодрума. Над арката сред сини пламъци плаваше названието — „Пещерата“.

Вътре бе толкова тъмно, че първоначално той не виждаше нищо и като тръгна напред се запрепъва, докато не разбра, че ходи по някаква мека повърхност. Когато очите му се нагодиха, Хал видя, че това е дебел килим или нещо, което приличаше страшно много на трева, и че таванът над главата му създава илюзия за нощно небе с луна, която е скрита зад облаците.

Той тръгна подир останалите и като премина заедно с тях през една светлинна завеса, се озова на място, обляно в лунна светлина, която след късия период на почти пълен мрак му се видя тъй ярка, че той се слиса. Илюзията бе, че луната огрява малък залив на брега на някакво тропическо море, осеян с маси и реещи се във въздуха платформи, размесени със скали и такива форми на релефа, които

също осигуряваха място за сядане или сервиране. Вълните нежно шепнеха на пясъчния бряг за всички тях. Вееше мек ветреца с аромат на подправки, а над главите им в сега безоблачното небе висеше една пълна луна, заобиколена от безброй звезди.

Мястото очевидно бе подготвено за пристигането им, защото, при все че имаше и други посетители, една голяма част от брега, заедно с местата за сядане и за сервиране беше празна. Един слаб рус мъж между четиридесет и петдесет години се надигна от една от масите, където бе седнал заедно с един от другите клиенти, и приближи до масата на Хал, на която към него се присъединиха Джон, Тонина и Уил Нани.

— Доколкото разбирам, вие сте домакинът? — каза той, усмихвайки се на Хал. Зъбите му бяха бели и равни, но въпреки това той бе от хората, които е по-добре да не се усмихват.

— Точно така — потвърди Хал.

— Мога ли да получа номера на кредитната ви сметка?

Хал му подаде идентификационната си карта. Другият я допря до ръчния си декодер, дръпна я встрани и погледна екранчето, а сетне я върна обратно.

— Приятно забавление — каза той. Усмихна се повторно на Хал и се оттегли. На масите около Хал започнаха да се издигат питиета и разни неща за ядене, поръчани от останалите членове на компанията.

Хал погледна хората от своята маса. Тонина си беше взела някаква жълта напитка, изпълваща догоре нейната тясна чаша с високо столче. Уил Нани и Джон имаха керамични халби с нещо, което на вид, а и на мирис приличаше на бира. Хал взе за себе си също бира от разположения върху масата автоматичен келнер, като избра същата марка, която бяха поръчали Джон и Уил, а и същата халба.

— Това ме устройва — рече Джон. — Следващият път ще бъдеш с Уил.

Хал го зяпна.

— Преди да се спреш на туй, което сам ще си избереш — обясни малко мрачновато Джон, — ще трябва да изпиеш по чаша с всеки. Такъв е обичаят.

— Ох — рече Хал. Не му бе трудно да пресметне наум. Дванадесет човека от бригадата означаваха дванадесет питиета. С Уил

Нани числото ставаше тринадесет, а ако очакваха от него да пие и с Тонина, това правеше четиринадесет. За момент изпита безпокойство.

Друга приемлива алтернатива обаче нямаше. Той отхвърли настрана безпокойството, надигна своята халба бира и я изпи. Беше леко газирана и не изглеждаше много силна, така че я преглътна полесно, отколкото очакваше.

— По-добре не бързай толкова — каза Тонина. — С това темпо, с което пиеш, няма да стигнеш и до третата маса.

Усещаше главата си съвършено ясна, а вечно гладният му стомах изобщо не можеше да се напълни с една бира. Ала Тонина несъмнено знаеше какво приказва. Той изпи следващата си бира с Уил Нани побавно. В края на краищата, никой не му бе казал, че има някакъв час, до който той трябваше да направи всичко това. Бирата с Уил също се стече приятно в гърлото му. Хал реши, че бирата като че ли му харесва. Единственият път, когато по-рано бе опитвал бира, беше когато като шестгодишен го заведоха на пикник и там Малачи пийна малко. Тогава тя му се видя горчива и непривлекателна напитка. Сега обаче си припомни, че бирата има и голяма хранителна стойност. Може би именно за това тя му се хареса повече в тия негови години на огромен апетит.

Погледна иззад втората опразнена чаша към Тонина.

— Защо не ме запазиш за най-накрая? — запита тя.

— Добре — каза Хал. Чувстваше се някак безгрижен. — От коя маса да започна?

— Няма значение — обясни Уил. — Почни от първата, където идеш.

Хал стана и като поразмисли, си избра една маса с трима души от бригадата, единият от които бе Дейвис.

Откри, че му е забавно да пие с Дейвис и другите — макар че всички напитки, които те бяха поръчали, бяха достатъчно силни, за да опарят гърлото му. Остана малко изненадан, когато му напомниха, че след като вече е пил с всеки от тях, е време да продължи нататък.

Хал продължи нататък.

Отдавна не се беше забавлявал така. На следващата маса напитките също бяха до една различни. Те също пареха в гърлото му, ала не изглеждаха тъй силни, както питиетата на масата, където седеше Дейвис. Той пак забрави какво се полага да направи и трябваше да му

напомнят да мине по-нататък. В един неопределен момент по-късно Хал установи, че някакви хора, които вървят от двете му страни, го водят към неговата маса. Той се плъосна на стола си и се ухили на Джон, Уил и Тонина.

Сега изглежда всички от групата им се бяха събрали в кръг около масата и го наблюдаваха. Тонина почти не беше докоснала питието си през цялото туй време. Течността се бе снижила съвсем малко от мига, когато се бе появила от процепа за сервиране на масата. Тонина бутна чашата към него.

— Можеш спокойно да изпиеш това — рече Тонина.

Около масата избухнаха протести.

— Не е честно! Мамиш! Той трябва всеки път да изпива пълна чаша...

— Какво искате — разбесня се изведнъж Тонина. — След всичко, което изляхте у него, той не би трябвало дори да е в съзнание! Да не искате да го убие!

— Добре — намеси се Джон. — Добре... и без друго от тая чаша е изпито толкоз малко, че няма значение.

Протестите замряха. Тонина бутна чашата си пред Хал. Той се пресегна предпазливо, склочи пръсти около нея и я вдигна към устните си. След толкова много изминало време тя беше топла и по-сладка, отколкото би искал, с плътен лимонов вкус. Само че доколкото вкусовите му рецептори можеха да разпознаят в сегашното си вцепенено състояние, вътре едва ли имаше някакъв алкохол. Той реши, че ако ще прави нещо, трябва да го направи както трябва, и пресуши чашата, преди да я остави на масата.

Стената от хора около него избухна шумно. Удряха го по гърба, подбутваха го приятелски с рамо, поздравяваха го... и без предупреждение стомахът му сякаш се освободи и се заиздига в тялото му тъй, че му се догади.

Хал запази лицето си ухилено и се опита да заповяда на стомаха си да стои мирен. Само че физическите задръжки, които бе научил от Уолтър и Малачи го бяха изоставили. Стомахът му бунтовно се размърда и...

— Извинете ме... — Хал се надигна на крака, обърна гръб на масата и се огледа с нарастваща паника.

— Помогнете му! — нареди остро Тонина, заглушавайки гълчавата.

Гласовете замлъкнаха. Всички се извърнаха към Хал.

— Ти между другото, какво поръча? — попита някой.

Хал обаче не остана да чуе отговора. Дейвис го улови за ръката и го насочи настрани от масата.

— Оттук — рече Дейвис.

С помощта на Дейвис, Хал някак се добра до тоалетната и там като че ли от него излезе не само всичко, което беше изпил тая вечер, но и всичко изпито и изядено през последните две седмици. Малко покъсно той неуверено се върна — самичък, изтормозен и блед — на своята маса.

— Сега по-добре ли се чувстваш? — запита Тонина, когато той седна.

— Малко — отвърна. После впи поглед в нея. — Да не си ми дала нещо, за да повърна?

— Дадох ти това, което си бях поръчала — отговори Тонина, — и то беше хубаво. Ако не ти го бях дала, сега щеше да лежиш в болницата. Какво те накара да си мислиш, че можеш да пиеш по тоя начин?

— Аз се справях добре — немощно възрази Хал.

— Добре! По-голямата част от алкохола още не ти беше влязъл в кръвта. При тая скорост, с която пиеше, след още тридесет минути трябваше да ти дават кислород. Не разбираш ли, че единственият начин да се справиш с толкова много пиене, е да го поемаш много бавно, така че през това време да можеш да преработваш по-голямата част от него?

Тя му прозвуча досущ като Малачи.

— Зная — рече той. — Мислех, че карам бавно.

— Ха!

— Все пак — тежко каза Уил, — това не е правилният начин, по който той би трябвало да го направи. Той би...

— Защо да не е? — обърна се яростно Тонина към другия бригадир. — Какво още искаш? Той изпи всичко, което бригадата му даде преди това. Аз бях тук само за добавка. Нали вече ти казах. Дадох му просто това, което си бях поръчала за себе си. Ако той не го беше

изпил, аз щях да го изпия. Искаш ли да си поръчам едно ей сега и да го изпия, за да се почувстваш по-щастлив?

— Няма нужда от това — каза Джон, когато дланта на Тонина се стрелна към автоматичния келнер. — Уил, тя има право. Той преди това изпи по чаша с всеки от бригадата, а също и с теб.

— Ти забравяш какъв е той — продължи Тонина. — За бога, забравяш какъв е той! Я го погледни. Дванайсет големи напитки за по-малко от три часа и той не само, че все още е в съзнание, но е и наполовина разумен. Колко възрастни мъже познаваш, дето да могат да направят това?

— Не е там въпросът — възрази тихо Хал.

Тонина обаче не му обърна внимание, а и останалите също не го слушаха. Както седеше на стола, той се усети непоносимо уморен. Очите му се затваряха напук на всичко, което би могъл да стори...

Събуди се по някое време по-късно и откри, че е сам на масата. Имаше чувството, че ако помръдне, костите му ще изскърцат. Цялото му тяло бе някак пресъхнало, а умът — бавно схващащ. Само че в известен смисъл се чувстваше по-добре, отколкото когато заспиваше. Като се огледа, видя, че половината от бригадата беше напуснала „Пещерата“, заедно с Уил Нани. Джон и Тонина седяха с Дейвис и още двама членове на бригадата на една маса близо до ръба на илюзорния океан.

Хал стана, за да се присъедини към тях, но промени решението си и пак отиде в тоалетната. Там имаше водно фонтанче и след като изпи, както му се видя, няколко литра вода, той се почувства по-добре. Излезе, намери все още пълната маса и седна там.

— Добре! Върна ли се от оня свят? — попита Тонина.

Той се усмихна смутено.

— Хайде — рече тя, като се изправи. — Аз ще те заведа у дома.

— Хей, той още не иска да си ходи — възрази Дейвис.

— Аз не искам да си ходя — повтори Хал.

Тя се втренчи в него.

— Добре, аз си тръгвам — реши след малко Тонина. — Трябва да си ходя. И без това пропуснах половин смяна. Някой от вас ще се погрижи ли да го закара читав у дома, без да се опита междуременно да го убие с алкохол?

— Аз ще имам грижа — обади се Джон.

— Добре тогава — и тя погледна Хал. — Ще видим какво ще мислиш за това оставане, когато утре дойде време да отиваш на работа.

Хал се почувства неловко, но с някакво упорство реши да не си ходи. Проследи я с поглед, докато тя си отиваше.

— Как се чувстваш? — попита го Дейвис.

— Пресъхнал — отвърна Хал.

— Бира — каза Дейвис. — За това бирата наистина я бива.

— По-кратко — обади се Джон.

— Че аз не го насилвам! — рече Дейвис. — Сам знаеш, че с малко бира в себе си ще се почувства по-добре.

Джон седна на мястото си и Дейвис взе една бира от келнера.

Хал грабна халбата, без изобщо да се усеща така ентузиазирани по отношение на тази напитка, както по-рано. Все пак тя се оказва студена, мокра и не толкова неприятна за преглъщане. Щом Хал остави празната халба, Дейвис настоя да си вземе още една.

След като изпи и втората бира, Хал забеляза, че откакто се събуди, първоначалната им компания бързо е намалела. На другата маса бяха останала само двама души, освен Дейвис, Джон и него самия, а Дейвис показваше признаци, че се умълчава и се оклюмва. Другите двама се преместиха при тях, за да поседят заедно и да си поприказват. Докато те говориха, Дейвис задряма на стола. Сетне другите довършиха питиетата си и поеха обратно към мината и стаите в общежитието.

Хал отново се съживи, макар да не бе ясно дали е заради двете нови бири, или поради собствената му физическа способност да се възстановява. Същевременно той дори видя смисъла в това да се върнат и да си легнат. Но вместо да предложи това, Джон престана да зяпа двамината, които тъкмо излизаха от помещението и бегло погледна към все още спящия Дейвис. После обърна очи към Хал.

— Какво всъщност стана в Хала Стейшън, когато за пръв път отиде там? — запита мрачно той.

— Влязох и човекът, който отговаряше за нещата там — той се казва Дженисон — подхвана Хал, — ми каза да си намеря легло. Тогава аз отидох да погледна и...

Той мина накратко през събитията в Хала Стейшън едно по едно, точно както се бяха случили. Джон го слушаше, без да каже и дума,

облегнал се назад в стола си. Масивната му длан държеше чашата бира, а клепачите му наполовина прикриваха очите.

— ... това е — каза в заключение Хал, когато накрая свърши, а Джон все още не беше казал нищо. — Няма нищо друго. Изглежда всички си мислят, че съм направил нещо кой знае какво, като съм спрял този човек, който се опита да ми строши главата. После слухът трябва да е стигнал до вашата мина и до Уил Нани, преди още аз да се появя тук. Тогава не знаех колко бърже се разпространяват слуховете тук.

— Не си направил кой знае какво ли? — рече Джон, без да помръдне, а клепачите му все още прикриваха очите. — Възрастен мъж, висок колкото теб или дори повече, по-тежък от теб и ти просто си го хвърлил към стената и си го проснал на земята. Просто ей тъй?

— Аз... — Хал се поколеба. — Аз имах един... чичо, който ме научи на някои работи. Тогава още растях и си мислех, че е по-скоро игра, тъй че се научих да го правя, без всъщност да мисля. Когато той ми налетя, просто действах, без да мисля.

— Ами оная малка схватка с Нейф? И тогава ли не мислеше?

— Аз много-много не успях да се държа на краката си, след като той ме удари силно в началото. Нещата просто се случиха.

— Сигурно — рече Джон. — Нали ме виждаш?

Хал кимна.

Джон протегна ръка и я сложи на масата с дланта нагоре. После затвори пръсти. Не го направи драматично или особено емоционално, ала дебелиите пръсти и широката длан се затвориха, създавайки усещане за несъмнена сила.

— Когато бях на четиринайсет години — рече той сякаш на себе си, — бях толкова висок, колкото съм сега. След това не съм пораснал и един сантиметър. Обаче, още тогава можех да вдигна двама възрастни мъже наведнъж и да ги разнасям наоколо.

Хал го гледаше през масата, неспособен да отмести очи от него.

— Когато дойдох тук... — отрони Джон и за момент Хал помисли, че е престанал да говори, — когато дойдох тук, бях на двайсет. Още не бях улегнал. Когато си такъв, какъвто бях аз, някои хора могат да те надушат от километър и да дойдат да те видят. Тогава бях в Хала Стейшън. Някой трябваше да ме пробва и стана тя каквото стана. Счупих му гръбнака. Той започна боя, но аз бях този, дето му

счупи гръбнака. Когато отидох в първата си мина, на първото си работно място, ми излезе име на човек, който винаги е бил биткаджия.

Той пак млъкна. Този път не продължи нататък.

— Затова ли ме взе? — запита изненадано Хал.

Джон дълбоко си пое въздух и въздъхна.

— Време е да се връщаме — рече той. — Събуди го.

Хал стана, пресегна се и внимателно потупа Дейвис по рамото.

Миньорът отвори очи.

— Охо! — рече Дейвис. — Време ли е да си ходим?

Понадигна се, хвана се за ръба на масата и се изправи на крака.

— Май съм закъснял — долетя един познат глас. Хал вдигна очи и видя, че Сост стои в края на масата. — Всичко свърши, нали?

— Сядай — каза Джон. — Можем да издържим по още едно питие.

— Без мен — рече Сост. — Защо само не ви откарам всички вкъщи? Ще говорим по пътя.

— Много любезно — отвърна Джон и се изправи на крака.

Хал също стана. Обърна се да си ходи и видя до лакътя си една непредразполагаща усмивка.

— Заповядайте пак — каза собственикът на „Пещерата“. — За нас беше удоволствие да ви посрещнем.

— Той ще иска сметката — обади се Джон. — Подробна сметка.

— Боя се, че това ще отнеме няколко минути...

— Не би трябвало — възрази Джон.

Собственикът излезе и се върна след няколко секунди с една разпечатка, която подаде на Хал. Джон пое разпечатката и я прегледа.

— Доста точна — отбеляза. — Разбира се, ние ще я проверим.

— Убеден съм, че ще я намерите такава, каквато трябва да бъде.

— Сигурно. Пак ще се видим — каза Джон. Той подаде разпечатката на Хал и излезе навън.

— За нас беше удоволствие да ви обслужим — обади се зад гръба им собственикът, докато излизаха.

Отвън камионетката на Сост ги чакаше на улицата пред „Пещерата“. До нея стоеше един шериф от космодрума със зелен пояс на кръста.

— Вие ли сте водачът? — запита той, когато Сост понечи да се качи на мястото на шофьора. — Налага се да ви призова в съда, загдето

сте оставили това превозно средство тук.

— Тогава, синко, изпрати призовката на Ама Вон — отсече Сост и се огледа. — Всички ли се качиха?

Джон и Дейвис се качиха в празната каросерия на камионетката отзад и като се разположиха, затвориха очи. Хал, който започваше да огладнява и бе дори прекалено буден, се качи на другата предна седалка до Сост.

— Ама Вон? — Шерифът стоеше абсолютно неподвижно, а тясното лице, на което личеше единствено средната му възраст, бе съвършено безизразно.

Сост бръкна в един вътрешен джоб на ризата си, измъкна оттам портфейл, отметна горната му част и го показва на шерифа, преди Хал да успее да види какво е показал.

Шерифът отстъпи назад. Сост вдигна камионетката на въздушна тяга и отпраши.

— Коя е Ама Вон? — попита Хал, щом завиха зад квартала по една от основните пътни артерии.

— Директор на фрахтовката^[1] в космодрума — отвърна Сост.

— Познаваш ли я?

— Работя за нея.

— Аха — заключи Хал, без да е узнал нещо много повече, отколкото преди първия си въпрос. — Можем ли да спрем някъде и да вземем нещо за хапване?

— Гладен ли си? — Сост му хвърли един кос поглед. — Щом паркирам камионетката във фрахтовия вагон, ще можеш да вземеш нещо за ядене от машината в метрото.

Хал се ококори в него.

— Ще ни откараш чак до мината? — рече той. — Смяташ да качиш камионетката и всички нас на влака?

— Правилно — кимна Сост.

Минута-две пътуваха мълчаливо.

— Мислех, че си тръгнал за вкъщи с Тонина — рече Сост.

— Тя тръгна по-рано — заяви Хал. — От къде на къде си мислиш, че ще си тръгна с нея, когато събирането е мое?

Сост се изкиска.

— Най-дивият двадесетгодишен, когото някога съм виждал — рече той полу на себе си. После погледна Хал. — Стори ми се, че тя

иска да си поговорите насаме за нещо.

— Така ли? — На свой ред Хал се втренчи в него. — Но тя нищо не ми каза. Кога ти е казала, че иска да разговаря насаме с мен?

— Когато я видях тук, на космодрума, миналата седмица.

— Миналата седмица? — Хал тръсна глава. Не знаеше изобщо Тонина да е била на космодрума през последните седмици. — За какво искаше да поговорим?

— Не каза — отвърна Сост.

---

[1] фрахтовка — договореност за извършване транспортни услуги на стоки срещу заплащане. — Б.пр. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Следващата сутрин Хал се събуди от алармата на своя часовник и успя да излезе от леглото след върховно усилие на волята си. Когато взе душ и се облече за работа той се почувства далеч по-добре.

Беше подхванал здравата закуската си в столовата, когато усети, че от другата страна на масата Дейвис се бе вторачил в него. Лицето на Дейвис беше бледо, а очите — зачервени.

Под втренчения му поглед Хал забави скоростта и най-накрая напълно спря.

— Какво има? — запита той Дейвис.

— Никога през живота си — рече Дейвис, — не съм виждал човек с махмурлук да нагъва така.

На Хал му стана неловко, както винаги когато хората обръщаха внимание на апетита му.

— Тая сутрин съм гладен — каза той. Това беше обичайното му оправдание, когато тази тема се появеше — беше гладен тази сутрин, този следобед или тази вечер.

— Как се чувстваш? — настоя Дейвис.

Хал спря, за да поразмисли.

— Като изплакнат — отговори той. Всъщност изпитваше странно усещане вътре в себе си, нещо като чувство за удовлетворена умора, сякаш току-що се беше справил с изхвърлянето на цяла банда вътрешни дяволи.

— Ами главата ти — имаш ли главоболие?

— Нямам главоболие — заяви Хал.

Дейвис продължи да се блещи в него.

— И наистина си гладен.

— Така ми се струва — потвърди Хал.

Останалите миньори, които бяха достатъчно наблизко, за да ги чуят — повечето от тях хора от бригадата — се заслушаха. Хал изпита неприятното усещане, че отново е направил нещо, което го отличаваше от останалите.

Щом работата започна обаче, той забрави тази тема. Все още беше съвсем начинаещ с режещата горелка и тя изискваше всичките му усилия, за да изкара цяла смяна. В следващите дни и седмици нещата започнаха да се подобряват. Получи се бавно, но накрая той умееше да реже по линии, които се сливаха ефикасно с линиите на съседите му от всяка страна на скалата и това му позволи да върви в крак с тях.

Няколко дни, преди да стигне до това обаче, една вечер Тонина почука на вратата му късно, след като смяната беше свършила, и го измъкна на разходка из района на спирката, който сега, между смените, беше пуст.

Вървяха напред-назад заедно под високите вечно светещи тавански лампи на общата пещера и Тонина го гледаше странно.

— Напускам Йоу Ди — каза тя. — Местя се на космодрума. Исках да ти го кажа оная нощ, когато ти стана резач, но нямах възможност да поговоря с теб.

— Сост каза, че може би си искала да говориш с мен.

— Така ли? — Гласът ѝ беше остър. — И какво друго каза?

— Само че не знаеше защо. Аз си помислих — продължи Хал, — че не бива просто да те питам и че ако наистина искаш, ти сама ще ми кажеш.

— Да — гласът и очите ѝ омекнаха, — на теб ти приляга да си помислиш така.

Повървяха още малко в мълчание.

— Омъжвам се — каза тя. — Преди два месеца за малко не се омъжих. Тъкмо затова дойдох тук в Йоу Ди. Не бях сигурна, но сега вече съм. Ще се омъжа за един човек на име Блу Енерсон. Той е от Управлението, намиращо се на космодрума.

— Управлението? — повтори Хал.

Тя се поусмихна.

— Йоу Ди и още около три дузини други мини, както и бизнеса в космодрума са част от една и съща компания — обясни тя. — Управлението на тая компания е на космодрума. Блу е шеф на архивния отдел.

— Аха — рече Хал. Чувстваше се неадекватен и то не само заради младостта си. Беше научил, че повечето миньорки, които бяха малцинство сред мъжете, обикновено се омъжват по върховете — за

някой от персонала или управата. Явно Тонина щеше да направи същото.

— Утре си тръгвам — съобщи тя.

— Утре?

— Нямах възможност да ти кажа по-рано. Откакто си станал резач, ти или работиш, или ядеш, или спиш.

— Да.

Не беше приветлив. Чувстваше, че е редно да каже нещо, но нямаше никаква представа какво се казва в подобни случаи. Накрая се върнаха по стаята си и преди Хал на следващата сутрин да стане, тя си беше заминала.

Очакваше, че без нея мината ще му бъде чужда и празна и на първо време тя наистина беше такава. Само че месеците минаваха и мината стана негов дом почти в истинския смисъл на думата, а останалите членове на бригадата, макар и да се сменяха начесто, тъй като някои напускаха и на тяхно място идваха нови работници, почти се превърнаха в онова семейство, което си беше представял в деня, когато бе станал резач. Същевременно Хал ставаше все по-вещ в работата си. След шест месеца му беше предложен шанс да се състезава за мястото на водач при едно гласуване сред миньорите за оформяне на нова бригада. За своя собствена изненада Хал спечели и се оказа, че е точно така, както му беше предсказала Тонина. Установи, че от него се очаква да напие цялата мина. Този път не му се наложи да пие с всеки, само трябваше да плати сметката.

За късмет, все още имаше да тегли от кредитите, които беше донесъл на Коби. На следващия ден след нощта на космодрума, когато видя Сост, той бе поискал от възрастния мъж съвет как да скрие кредитите си и цялата работа приключи с една схема за прехвърлянето им на части в течение на месеци на самия Сост, който ги прибра в сметка на собственото си име.

— Ще трябва да ми се довериш — му каза направо Сост. — Но пък ако наистина искаш да скриеш тези кредити, все ще ти се наложи да се довериш на някого. Ако откриеш някой друг, с който се усещаш по-сигурен, само ми кажи и ще направим прехвърлянето. Това няма да нарани чувствата ми.

— Не мисля, че има вероятност да открия някой друг — каза Хал.

Тези думи излязоха истинско пророчество. Като водач на бригада той по необходимост беше малко по-встрани — на една ръка разстояние — от останалите членове на бригадата. Освен това мястото му беше по-скоро в компанията на другите водачи, като Джон и Уил. Хал откри, че уединението, което това му осигуряваше, докато все още продължаваше да расте, за него бе добре дошло.

А той наистина продължаваше да расте. Твърдението му, че при пристигането си тук е бил на двадесет години, трябваше да се пребори с факта, че той продължаваше да израства физически във всяко отношение. Хал не само качи на тегло и мускули. През следващите две и половина години той силно се източи нагоре и когато вече приближаваше деветнадесет, ръстът му беше над два метра и очевидно продължаваше да се увеличава.

Въпреки това обаче, той изглеждаше млад, а височината му го правеше да изглежда по младежки слаб. Широчината на раменете му и развитата от миньорския труд сила на дългите му ръце не компенсираше младостта на лицето му и оная невинност, която изглежда беше неизбежна част от самия него.

След онова първо сбиване с Нейф, повече не го бяха предизвиквали физически. Миньорите от неговата бригада, щатният персонал, бизнесмените, обитателите на местата за развлечения комай го харесваха до един и той се спогаждаше добре с тях. Но Хал си намери малцина приятели за маса и нито един повече, който да му е близък. Честите му посещения на космодрума обикновено бяха в компанията на Джон, Сост и един-двама от членовете на собствения му екип, ако разбира се, изобщо беше в компанията на познат човек. От време на време чуваше слухове за Тонина, но не я беше виждал, откакто бе напуснала Йоу Ди, за да се омъжи.

Хал все повече и повече свикваше да броди сам, като цели часове се разхождаше из улиците и коридорите на космодрума и когато му скимнеше се отбиваше в някое питейно заведение.

Когато ги поопозна, тия заведения започнаха да му се струват все по-еднакви. Всички те угаждаха на глада, който обитателите на Коби изпитваха за гледката на открито небе, за свят с атмосфера и неща, които да растат на повърхността на планетата. Каквото и да беше интериорът им, той почти винаги предлагаше илюзията за небе и за

естествен воден басейн плюс живи растения, били те реални или илюзорни.

Като се изключи работата им, миньорите от Коби бяха самотни и носталгични индивиди. Веднъж, когато Хал седеше в някакъв бар, един минаващ от там миньор заряза късия струнен инструмент, на който свиреше, и Хал откри за себе си колко полезно може да бъде за него подобно нещо.

Уолтър Наставника му беше представил основите на музиката и го бе запознал донейде с няколко музикални инструмента, включително класическата испанска китара. Тогава, в бара Хал не се затрудни да пренастрои късото устройство на по-познат строй и да засвири на него. Той откри, че миньорите са готови да го слушат, докато имаше желание да пее, стига песните да са баладични и прости.

По-късно, с помощта на Сост той успя да си купи истинска китара, която взе да носи по време на разходките си по баровете. В известен смисъл тази покупка стана знак, че е заменил създаването на лични приятелства със сприятеляването с цялата публика, където и да отидеше — и това бе една промяна, която се оказваше необходима.

Причината беше, че колкото повече израстваше, му ставаше все по-трудно да разговаря по обичайния начин, по който минаваше разговора между миньорите, особено в свободното им време. Беше започнал да открива, че за каквото и да говори, проявява тенденция да кара околните да се чувстват неудобно. Те не се интересуваха от същите теми като него или от въпросите, към които умът му по природа клонеше. Пеенето стана нещо, зад което можеше да се скрие и все пак да остане в обществото.

Дори нещо повече. Когато вече наистина се захвана с това, Хал започна почти без да мисли да нагажда повечето класически стихотворения, които знаеше наизуст, към музиката. Голяма част от тях ставаха за пеене — или можеха да се изпеят с малко изменения върху думите и стиховете. Оттук имаше само една малка стъпка до това да започне сам да пише стихове във форма, пригодена за пеене.

Истинска илюзия е, казваше си той, да се мисли, че голямото изкуство не може да намери израз чрез най-простия материал. Най-сложните чувства и мисли бяха, в крайна сметка, просто човешки чувства и мисли и като такива можеха по дефиниция да се предадат

чрез най-общите и най-познати термини и все пак да носят свръхтовара на своята тема.

— Твоите песни винаги са по-различни — му каза една вечер някаква компаньонка от един бар.

Той разчете посланието, което тя едва ли знаеше, че му предава. Тя намираще и самия него достатъчно различен, за да бъде привлекателен от разстояние, но прекалено различен, за да ѝ е удобно да го има по-близо. Компаньонки като нея можеха да се открият единствено в луксозните барове и тяхното търсене от страна на посетителите навсякъде далеч надминаваше предлагането. Само че всички те се тълпяха около Хал. Тълпяха се... а после изчезваха. Той умърлушен ги гледаше как си тръгват. Би дал далеч повече, отколкото те биха могли да мечтаят, на всяка от тях, с която можеше да открие отново оная близост, която беше изпитал с Тонина, след боя си с Нейф. Но близост нямаше. Той не знаеше какво му липсва и — доколкото можеше да разбере, компаньонките също не знаеха — или пък може би знаеха, ала не желяеха да му разкрият.

Установи, че все повече се отдалечава от хората наоколо, като се изключат Джон и Сост, но не знаеше какво да направи за това. А сетне Нейф отново се върна в живота на всички тук.

Нейф напусна Йоу Ди скоро, след като загуби схватката с Хал. Очевидно беше работил в няколко други мини, преди пак да се завърне в Йоу Ди, където си намери място в бригадата на един водач, който си беше водач още по времето, когато Хал пристигна тук за пръв път. Смяната, в която работеше неговата бригада, беше отместена на близо осем часа от смяната на Хал, така че той го виждаше рядко. После без никакъв намек, че се е готвело нещо подобно, се появиха няколко шерифа от Управлението на компанията, притежаваща мината Йоу Ди, и арестуваха Нейф по обвинение, че е крал джобно злато.

Джобно злато наричаха златните късчета, които понякога откриваха в мините в количества, надвишаващи следите в жилите. На практика джобното злато беше всеки къс, колкото лешник. Обвинението срещу Нейф беше, че той е правил това от доста време.

През всички тия години Хал беше забравил колко се различават законовите процедури на Коби. За него бе истински шок след ареста да бъде измъкнат от общезитието от малка армия шерифи на компанията, въоръжени не с пистолети, а с конични пушки.

— Какво става? — попита Хал първия човек, на когото успя да зададе въпроса — един от членовете на собствената му бригада.

— Канят се да го разстрелят — каза миньорът, мрачен мъж с масивно телосложение, който изглеждаше оглупял от съня и потреса.

— Но те не могат... — Гласът на Хал замря в гърлото му. Вече бяха излезли и той видя, че извеждат Нейф от административната сграда насреща и го изправят с гръб към купчината шлага от другата страна на площада.

Ръцете на Нейф не бяха завързани, ала той вървеше непохватно, сякаш беше зашеметен. Остана там, където го заведоха двамата шерифи, извели го от зданието. Други трима шерифи с конични пушки се строиха в редица на около десет метра от него и вдигнаха пушките към раменете със задружността на хора, които са привикнали да работят заедно.

Изведнъж в Хал се надигна нещо като земетресение на чувствата. Той отвори уста, за да викне, и същевременно започна скока си напред. Само че не можа да завърши нито вика, нито скока.

Изотзад около него се увиха две ръце, като котвени въжета и могъщата длан на едната от тия ръце се затвори около гърлото му, оставяйки го без глас. В действията на ръцете и дланта нямаше нищо любителско. Хал ритна рязко с десния си крак назад, за да счупи глезена на онзи, който го държеше, и да се освободи, обаче кракът му не намери нищо, а почти в същия миг пръстите обхващащи гърлото му натиснаха един нерв. Той усети, че губи съзнание.

Свести се, както му се стори, само секунда по-късно. Силните ръце все още го държаха — само че сега го придържаха на крака. Нейф лежеше неподвижно по лице на земята. Шерифите бяха докарали за трупа един закрит камион и тълпата се разпръсна на път към общежитието. Той гневно се обърна и видя, че зад него стои не само Джон, но и Сост.

— Само си затваряй устата — каза му Сост, преди Хал да успее да изрече и дума, — и ела с мен.

Годините с Малачи бяха научили Хал кога да спре и да не задава въпроси. В изражението и гласа на Сост имаше нещо различно, нещо, което никога дотогава не бе ни виждал, ни чувал у шофьора. Хал послушно го последва, докато Сост го водеше покрай кухненската

постройка към мястото, където беше паркирана камионетката. Джон ги последва до там и спря, за да види как Сост и Хал ще се качат вътре.

— Ще те чакам в града — каза Джон, когато Сост вдигна камионетката на въздушната възглавница.

— Може би, стига да сме късметлии — отвърна Сост. После обърна возилото и потегли от Йоу Ди.

Той хвана коридора към най-близката станция, но преди да стигнат до нея, сви по един тунел, който Хал не познаваше. За пръв път Хал го виждаше да изстиска възможностите на камионетката. Минаха по коридора със скорост, която превърна стените му в замазани кафеникави петна. Хал се улови, че се диви как толкова стар човек като Сост може да има такива рефлексии, че да не забърше близките стени при тая скорост.

Така започна едно главоломно пътуване към космодрума. Като измина над сто километра по тунела от Йоу Ди, Сост спря, премести Хал отзад, покри го с някакви стари чергила и на следващата спирка, до която стигнаха, паркира камионетката на едно разклонение на метрото. Половин час по-късно двамата влязоха в малък бар на космодрума, който изглеждаше като кръстоска между изба и просека в джунглата. Тонина вече беше там и ги чакаше на една маса.

Докато сядаха при нея, Хал изпитателно я огледа. Доколкото забеляза, двете години брак като че ли не я бяха направили по-различна. Той някак си беше очаквал, че ще открие нещо ново.

— Слава на Бога! — възкликна тя, когато мъжете седнаха. — Бях почнала да мисля, че няма да успеете.

— Не можех да рискувам да се качим на влака, преди да се измъкна от всяко подозрение — обясни Сост. — Трябваше да мина на перки по-голямо разстояние, отколкото те си мислят, че мога. — И той се изкиска. — Няма нищо по-хубаво от това да те мислят за бавен и сигурен — каза Сост. — Винаги съм знаел, че някой ден ще се възползвам от това.

— Сега мога ли да попитам за какво е цялата тая работа? — обади се Хал.

— Първо си изпийте чашите. Трябва да изглежда, че сте дошли за това — каза Тонина.

Докато те сядаха, тя направи поръчката и след няколко секунди на повърхността на масата се появиха три халби бира. Хал и Сост

надигнаха чашите.

— Ще трябва да се махнеш от Коби — каза тя на Хал, след като той вдигна халбата до устните си и пак я остави долу. — Някой или иска да те залови, или иска да си мъртъв. Не зная кое точно и не искам да знам кой е той, само че ти трябва да изчезнеш адски бързо!

Хал се облеци към нея. Сетне погледът му се прехвърли към Сост. При все че никога не беше казвал истинското си име на възрастния човек, Хал беше приел факта, че Сост ще го види на кредитните документи, които Хал му беше поверил.

— Ти си й казал? — запита той.

— На нея и на още трийсет-четирийсет човека — отвърна Сост. Все някой трябваше да бди над теб. — Той леко му се ухили. — Не го приемай толкова надълбоко — продължи Сост. — Не съм казал на никого, включително и на Тонина, че Хал Мейн има нещо общо с теб. Само че пуснах името по нещо, което можеш да наречеш паяжина за залавяне на всякаква информация, за това дали той се е вясвал на Коби.

— Само Сост има такива връзки — остро каза Тонина. — Ти си късметлия.

— Но това означава трийсет-четирийсет човека да могат да съобщят, че някой ги е питал дали са чули това име — възрази Хал.

— Не и преди да го кажат на мен — отговори Сост. — А това ни дава онази възможност, от който се нуждаем. Както казва Тонина, аз съм се мотал тук достатъчно дълго, за да имам връзки — добри връзки. — И за секунда той се взря право в очите на Хал. — Мислиш ли, че Тонина ще каже на оня, който се интересува от Хал Мейн, преди да каже на мен?

— Не — отвърна засрамен Хал.

Той седеше, без да каже нищо. Хиляди пъти си беше представял момента, когато ще научи, че Другите са стигнали до заключението, че той е на Коби; обаче никога не си беше представял сегашната сцена. Беше приел като даденост, че когато дойде време отново да бяга, той самият ще бъде човекът, който ще открие, че опасността приближава, и че ще има някаква представа за положението, в което е изпаднал. Сега обаче му изглеждаше като че ли всички други знаеха повече от него.

— Какво е станало? — попита най-накрая Хал. — Как откри, че някой ме търси?

— В архивния отдел на управлението на компанията, който завежда моят съпруг, е пристигнало запитване за местонахождението на някой си на име Хал Мейн. То било само едно от имената в някакъв списък, изпратен му, за да подпише разрешение да се даде информация от архивите на компанията на онзи, който е разпитвал за тия имена. Той разпознал твоето име и първо се посъветва с мен. Аз му казах да унищожи твоите данни и всички данни за запитването. Той го направи. Джон ще унищожи всички записи в Йоу Ди и никой тук няма да се сети за това. Всеки ден миньори напускат без предупреждение.

— Какво дължа на съпруга ти? — запита Хал. Тези близо три години, които беше изкарал на Коби, го бяха научили доста за начините, по които се върши бизнес на Коби.

— Нищо — отвърна Тонина. — Той го направи, защото аз го помолих.

— Благодаря ти — каза Хал. — И му благодари от мое име. Наистина съжалявах, че предложих...

— Забрави го — рече Тонина, — сетне се свързах със Сост и той се поразрови.

Тя кимна към Сост и Хал погледна възрастния човек.

— Аз направих една малка проверка с някои мои приятели — подхвана Сост. — Всички шерифи на космодрума те търсят и то не на шега. На някой, дете е достатъчно високо, или му извиват ръцете, или му плащат щедро.

— Но ако не могат да намерят данни за мен...

— Даже и без данни — каза Сост. — Изглежда, че знаят, или пък може би са налучкали времето, когато си дошъл на Коби. Знаят кои са наемали тогава мините. Във всяка от тези мини са подхванали разни неща — аз предполагам, че някой извън Коби им казва какво да правят — с което си мислят, че ще те измъкнат на открито. Те обаче не знаят нито как изглеждаш, нито каквото и да било за теб. Може обаче да се заключи, че те знаят някои други неща за това как ще действаш, когато се случат разни работи. Арестът и екзекуцията на Нейф са били с цел ти да си подадеш носа навън.

Хал усети ледени тръпки. Той си спомни силните ръце, които му бяха попречили да изкрещи или да се опита да стори нещо, преди коничните пушки да стрелят.

— Значи затова вие с Джон бяхте точно зад мен? — запита той.

Сост кимна.

— Точно така. Аз пристигнах само секунда по-рано. Нямаше време да ти обясняваме нещата. Просто тръгнахме подире ти и направихме каквото трябваше да направим. За късмет Джон беше подръка. Аз не съм така млад, както едно време.

— Добре — обади се Тонина. — Сега знаеш. Хайде да слезем долу да видим как можем да те измъкнем от планетата. Колкото по-бързо се движиш, толкова по-безопасно ще бъде.

Сост кимна. Бръкна в ризата си и извади три пакета документи, които хвърли на масата пред Хал.

— Избери си — каза. — Похарчих малко от твоите кредити. Дженисон — помниш ли Дженисон?

Хал кимна. Не беше забравил мъжа от Хала Стейшън. Явно Дженисон е бил наясно какво говори, когато бе казал, че по-нататък Хал ще има работа с него.

— Това му е основният бизнес. Това, че върти нещата в Хала Стейшън, му дава възможност да се рови из доста места. Най-ценни обаче, са документите.

— Как се сдобива с тях? — попита Хал.

— Понякога минава някой, който има повече от един комплект, а се нуждае от пари. Понякога някой умира и документите му не се намират. Начини има много.

— Но това го забрави — рече Тонина. — Хал, Дженисон ти е изпратил да огледаш три различни комплекта. Избери си онзи, който ще ти свърши най-добра работа.

— А аз ще му върна другите два — добави Сост.

Хал отвори пакетите един по един и ги разгледа. Всички съдържаха идентификации и свързани с тях документи на мъже на малко над двайсет години. Единият комплект беше от Нова Земя, другият — от Нютън, а третият — от Хармония, един от двата Дружествени свята. Той си припомни, като фактически умът му се върна назад във времето. Призовани от спомените за ранното му обучение той сякаш чу отново гласовете на своите възпитатели така, както ги беше почувствал в своята стая в Последната Енциклопедия. И по-специално чу гласа на Авдий, който казваше, че на Хармония има хора, които никога няма да предадат Хал.

— Този — каза Хал.

Докато Сост прибираше другите два комплекта, Хал разгледа внимателно този от Хармония. Документите в него бяха на двадесет и три годишен човек на име Хауърд Обичан Иманюелсън, облаган с десетък член на Възродената Църква на Откровението, работещ като семантичен симултанен преводач, специализирал се в съветването на извънпланетни поделения на големи компании. В известен смисъл тия документи бяха щастлива находка. Само преди трийсетина години двата Дружествени свята се бяха променили напълно — и съвсем необяснимо — установилия се от столетия техен манталитет, според който родените на тях, които избираха да работят извън собствения си свят, се смятаха, че притежават недотам достойна религиозна убеденост.

Единствената наистина приемлива работа за църковен член на някой друг свят беше работата на наемен войник — и то само ако е бил изпратен там по заповед на своята църква или околия. Тази нагласа не бе разклатена дори от тристате години глад за междузвездни кредити, който можеше да се утоли единствено от местни жители, работещи на други светове. Но през последните тридесет и няколко години хора от Хармония и Асоциация внезапно излязоха в големи количества по всички други населени планети. Те дори отиваха в световите на другите култури с одобрението на своите власти, за да изучават такива професии, като например професията на семантичен преводач. Хал помнеше как Уолтър Наставника веднъж му каза, че тази промяна е озадачила онтогенетиците от Екзотиките. Все още не беше установена никаква адекватна социоисторическа причина за подобна внезапна промяна в поведението им.

Ето защо, следваше, че като Иманюелсън, сънародниците на Хал ще очакват от него да бъде от по-младото, по-ново поколение, заразено с извънпланетни навици и идеи и да не е непременно в крак с последните събития на Хармония. А това щеше да му помогне да прикрие всяка непоследователност в своя маскарад като друг човек. „Извънпланетни“ днес на двете Дружествени планети означаваше всеки друг свят, освен Хармония или Асоциация. Сега Хал забеляза, че вече е свършено нещо, та документите да се нагодят по-добре към неговата личност. Всяко от местата за идентификационния отпечатък от палеца му беше празно. Той започна да натиска с пръст всяко от тези сенсibiliзирани квадратчета едно след друго и да гледа как щом

дръпне ръката си, върху документите на бял свят се появяват спираловидните отпечатъци от палеца му. Сега той беше официално Хауърд Иманюелсън. В съзнанието му тази промяна доставяше някаква странна лека емоция. Усещането беше сякаш се е изгубила известна част от него. Не онази част на Хал Мейн, която беше основна за него, а тази негова част, която бе започнала да съществува на Коби и сега беше официално отстранена от живот.

Хал пхна документите в един вътрешен джоб.

— Ето ти кредитите — каза Сост, като му подаде друг комплект документи, — прехвърлени на твоето хармонийско име. Останало ти е обаче още много.

— Можеш ли да се довериш на Дженисон? — запита Хал, като взе документите.

— В противен случай не бих имал работа с него — отвърна Сост. — Не се безпокой. Фрахтовчиците го държат изкъсо.

— Може ли да разчитаме на фрахтовчиците? — каза Хал и леко се ококори, когато другите двама се разсмяха.

— Сост беше фрахтовчик още преди те да бъдат измислени — каза Тонина. — Той може и да няма нито пост, нито титлата, но докато той е тук, няма защо да се тревожиш за фрахтовчиците.

— Аз просто стоя с единия крак там — обясни Сост, — а с годините започваш да опознаваш хората. Сега ми дай твоите документи.

— По-добре ще е да ги унищожим — отбеляза Хал, докато ги подаваше.

— Точно това е идеята. Така — рече Сост, като прибра документите на Тад Торнхил. — Ние двамата с теб излизаме. Ти имаш пропуск за един кораб до Хармония, а от там — билет до Крепост. Знаеш ли нещо за този град?

— Навремето съм учил за него — потвърди Хал. — Това е доста голям град на континента, който те наричат Южен Обет — в ниските ширини на умерената зона.

— Правилно, и в добавка това е единственият по-голям хармонийски град, в който данните за трудовия стаж на тоя Иманюелсън не показват, че е ходил. — Сост се изправи, а Хал и Тонина последваха примера му. — Ще те качим на борда заедно с каргото и ще припишем цялата работа на изходящата митница. Хайде!

Хал се обърна към Тонина. Тя го караше да се чувства несигурен дали да се опита да я докосне, само че той вече никога нямаше да я види отново. Несръчно я обви с ръце и я целуна, а тя го притисна силно за момент.

— Тръгвай — каза тя и го отблъсна.

Той излезе заедно със Сост. Като погледна назад, видя, че тя все още стои права и неподвижна до масата и ги гледа как си отиват.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Хал седеше в совалката, която го сваляше от орбитата около Хармония в град Крепост. Любопитно е, че в този момент, когато влизаше в един съвършено нов свят, в ума му започнаха да губят реалността си не трите му години на Коби, а четирите дни междузвездно пътуване из Космоса с честите физически шокове от фазовите преходи, които го бяха докарали тук. В самото пътуване беше имало някакво усещане за нереалност, и сега Хал се затрудняваше да мисли за Дружествения свят към който бързо се спускаше, като за реален, макар да знаеше, че съвсем скоро той ще бъде новата му действителност.

Умът му бе запълнен от нещо друго и то изместваше оттам всичко, освен годините, които бяха отминали на Коби. По време на пътуването оттам до Хармония, той за пръв път в живота си ясно разбра защо тримата му възпитатели бяха настояли да отиде в мините и да работи, вместо да се скрие на някой от Новите светове. Съображенията им не бяха просто да го защитят от погледа на Другите, докато стане достатъчно възрастен, за да се защитава сам. Не, най-важният фактор в това решение се криеше в онова, което бяха казали за необходимостта той да порасне, да научи нещо повече за хората, преди да се осмели да се изправи срещу враговете си.

Едва сега, след трите години в миньорския свят, Хал можеше да осъзнае, че е бил — до момента на смъртта на Авдий, Малачи и Уолтър Наставника — парниково растение. Че е бил отглеждан като необикновено момче от необикновени хора. Не бе имал истинския, всекидневен опит или разбиране за обикновените мъже и жени, за хората, които представляваха корените на самата човешка раса — онези, измежду които от време на време се появяваха необикновените хора като самия него, за да бъдат просто взети и използвани за историческите възходи на тяхното време. Преди Коби тези обикновени хора му бяха така непознати, както всички други създания от най-далечните звезди. Техните стремежи не съответстваха на неговите

стремежи, скърбите им — на негови скърби, природата им — на негова природа. Неразбирането на тези различия беше неприемлив дефект, защото сега му стана безпощадно ясно, че в годините, които го очакваха, той щеше да се бие именно за тях, а не за надарените като него и като онези, които го бяха възпитали.

Било е нужно той да започне с осъзнаването на своето място сред тия обикновени хора, да се научи да ги разбира и да им съчувства, преди да може да бъде полезен с нещо друго на човечеството като цяло. Защото те съставляваха човечеството. В мините той се бе сблъскал с този факт. Бе го открил в Тонина, в Джон Хейкила, в Сост — във всички тях. Беше намерил незабележими хора, за които бе в състояние да полага грижи и които се грижеха за него — независимо от способностите му. Хора, които в крайна сметка бяха направили бягството му възможно тогава, когато той при всичките му специални таланти би се провалил.

Сега споменът за това бягство пареше на очите му от разкаяние, че никога не бе казал поне на Сост, колко много възрастният човек бе започнал да означава за него. Начинът, по който те се бяха сбогували с него, бе почти делничен. Бяха закарали камионетката на Сост до кораба, в който се намираще сега, уж за да предадат един голям, но лек запечатан пакет, като Хал бе седнал до Сост облечен в сивия работен комбинезон на фрахтовчик. Двамата бяха вкарали заедно пакета през товарния вход на кораба до трюм номер едно и там бяха пресрещнати от главния домакин, който очевидно ги очакваше.

По негово указание Хал свали комбинезона, хвърли го в една кофа за боклук и се сбoguва със Сост. Последва домакина до една кабина от дясната страна на кораба, където онзи го вкара и му нареди да не напуска кабината, докато не мине първият фазов преход. Хал се подчини и фактически стоя в кабината си през първата една трета от пътуването. Самотните часове му предложиха възможност да се поупражнява как да се самоформи мислено в личността на човек, плащач десятък на Възродената Църква на Откровението.

Хал разполагаше с ролевия модел на Авдий, който да използва. Израствайки с тримата си възпитатели, той бе започнал инстинктивно да имитира всеки един от тях. За да се уподоби на Авдий му бе нужно само да си представи, че е Авдий. Само че долу на Хармония номерът щеше да бъде да държи в ума си това въображаемо късче така

непрекъснато, че дори в моменти на стрес да не излезе от този характер.

Освен това се поупражнява върху един спътник, който изглежда беше склонен да разговаря с Хал извън най-елементарната размяна на любезности. Този пасажер му отвори очите за една неочаквана опасност. Той беше екзотик и се казваше Амид — дребен, изпъчен старец, който като за екзотик имаше много набраздено лице. Амид се връщаше от Сета, където бе служил като Консул, преподавайки историята на Отцепените култури в Университета на Сета в града, който носеше същото име, както планетата и самия университет.

Както повечето екзотици той се чувстваше в свои води с всички, докато другите пътници за Дружествените светове и по-специално за Хармония бяха вдървени и подозрителни. Освен това, както мнозина преподаватели той обичаше своя предмет и Хал откри, че той е пълен с пленителни исторически анекдоти от историята на Хармония и Асоциация, за които не би допуснал, че е възможно да знае друг, освен някой роден на Дружествените светове, и то само при положение, че е от областта или околията на света, за който се отнасяше анекдота.

— Вярата — му каза Амид на третия ден от излитането от Коби, — в широк смисъл на думата е нещо повече от способността да вярваш. Тя всъщност е концепция за лично идентифициране с един конкретен и неопровержим вариант на действителността. Истинската вяра е неприкосновена. По определение всичко, което я напада, е не само лъжливо, но и обречено да бъде изобличено като лъжливо. Ето защо имаме мъченици. Върховната заплаха, която може да бъде отправена към някой истински поддръжник на вярата, за да бъде той принуден да промени убежденията си, е заплахата той да бъде напълно унищожен и неговият свят да се отхвърли, като от него не остане нищо. Само че при истинския поддръжник на вярата дори и тази заплаха не успява, тъй като той самият и онова, в което вярва, представляват едно цяло, а по определение онова, в което той вярва, е неунищожимо.

— Но защо да е невъзможно някой, който просто вярва, да бъде също тъй имунизиран срещу унищожаването на неговата лична вселена? — запита Хал.

— Защото простото вярване — щом искаш да дефинираш тази дума отделно — предполага нещо, в което да се вярва. С други думи,

нещо, което е различно от вярващия. Казано другояче, ние имаме две неща, които са в партньорска връзка: вярващият и неговото убеждение. Едно партньорство може да се разтрогне. Партньорите могат да се разделят. Докато, както току-що изтъкнах, поддръжникът на вярата е самата вяра. Той и тя представляват не две неща, а едно-единствено. И тъй като той и тя са едно и също нещо, не съществува начин тя да му бъде отнета. Това го прави много силен опонент. Фактически това го прави непобедим противник, тъй като дори смъртта не може да го уязви в най-важната му част.

— Да — съгласи се Хал, като си спомни за Авдий.

— Именно това различие между обикновения вярващ и поддръжника на вярата е нещото, което трябва да се схване, за да могат да бъдат разбрани хората от тази култура. Парадоксално е, че точно това е различието, което е най-трудно за разбиране от страна на някой, който не е от Дружествените светове — също както интимните паралелни връзки на екзотици и дорсай са най-трудните за схващане от страна на хора, които не са от тези култури. Във всяка от тези култури имаме една обикновена човешка способност — за вяра, смелост или прозрение — доведена до почти инстинктивно равнище на реагиране.

Припомняйки си този разговор сега, когато совалката приближаваше мястото за приземяване, Хал се помъчи да приложи разграничението, за което бе говорил Амид, към онова, което му бе известно за характера на дружествениците. Не му беше лесно, тъй като всичко, което знаеше по въпроса какво прави дружественика — дружественик, беше усвоено направо от него, докато бе наблюдавал Авдий през периода на своето израстване. Накратко казано, Хал знаеше какво ще направи Авдий почти във всяка ситуация, но не бе много наясно защо Авдий ще направи точно това. Всъщност Хал беше в положението на човек, който може да управлява някаква машина, но няма никаква представа защо и как работи тя.

Докато совалката кацаше, той си взе бележка наум, ако не друго, поне да не допуска да изпадне в самодоволство от факта, че хората тук може би първоначално лесно ще го възприемат като един от тях. Щеше да му се наложи да прави съзнателни усилия да наблюдава и изучава хората около себе си, независимо от всички заложби, които вече имаше да играе избраната от него роля. В противен случай можеше да свърши с това да направи грешен ход, без дори да разбере, че го е направил. А

резултатите от такъв погрешен ход можеха да доведат до уличаването му без предупреждение.

Пътниците напуснаха совалката и се озоваха в тесен тунел, който се виеше известно време, преди да ги отведе до редица стаи, където щяха да бъдат разпределени според вида на личните документи, които носеха. Като човек с документи от Хармония, Хал бе вкаран заедно с две дузини други дружественици в последната поред стая. Вътре имаше няколко бюра, зад които седяха чиновници от имиграционната служба.

Хал бе малко встрани, за да се окаже първи на най-близката маса. Току пред него стоеше крехък, строен чернокож младеж. Около всяко бюро имаше заглушителна зона, а Хал бе застанал под такъв ъгъл както спрямо своя спътник, така и спрямо чиновника, че четенето по устните бе твърде затруднено, поради което нямаше никакъв начин да разбере предварително някой от въпросите, които могат да му зададат.

Накрая мъжът пред него бе насочен към едно пространство, оградено с висока два метра телена мрежа с няколко истински стола с прав гръб, охранявано от набит сержант на средна възраст в черна униформа на местната милиция.

Чернокожият младеж седна там на един от столовете, а чиновникът кимна на Хал да се приближи до бюрото му.

— Документите? — каза чиновникът, когато Хал седна.

Хал му ги даде и чиновникът ги прехвърли.

— Откога не сте идвали на Хармония? — запита той.

Хал прие като добър знак, че другият човек не се бе обърнал към него с напевната реч на ултрафанатиците сред дружествениците. Това можеше да означава, че чиновникът е от по-разумния сорт обитаваци този свят. Във всеки случай, той разполагаше с готов отговор, тъй като беше проучил документите, които носеше.

— Горедолу четири и половина стандартни години.

Чиновникът събра документите в едно и му ги върна.

— Почакайте там — рече той, като кимна към ограденото пространство.

Хал бавно взе документите. Никой друг от местните дружественици, освен тъмнокожия младеж не бе изпратен да чака. Останалите от другите бюра до един бяха насочвани напред, към втора врата, водеща извън помещението.

— Може ли да попитам защо? — каза той, като се изправи.

— Проверяваме всеки, който е бил повече от три години навън.

Докато отиваше към ограденото място, Хал помрачня. Трябваше да се сети за това. Сост също трябваше да го предупреди. Не, не беше честно да укорява Сост, който нямаше откъде да знае, че трябва да положи специални усилия, за да набави документи на дружественик, който е отсъствал по-малко от три години от собствения си роден свят. Естествено, че беше по-вероятно документите, с които борави Дженисон да бъдат стари.

Той седна срещу тъмнокожия под бдителния поглед на милиционера. Стори му се, че за част от секундата тъмнокожият човек му хвърли странен поглед, а сетне очите му отново гледаха някъде неопределено. Щеше лесно да повярва, че другият изобщо не го е погледнал, ако един от първите уроци на Малачи не беше за изкуството да наблюдаваш. Сега Хал прехвърли наум последните няколко минути от видяното и паметта му извади наяве без никакво съмнение краткия миг, в който очите на другия човек бяха срещнали неговите.

Това би могло да не означава нищо — или много. Хал се облегна на твърдия изправен стол и остави тялото си да се отпусне. Времето минаваше — повече от един стандартен час. В края на този час помещението се изпразни от неговите спътници, като се изключи онези в ограденото пространство, а там сега се намираха петима души, включително и той самият. Другите трима бяха с нищо неотличаващи се хора, очевидно дружественици, като всички бяха поне с двадесет години по-възрастни от Хал и чернокожия младеж.

— Хайде сега всички вие — носово изгъгна милиционерът, — елате. Оттук.

Изведоха ги от ограденото пространство и от помещението, където бяха досега по един къс коридор към подземен гараж с чакащ автобус. Бусът изсъска с перките си и те изпълзяха от гаража, за да изскочат сред нощните улици на Крепост. Валеше и по прозорците на автобуса течаха ручейчета, замазващи сивите контури на фасадите на сградите, край които минаваха под оскъдната жълтеникава светлина на уличните лампи. Пътуваха малко по-малко от половин час, а сетне влязоха в друг вътрешен гараж под равнището на улицата.

От автобуса в гаража ги отведоха по стълбище в нещо, което на пръв поглед изглеждаше като административна сграда. Взеха им

документите и последва ново дълго чакане на същите прави столове в някаква чакалня, като единственото им развлечение бяха разходките под погледа на техния пазач до чешмата на едната стена и до тоалетната на другата. После един по един бяха извикани във вътрешни помещения, в които имаше само по едно бюро и по един човек зад него. Отново извикаха тъмнокожия младеж преди Хал.

Когато дойде и неговият ред, Хал седна пред едно бюро срещу дребен, оплешивяващ мъж с яйцевидно лице, немигащи очи и физиономия, с почти лишена от устни уста. Сивият човек взе от бюрото някакви документи, в които Хал позна своите, и ги прочете със скорост, която накара Хал да заподозре, че той вече е бил запознат със съдържанието им. Онзи остави документите обратно и погледна Хал от дистанцията на бюрократ.

— Вашето име?

— Хауърд Обичан Иманюелсън.

— Вие се причислявате във Възродената Църква на Откровението и сте роден в тази църква преди двадесет и три, запетая четири стандартни години, в село Предприемчивост?

— Да — рече Хал.

— Баща ви и майка ви също ли са се причислявали към тази църква?

— Да.

— Вие продължавате ли да имате добра репутация като член на тази църква?

— Така е — каза Хал, — по Божията милост.

— И току-що сте се върнали от четиригодишна работа извън планетата като семантичен симултанен преводач, бидейки наеман от различни нецърковни...

Разпитът продължи, следвайки фактите от живота на Хауърд Иманюелсън както бяха изложени в документите, които носеше Хал. Щом изчерпа темата, следователят бутна настрани документите и се втренчи в Хал с нетрепващите си очи.

— Спазвате ли редовно времената за молитва? — запита той.

Хал очакваше подобен въпрос.

— Доколкото мога — отговори той. — Когато пътуваш като мен сред ония, които не познават Словото, невинаги е лесно да спазваш редовно часовете за молитва.

— Леснината — заяви следователят, — не е пътят към Господа.

— Зная — каза Хал. — Не по-зле от вас знам фактът, че трудността да се спазват часовете за молитва не е извинение за опущението им. Така че аз се научих да общувам вътрешно с Него в обичайните времена за устна молитва.

Горната устна на сивия човечец като че леко се изви, но тя беше тъй тънка, че Хал нямаше как да бъде сигурен.

— Колко пъти дневно са вашите времена на молитва — искам да кажа, когато ви е удобно да се молите?

Хал бързо помисли. Той не знаеше сектантските правила на Възродената Църква на Откровението. Но ако тя бе църква от района на Северния Стар континент, където се намираще Предприемчивост, вероятно тя ще е по-скоро от тъй наречената Стара традиция, а не от Новата. Във всеки случай, както гласеше поговорката, всеки дружественик си има собствена църква.

— Седем.

— Седем? — Следователят запази тона и лицето си безизразни, обаче Хал внезапно заподозря, че разговаря с някой от ония, които се придържат към Новата традиция и вярват, че да отправяш повече от четири редовни молитви на ден е арогантно и суетно.

— Утринна и хвалебна, прима, терца, секста, нона, вечерня и късна вечерня — каза Хал.

Той забеляза, че докато изреждаше латинските названия, на лицето на човека пред него се изписа озлобление, което не можеше да се сбърка с нищо друго. Беше рисковано да прави такова нещо, но пък би било непросливо, ако не се счепква с почти всеки друг дружественик по детайлите на религиозната догма или съблюдаването на ритуалите. В същото време Хал не желаше да предизвиква когото и да било тъй силно, че да му даде лични основания да направи условията и резултатите от това интервю по-сурови, отколкото биха били другояче.

— Да — остро отбеляза следователят. — Само че, въпреки всички тия пищни имена вие се молите тайно, като страхливец. Може би принадлежите към оная анатема, онзи нов култ сред нашите грешни младежи, дето претендира и вярва, че стига да живееш с Господа и Неговите цели на ум, то молитвата е ненужна. Тук между нас току-що пристигна един велик учител, който може да ти покаже погрешността

на този път... — Тонът на гласа му се извиси. Той рязко млъкна и изтри устни с една сгъната бяла кърпичка. — Имали ли сте много контакти с други вярващи лица по време на вашите години сред безбожниците? — запита той с по-овладян глас.

— Естеството на моята работа е такава — отговори Хал, — че имах малко контакти с когото и да било от Дружествените светове. По необходимост моите връзки са с хората от планетите, за които работя.

— Но вие сте срещали и познавате и други хора от Хармония или Асоциация?

— Малцина — каза Хал. — Мисля, че дори не мога да си спомня имената им.

— Нима? Може би можете да си спомните някои от имената. Сещате ли се да сте се срещали с някои от ония, които се самоназовават като Деца на Гнева или Деца на Божия Гняв?

— От време на... — започна Хал, но следователят го прекъсна.

— Нямам предвид просто ония, които само понякога признават, че са заслужено забравени от Бога. Говоря за ония, дето са приели това нечестиво име за себе си като организация, която е противна на Божиите църкви и Божиите заповеди.

Хал поклати глава.

— Не — отвърна. — Не, никога не съм чувал за тях.

— Странно — този път тънката горна устна се подви съвсем видимо, — че толкова много пътувал човек може да е такъв невежа относно бича, който е размахан над света, гдето се е родил. Нима през всички тия години не сте срещнали никой от Хармония или Асоциация, който да е споменал Децата на Гнева?

— Не — каза Хал.

— Виждам, че Сатаната е обладал езика ви. — Следователят натисна един от поредицата бутони на бюрото. — Може би като поразмислите, ще освежите паметта си. Сега можете да тръгвате.

Хал стана и посегна за документите си, ала сивият човек отвори едно чекмедже на бюрото си и ги насмете там. Хал се обърна да си ходи, но щом стигна до вратата, откри, че свободата, която му даваше това разрешение, се простираше до там. Един въоръжен милиционер в униформа го пое и го поведе из сградата.

Двамата минаха през няколко етажа и през сума ти коридори, за да стигнат до нещо, което сега започна да прилича по-силно на затвор,

отколкото на административна сграда. Като минаха през две тежки заключени врати, те стигнаха до едно бюро, зад което седеше друг милиционер; и тук всякакви илюзии, че това е нещо друго, а не затвор, приключиха. Взеха личните вещи на Хал, които той носеше, претърсиха го дали не носи нещо, за което не е съобщил, а сетне пазачът зад бюрото го поведе през още няколко коридора до последната тежка метална врата, която очевидно се заключваше и отключваше само от външната страна.

— Мога ли да получа нещо за ядене? — попита Хал, когато пазачът отвори вратата и му направи знак да влезе вътре. — Не съм ял нищо, откакто кацнахме...

— Утрешното ядене ще дойде утре — каза пазачът. — Влизай!

Хал се подчини и чу как вратата се тресна и заключи зад гърба му.

Бяха го тикнали в една голяма стая или килия с тесни пейки, прикрепени към голите бетонни стени. Подът също беше от гол бетон с един незатулен нужник, състоящ се от седалка, писоар и мивка, който заемаше единия ъгъл. В клетката нямаше нищо друго за отбелязване, освен двукрилия прозорец на два метра над пода, който се намиреше на стената срещу вратата, и един съкилийник за компания.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Другият обитател на килията беше мъж, който се беше опънал на една от пейките с гръб към помещението и явно се опитваше да заспи. Това обаче би било същинско постижение, като се има предвид, че помещението бе ярко осветено от монтирания в центъра на тавана светещ панел. По цвета на косата и общите очертания на тялото Хал разпозна у мъжа онзи чернокож младеж, който беше стоял пред него през по-голямата част от процедурата, след като всички бяха слезли от совалката.

Щом вратата на килията издрънча и се затвори след Хал, другият човек се размърда, изтърколи се от пейката на краката си и тихо отиде до вратата, за да погледне през малкото прозорче в горната ѝ част. После кимна сам на себе си, отново се обърна към килията и приближи на пръсти към Хал, като сви шепа зад дясното си ухо и предупредително посочи тавана.

— Тези прокълнати от Господа — рече ясно той, като хвана Хал за ръката и го поведе към ъгъла, където бе разположен нужникът, — нарочно правят тия места така, че да ни лишат от всякакво приличие. Мога ли да ви помоля да бъдете така любезен да си стоите там, където сте сега и за момент да се обърнете с гръб... благодаря ви, братко. И аз ще сторя същото за вас, когато пожелаете...

В тоя момент той вече бе придърпал Хал в ъгъла, където бе тоалетната. Чернокожият развъртя крановете на мивката, задейства почистващото устройство на седалката и наведе главата на Хал до своята, току до пуснатите кранове. После разшава пръстите на двете си ръце пред лицето на Хал. Заглушаван от звука на шуртящата вода, шепотът му се разнесе право в дясното ухо на Хал:

— Можеш ли да говориш с пръсти?

Хал поклати глава и се обърна да прошепне в ухото му:

— Не, но аз чета по устните и мога да се науча много бърже. Ако оформяш ясно с устни думите и ми покажеш достатъчно движения с

пръстите, така че да имаме с какво да почнем, ще можем да разговаряме.

Чернокожият младеж кимна. Изправи се и докато все още стояха там, където звукът на бликащата от чучура вода ги заглушаваше, започна да оформя думи с устни.

— Аз се казвам Джейсън Роуи. Ти как се казваш, братко?

Хал пак се наведе наблизко и прошепна в ухото на Джейсън Роуи.

— Хауард Иманюелсън. — Джейсън се ококори в него, а Хал продължи: — И не е нужно да изговаряш думите бавно и преувеличено. Просто движи устните си както си говориш обикновено и аз ще те разбирам лесно. Просто не забравяй да ме гледаш, когато приказваш.

Джейсън кимна на свой ред и вдигна дясната си ръка. Палецът и показалецът му бяха леко разперени, а другите пръсти — свити към дланта.

— Да — каза беззвучно към Хал.

Хал кимна, повтаряйки знака със собствените си пръсти.

След няколко минути, когато Джейсън затвори крановете на водата и те отидоха да седнат на пейките от двете страни на отсрещния ъгъл на килията, Хал вече бе научил знаците, за *да, не, аз, ти, отивам, стоя, спя, пазач*, както и за половината букви от азбуката. Преместиха се в онзи ъгъл на помещението, който се падаше вдясно от вратата, така че който и да погледне през прозорчето, да не може да види какво правят.

Седнали на разположените под прав ъгъл една спрямо друга пейки, те се доближиха колкото можеха един към друг. Започнаха да разговарят, отначало бавно, тъй като Хал се затрудняваше от това, че се налагаше да показва буква по буква повечето думи, които му бяха необходими. Но постепенно той набра скорост, тъй като Джейсън отгатваше думата, която Хал търсеше, преди да види всички букви, и му показваше знака за нея. Знаковият речник на Хал бързо нарастваше за огромно, макар и мълчаливо изумление на Джейсън. Хал не се опита да му обясни. Едва ли тук щеше да му бъде от полза да огласи факта, че дължи своите мнемонични и комуникативни умения за знанията на екзотиците. Отначало разговорът им като че се насочи в една особена посока и Хал беше благодарен, че може да прикрие

непознаването на онова, за което другият говореше, зад непознаването на езика на знаците.

— Братко — запита Джейсън, още щом седнаха обърнати един към друг, — ти от вярата ли си?

Хал се колеба само част от секундата. На пръв поглед нямаше никакво основание един дружественик да не отговори на подобен въпрос утвърдително, независимо че онова, което другият има предвид, би могло да се нуждае от много обяснения.

— Да — отвърна с пръсти той и зачака за просветление от страна на Джейсън.

— Аз също — каза Джейсън. — Горе главата, братко, развесели се. Не мисля, че ония, дето ни държат тук, имат каквато и да било представа, че търсят точно нас. Тази гонитба на вещици, в която ни въвлякоха, е само част от напъните на целия град да се докарат в очите на едно от онези Белиалови^[1] изчадия, което е пристигнало тук на посещение.

— Посещение? — Оформил буква по буква Хал.

При последните думи на младежа, Хал се беше напрегнал, а сега за пръв път усети в стомаха си някаква хладна болка. Изразът „Белиалови изчадия“ бяха същите думи, които Авдий използваше, за да опише Другите. Беше прекалено пресилено да си представи, че Другите, които го търсеха на Коби, са проследили пътя на бягството му и са го засекли тук, в Крепост. Но ако се предположи, че наистина са го проследили, то това трябваше да стане с някой космически кораб, пилотиран от човек, по-склонен да поема рисковете на фазовия преход от щатния капитан на търговския кораб, за да може да стигне до града ден-два преди самия Хал.

— Така разправят — отвърна Джейсън с безмълвно движещи се устни.

— Кога е пристигнал тук?

Очите на Джейсън изгледаха Хал с любопитство.

— Значи си чул и знаеш, че е мъж, а не жена?

— Аз... — И Хал се възползва от предимството, че не познава добре езика на знаците, за да прикрие грешката си, — предположих, че те вероятно ще изпратят някой мъж в един град на Новата вяра, като този.

— Може би точно това е било съображението им. Във всеки случай той изглежда е тук, в Крепост от по-малко от двадесет стандартни часа. — Джейсън се усмихна неочаквано. — Мен ме бива да подлъгвам следователите да ми казват разни неща, докато ме разпитват. Доста понаучих. Каквито са си подмазвачи, му казват Великия учител; и са планирали да му се подмажат, като му предложат няколко хора на вярата като жертвоприношение по случай пристигането му.

— При това положение защо да се развеселявам? — попита Хал. — Това не ми звучи добре.

— Ами защото те няма как да бъдат сигурни, разбира се — отвърна Джейсън. — В крайна сметка, ако не се чувстват сигурни, те няма да бързат да ни представят пред него, защото всичките са много страхливи. Поддвигат опашки при самата мисъл, как ще ги презира, ако сбъркат. Така че ще разполагаме с време, през което може да избягаме... — Той погледна Хал почти весело. — Не ми ли вярваш? — запитаха устните му. — Не можеш да повярваш, че ще ти се доверя за туй, че ще избягам, просто ей така? Защо мислиш, братко, че се разкривам така пред теб?

— Не зная — отговори Хал.

— Защото случайно познавам Хауард Иманюелсън, чиито документи носиш ти. О, не много, но ние бяхме второкурсници в една и съща група в Самърсити, преди той да отпътува за Култис, за да се подготви да работи извън нашата планета. Освен това зная, че той отиде на Коби и умря там. Само че той беше от вярата и цялото му преместване от Хармония тук беше с цел да се очисти от подозрения, така че да може да се върне и да бъде полезен за нас там. Ти си се качил на борда на кораба от Коби с неговите документи. Освен това усвои говора с пръсти прекалено бърже, за да не си човек, който го е използвал цял живот — трябва да внимаваш за това, братко, докато си тук. Внимавай да не изглежда, че знаеш прекалено много или че учиш прекалено бърже. Дори някои от предателите на Бога имат акъл, за да съберат две и две. Сега ти ми кажи. Как е истинското ти име и каква е целта на идването ти тук?

Мозъкът на Хал препусна в галоп.

— Не мога — отвърна той. — Съжалявам.

Джейсън го гледа тъжно доста дълго.

— Ако ти не ми се доверяваш — рече той, — и аз няма да мога да ти се доверя повече. Ако не ми кажеш, няма да мога да те взема с мен, когато си тръгна оттук.

— Съжалявам — повторно отвърна Хал. — Нямам право да ти кажа.

Джейсън въздъхна.

— Така да бъде — каза той.

После стана, пресече килията и легна с гръб към стаята в същата поза, в която беше при влизането на Хал. Хал го гледа няколко минути, а после се опита да направи като него и да се опъне на пейката. Успехът му обаче не бе голям. Раменете му бяха твърде широки за тясната пейка и най-доброто, на което бе способен, беше лежейки да пази равновесие, което беше така несигурно, че и секундното отпускане би го изпратило на пода.

Накрая се предаде и седна на пейката, като подви крака, докато не се закрепил в поза лотос с гръб към стената. Коленете и голяма част от краката му стърчаха напред във въздуха, ала в това положение центърът на тежестта му беше по-близо до ръба на пейката откъм стената зад него, така че можеше да се отпусне, без да падне. Небрежно отпусна ръце върху бедрата си и леко преви рамене, така че на страничния наблюдател да му се стори, че тая поза не е съзнателно упражнявана, а привична. После освободи ума си да се рее свободно. За броени секунди килията около него се стопи и той заспа...

Вратата на килията се отвори рязко и ги събуди. Докато пазачът влезе през отворената врата, Хал вече беше на крака и с крайчеца на окото си забеляза, че Джейсън също е станал.

— Така-а — проточи глас влезият мъж. Той беше кльощав и висок — макар и не тъй висок, колкото Хал — със студено грубо лице и капитански нашивки на черната милиционерска униформа. — Вън!

Те се подчиниха. Тялото на Хал все още беше вдървено от съня, ала умът му, задействан право на пета скорост, жужеше. Той избягваше да поглежда към Джейсън, за да се преструва, че не е говорил с него и че още не са се запознали, и забеляза, че той също не го поглеждаше. Щом се озоваха в коридора, ги подкараха обратно натам, откъдето Хал помнеше, че са ги довели.

— Къде отиваме? — запита Джейсън.

— Млъкни! — меко каза капитанът, без да го погледне и без да промени изражението си. — Иначе, когато всичко туй свърши, ще те увеса на китките ти за час-два, ренегатско пале.

Джейсън не отвърна нищо. Минаха през няколко коридора и се качиха в един товарен асансьор, който ги отведе отново в представителната част от сградата. Пазачът им ги накара да се присъединят към група от двайсетина затворници като тях, които чакаха отвън до отворените врати на една зала с подиум от едната страна, маса върху подиума и свободно място пред масата. На един пилон, закрепен отвесно на подиума висеше знамето на Обединените секти — бял кръст на черен фон.

Капитанът ги остави при другите затворници и мина няколко крачки встрани, за да поговори с петима други милиционери, които изпълняваха ролята на охрана. Времето си минаваше, а офицерът, охраната и затворниците стояха все така.

Най-последно по лъснатия под на коридора се чуха стъпки, които отекваха иззад завоя към коридора по-нататък и три фигури свиха зад ъгъла към тях. За секунда дъхът на Хал замря. Двамина бяха мъже в обикновени делови костюми — почти сигурно местни чиновници. Ала мъжът помежду тях, който бе и доста по-висок, бе самият Блейс Аренс.

Докато приближаваше, Блейс обгърна с поглед всички затворници, като очите му за секунда се спряха на Хал, но не за дълго, отколкото би могло да се очаква заради това, че Хал очевидно беше най-високият от групата. Блейс сви към вратата, като поклати глава към двамата си придружители.

— Глупаво — им рече той, точно когато мина на една ръка разстояние от Хал. — Много глупаво! Да не си въобразявате, че съм човек, който ще се впечатли от онова, което сте събрали от улиците. Може би, като някакъв примитивен вожд ще се забавлявам с държавни екзекуции или публични мъчения? Такива неща само разпиляват енергията. Аз ще ви покажа как да работите. Доведете ги тук.

Охраната вече се бе раздвижила в отговор, преди единият от дошлите с Блейс да се обърне и да направи знак на офицера от милицията. Хал и останалите бяха изтикани като стадо в залата и строени в три редици с лице към подиума, където двамата мъже сега седяха зад масата, а самият Блейс беше наполовина седнал,

наполовина излегнал се на оттатъшния ѝ край. Като компенсация за тази свободна поза той оставяше впечатление на елегантна властност.

При появата на Блейс, Хал почувства хладина в стомаха си и сега това усещане нарастваше и го обземаше целия. Тъй като бе защитаван и закрилян цял живот, той бе израснал без дори да познава онзи страх, който стисва гърдите и лишава от сила крайниците. После изневиделица се беше сблъскал за пръв път със смъртта и с тоя страх. Сега рефлексът създаден от оня момент се бе задействал от втория му сблъсък с високата властна фигура на подиума пред него.

Не се боеше от дружествените власти, които го държаха като затворник. Умът му отчиташе факта, че те са само хора, а Хал бе дълбоко убеден в принципа, че всеки проблем, свързан с човешките взаимоотношения, има практическо решение и то може да бъде открито от всеки, който си даде труд да го потърси. Само че гледката на изправения срещу него Блейс го изправяше пред едно същество, което беше разрушило самите опорни стълбове на собствената му вселена. Хал усети парализиращия страх, който се разпростираше все повече, и разумната му част разбра, че щом веднъж страхът го овладее напълно, той сам ще се хвърли към неизбежността, която ще последва това, че Блейс ще го разпознае — само и само за да свърши всичко.

Той протегна ръка за помощ и в отговор от паметта му се появиха призраците на тримата му възпитатели.

— Той не е нищо повече от плевел, който избуява само за един летен ден, той мъжът, който е пред теб — заяви резкият глас на Авдий в ума му. — Той не е нищо повече от летен дъжд над планински склон, който за момент вали върху скалата. Бог е тази скала и тя е вечна. Дъждът отминава, сякаш никога не го е имало. Дръж се за скалата и не обръщай внимание на дъжда.

— Той не може да направи нищо повече — рече мекият глас на Уолтър Наставника, — от онова, което вече съм ти показвал по едно или друго време. Той не е нищо повече от използвач на умения, развити от другите мъже и жени, мнозина от които ги използват далеч по-добре от него. Помни, че ничии ум и тяло не са нещо повече от човешки. Забрави факта, че той е по-възрастен и по-опитен от теб, и се съсредоточи единствено върху истинския му образ и върху това какви са неговите ограничения.

— Страхът е само поредното оръжие — каза Малачи, — което не е по-опасно от някое добре наточено острие. Отнасяй се към него както към всяко друго оръжие. Когато те приближи, се извърти така, че той да мине покрай теб, а сетне улови и направлявай ръката, която го е насочила срещу тебе. Оръжието без ръка е само още един предмет в цяла вселена, пълна с предмети.

Блейс изгледа всички от височината на подиума.

— Обърнете ми внимание, приятели — меко каза той на затворниците. — Погледнете ме.

Те го погледнаха, а Хал последва примера на всички други. Видя слабото, аристократично лице на Блейс и приятните кафяви очи. А сетне, докато ги гледаше, тези очи започнаха да се разширяват, докато напълно запълниха зрителното му поле.

Инстинктивно, както бе свикнал при тренировките си с Уолтър Наставника, той отстъпи крачка назад с ума си, отделяйки видяното на една ръка разстояние от себе си — и изведнъж започна да възприема случващото се на две равнища. На едното равнище той стоеше с другите затворници и Аренс ги държеше като животни, приковани от ярка светлина в мрака. На другото равнище съзнаваше насилието над своята свободна воля, което се криеше зад тази ярка светлина, и се бореше да му устои.

Представи си скала. В ума си оформи образа на планински склон изсечен и гравирани като олтар, огряван от вечна светлина. Скала и светлина... недосегаеми, вечни.

— Аз трябва да ви се извиня, мои приятели и братя — говореше меко Блейс на всички. — По погрешка са ви накарали да страдате, а това не бива да се случва повече. Само че грешката е била естествена и вашите собствени грешки са допринесли тя да бъде направена. Поровете се във вашето съзнание. Има ли тук, сред вас, дори един, който да не се сеца за неща, които не би следвало да е правил...

Подобни на мъгица първите капки дъжд заръмяха върху светлината и олтара. Но светлината продължи да гори, а скалата остана все същата. Гласът на Блейс не спираше; дъждът се засили и зашиба по-неистово скалата и светлината. Денят над склона помръкна, ала светлината продължи да гори в мрака, показвайки, че скалата все още е тук — все тъй недокосната и непроменена...

Блейс кротко показваше на всички пътя към един по-достоеен и щастлив живот и това бе път, изпълнен с вяра в онова, което той говореше. Единственото, което се искаше от тях, бе да си признаят миналите грешки и да се оставят да бъдат проведени в правилната пътека към тяхното бъдеще. Думите му създаваха топъл и приятелски заслон от всички бури — с отворена врата и открит път за всички тях. За съжаление Хал трябваше да остане отвън — сам на планинския склон в този леден и проливен дъжд, вкопчен в скалата тъй, че вятърът да не може да го отвее; и единственото, което му служеше за утеха, бе чистата, но не стопляща го светлина, която грееше в мрака.

Полека-лека той осъзна, че вятърът е престанал да се усилва, че дъждът, който допреди малко плющеше по-яко, сега бе само силен, че мракът не може да стане по-черен — и че той, скалата и светлината са все още тук, все още заедно. У него се разгоря нова топлина и почна да се засилва, докато той не изкрещя в триумф. Почувства у себе си такава сила, каквато никога не бе изпитвал и с тази сила отстъпи назад, сливайки отново в едно двете равнища, така че сега погледна без защита със собствените си очи към Блейс Аренс.

Блейс бе приключил речта си и слезе от подиума на път към изхода. Всички затворници се обърнаха да го погледнат, сякаш той бе излязъл навън, хванал нишка, към която всички бяха прикрепени.

— Бихте ли минали оттук, братя — рече един от охраната.

Този единствен пазач ги поведе по коридорите към една стая с много бюра, където им върнаха обратно документите.

---

[1] Отрицание на Бога, Сатана. — Б.пр. ↑

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Очевидно вече можеха свободно да си вървят. Бяха ги извели от сградата и Хал тръгна редом до Джейсън по улицата. Погледна го и видя, че другият се усмихва и е въодушевен.

— Хауард! — рече Джейсън. — Не е ли чудесно? Ще трябва да намерим другите и да им разкажем за тоя велик човек. Те трябва сами да го видят.

Хал се взря отблизо в очите на Джейсън.

— Какво има, братко? — запита Джейсън. — Нещо не е наред ли?

— Не — отговори Хал. — Само че може би е по-добре да поседнем някъде и да си съставим план. Има ли наблизко някое място, където да можем да поговорим по-настрани от хората?

Джейсън се огледа. Намираха се в район, който според представите на Хал беше полупромишлен. Изглеждаше, че е средата на утрото, и дъждът, който валеше, когато се приземяваха, сега намаляваше, макар небето да бе мрачно и да обещаваше още валежи.

— Толкова рано... — Джейсън се поколеба. — Има едно заведение със сепарета отзад, а по това време на деня задният салон и без друго сигурно е празен.

— Хайде да вървим — предложи Хал.

Заведението наистина се оказа съвсем малко. То едва ли беше от ония, в които би се озовал Хал, ако просто му се приискаше да се нахрани. В предната му част имаше само шестима посетители, седнали зад квадратните маси, но задният салон — както бе предсказал Джейсън, беше абсолютно празен. Избраха си сепаре в най-далечния ъгъл и си поръчаха кафе.

— Какъв план имаш предвид, Хауард? — запита Джейсън, когато им донесоха кафето.

Хал опита съдържанието на чашата и я остави на масата между тях. Кафе — или по-скоро някаква негова имитация — се намираще на всички обитаеми светове. Вкусът му обаче на всеки свят се

различаваше, като често пъти бе коренно различен дори в две поотдалечени точки на една и съща планета. Хал беше похарчил три години, за да свикне с кобианското. С кафето на Хармония щеше да му се наложи да започне всичко отначало.

— Виждал ли си това? — запита той на свой ред и извади от джоба си малко късче самородно злато, затворено в прозрачен куб. Това беше първото късче джобно злато, което беше намерил в Йоу Ди, и следвайки кобианския обичай, го бе изкупил обратно от собствениците на мината и запечатал в прозрачна пластмаса, за да си го носи като талисман. Хората от неговата бригада биха сметнали за странно, ако не го беше сторил. Сега за пръв път той му намери приложение.

Джейсън се приведе над кубчето.

— Това истинско злато ли е? — прошепна той, омаян като всеки, който не беше нито от Коби, нито от Земята.

— Да — рече Хал. — Виж цвета...

Той се пресегна през масата и леко и точно улови между върховете на палеца и средния си пръст отзад врата на Джейсън. Когато я докосна, кожата под връхчетата на пръстите му потрепна, но щом притисна меко нервните окончания под нея, кожата се успокои.

— Спокойно — каза Хал, — просто гледай това късче злато... Джейсън, искам да си поотпочинеш. Просто затвори очи, облегни се назад на стената на сепарето и поспи две-три минути. После можеш да си отвориш очите и да ме изслушаш. Имам да ти казвам нещо.

Джейсън послушно затвори очи и се отпусна назад, облягайки глава на оцветената с тъмен байц дървена плоча, която оформяше задната стена на сепарето. Хал махна ръката си от неговия врат и Джейсън остана в същата поза, дишайки леко и дълбоко в продължение на около сто и петдесет удара на сърцето си. После той отвори очи, ококори се изненадано за секунда в Хал и се усмихна.

— Ти се канеше да ми кажеш нещо — напомни му той.

— Да — съгласи се Хал. — А ти ще ме слушаш през цялото време и няма да говориш нищо, докато не размислиш над това, което съм ти казал. Нали така?

— Да, Хауард — отвърна Джейсън.

— Добре. Сега слушай внимателно. — Хал направи пауза. Никога по-рано не беше правил такова нещо и имаше опасност в

сегашното необикновено възприемчиво състояние на Джейсън някои думи, които Хал би могъл да използва, да окажат далеч по-голям ефект, отколкото той самият възнамеряваше. — Защото аз искам да схванеш нещо. В този миг ти мислиш, че се държиш нормално и правиш точно това, което обикновено би желал да правиш. Само че всъщност не е така. Истината е, че един много могъщ човек ти предложи една крайно привлекателна възможност на такова равнище, на което за теб е много трудно да му откажеш — възможност да позволиш на твоето съзнание да заспи и да остави някой друг да взема всички морални решения. Тъй като към теб се обърнаха на това специфично равнище, ти не разполагаш с никакъв начин да прецениш дали ще бъде разумно да вземеш такова решение, или не. Разбираш ли какво ти казах дотук? Ако разбираш, кимни с глава.

Джейсън кимна. Беше се съсредоточил толкова силно, че между веждите му се появи малка бръчица от намръщване. Иначе лицето му беше все още отпуснато и щастливо.

— В общи линии това, което току-що ти казаха, беше, че мъжът, който разговаря с теб, или посочени от него хора ще решават не само кое е редно да правиш, но и какво да избираш да правиш; и ти се съгласи, че така ще бъде добре. Поради това, ти се присъедини към онези, които вече са сключили такова съглашение с него; с тези, които допреди един час бяха твои врагове, защото се опитват да унищожат вярата, към която си се придържал цял живот...

Леката бръчица между веждите на Джейсън се вдълба и щастливото изражение на лицето му се замени с напрегнатост. Хал продължи да говори, а когато най-накрая спря, Джейсън се беше свил на кравай на другата седалка, извърнат толкова далеч от Хал, колкото му позволяваше ограниченото пространство в сепарето, и беше заровил лице в дланите си.

Хал седеше и се чувстваше отвратително, защото така се чувстваше и другият човек, и се опитваше да си допие кафето. Мълчанието между тях се проточи, докато накрая Джейсън изпусна дълга, треперлива въздишка и отпусна длани. После обърна към Хал лицето си, което изглеждаше така, сякаш не е спал две нощи.

— О, боже! — възкликна той.

Хал отговори на погледа му, но не се опита да каже каквото и да било.

— Аз съм нечестив — рече Джейсън. — Нечестив!

— Глупости — каза Хал. Очите на Джейсън рязко се насочиха към лицето му и Хал се насили да се усмихне. — Какво беше онова, което май си спомням, че съм чувал като дете — а и ти трябва да си спомняш, че си го чувал — нещо за греха на гордостта? Какво те кара да се чувстваш по-специален, затова че си се поддал на убежденията на един такъв човек?

— Не ми достигна вяра! — взриви се Джейсън. — Аз се отметнах и обикнах това изчадие на Белиал, което ни държа реч.

— На всички нас донякъде не ни достига вяра — каза Хал. — Вероятно има някои мъже и жени, които са тъй силни в своята вяра, че той не би бил в състояние да ги досегне. Едно време имах един учител... Но въпросът е там, че всички останали в залата отстъпиха пред него — точно така, както стори ти.

— Но *ти* — не!

— Аз съм преминал специално обучение — каза Хал. — Не помниш ли, че ей сега ти го казах? Този човек успя да направи това, защото той също е бил специално обучен. Повярвай ми, за да му устои някой човек, който не е бил специално обучаван, той би трябвало да е много забележителна личност. Но за един трениран човек това е... относително лесно.

Хал си пое дъх на пресекулки.

— Тогава съм посрамен по друга причина — каза той безизразно.

— Защо? — Хал отвори широко очи.

— Защото мислех, че ти си шпионин, който кучетата на Белиаловите изчадия са ми пуснали, когато решиха да ме задържат. Когато чухме, че Хауард Иманюелсън е умрял от белодробна болест в Хала Стейшън на Коби, всички решихме, че документите му са били изгубени. Да си помисля, че друг човек от вярата би могъл да ги намери и да ги използва — и при това да го направи толкова тайно, че да не разбере някой като мен — това означаваше такова съвпадение, че трябваше да се насиля, за да повярвам. А и ти прекалено бърже започна да говориш с пръсти. Ето защо аз смятах да се престоря, че си ме излъгал. Смятах да те заведа с мен на някое място, където братята и сестрите от Децата на Божия Гняв да могат да те разпитат и да открием защо са те изпратили и какво знаеш за нас. — Джейсън изгледа Хал с пламтящи очи. — И тогава, току-що, ти ме върна от Ада — откъдето

без теб аз никога нямаше да се върна. Ако ти беше един от враговете, един от прокълнатите, изобщо нямаше нужда да го правиш. Как мога да се съмнявам, че ти си от вярата?

— Съвсем лесно — рече Хал. — Колкото до връщането ти от Ада, всичко, което направих, бе малко да ускоря процеса. Този вид убеждаване, което бе приложено върху теб, се превръща в трайно убеждение единствено при хора, които в основни линии още отначало са съгласни с онзи, който ги убеждава. При хората, които не са съгласни, тази умствена промяна постепенно се разяжда от естествените чувства на индивида, докато с времето изтънее напълно и се разруши. И тъй като ти му се противопоставяш достатъчно, за да се бориш с него, единственият начин да те спре завинаги е да те убие.

— Тогава защо не ме уби? — запита Джейсън. — Защо не ни уби всички?

— Защото за него е от полза да претендира, че само отваря очите на хората за правилния начин на живот — каза Хал, долавяйки в думите си нещо като ехо от Уолтър Наставника, още докато ги изричаше. Той не бе спрял съзнателно, за да ги обмисли, но въпросът на Джейсън предизвика очевидния отговор. — Дори и убедените му последователи се чувстват по-спокойни, ако този човек е винаги прав и винаги милостив. Това, което той направи с нас там, не бе, защото сме важни ние, а защото за него бяха важни двамата мъже на подиума заедно с него. Тези, които ти наричаш Белиалови изчадия, са само шепа хора в сравнение с трилионите човеци на четиринадесетте свята. Ония като него дори и да биха искали, нямат време да контролират всекиго лично. Така че щом им се удаде възможност, те използват същите социални механизми, които са били използвани векове наред, когато малцина хора са искали да командват множеството.

Джейсън дълго го изучава.

— Кой си ти, Хауард? — попита най-накрая.

— Съжалявам. — Хал се поколеба. — Не мога да ти кажа това. Но следва да знаеш, че с нищо не си задължен да ми казваш „братко“. Опасявам се, че те излъгах. Аз не съм от вярата, както я наричаш ти. Нямам нищо общо с каквато и да било организация, към която принадлежиш ти и тези, които са с теб. Но аз действително бягам от хора като тоя мъж, за който говорихме.

— Тогава си брат — просто заяви Джейсън. Надигна чашата с изстинало кафе и отпи голяма глътка. — Ние — тези, които прокълнатите наричат Деца — сме от всички секти и всички възможни тълкувания на идеята за Бога. Ти не си по-различен от нас, отколкото сме самите ние помежду си. Но аз се радвам, че ми го каза, защото ще ми се наложи да го съобщя на останалите, когато стигнем до тях.

— Можем ли да стигнем до тях? — попита Хал.

— Това не е проблем — отговори Джейсън. — Ще се свържа тук в града с един човек, който трябва да знае къде се намира най-близката група от Воини, и ще се присъединим към тях. Ние от вярата все още контролираме провинцията. О, те ни преследват, но не могат да сторят нещо повече от това, да ни карат да се местим непрестанно. Изчадията Белиалови и техните подчинени управляват само тук, в градовете. — Той се плъзна към края на сепарето и се изправи. — Да вървим — рече Джейсън.

Като излязоха на студения влажен уличен въздух, намериха кабина и набраха код за автотакси. Едно след друго, като всеки път сменяха такситата, те посетиха магазин за дрехи, библиотека и спортна зала, като Джейсън не разпозна нито един човек, на когото би могъл да се довери достатъчно, за да помоли за помощ. Четвъртият им опит ги отведе до малък гараж в северните предградия на Крепост, където се правеха дребни ремонти на автомобили.

Гаражът беше куполоподобна временна конструкция, издигната наскре отворита площ в края на града; наоколо домовете оредяваха за сметка на участъци земя, наемани от обитателите на града за по една година. Той заемаше едно голо пространство с камениста почва, която сама по себе си най-добре разкриваше защо не е било дадено под наем за земеделски нужди, както земята наоколо. Вътре, под почти неотопления купол, чийто въздух бе натезжал от слабата бананова миризма на местното дървесно масло, използвано като смазочно, и висеше като невидима мъгла над наполовина демонтираните двигатели на няколко наземни коли, двамата откриха единствения обитател — четвъртит и нисък жилав мъж на шестдесетина години, който сглобяваше задната поддържаща перка на един всъдеходен четириместен кръстосвач.

— Хилари! — възкликна Джейсън, когато приближиха.

— Джейс... — започна работникът, като им хвърли бърз поглед.
— Кога се върна?

— Вчера — отвърна Джейсън. — Прокълнатите ни настаниха за през нощта в техния специален хотел. Това е Хауард Иманюелсън. Не е от вярата, но е от нашите съюзници. От Коби.

— Коби? — Хилари пак погледна Хал. — Какво си правил на Коби?

— Бях миньор — каза Хал.

Хилари се пресегна за един парцал, изтри дланите си, обърна се и предложи едната на Хал.

— Дълго ли?

— Три години.

Хилари кимна.

— Харесвам хората, които знаят как да работят — каза той. — Вие двамата бягате ли?

— Не — рече Джейсън. — Те ни пуснаха. Само че трябва да се измъкнем в провинцията. Кой е сега наблизо?

Хилари сведе очи към дланите си, избърса ги още веднъж с парцала, а сетне го хвърли в мивката.

— Рух Тамани — отговори. — Тя е тук с нейните хора на път за някаква операция. Ти познаваш ли Рух?

— Знам за нея — каза Джейсън. — Тя е Меч Господен.

— Можете да се свържете с тях. Искате ли да ви дам карта?

— Моля — каза Джейсън. — А можеш ли да ни снабдиш със...

— Само дрехи и екипировка — отсече Хилари. — Оръжията са станали прекалено труднодостъпни.

— А можеш ли да ни закараш по-близо до нея?

— О, мога да ви хвърля доста близо — Хилари погледна към Хал. — Джейс не е проблем. Обаче всички дрехи, които мога да ти дам, ще ти бъдат доста прилепнали.

— Дай да видим с какво разполагаш — каза Джейсън.

Хилари ги заведе до един отделен с преградна стена ъгъл на своя купол. Вратата, през която минаха, ги отведе в склад, затрупан чак до тавана с кашони и всевъзможни стоки. Хилари си проби път между бъркотията до една купчина, която като че ли съдържаше най-вече дрехи и стоки за лагеруване, и заизважда разни предмети.

Двайсетина минути по-късно той вече ги беше оборудвал със здрави туристически дрехи, включително с раници за гърба и кръста, както и цялото лагерно оборудване. Както беше предвидил Хилари, ризата, якето и фланелката на Хал му стягаха в раменете и му бяха къси в ръкавите. Иначе всичко останало, което намери, пасна доста добре на Хал. Истински късмет беше, че се намериха туристически обувки с необходимата за краката на Хал дължина. Те му бяха малко по-широки, но един чифт допълнителни чорапи и стелки оправиха проблема.

— Е — каза Хилари, когато приключи с оборудването им, — кога сте яли за последно?

Гладът се върна в съзнанието на Хал като удар по цялото тяло. Без да съзнава, щом в килията бе станало ясно, че няма надежда скоро да се нахранят, той беше блокирал нуждата си от храна — и то достатъчно силно, така че дори беше седял в кафенето с Джейсън, без да си помисли за ядене, когато можеше да си поръча. Сега Джейсън отговори преди него.

— Не сме яли. Поне не откакто сме слезли от кораба.

— Тогава май ще е по-добре да ви нахраня — изсумтя Хилари. — Излязоха от склада и той ги поведе към друг ъгъл на купола, където имаше койка, мивка, шкаф за храна и готварски принадлежности.

Хилари ги нагости с огромно количество храна, главно пържени зеленчуци, местно овнешко и хляб, преглътнати изобилно със слаба полусладка бира, твърде далеч на вкус от естествения продукт на Земята. Обилното наядане подейства на Хал като приспивателно и щом всички се качиха в един очукан шестместен ван, той реагира, като се изтегна и заспа.

Събуди се от някакъв ритмичен звук, който се оказва шляпането на върховете на клонките по ламарините на вана. Погледна през прозорците от двете страни и видя, че се движат по горски път, който е толкова тесен, че храстите от двете страни едва позволяваха на вана да мине. Джейсън и Хилари бяха по средата на своя разговор на предната седалка на вана.

— ... разбира се, че това няма да ги спре! — казваше Хилари. — Само че ако изобщо съществува нещо, към което Белиаловите изчадия са поне малко чувствителни, това е общественото мнение. Ако Рух и нейният отряд успеят да се погрижат за централата в Кор, Другите ще

трябва да избират между това дали да подложат на глад Надежда, Веливейл и другите градове наоколо, или да прехвърлят работата по обзавеждането на корабите до централата, която е в Южен Обет. Това си е само една временна пръчка в колелата им и толкоз, но какво повече бихме могли да направим?

— Можем да искаме да победим напълно — отвърна Джейсън.

— Бог е позволил на изчадията Белиалови да получат контрол над нашите градове — каза Хилари. — Когато Му е удобно, Той ще ни освободи от тях. Дотогава нашата задача е само да свидетелстваме за Него, като правим всичко по силите си, за да им се съпротивляваме.

Джейсън въздъхна.

— Хилари — рече той. — Понякога забравям, че щом стане въпрос за нещо, което изглежда като акт на Божията воля, ти си просто като другите старци.

— Все още не си живял достатъчно — възрази Хилари. — За теб изглежда всичко се върти около това, което се е случило през последните няколко години. Поостарей малко и се поогледай по четиринадесетте свята, и ще видиш, че времето на Съдния ден не е далеч. Нашата раса е стара и потънала в грях. На всеки свят нещата отиват към безпорядък и упадък; и това, че между нас са се появили тия смесени породи, дето искат да превърнат всички останали в свое лично стадо, е само още един белег за приближаването на Съдния ден.

— Не мога да приема тоя начин на мислене — поклати глава Джейсън. — Ако надеждата нямаше смисъл, ние нямаше да сме способни да се надяваме.

— Тя си има своя смисъл — каза Хилари, — в практическо отношение. Да насочим изчадията да пренастроят плановете си към друга централа, означава да ги забавим, а кой знае дали точно това забавяне не е част от бойния план на Господа, докато той препасва чреслата си, за да води тази последна и най-голяма битка?

Внезапно шумът от пляскащите по ламарините и прозорците на вана клонки секна. Бяха излезли в открита местност, където растяха само високи иглолистни дървета с прави клони — вариформи на някаква земна порода — разхвърляни по неравната, камениста земя, която почти беше лишена от всякакво растително покритие, като се изключат ивиците от зелен мъх и нападалите от дърветата кафяви мъртви иглички. Тукашното слънце, което Хал виждаше за пръв път,

откакто беше пристигнал на Хармония, просветваше през високата маса бели и черни облаци. Вятърът ги беше разкъсал тук-там така, че да разкрие няколко изненадващо сини и блестящи ивици. Приземният бриз духаше силно срещу вана и за пръв път Хал усети, че от известно време пътят се изкачва нагоре. Веднага след това осъзна и факта, че растителният живот и теренът подсказват за значително по-високо надморско равнище, отколкото това на Крепост. Хал се изправи на седалката.

— Пак ли оживя? — запита Хилари.

— Да — отговори Хал.

— След няколко минути ще стигнем, Хауард — рече Джейсън. — Нека първо аз да поговоря с Рух за теб. Тя ще реши дали да ти позволи да влезеш в нейната група, или не. Ако не те иска, аз също ще се върна с теб и ще бъдем заедно, докато Хилари не намери група, която да ни вземе и двамата.

— Ако се наложи да ви върна, ще трябва да се оправяте сами — каза Хилари. — Не мога да си позволя да ви държа да се мотаете наоколо, защото се боя да не привлека нечие внимание.

— Това ни е известно — отвърна Джейсън.

Ванът дръпна нагоре по някакво възвишение, а сетне рязко заби нос към едно прилично на долина по-ниско място, което беше като изрязано с нож в склона. На десетина-двайсет метра под тях се намираше дъното на долината, през което минаваше малък поток. Самият поток почти не се забелязваше от плътната група малки иглолистни дръвчета, растящи около навлажняваната от него почва. Ванът се плъзна надолу по склона на долината върху въздушната възглавница от неговите перки, гмурна се между дърветата и спря съвсем близо до брега на потока. Отвисоко Хал не забеляза нито хора, нито укрития, но сега изведнъж се озова в средата на малък лагер.

Той огледа всичко с един поглед. Това беше картина, която завинаги остана в паметта му. Ярко докоснати за миг от слънчевата светлина, която бе пробила през разпокъсаните облаци над тях, стояха няколко сгъваеми укрития, прилични на пчелни кошери — високи колкото човешки бой, с маслинени на цвят стени и покриви, замаскирани допълнително с привързани към тях клонки от дървета. Двама мъже стояха в потока и очевидно перяха дрехи. Наближаваща средната възраст жена с черно и кожено на вид яке точно излизаше от

дърветата вляво от вана. На една скала в центъра на прочистеното от дървета място седеше сивокос мъж с полуразглобена за почистване конусна пушка, като отделните ѝ части лежах на едно опънато върху коленете му парче плат. Срещу него, извърнала сега лице към вана, стоеше висока, слаба и мургава млада жена с тъмнозелена туристическа куртка, чиито многобройни квадратни джобове пращяха от натиканите в тях предмети. Под куртката тя носеше плътни тъмнокафяви туристически панталони, затъкнати в конحوвете на ниските ѝ ботуши. Около тънкия ѝ кръст бяха силно пристегнати патрондаш и пистолет, като капакът на черния кобур на пистолета беше здраво закопчан.

На главата си жената не носеше нищо. Черната ѝ коса беше късо подстригана около ушите, а тъмнобронзовото ѝ лице беше тясно и съвършено под широките вежди и блестящите тъмни очи. В този единствен спрял миг, потиснатият поет у Хал се пробуди и той си помисли, че тя е като тъмно острие на меч, огрян от слънцето. После вниманието на Хал се отклони от жената. С поредица от светкавични движения разглобените части на конусната пушка в ръцете на сивокосия мъж бяха сглобени обратно, като всичко завърши с рязкото изщракване на нов пълнител с конуси в процепа на магазина под дулото. Мъжът беше почти толкова бърз, колкото Малачи, когато Хал го бе виждал да прави такива демонстрации. Движенията на мъжа обаче, не притежаваха онова гладко общо преливане, което имаха движенията на Малачи.

— Спокойно — каза жената с туристическата куртка. — Това е Хилари.

Дланите на сивокосия мъж се укротиха върху вече готовото оръжие, обаче то самото продължаваше да лежи върху плата на коленете му, насочено към Хал и другите двама.

— Докарах ви двама новобранци — рече Хилари така хладнокръвно, сякаш мъжът на скалата държеше захарна пръчка.

Той закричи напред и Джейсън тръгна подир него. Хал ги последва.

— Това е Джейсън Роуи — каза Хилари. — Може би го познаваш. Другият не е от вярата, но е приятел. Той се казва Хауард Иманюелсън, и е миньор от Коби.

Докато каже това, той вече бе дошъл на два метра от жената и мъжа. Там спря. Жената хвърли един поглед към Джейсън, кимна отривисто, а сетне обърна блестящия си поглед към Хал.

— Иманюелсън? — рече тя. — Аз съм Рух Тамани. Това е моят сержант Джеймс Дете-на-Бога.

Хал откри, че му е трудно да отвърне очи от нея, но все пак прехвърли поглед към лицето на сивокосия. Пред себе си видя правоъгълно и кокалесто лице, обвито в кожа, която явно още преди години бе напълно загрубяла от слънцето и времето. От ъгълчетата на очите му във всички посоки тръгваха бръчици; около устата, от носа до брадичката — бяха се врязали, като дълбоки скоби. Бледосините очи, които Джеймс Дете-на-Бога сякаш закова върху лицето на Хал, бяха като дулата на заредени пушки.

— Ако не е от вярата — изрече той с равен теноров глас, — той няма право да бъде между нас.

Откакто беше напуснал дома си, та чак до този миг Хал не се беше сблъсквал с нито един човек от Дружествените светове, който да бе излят в познатия му калъп — калъпа на Авдий. Сега най-подир видя един такъв човек. Само че този мъж беше един по-различен Авдий.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Последва миг тишина. Меките пръсти на бриза минаха през дърветата оттагък потока, разделяха се покрай Рух Тамани и Джеймс Дете-на-Бога и охладиха лявата буза на Хал, докато той все още стоеше обърнат към тях.

— Той не е от тази велика вяра, която е нашата — каза Джейсън. — Само че той е също преследван враг на Белиаловите изчадия и това го прави наш съюзник.

Рух го погледна.

— А ти?

— През последните осем години аз съм работил за вярата — отвърна Джейсън. — Аз бях един от воините в град Благотворителност — още когато учех в колежа. По различно време съм бил в отрядите на Калъмбайн и Оливър Маккачън... — Той се извърна и посочи с глава Хилари. — Хилари знае всичко това. Той ме познава.

— Има право — обади се Хилари. — За всичко, което казва. Аз го познавам от пет или повече години.

— Но не познаваш другия — рече Джеймс Дете-на-Бога.

— Той каза, че е бил миньор на Коби — отвърна Хилари. — Аз се здрависах с него и усетих мазолите му. Има ги там, където всеки един миньор ги получава от горелката, а единственото място на четиринадесетте свята, където все още използват горелки, са тези мини.

— Би могъл да е шпионин. — Гласът на Джеймс Дете-на-Бога беше лишен от емоции, като на човек, който коментира статистически данни.

— Но не е. — Джейсън се обърна към Рух Тамани. — Можем ли да поговорим за него насаме?

Тя се втренчи в него.

— Можеш да поговориш насаме и с двама ни — рече тя. — Хайде, Джеймс.

Рух се извърна. Джеймс Дете-на-Бога се изправи на крака, все още държейки конусната пушка, и заедно с Джейсън я последва до края на сечището. Тримата спряха там и заговориха.

Хал зачака. Очите му за кратко се срещнаха с очите на Хилари и той му отправи имитацията на една усмивка, която вероятно бе замислена като уверение. Хал се усмихна в отговор и пак погледна настрани.

Съзнаваше, че пак изпитва онова старо свое познато чувство на незащитеност и самота. Беше го връхлетяло отново тъй пронизващо, както някой леко облечен човек би се почувствал, ако изведнъж го лъхне силен и мразовит вятър. Същевременно, докосването на истинския бриз до кожата му, мирисът на чистия въздух — всичко това силно влияеше на чувствата му. Онази част от него, която винаги бе живяла чрез и за поезията, внезапно оживя отново, след като бе проспала всички тия последни години в мината. Всичко, което в тоя миг въздействаше на ума и сетивата му, се записваше с такава острота, каквато не бе усещал от смъртта на Уолтър, Авдий и Малачи. Сега изведнъж тя пак го бе обзела и той просто не можеше да си представи как е живял през тези години без нея...

Изведнъж той се сепна от това, че разговорът в края на сечището бе свършил. Джейсън и Джеймс Дете-на-Бога идваха към него. Рух Тамани все още не бе помръднала и когато го повика, гласът ѝ се разнесе ясно от мястото ѝ чак до него:

— Ела тук, моля те.

Той тръгна към нея и спря на една ръка разстояние.

— Джейсън Роуи ни каза какво знае за теб — рече тя. Очите ѝ бяха проникателни, но не твърди, кафяви и с безкрайна дълбочина. — Той вярва в теб, ала би могъл да греши. В това, което ни каза, няма нищо, което да доказва, че ти не си шпионин, както се опасява Джеймс.

Хал кимна.

— Разполагаш ли с някакво доказателство, че ти не си шпионин, изпратен или от Другите, или от милицията, за да им помогнеш да ни заловят?

— Не — рече Хал.

— Сам разбираш — продължи тя, — че ако има някаква опасност, не мога да рискувам моите хора, дори за да помогна на

някой, който заслужава помощ. Ти си само един, а ние сме много, а това, което вършим, е важно.

— Аз знам това и го разбирам — потвърди той.

За секунда и двамата замълчаха.

— Ти и без това не ни молиш за помощ, нали? — запита тя.

— Че има ли някакъв смисъл? — отвърна Хал.

Рух го погледна изпитателно. Лицето ѝ беше като очите — не бе нащрек, ала не издаваше и какво мисли. Той се улови, че мисли колко тя бе красива, когато е застанала на слънце.

— За тия от нас, които са се вдигнали на оръжие против Другите и техните роби — каза тя, — освен документите има и други доказателства, които могат да имат смисъл. Ако не беше тъй, сега нямаше да сме тук и да се борим. Само че ние не само не те познаваме, но и не знаем нищо за теб. Джейсън каза, че ти си отказал да му съобщиш дори кой си в действителност. Вярно ли е това?

— Да — отговори Хал. — Вярно е.

Тя отново го гледа известно време, без да каже дума.

— Искаш ли да ми кажеш кой си и как си се озовал тук? — запита Рух най-накрая. — Ако го направиш и аз реша, че това, което си ми казал, е истина, може би ще можем да ти позволим да останеш.

Хал се колебаеше. Първият и най-важен от всички принципи, които беше усвоил за онова време, когато щеше да бяга, както го бе правил през последните години, беше да пази в тайна своята самоличност. В същото време нещо вътре в него — и може би това бе наново пробуденият поетичен отклик — го караше неистово да остане на всяка цена тук — с Рух и останалите.

Той си спомни за Авдий.

— Един от хората, които ме възпитаваха — рече Хал, — бе човек на име Авдий Заветника от Стария континент тук, на Хармония. Когато веднъж разговаряхме, той ми каза: моите хора никога няма да те предадат. Говореше за това, че хора като теб никога няма да ме предадат на Другите. Мога ли да попитам: бихте ли ме предали, ако веднъж ме приемете? Можеш ли да се сетиш за някакви обстоятелства, при които бихте го сторили?

Тя се вторачи в него.

— Ти всъщност не си нито от Хармония, нито от Асоциация, нали? — запита тя.

— Не — отвърна Хал. — От Земята съм.

— Така си и помислих. Това е причината да не ни разбираш. И на двата свята има и такива, които биха могли да те предадат на Другите, само че ние не ги броим за свои. Бог не ги брои. Ако веднъж те приемем, няма да те предадем дори за да спасим живота на всички останали, както не бихме предали който и да било друг член на отряда. Обяснявам ти това, защото ти не си един от нас и не е твоя грешка, че изпитваш нужда да ти се каже нещо, което няма защо да бъде казвано. Каква полза би имало от всичко друго, което ние правим, ако сме такива хора, които биха купили безопасността или победата с цената на дори една душа.

Той кимна отново, този път много бавно.

— Този твой Авдий Заветника — рече тя, — той беше ли човек, който е твърд в своята вяра?

— Да.

— И ти го познаваше добре?

— Да — отвърна Хал и след всички тия години изведнъж усети, как гърлото му се свива при мисълта за Авдий.

— Тогава би трябвало да разбираш какво ти казвам.

Той удържа рефлекса в гърлото си и отново я погледна в очите. Те се различаваха от очите на Авдий, ала едновременно с това бяха същите. Авдий също не би го предал.

— Ще ти кажа — рече Хал, — ако не е нужно и някой друг да го знае.

— Не е нужно — заяви Рух. — Ако аз съм удовлетворена, останалите ще приемат, че самата аз гарантирам за теб.

— Добре тогава.

Там, в края на сечището той й разправи всичко — от момента, от който помнеше, до настоящия миг. Когато стигна до смъртта на Авдий, Уолтър и Малачи, гърлото му отново се сви и за момент той не можеше да говори, сетне обаче възвърна контрола над гласа си и продължи.

— Да — рече тя, когато Хал свърши, — разбирам защо не желаяш да говориш за това. Защо твоите възпитатели са мислели, че Другите ще бъдат така твърдо решени да те унищожат, ако разберат за теб?

— Уолтър Наставника го обясняваше с онтогенетиката — нали знаеш за тази наука на екзотиците?

Рух кимна.

— Той казваше, че тъй като някои от Другите водят потеклото си от екзотици, те също я разбират, а и знаят, че според онтогенетичните изчисления аз бих могъл да представлявам проблем за тях и за онова, което те целят. Така че, за да се защитят, ще се опитат да ме ликвидират. Но ако аз успея да оцелея, докато стана достатъчно зрял, за да се съпротивявам, аз бих могъл не само да се защита, но дори да помогна те да бъдат спрени.

— Виждам. — Тъмните очи на Рух почти блестяха на слънчевата светлина. — Ако ти повярвам — а аз ти вярвам — то ти също си оръдие на Господа, макар и по твой собствен начин. — Тя му се усмихна. — Ние ще те пазим. Ела с мен.

Рух го поведе обратно към малката групичка изправени мъже, която се състоеше от Джеймс Дете-на-Бога, Хилари и Джейсън.

— От сега нататък Хауард Иманюелсън ще бъде един от нас — каза тя на Дете-на-Бога и се обърна към Джейсън. — И ти, разбира се, ако го желаеш.

— Желая го — отвърна Джейсън. — Благодаря ти.

— Щом познаваш живота на война, както твърдиш, тогава знаеш, че няма за какво толкова да ми благодариш.

Рух пак се обърна към Дете-на-Бога:

— Джеймс, току-що приех Хауард за един от нас, заради някои неща, които той ми повери, неща, които не мога да кажа на теб или на другите. Но ти давам дума, че аз му се доверявам.

Сините очи на Дете-на-Бога, твърди като сапфири, се обърнаха към Хал.

— Щом ти го казваш, Рух — рече той и добави право към Хал: — Хауард, след Рух аз съм човекът, който командва тук. Трябва да помниш това през цялото време.

— Да — съгласи се Хал.

— Хилари — рече Рух, — ще останеш ли за вечеря?

— Благодаря, Рух — отвърна Хилари, — но работата ми в магазина изостава и така, да не говорим, че днес вече на два пъти изпуснах молитвите си, за да доведе тия мъже при теб.

— Ще има молитва преди вечеря.

— Два пъти на ден, а? — запита Хилари. — Сутрин и вечер, и толкоз? Един ден, Рух, Господ ще ви представи на всички ви една

тежка сметка.

— Всекиму неговото — отговори Рух.

— И вашият начин е онази новост да оставяте действията да бъдат ваши молитви, така ли? — Хилари въздъхна и отклони очи към Дете-на-Бога. — А как се чувства твоята душа само с два молитвени момента на ден?

— Аз се моля, когато Бог позволи — каза носово Дете-на-Бога. — Шест или повече пъти на ден — това е моят начин. Само че това, което има значение, е говоренето с Бога, а не превитото коляно или събраните длани — и нашата Рух воистина служи на Господа. — Очите му проблеснаха към Хилари. — Или ти ще кажеш, че това не е така?

— Не, няма да кажа, че това не е така; и ти знаеш, че няма да го кажа — спокойно отговори Хилари. — Само че може да дойде ден, когато на тия два свята, от които някога се очакваше тъй много, молитвата в определено време ще бъде напълно забравена... и ако стане тъй, няма ли да се окаже, че в крайна сметка ние сме тръгнали по пътя на Белиаловите изчадия?

— Ако щеш, остани или недей за вечеря, Хилари — намеси се Рух. — Ние бихме се радвали да си с нас. Само че живеем твърде рисковано своят живот, за да спорим за практиката в този лагер.

Хилари сви рамене.

— Прости ми, Рух — промърмори той. — Аз остарявам, а когато старееш, е тежко да чувстваш, че племето ти се отвръща от Бога, след като през младостта си се надявал, че един ден всички ще познаваме и ще живеем по неговия начин. Добре, добре, няма да кажа ни дума повече. Във всеки случай, благодаря. Кога мислиш, че ще излезете от моя район?

— До два дни. Има ли и други, които смяташ да ни доведеш?

— Не. Просто исках да зная за в случай на спешна нужда.

— Два дни. Трябва да претърсим още един район за апаратура. После ще потеглим, за да се запасим и да се подготвим. — Рух се обърна към Джейсън. — Джейсън, разведи Хауард из лагера и му обясни кое как правим. Представи себе си и него на другите членове на отряда. После се върни в готварската палатка. Двамата можете да помогнете на дежурните по готвене да сервират вечерята. Джейсън, ти някога занимавал ли си се с магарета?

— Да — каза Джейсън.

— Тогава ще можеш да си ни от полза веднага щом вдигнем лагера и тръгнем. През следващите няколко дни се постарай да научиш Хауард на колкото можеш повече неща за животните. — Тя се обърна към Хилари. — А сега, Хилари, всички ще се хванем на работа. Ако имаме късмет, ще минем отново тук, преди годината да свърши.

— На добър час — рече Хилари. Те се прегърнаха. — На добър час и на всички вас — въздържано каза Хилари, като обгърна с поглед Дете-на-Бога, Джейсън и Хал. После се извърна и тръгна към своя ван, влезе в него и го вдигна на перки. Секунда по-късно той го завъртя обратно, пое към дърветата, по обратния път нагоре по склона, и изчезна от погледа на всички.

Рух започна да разговаря с Дете-на-Бога. Хал усети докосване по лакътя. Обърна се и видя Джейсън.

— Хайде, Хауард — рече Джейсън и го поведе към оттатъшния край на сечището и дърветата покрай потока.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

В очите на Хал на външен вид мъжете и жените от отряда на Рух Тамани изглеждаха не толкова като партизани, а по-скоро като бежанци. Най-силното усещане, което той получи, когато Джейсън го разведе из лагера, беше на крайна бедност. Приличните им на пчелни кошери палатки бяха грубо закърпени и стари на вид. Дрехите им също бяха кърпени и шити. Инструментите, заслоните и съдовете носеха или белезите на силна изхабеност, или неопределения цялостен вид на нещо, което е било използвано прекалено дълго.

Единствено оръжията противоречаха на бежанския вид, ала едва ли го подобряваха. Ако не бяха обеднели бегълци, то по всички видими признаци представляваха обедняла ловна дружинка. Очевидно наброяваха няколко дузини. Щом се озова под дърветата, Хал преразгледа първоначалната си оценка за многобройността им в посока нагоре, тъй като мнозинството от палатките им бяха прикрити под листака, така че да не се виждат от разположения над тях ръб на долината. Когато Джейсън го поведе нагоре отляво на потока, двамата минаха покрай мнозина мъже и жени, които вършеха домакинска работа, поправяха или се грижеха за оборудването или облеклото.

Онези, които му попаднаха пред очите му, бяха от всички възрасти, попадащи между късното тийнейджърство и средната възраст. Нямаше деца и наистина стари хора. Всеки, покрай когото минаваха, ги оглеждаше. Някои се усмихваха, но повечето просто им хвърляха по едно око — не подозрително, ала с изражението на хора, които си запазват правото на преценка.

След стотина крачки стигнаха до място, което не представляваше истинска поляна в гората, но дърветата бяха нарядко, така че между клоните преминаваха доста слънчеви петна, а между самите дървета се виждаха широки участъци от небето.

Голямо количество магарета, вързани всяко под отделно дърво и на известно разстояние едно от друго, пощипваха оскъдната трева и другата растителност по земята, която слънчевата светлина бе

насърчила да избуи между дърветата. Джейсън тръгна към най-близкото животно, потупа го по главата, погледна зъбите му и прокара длани по гърба и страните му.

— В добра форма е — рече той, като отстъпи крачка назад. — Отрядът на Рух напоследък не е бил много притискан от милицията. — После погледна Хал. — Виждал ли си някога по-рано магарета?

— Веднъж — отвърна Хал. — В парковете на Земята все още ги отглеждат за лагерни походи.

— А занимавал ли се с някое от тях на такъв лагерен поход? — запита Джейсън.

Хал поклати глава.

— Само съм ги виждал — и, разбира се, съм чел за тях, когато бях малък. Но ми е ясно, че те в много отношения са като конете.

Джейсън се разсмя.

— Което ще ни бъде от голяма полза — рече той.

— Искях само да кажа — продължи Хал, — че тъй като съм си имал работа с коне, би могло да се окаже, че това, което знам за тях, ще бъде от полза с магаретата.

Джейсън се облещи.

— Кога пък си бил достатъчно дълго на Земята, за да научиш нещо за конете?

Хал изведнъж се почувства неудобно.

— Съжалявам — каза той. — Казах на Рух повече, отколкото на теб и все още не мога да ти обясня. Само че за момент забравих, че ти не знаеш. Във всеки случай аз съм яздил и съм се занимавал с коне.

Джейсън удивено поклати бавно глава.

— Наистина ли? — запита. — Не става въпрос за вариформи, а за оригинални, пълноспектрови коне?

— Да — лаконично отговори Хал.

Беше си позволил да се изпусне, че много от земните млекопитаещи — дори и вариформите, които бяха генетично приспособени колкото се може повече към планетите, за които бяха предназначени — не се размножават на повечето от другите светове. Причините все още не бяха напълно установени, но имаше известни указания, че за разлика от хората дори и най-висшите животни не са тъй приспособими към други условия на околната среда и особено към слънчевите и различните други цикли, които предизвикват промени в

техните биоритми. Сякаш колкото по-голямо беше животното, толкова по-трудно се нагаждаше породата му към извънземните условия — точно както някога много диви животни трудно са се размножавали в зоологическите градини на Земята. За разлика от магарешкото семейство, конете бяха почти непознати на другите светове, като се изключи Дорсай, където по някакви необичайни причини, те вирееха чудесно.

— Знаеш ли нещо за това как се поставя сбруя и самар на товарно магаре — исках да кажа на товарно животно? — запита Джейсън.

Хал кимна.

— Бях свикнал да ходя в планините — отвърна той, — само с един ездитен и един товарен кон.

Джейсън дълбоко си пое дъх и се усмихна.

— Рух ще се радва да го чуе — подхвърли той. — В такъв случай, я погледни всички тия магарета и ми кажи какво мислиш за тях.

Двамата прегледаха цялото стадо товарни животни. На Хал те му се видяха в добро, макар и не прекрасно състояние.

— Но ако те бяха мои животни, там, на Земята — предложи той, когато вече бяха приключили, — щях да ги храня със зърно или да им слагам протеинови добавки към менюто.

— Тук няма възможност за подобно нещо — заяви Джейсън, когато Хал спомена за това. — Тия приятелчета ще трябва да живеят като останалите от отряда — в провинцията всеки се оправя кой както може.

Докато привършат с проверката, светлината омекна заради късния следобед и излезе, че вече почти е време за второто от двете дневни хранения, които се сервираха в лагера. Джейсън обясни това, докато водеше Хал обратно към основното разчистено от дървета място.

— Тук ставаме и лягаме с дневната светлина — обясни Джейсън, докато вървяха. — Закуската се прави веднага, щом стане достатъчно светло, за да виждаш какво ядеш, а вечерята е точно преди здрач — това, разбира се, ще се промени, ако отидем в други ширини, където денят през лятото става шестнадесет часа.

— Сега нали е пролет? — попита Хал.

— Точно така, но в низините все още е кално и влажно.

Кухнята се оказа една малко по-голяма палатка под дърветата в отгънатия край на разчистеното място. Беше пълна с хранителни припаси и няколко акумулиращи готварски печки. Отвън до стената на палатката върху няколко подпори бе закрепен тезгях за сервиране. Вътре работеха готвачката — слабо русоляво момиче, което не изглеждаше дори на петнайсетина години и трима помощници на другия край на възрастовата скала — мъж и две жени в края на четиридесетте или дори по-възрастни. Вечерята беше почти готова и в неподвижния въздух на вечерта се носеше тежка миризма на храна. Джейсън и Хал бяха впрегнати в работа — да изнесат големи пластмасови съдове, пълни с различни готвени ястия за вечеря, и да ги поставят върху тезгяха за сервиране.

Докато свършат всичко това и изнесат един също толкова голям съд с кафе в хармонийски стил, членовете на отряда започнаха да се редят на опашка за вечеря, като всеки носеше своя собствена табличка за храна.

Хората минаваха покрай редицата съдове с храна, сервирана от тримата помощник-готвачи, подпомогнати от Джейсън и Хал. Хал се озова зад тезгяха с голям черпак в ръката, с който загребваше и сипваше нещо, приличащо на сиво-кафява каша от овесени ядки, гъста като пълнеж за пуйка. Вдясно от него Джейсън сипваше върху сервираното от Хал сос от печено месо или от нещо друго.

Когато и последният от стеклите се хора отмина, помощниците също си сипаха, последвани от Джейсън и Хал, които получиха таблички от складовата палатка. Последна от всички си сипа готвачката, чието име както изглежда беше Тала. Тя си взе по малко от ястията, които току-що бе сготвила и занесе обратно храната си в палатката, за да се нахрани.

С пълни табли Джейсън и Хал обърнаха гръб на тезгяха, оглеждайки се за удобно място на земята, където да приседнат. Мнозина от другите хранещи се вече бяха отнесли табличките си обратно в своите палатки или там, откъдето бяха дошли.

— Хауард, ела тук, моля те. Бих искала да поговорим.

Ясният глас на Рух го накара да се обърне. Тя и Дете-на-Бога бяха седнали със своите подноси на около двадесет крачки от него в края на сечището. Рух седеше на дебелия край на един паднал дънер, а

Дете-на-Бога се беше настанил върху коренището му, от което старостта и времето бяха отчупили горната част на дървото.

Хал отиде при тях и седна с кръстосани крака на земята срещу тях, положил таблата си на коленете.

— Джейсън нали те разведе наоколо? — запита Рух. — Давай, яж. Всички можем да говорим и едновременно с това да ядем.

Хал задълба с черпака кашкавата храна, която си беше сипал. Имаше вкус на плънка — плънка с лешници в нея. Забеляза, че на таблата на Дете-на-Бога имаше само едно ястие — рядка яхния, най-вече от зелени зеленчуци. Сети се, че само в един от съдовете на тезгяха беше видял нещо, което напомняше месо — и то изглеждаше само като съставка, сложена по специално благоволение.

— Да — отговори той на Рух, — разходихме се из лагера и прегледахме магаретата. Джейсън мисли, че фактът, че на Земята съм си имал работа с коне, ще ми помогне да съм полезен за магаретата тук.

Веждите на Рух се стрелнаха нагоре.

— Така е — рече тя. Както беше предрекъл Джейсън, тя придоби доволен вид и остави вилицата си. — Както ти обещах, не съм казала на никому нищо от онова, което ми сподели, включително на Джеймс. Но въпреки това Джеймс — като втори по ред в командването — трябва да знае голяма част от онова, което зная аз, за това как можеш да ни бъдеш полезен. Така че го помолих да слуша, докато ти задам няколко конкретни въпроса.

Хал кимна, докато ядеше и слушаше. На вкус храната не беше нито тъй безвкусна, нито толкова странна, колкото се беше опасявал, докато помагаше при сервирането; а неговият вечно готов апетит го подтикваше да я поглъща лакомо.

— Забелязах, че ти не носиш нищо, което да ти послужи като оръжие — каза Рух. — Дори като имам предвид онова, което ти ми разправи, се налага да те попитам дали нямаш някакви възражения срещу използването на оръжия?

— Никакви принципни възражения — отговори Хал. — Но трябва да бъда честен с теб. Владее много оръжия и съм се упражнявал с тях. Никога обаче не съм бил изправян пред възможността да използвам някое от тях. Не зная какво ще се случи, ако това стане.

— Никой не знае — обади се Дете-на-Бога. Хал го погледна и видя, че другият го наблюдава. Само че твърдите сини очи не бяха вторачени в него — погледът му беше прекалено открит, за да се нарече вторачване. Странно, ала Дете-на-Бога го гледаше с онази нетрепваща и неподатлива откритост, която беше пръв братовчед на неприкритото втренчване на някое много малко дете. — Когато се изправиш срещу друг човек при бойни условия, тогава ти, а и всички останали, ще узнаете. Дотогава тия неща са тайни Божии.

— С какви оръжия си се упражнявал? — попита Рух.

— С конусна пушка, иглови пистолет, всички оръжия, изхвърлящи сачми, всички видове огнестрелни пушки и пистолети, тояги, пръчки, ножове, топор, прашка, копие, лък, арбалет, верига и... — Хал прекъсна изброяването, внезапно осъзнал дължината на списъка. — Както казах обаче, това бяха само тренировки. Всъщност, когато бях малък, си мислех, че това е просто един вид игра.

Дете-на-Бога бавно извърна глава, за да погледне Рух. Тя отвърна на погледа му.

— Имам причини да вярвам за това на Хауард — заяви тя на Дете-на-Бога.

Дете-на-Бога пак погледна Хал, а после очите му изведнъж се извъртяха към Тала, която внезапно се появи до лакътя му.

— Дай ми твоята табла — рече Тала, протягайки ръка, — и аз ще ти я напълня.

— Няма да я пълниш — рече Дете-на-Бога. — Познавам теб и твоите опити да ме вкараш в грях.

— Искам само да ти я напълня пак — обясни Тала, — с тая чорбица, на която се опитваш да караш. Не ме е грижа дали ще получиш витаминен недостиг и ще умреш. Защо пък да ме е грижа? Навсякъде можем да си намерим друг заместник-командир.

— Няма да ме излъжеш. Знам ти номерата — да ми прибавяш това, дето не бива да го ям с храната си. Вече съм те хващал, Тала.

— Добре, тогава просто умри! — викна Тала. Хал видя, че тя наистина е много ядосана. — Върви да мреш!

— Шшшт! — каза й Рух.

— Защо не му заповядаш да яде? — обърна се Тала към нея. — Ако му наредиш, той може да хапне малко прилична храна.

— Ще хапнеш ли, Джеймс? — запита Рух възрастния мъж.

— Няма! — заинати се Дете-на-Бога.

— Ще яде, ако наистина му заповядаш.

— Шшшт, казах — прекъсна я Рух. — Ако наистина стане необходимо, Джеймс, може би ще трябва да ти наредя да ядеш храни, които смяташ за греховни. Сега обаче поне ще изядеш прилично количество от това, което си готов да ядеш. Ако аз ти напълня таблата, ще повярваш ли, че не съм ти сложила нищо, което не би взел сам?

— Разбира се, че ще ти повярвам — остро каза Дете-на-Бога. — Как може да бъде другояче?

— Добре — заключи Рух.

Тя стана, взе табличката от ръката му и вече бе на половината път към тезгяха, когато той скочи на крака и тръгна след нея.

— Само че няма какво да чакам... — извика той след нея. Настигна я и двамата тръгнаха заедно към съда, в който се намираще неговата храна.

— Тия стари пророци! — обърна се вбесена Тала към Хал. Известно време тя го гледа кръвнишки, а сетне изведнъж му се ухили. — Не разбираш, а?

— Би трябвало да разбере — отговори Хал. — Имам чувството, че би следвало да зная за какво става дума, само че не знам.

— Защото не са останали много като него — рече Тала. — Къде си израснал?

— На друга планета, не на Хармония — каза Хал.

— Това обяснява всичко. Асоциация едва ли е чак толкова Божи свят. Джеймс... — слушай, само не му казвай Джеймс в очите!

— Не бива ли?

— Никой от нас, освен Рух, не го нарича Джеймс пред него самия. Както и да е, той е един от ония, дето още се придържат към старите правила за постене, които повечето секти са спазвали, когато са били тъй бедни, че ядели трева и плевели, за да останат живи — и когато се е смятало, че нищо, което не влети по Божията воля право в устата ти, не е добро за оцеляване. Сега няма никакви реални съображения, човек да се опитва да продължава този древен пост — като че Господ няма да му прости, ако направи крачка встрани, след като цял живот се е бил за вярата по този начин. Не стига това, ами и той сам се нарича един от Избраниците.

Хал си спомни, че самоопределилите се като Избраници от всички секти на Хармония или Асоциация бе следвало със сигурност да са за Небесата, без значение какво вършат, просто защото са били специално избрани от Бога.

— ... и когато сме на път, ние не можем винаги да намираме зеленчуците, които той яде. С това, което разполагаме, няма никакъв начин да му осигуряваме пълноценната и балансирана диета. Рух просто ще трябва да сложи край на това, като му заповяда да яде.

— Защо не го е направила досега? — Хал опита собствената си порция от вегетарианската яхния, която представляваше единственото ястие на таблата на Дете-на-Бога. Беше необичайна, лютивата и със странен вкус, и макар че не бе трудно да я преглътнеш, едва ли засищаше.

— Защото той пак ще се упреква, че е нарушил правилата на поста, макар и да не е било по негова вина... Ей ги, идват! Добре поне, че тя му е напълнила паницата както трябва.

Тала си тръгна. Рух и Дете-на-Бога пристигнаха и пак седнаха.

— Ние имаме две задачи — съобщи Рух на Хал. — През следващите месеци ще се опитаме да ги изпълним, докато отбягваме милицията и изминем към две хиляди километра. Ако милицията ни спипа, аз ще очаквам от теб да се биеш, а ако не ни спипа, ще очаквам да работиш като всички останали в отряда, което означава с всички сили откакто станеш сутрин, докато се проснеш в спалния си чувал вечерта. В замяна на това ние ще се опитаме да те храним и да те държим жив и на свобода. Този отряд, както и всички, които са преследвани от робите на Другите, няма никакви празници и никакво свободно време. Той прекарва всичкото си време, опитвайки се да оцелее. Разбираш ли в какво се забъркваш?

— Така мисля — отговори Хал. — Във всеки случай, ако се опитвах да оцелея на открито сам, щеше да ми е доста по-зле, отколкото това, което ти предлагаш.

— И това е вярно — кимна Рух. — Тогава още две неща. Едното е, че аз очаквам от теб незабавно и без да питаш да се подчиняваш на всяка заповед, която ти дам аз или която ти даде Джеймс. Способен ли си да го правиш и дали това е приемливо за теб?

— Това беше едно от първите неща, които научих, докато растях — каза Хал. — А именно как да се подчинявам, когато е необходимо.

— Добре. Още нещо. Джейсън е бил с отряд и по-рано и той също е от вярата. През следващите няколко седмици ще забележиш, че той ще си намери мястото сред нас според своите способности. Ти, от друга страна, си чужденец. Не познаваш нашите обичаи. Ето защо ще установиш, че всички останали в лагера стоят над теб, като един от резултатите от това ще бъде, че накрая почти всички в отряда в едно или друго време ще започне да ти дава заповеди. Мислиш ли, че ще можеш да се подчиняваш на тия заповеди с такава бързина и готовност, както на заповедите на Джеймс и мен самата.

— Да — каза Хал.

— Ще трябва да го правиш, ако възнамеряваш да останеш с нас — рече Рух, — и е възможно да откриеш, че не е толкова лесно, колкото си мислиш. Ще има моменти, когато ще става въпрос за нещо като твоето обучение с оръжията, когато ще бъдеш сигурен, че знаеш доста повече от човека, който ти казва какво да правиш. И въпреки това как се чувстваш тогава, ти все пак ще трябва да се подчиняваш — или да си тръгнеш. Тъй като без този вид послушание нашият отряд не може да оцелее.

— Мога да го правя — каза Хал.

— Добре. Аз ти обещавам, че в крайна сметка ще ти се отдаде дължимото за всяка истинска способност, която можеш да ни демонстрираш. Само че ние не можем да си позволим времето или риска да те приемаме другояче, освен като последният в редицата и да те държим на това място, докато не те опознаем по-добре.

Рух се залови отново с вечерята си.

— Това ли е всичко? — попита Хал. Неговата табла вече беше опразнена и той виждаше, че няма да успее да се върне навреме при тезгяха, за да я напълни пак.

— Това е всичко — потвърди Рух. — След като приключиш с яденето, помогни на хората от кухнята да изчистят, а сетне се огледай за Джейсън. Той трябва да е намерил палатка и екипировка за вас двамата. Щом се уредите в това отношение, ако вече е тъмно, вероятно ще е по-добре да си легнете, макар и да сте добре дошли да се присъедините към всеки, който е край лагерния огън. Само си помислете дали да стоите до много късно. Денят ви утре и от сега нататък ще е много дълъг.

— Добре. Благодаря — рече Хал.

Надигна се и се върна към тезгяха. Там си напълни и изпразни още една табла храна, а сетне се поколеба дали да не си вземе и трети път. Тала забеляза неговата несигурност и му каза, че е съвсем нормално да яде толкова, колкото поиска.

— ... поне засега — рече тя. — Когато провизиите на отряда не достигат, ще го разбереш. Всички ще го разберат. Точно в този момент сме екстра. Намираме се в богата местност и е хубаво да видиш, че хората се хранят достатъчно.

— Богата местност? — запита Хал.

Тя се разсмя.

— Това е околия, където има мнозина верни и те ни намират храна и други неща, които могат да си позволят да споделят с нас.

— Разбирам.

— Но щом приключиш, ще е добре да се заемеш с тия баки. Занеси ги до потока и ги измий. После можеш да си вървиш.

Хал се нахрани, почисти баките и си тръгна. Вече бе паднал сумрак. Огледа се под дърветата, надявайки се да открие Джейсън, без да се налага да пита. Най-накрая бе принуден да запита един почти плешив, но все още млад на вид мъж, който седеше, кръстосал крака, пред една от палатките и слагаше нови кабари на подметките на чифт високи обувки.

Мъжът изплю няколко скобички от устата си, улови ги в лявата си шепа, прехвърли чука при тях и протегна дясната си ръка, за да се здрависа с Хал.

— Джоралмон Трой — представи се той. — Ти си Хауард Иманюелсън?

— Да — отвърна Хал, като се ръкува с него.

— Джейсън Роуи вдигна палатка за двама ви ей там отзад, до зверовете. Сега или е там, или още ги храни и се грижи за тях. Ти не си от вярата, нали?

— Боя се, че не — каза Хал.

— Но не се присмиваш на Бога?

— Откакто се помня, са ме учили никога и на нищо да не се присмивам.

— Тогава всичко е наред — реши Джоралмон. — Доколкото Бог е всичко, онзи, който не се присмива на нищо, не се присмива и на Него. — Той остави обувките, чука и скобичките настрана, току до

входа на палатката. — Време е за вечерните молитви — обясни той. — Някои се молят отделно, но между нас има и такива, дето вечер и сутрин се събираме да се молим заедно. Ако пожелаеш да дойдеш, винаги си добре дошъл.

Той вдигна очи към Хал, като се изправи на крака, докато говореше. В погледа му имаше откритост и простовата прямота, които представляваха не толкова силен вариант на онова, което Хал беше видял в Дете-на-Бога.

— Не зная дали тази вечер ще мога — каза Хал.

Мина отзад през сумрачната гора към мястото, където бяха привързани магаретата. С нарасналите сенки наоколо гората изглеждаше по-голяма, дърветата — по-високи и издигащи се като пилони, поддържащи небето. Между стволите на дърветата се понесе по-студен полъх, който го охладя, докато вървеше.

Откри палатката от едната страна на мястото, където бяха привързани магаретата — близо до по-голяма палатка, чиито входни престилки бяха пристегнати едно към друго и закопчани. Откъм закопчаната палатка долетя слаб мирис на плесен.

— Хауард! — Джейсън се показа усмихнат иззад палатката. — Какво мислиш за нея?

Хал огледа палатката. На Земята би било немислимо да нощува в подобно нещо, без да го подмени или напълно да го преработи. Някога това съоръжение трябва да е било добър пример за кошероподобна палатка, достатъчно голяма, за да приюти четирима души заедно с техните раници и продукти за двуседмична екскурзия. Сега обаче палатката се бе смалила благодарение на множеството кръпки по платнището и изглеждаше сякаш всеки миг тъканта ѝ можеше да се разцепи от старост.

— Добра работа си свършил — отбеляза Хал.

— Беше истински късмет, че имаха да ни дадат една — рече Джейсън. — Бях готов да започна да изграждам навес от клони, за да пъхнем под него чувалите... О, между другото, имаха подплата за нашите спални чували. На тая височина ще ни потрябва.

— Колко високо сме? — попита Хал, като приведе глава, за да последва Джейсън в палатката. Вътре, под закръпеното платнище, умирисано на храна и оръжейна смазка Джейсън беше постлал спалните чували от двете срещуположни страни на също така

закърпения под, като краката им се срещаха под най-високата дъга на главната поддържаща шпригла на палатката. Раниците и останалата им екипировка бяха близо до качулките на спалните чували, но предвидливо дръпнати по-далеч от евентуалния кондензат върху вътрешната повърхност на палатката. Джейсън докосна една лампа с тлеещ разряд, прикрепена към главната шпригла над долната част на спалните чували и слаба, дружелюбна жълта светлина освети сенчестата вътрешност.

— Малко над две хиляди метра — отговори Джейсън. — Като тръгнем, ще идем още по-нависоко.

Той очевидно грееше от щастие и гордост заради палатката, но се опитваше да не тика насила Хал към похвали и комплименти.

— Това е много добре — каза Хал, като се огледа наоколо. — Как го направи?

— Всичко се дължи на хората от този отряд — заяви Джейсън. — Те имаха възможност да ни дадат всичко. Знаех, че ще се изненадаш.

— Така е — рече Хал.

— Е, сега като я видя — предложи Джейсън, — хайде да отидем да поседнем за малко край главния огън и да се запознаем с хората. Трябва да помагаме на готварския екип, но пък утре ще се приготвяме за тръгване.

Угасиха лампата и излязоха от палатката. Лагерният огън, за който бяха споменали и Рух и Джоралмон, беше встрани от останалата част от лагера на брега на потока в горния край на голото място. Огънят бил голям и топлел също така голям кафеник, обясни Джейсън, така че служел като сборно място за всеки, който пожелае да намине и да пообщува, след като работата и молитвите за деня приключат. Когато Джейсън и Хал пристигнаха, около огъня вече седяха шестима мъже и две жени, които пиеха кафе и разговаряха помежду си, а в следващия половин час броят им се утрои.

Двамата си сипаха кафе и седнаха на приятната светлина и топлина от огъня. Един по един се запознаха с хората, които вече бяха там, а сетне дошлите преди това се върнаха към разговорите, които водеха при пристигането на Джейсън и Хал.

— Какво има в оная палатка зад нашата? — запита Хал.

Джейсън се ухили.

— Полуфабрикати — рече той с нисък глас.

— Полуфабрикати? — Хал зачака Джейсън да дообясни, ала той просто продължи да се хили. — Не те разбирам — каза Хал. — Какво имаш предвид с това „полуфабрикати“?

— Полуфабрикати за един експеримент. Ъ-ъ-ъ... бойно оръжие — отговори Джейсън все тъй кротко. — Все още не са пречистени.

Хал се начумери. В тона на Джейсън личеше нежелание да му каже. Той се вгледа в изражението на Джейсън и то го порази като много странно. После си припомни думите на Джейсън за липсата на уединеност в тоалетния ъгъл на килията им в щаба на милицията.

— По миризмата разбирам — започна той, — че е органична материя. Що за органична материя има тая палатка?

— Шшшт — рече Джейсън, — не е нужно да викаш. Телесни течности.

— Телесни течности? Какви? Урина?

— Шшшт.

Хал се вторачи в него, но послушно понижи глас.

— Има ли някаква причина да не трябва...

— Никаква! — отвърна Джейсън, като все още продължаваше да говори тихо. — Само че никой свестен човек не крещи, когато изрича такива думи. Това е единственият начин, по който можем да го направим, но и без друго има достатъчно мръсни шегички и песни за тези процеси.

Хал смени темата.

— И какво е това оръжие, за което ти трябва урина? — запита той. — Оръжията, които видях тук, са все конусни пушки или иглови пистолети — като се изключат няколко огнестрелни пистолета като тоя, дето го носи Рух.

Джейсън се ококори.

— Откъде знаеш, че Рух носи огнестрелен пистолет? Тя никога не откопчава капака на кобура, ако не ѝ се налага да го използва.

Хал трябваше да поспре и да помисли откъде е разбрал. До този момент фактът, че пистолетът на Рух е огнестрелен изглеждаше очевиден.

— По тежестта му — отговори той след секунда. — Начинът, по който опъва нейния колан, издава тежестта му. Единствено огнестрелните оръжия тежат толкова много за големината, която имат.

— Извинете ме — обади се нечий глас над техните глави. Те вдигнаха очи нагоре и видяха един мъж с едро тяло и тънки крайници, който изглеждаше на възрастта на Дете-на-Бога и бе застанал над тях, облечен с плътно яке и туристически панталони. — Аз съм Моръли Уолдън. Бях извън лагера по една задача и досега все още не съм се запознал с вас. Кой от двама ви е Джейсън Роуи?

— Аз — каза Джейсън, докато двамата с Хал се изправяха на крака и един след друг се ръкуваха с Уолдън. На правоъгълното му лице имаше малко бръчки, но кожата му беше загрубяла и суха.

— Познавах Калъмбайн и той веднъж спомена, че ти си бил в неговия отряд. А ти си...?

— Хауард Иманюелсън.

— Ти не си от този свят? Да не си от Асоциация?

— Не, всъщност не съм нито от Хармония, нито от Асоциация.

— А-а-а. Е, все пак добре дошъл.

Уолдън поговори с Джейсън за хората от отряда на Калъмбайн. От време на време идваха и други хора и се представяха сами. Джейсън оживено разговаряше с тях, но като се изключи това, че те се представяха сами, изобщо не се получаваше никакъв по-дълъг разговор с Хал.

Той седеше, слушаше и наблюдаваше огъня. Инстинктът на животните и малките деца му беше казал Уолтър Наставника — всъщност инстинктът на хората на всяка възраст — ги кара първо да обиколят всеки непознат и да го подушат, да привикнат към неговото нахълтване в техния космос; и едва тогава, само когато вече са готови, да направят първата стъпка към общуване с него. Хал реши, че когато останалите членове на отряда на Рух започнат да се чувстват по-удобно в негово присъствие, ще намерят повод да го заговорят.

Междувременно той беше доволен. Тази сутрин беше изолиран чужденец, носещ се без посока в един непознат свят. Сега имаше свое място в него. Около огъня цареше усещане за близост, някаква семейна атмосфера, каквато не бе усещал от смъртта на своите възпитатели насам, като се изключи онзи ден в мината, когато бе станал резач. Това бе едно семейство, което се е събрало в края на деня. Макар някои от разговорите, които дочуваше, да бяха чисто социални, други представляваха дискусии за споделени отговорности или проблеми, обсъждани от хора, които до тоя момент са били физически разделени

от събитията през деня. Колкото повече членове на отряда идваха при огъня, толкова повече дърва добавяха към него. Пламъците се издигнаха и светлината им разшири видимата вътрешност на тая нощна сфера, която обгръщаше всички. Светлината на огъня беше изградила една стая в мрака. Те бяха усамотени наред откритото, подслонени зад нематериалните стени на топлината, фамилиарността и общите тревоги.

Взети заедно ситуацията и моментът отново пробудиха същият онзи порив у него, който за пръв път се беше върнал към живот, когато зърна Рух Тамани. Само че сега той бе заплепен не от порива да изгражда поетични образи, а от спомена за поезията в своето минало.

*„Тя дълга е, нощта на нашето очакване,
ала ние сме призвани да стоим...“*

Това бяха първите две строфи от една поема, която беше написал като десетгодишен и опиянен от изображението на мащабната картина, която Уолтър Наставника му беше обрисувал — картина на продължилите с векове търсения на екзотиците на една еволюирала форма на човечеството, по-добра раса, израснала далеч над сегашните си слабости и недостатъци. Както повечето поеми, създадени изключително рано, цялата ѝ мощ се съдържа в първите два реда, а от там нататък поемата се свиваше в баналности. Оттогава Хал се беше научил да не припира толкова много да записва първите думи, които му дойдат на ум. Необходими бяха въздържаност и опитност, за да правиш преднамерено това, което аматьорите поети са склонни да правят само несъзнателно — да носиш поемата нейде дълбоко в ума си, докато не я завършиш и тя не стане готова да бъде родена.

Сега той се отнесе точно в този процес — да не насилва ума си към някаква форма, а под влиянието на заобикалящата го тъмнина и светлината на огъня да позволи на мощните творчески сили на несъзнавано его да се отпуснат без юзди да оформят образи и спомени — добри и лоши, скорошни или далечни.

Рисувайки умствени картини на града от бяло-червената жаравана под горящите трупи, той наблюдаваше маршируващи армии и строители, които градяха, докато Сост и Уолтър, Малачи и Тонина —

преплетени и слети в неговите мисли — стояха заедно с призрака на Авдий край огъня, говорейки с живите тела, с които Хал споделяше тяхната топлина.

Като стоеше настрани и се вглеждаше в себе си, той видя, че нещо в него се е изцелило през тия три години на Коби, ала имаше още много неизцелено или недовършено. Някъде съществуваше очакване за цел в живота му; той обаче беше позволил този факт да се забрави, докато тоя следобед не беше докаран тук и не видя Рух, Дете-на-Бога и сега тези други хора. Трябваше да съществува някаква цел, защото беше немислимо, че животът би могъл да изглежда другояче...

Така че Хал продължи да седи, изпълнен с мечти и мисли, като само понякога прекъсваше сам себе си, за да отвърне на някое представяне или кратка фраза от другите членове на отряда, докато не се пробуди от докосване по ръката. Обърна се и видя Джейсън.

— Хауард — рече Джейсън. — Аз се прибирам. Ти можеш да поддържаш огъня тук, докогато искаш, дори и да си сам, обаче знай, че утрото настъпва рано.

Хал кимна, внезапно осъзнал, че събирането се е свило до шепа хора. Две двойки и една групичка от трима души бяха потънали дълбоко в лични разговори. Освен тях бяха останали само двамата с Джейсън.

— Не — отвърна Хал. — Благодаря, но ти си прав. Аз също ставам.

Стана и двамата потеглиха в мрака. Далеч от огъня, нощта отначало изглеждаше черна като в рог, но постепенно очите им се нагодиха към гледката на осветената от луната гора. Дори и тъй обаче, местността изглеждаше по-различна през нощта и те биха могли да бродят безкрайно дълго, издирвайки палатката си, ако Джейсън не беше извадил и запалил лъчът на едно фенерче. Той се открояваше на закачените на височината на очите отражатели по дърветата, които маркираха номерираните маршрути през лагера. Те тръгнаха по пътеката, която ги отведе обратно на свободното от дървета място, и там Джейсън подбра онази поредица отражатели, която ги заведе до привързаните магарета и тяхната палатка.

Самата палатка бе желано място, където най-накрая да влязат, и когато Джейсън изключи тлеещата лампа и придърпа качулката на собствения си спален чувал, за да му държи топло на темето, Хал

усети, че е готов за сън, та и отгоре. Изтощението действаше като топла баня, която отпусна всичките му крайници и още докато си мислеше за това, заспа.

Събуди се внезапно, хванал нечие гърло в тъмнината, така че уловеният, който и да беше той, да не може нито да извика, нито да диша. С едно свиване на палците щеше да строши врата, който държеше. Само че ароматите на палатката и миризмата на лагерно оборудване и дрехи го върна бърже — макар на него да му се видя бавно — към спомена за това къде се намира. Онзи, когато държеше и душеше, бе Джейсън.

Хал го пусна. Стана на крака и като протегна ръка в тъмното, намери лампата и я включи. Жълтата светлина показва лежащия на пода Джейсън, който сега дишаше, но иначе не издаваше и звук, и широко бе опулил очите си към него.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Добре ли си? — сковано попита Хал. — Какво стана?

Устните на Джейсън се движеха беззвучно. Той вдигна ръка и опипа гърлото си. Накрая гласът му се върна дрезгаво звучейки.

— Събудих се и те чух, че дишаш тежко — каза той. — Сетне изведнъж дишането ти спря. Извиках ти, за да те събудя, но ти не отговори. Пропълзях към теб да видя дали си още тук и ти беше тук — само че изобщо не дишаше. Опитах се да те разтърся за рамото, за да те събудя... — Гласът му затихна.

— И аз се събудих и те сграбчих за гърлото — продължи Хал.

Джейсън кимна, все още облещен в него.

— Съжалявам — каза Хал. — Не знам защо съм го направил. Дори не бях буден. Съжалявам.

Джейсън бавно се надигна на крака. Двамата се погледнаха един друг, като лицата им бяха само на няколко длани разстояние, огрени от жълтеникавата светлина на една лампа с тлеещ разряд.

— Ти си опасен, Хауард — каза с безизразен глас Джейсън.

— Зная — рече нещастно Хал. — Съжалявам!

— Не — продължи Джейсън, — за този отряд е добре да има подобна опасност на наша страна, срещу враговете ни. Но какво те накара да ме нападнеш?

— Не знам.

— Станало е, защото те събудих внезапно, нали?

— Предполагам — отвърна Хал. — Но дори тогава... Аз обикновено не тръгвам да нападам всеки, който ме събуди внезапно.

— Сънуваше ли нещо?

— Не си спомням... — Хал се опита да си припомни. — Да.

— Лош сън?

— В известен смисъл... — рече Хал.

— Лош сън. Нищо чудно — заключи Джейсън. — Мнозина от нас знаят какво е да сънуваш такъв сън. Всичко е наред. Доколкото сега и двамата сме будни, дай да вземем да пийнем малко кафе, а.

Хал потрепери.

— Да — съгласи се той. — Идеята е добра.

Джейсън се обърна към единия ъгъл на палатката и извади термозащитен пластмасов съд, който оставяше впечатление, че може да побере близо литър.

— Напълних го след вечерята — смятах да ти кажа, че е тук — рече Джейсън почти свенливо. Той натисна с палец един бутон, за да насочи струята тъмна течност, вдигаща пара на студения въздух в палатката, към два пластмасови чаши. Подаде едната пълна чаша на Хал и се върна в топлината на собствения си спален чувал, като седна и се загърна с него.

Хал последва примера му. Двамата се погледнаха от двете страни на палатката.

— Би ли искал да ми кажеш какъв беше тоя твой сън? — запита Джейсън.

— Не знам дали ще мога — отговори Хал. — Не беше много ясен...

— Да. Знам как е — рече Джейсън и кимна. — Тогава не се опитвай да говориш за него. Изпий си кафето и пак си легни. По тоя начин нишката се прекъсва и този кошмар никога не се връща повторно. Утре е друг ден. Докато заспиваш, мисли за утре.

— Добре — съгласи се Хал.

Джейсън бързо привърши своята чаша и пак легна, като придърпа качулката на спалния чувал над главата си.

— Остави лампата да свети или я изключи — както искаш — предложи той. — На мен не ми пречи.

— Ще я угася — рече Хал.

Стана, изключи тлеещия разряд и пропълзя в мрака обратно в своя чувал. Беше поставил чашата си от едната страна на чувала и тя все още бе наполовина пълна. Приседна и я изпи, а сетне легна. Усещането от съня, за който си бе признал, се възвърна. В него нямаше нищо, което да би могло да обясни на Джейсън тази убийствена реакция при събуждането, нито пък неосъзнатото прекъсване на дишането преди това.

... Бе яздил — въоръжен и в броня — на кон заедно с други хора. Бяха излезли от някакви дървета в края на огромна равнина и там спряха конете си. Далеч от тях, в средата на иначе голата пустош на

равнината се издигаше тъмна, самотна, средновековна на вид сграда — като висока кула, която се стесняваше нагоре към увенчания си с назъбени бойници връх. Наоколо нямаше други постройки, единствено тази кула — и тя бе далеч напред. От кулата се излъчваше ужасно усещане за очакване, което ги бе накарало да замълчат.

— Аз ще отида сам — бе рекъл той на другите.

После слезе от коня си, подаде юздите на човека до него и тръгна пеша през безкрайната равнина към кулата. След известно време погледна назад и видя хората, които бяха с него, все още да седят на конете — дребни фигурки под дърветата, които също се бяха смалили от разстоянието, което той бе оставил между себе си и тях. После отново се обърна и продължи към кулата, към която като че ли не бе приближил и стъпка, откакто бе напуснал края на гората. Без никакво предупреждение нещо, което не успя да види, се появи от пустошта зад гърба му и го докосна по рамото.

И туй беше всичко. Следващото, което си спомняше, бе, че се е събудил с пръсти около гърлото на Джейсън. Все още пазейки в ума си образа за кулата така, както го бе видял в съня си, Хал заспа отново.

Събуди се от усещането, че някой бута крака му. Отвори очи и видя, че Джейсън го бе хванал за стъпалото през чувала, застанал на максимално разстояние от него и с истинска тревога в очите.

— Пак ли не дишах? — запита Хал и му се ухили.

Джейсън пусна крака му и също се ухили в отговор.

— Дишаше си съвсем добре. Само че трябва да помогнем за закуската. Ще се наложи да побързаш.

Хал се претърколи, затършува и като намери комплекта за баня, с който го беше снабдил Хилари, се измъкна от топлия чувал на хладния сутрешен въздух. Запрепъва се от палатката към близкия поток.

След петнадесет минути двамата крачеха през утринната гора към готварската палатка. Светлината бе сивкаво бяла и навсякъде между дърветата се носеха валма мъгла. През мъглата се разнасяха ясни звуци — на сеч на дървета, на хора, които си подвикваха оттук-оттам, на метални предмети, подрънкващи един в друг. Студеният влажен въздух обливаше прясно обезкосмените бузи на Хал и когато той си поемаше дъх, въздухът навлизаше дълбоко в дробовете му. От мъртвешкия сън се бе пробудил изведнъж с чувството, че е напълно

жив — топъл и жив под защитата на плътните си и непромокаеми дрехи. От глад се чувстваше направо кух.

Когато стигнаха до кухненската палатка обаче, двамата с Джейсън имаха време само колкото да изгълтат набързо по чаша кафе, преди да се заловят на работа. Най-накрая, все пак всички други от отряда се нахраниха и те имаха възможност да закусят сами.

— Първо ще огледаме самарите — рече Джейсън, когато седнаха да ядат, качени върху някакви кашони в кухненската палатка, — заедно с останалата сбруя. После ще проверим животните и ще решим кои да натоварим първи и кои да оставим без товар за смяна. Досега нямах възможност да погледна в палатката за багажа, но Рух каза, че вече сме насъбрали около три-четвърти от необработените продукти, които можем да носим, и че ще съберем останалите по пътя.

— По пътя закъде?

Джейсън спря да яде за момент и го погледна.

— Никой ли не ти каза нищо? — запита той. — Рух не ти ли каза?

— Не.

— Защо не отидеш да я попиташ какво е редно да знаеш, а сетне да се върнеш и да ми кажеш? — Джейсън явно се чувстваше неудобно. — В такъв случай, аз не знам какво да говоря и какво — не.

— Сецям се, че във вана говорехте с Хилари за електростанцията в Кор...

— Не знаех, че си буден — Джейсън бе поразен.

— Тъкмо се бях събудил.

— Аха. Добре де — рече Джейсън, — защо не поговориш с Рух? Така всички ще знаем какво можем да говорим.

— Добре — съгласи се Хал. — Ще поговоря.

Привършиха закуската и се върнаха при магаретата и складовата палатка. През целия ден оправяха самарите и другата сбруя и се упражняваха да товарят и разтоварват. Десет магарета трябваше да носят общите вещи на отряда и всички лични вещи, които някой негов член временно не бе в състояние да носи сам. Това оставяше други шестнадесет животни свободни да носят онова, което Джейсън продължаваше да нарича „продукти“, и да действат като смяна на всяко от другите магарета, което започнеше да куца или по някаква друга причина трябваше да си почине от товара. Хал научи, че

въртенето на животните е обичайна практика с цел всяко от тях периодично да върви без товар, а съображенията не бяха единствено самите животни да се държат в най-добрата възможна форма. Тази практика се коренеше в традицията, че е грешно на животните, както и на хората, да не се дава периодично почивка.

На следващия ден отрядът събра багажа си и потегли, с което започна неколкоседмичен преход през планините. Минаваха между петнадесет и осемнадесет километра на ден и всяка нощ, когато правеха лагер, при тях идваха живеещи наблизко хора, които им носеха прясна храна, припаси или други суровини.

Физическите изисквания за такъв живот бяха съвършено различни от тези, които мините бяха предявявали към Хал, но той бързо се нагоди. Беше все тъй слаб като одялана фиданка и подозираше, че все още расте на височина, но в по-голяма степен бе започнал да придобива силата на зрелостта, докато все още притежаваше еластичността на младостта. Преди да мине и седмица, откакто бяха на път, той напълно се приспособи към тоя нов живот. Дори местното кафе започна да му се струва добро на вкус.

Седмиците им си приличаха много: дни на голяма надморска височина, изпълнени с ярко слънце и вятър, с по някое малко бяло облаче, много чист и лек въздух; водата в планинските потоци бе леденостудена, а сънят им — пълноценен и дълбок след дните, които ставаха все по-дълги, тъй като те се движеха на юг, посрещайки настъпващото лято.

Хал и Джейсън ставаха призори. Нахранваха се, оседлаваха и натоварваха магаретата за пътуването през този ден. Два часа по-късно отрядът потегляше, като хората тръгваха в редица по един с раници, в които носеха личните си вещи, а след тях вървеше Джейсън начело на магаретата, които носеха общите вещи на отряда. В края на магарешкия контингент бяха животните, които носеха суровините или бяха изобщо без товар. Най-отзад като ариергард на товарната върволица вървеше Хал. Неговото задължение беше да следи никой от хората или животните да не изостане и да се загуби, като същевременно хвърля по едно око на магаретата пред себе си, за да де увери, че няма окуцели животни и изплъзнали се от ремъците товари.

Това беше задължение, което изискваше по-скоро бдителност, отколкото действия, така че умът на Хал бе свободен. За пръв път,

откакто бе избягал от дома си в Скалистите планини, той имаше възможност да престане да мисли. На Коби делничният живот в мините и празничният — на космодрума не му бяха оставили възможност за такава умствена усамотеност, че да се дръпне настрана и да си направи отчет. Сега разполагаше с предостатъчно време за това. Изолираността на своето място в края на магарешката редица, дългото ходене през деня и монолитността на планините наоколо го изпълваха със спокойствие и той имаше възможност да размишлява надълго и широко.

Сега, когато можеше да го погледне от страни, Хал си даваше сметка, че животът на Коби е бил изкуствен. Беше прекарал последните три години на закрито. Това му беше необходимо като място, където да се скрие, докато порасне физически; и то го бе научило да съжителства, макар и не съвсем удобно, с непознати хора. Но в по-дълбок смисъл това беше, както се планираше, само отмятане на времето, докато израсте. Сега той беше като осъден, пуснат от затвора. Беше се върнал в една вселена, където започваха да се случват разни неща; и сега той виждаше проблемите в истинската им големина.

Едно от нещата, които най-много му се набиваха в очите, беше, че не би било трудно да подцени повечето от хората, с които се движеше сега. Не Рух и не Дете-на-Бога — защото и двамата излъчваха енергия подобно на горещи въглени. Повечето от останалите обаче бяха така ограничени в своя възглед за живота, тъй крайни в религиозните си убеждения и в много отношения така лишени от съмнения, че беше трудно човек да ги заподозре дори в хитрост.

Само че у всеки имаше нещо повече, отколкото предполагаше тази ограниченост. Фактически те много приличаха на планините, през които сега вървяха — посветили се на една цел, която всъщност не разбираха напълно, но която щяха да преследват, докато у тях имаше и искрица живот — в името на онова, в което вярваха, че е правилно.

Дълбоко вътре у всекиго от тях имаше голяма сила; вродена сила и търсене на нещо с повече смисъл от простото оцеляване. Това тяхно различие от миньорите от Коби бе разбудило отново Хал за основанията и целта, които би следвало да има неговия собствен живот. Той откри, че разсъждава накъде ще трябва да върви от този

миг нататък и какво трябва да се стреми да постигне — какви планове да си направи.

По някое време през последните седмици той се бе решил да се изправи срещу Другите веднага щом стане достатъчно силен. Сред сложния възел от умствени нагласи, които го правеха да бъде това, което той бе, имаше и един рефлекс непрестанно да се връща към момента, в който Уолтър, Авдий и Малачи бяха убити на терасата, а също и едно чувство — твърдо, древно и безпощадно — което изпитваше към Блейс, Дахно и всички като тях. Но отвъд всичко това той усещаше — без разбирането, което би му позволило да го определи — онзи океански стремеж, който винаги стоеше зад всичко друго в него и който сега се разкриваше като мощна решимост само да дочака часа, в който ще бъде призван да действа. Понеже Хал не можеше да го определи и понеже когато се опитваше да го обхване с ума си, този стремеж му се изплъзваше, той се отнесе в областта на поетичните образи, които винаги му служеха като преводач на тия неща, които разсъдъкът му не можеше да схване. И както в Последната Енциклопедия бе използвал спомените си за Уолтър, Авдий и Малачи, за да очертае проблема за бягството си от Другите, така сега откри, че е започнал да използва създаването на поезия, за да се добере до безформените образи и заключения, които се въртяха в дълбините на ума му.

Докато крачеше нататък, Хал отпусна съзидателната част от себе си на силните ветрове на усещането, които вееха незрими иззад всичките му мисли; и ред след ред, докато вървеше след магаретата в яснотата и студа на високите планини, Хал усети, че започва да се домогва и изгражда една поема, която даде форма и език на това усещане. Тя нарастваше строфа подир строфа и точно преди една от обедните почивки, поемата бе готова.

*„Не е изваян никой толкоз фино,
че да му липсва някакъв кафяв човек.
В земята сляпа бавно се придвижват
усуканите корени на стари дървеса.*

Народ хитроумен с длани от стомана

*от нас направи кула до небето,
издигната високо над самотната трева
и приглушените стенания на камъка.*

*Но ако нечий още по-лукав юмрук
на късчета направи вдигнатата кула,
ние пак в тревата и камъка ще оцелеем,
благодарение на един кафяв човек.“*

Поемата сама запя в главата му като една повтаряща се мелодия. Това е песен, помисли си безпричинно той, създадена да поглъща разстоянието между него и тъмната кула от съня му.

При тази мисъл му хрумна и една празноскитаща идея за друга възможна поема, която очаква да бъде родена в тъмната кула от неговия сън — поема, която очертаваше пътя към нова и по-просторна арена на възможностите, която го очакваше някъде вдън ума му. Само че когато протегна ръка към нея, тя му се изплъзна. Също като песента за кафявия човек тази поема имаше отношение към него и обстоятелствата, в които той се намираше, по начин, който можеше да долови, но който все още не бе способен да определи. Само дето поемата за кулата беше плътна и засягаше задрямали в очакване огромни сили. Той се насили да престане да мисли за нея и се върна към песента за кафявия човек, за да види какво има да му каже тя.

Ясно беше, че тя говореше, че за него вече е отминал един етап, че е направил крачка... — и преди да може да обмисли и по-нататък, видя, че Джейсън е застанал край пътя, държейки юздите на едно от магаретата. Хал подгони с вик своите собствени животни напред и се изравни с Джейсън и неговите магарета.

— Какво става? — викна той.

— Паднала подкова — обясни Джейсън. — Трябва да е станало веднага след тръгването. Ще трябва да прехвърлим товара на друго животно.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Магаретата бяха разделени на две редици, като онова с падналата подкова беше първото от редицата на Джейсън. Планинската пътека, по която вървяха, на някои места беше широка само за едно животно и движението на цялата редица се блокираше, докато то не се върне обратно в редицата.

— Хауард, можеш ли да я върнеш назад? — запита Джейсън. — Аз ще задържа останалите.

Хал приближи и започна да примамва магарицата да се премести от твърдия път на халтавите камънаци на планинския склон под пътя, така че да може да я извърти и да я поведе назад.

Те вървяха по стръмния склон към един планински проход, следвайки пътека, която явно не беше използвана от предната есен. Пътеката беше засипана със зимни остатъци — клончета, иглички и шишарки от докараните на планетата вариформи на иглолистни дървета, които би трябвало да облекат тези високопланински склонове в умерените зони на Хармония. Само че пътят изглеждаше, че е съществувал само няколко години и то за да бъде използван в хубаво време. Той се възползваше от естествените равни места наоколо, като се виеше нагоре и надолу, но винаги клонеше на юг.

Стръмният сиво-кафяв склон под твърдата и плоска повърхност на тясната пътека се спускаше рязко надолу в разстояние на повече от триста метра до един каменист хребет и отвесно пропадеше още толкова до откритата далеч под тях планинска река. Над пътеката склонът ставаше не толкова стръмен и съответно бе обрасъл с дървета — редки, но достатъчно много, така че петдесетина метра по-горе растителността напълно скриваше от очите гледката на един къс, но по-висок хоризонтален хребет, който в последните неколкостотин метра вървеше успоредно на пътеката.

В този момент отрядът на Рух следваше външната извивка на гърдата на планината. Бавнодвижещата се редица от хора пред Хал и Джейсън изчезваше вляво зад извивката на планината. Когато Хал

обърна животното, видя назад няколко километра открита планина покрай една отвесна гънка в скалата, която на мястото, което току-що бяха отминали, имаше дванадесетина метра широко врязване навътре. Вдлъбнатината се стесняваше рязко нагоре, докато се превръщаше отначало в пукнатина, а сетне в тесен комин и се изкачваше до скалистата повърхност на разположения над тях хребет. Зад тях дърветата също бяха по-малко и целият склон — чак до залесения хребет отгоре — лежеше открит за окото. Въздухът беше сух и ясен, така че разстоянията изглеждаха по-малки, отколкото бяха в действителност, под едно небе, на което имаше само няколко бързодвижещи се малки облачета.

— Така... така... — успокояваше Хал магарицата, докато я насочваше по ронещия се камънак на пътеката към края на редицата животни, където можеше да я качи отново на пътеката. Стигна до края и я подкара нагоре. Когато се обърна, видя, че Джейсън е издърпал магарето, което следваше в редицата животното на Хал. Сега цялата задна половина от тази редица чакаше търпеливо, а Джейсън бързо се катереше по скалата, за да дойде при Хал.

— Можем да вкараме Дилайла, за да заместим тая... — започна Джейсън, когато се качи на пътеката до Хал — и изведнъж въздухът се изпълни с писъци.

— Долу! — извика Хал и го събори на склона под издатината на пътеката. Заострени парченца от ронливата скала забоцкаха Хал през ризата и панталоните. Няколко от натоварените магарета по-нататък по пътя се запрепъваха надолу по склона или бавно подгънаха колене и легнаха свити на пътеката. Писъците престанаха, а настъпилата внезапната тишина бе потресаваща.

— Конусни пушки! — Гласът на Джейсън беше висок и странен. — Горе има милиция!

Напрегнатото му лице се взираше към скрития зад дърветата хребет. Той изхвърча до предпоследното магаре в редицата, което носеше техните собствени вещи и се вкопчи в товара му, докато не издърпа повереното му оръжие. Плъзна се надолу и пак залегна до Хал.

— Това няма да ти послужи за нищо на такова разстояние — каза Хал. Оръжието на Джейсън беше една стара иглова пушка, която бе

точна до шестдесет-седемдесет метра, но неефективна на два пъти по-голямо разстояние.

— Знам — изпъхтя Джейсън, като все още се взираше към скрития хребет. — Само че те, може би, ще се спуснат към нас.

— Трябва да са си загубили акъла... — започна Хал, водейки се от уроците, които бе попил като дете, и в този момент хрущенето на нечии обувки по ронливата скала ги накара да обърнат глави надясно.

Видяха Лейтър Улън, един от по-младите мъже в отряда да бяга, превит надве, към тях.

— Видяхте ли нещо? — попита той запъхтян, като най-накрая спря над тях.

— Лягай! — викна Хал, но вече беше късно. Пищящите звуци отново изпълниха ушите им и Лейтър падна, изпускайки собствената си иглова пушка. После се завъргаля, все едно че нямаше кости, надолу по склона. Хал скочи подире му, улови го и видя, че е несъмнено мъртъв. Три конуса си бяха пробили път през гръдния му кош, а един бе направил бразда отстрани в главата му. Хал сграбчи падналата пушка и като се приведе, за да се възползва от прикритието на пътеката над себе си, се затича назад по склона натам, откъдето бяха дошли.

— Къде отиваш? — чу той да вика подире му Джейсън. Само че нямаше дъх, за да отговори.

Той търча по полегатия сипей, докато извивката на планината започна да затулва от погледа онази част от хребета, откъдето бяха изстреляни конусите. Беше се върнал пак до вдлъбнатината, гънката в планинската скала, която водеше право нагоре към цепнатината и комина. Вече в безопасност от наблюдение от страна на въоръжените хора горе, той изскочи пак на пътеката и започна да се катери право нагоре в цепнатината.

Тук нямаше толкова много свободни камъни. Катереше се най-вече по гола скала, като се придвижваше бърже, а игловата пушка се люшкеше на гърба му, крепена там от ремъка, който Хал бе прехвърлил през гърдите си. По лицето му изби пот, която го охлади така, че се почувства гол на сухия планински въздух. Установи, че диша дълбоко и равномерно. Беше минало много време, откакто се беше напрягал физически, точно по този начин, и усещаше тялото си напрегнато и трмаво. Ранните навици от тренировките обаче живееха

нейде дълбоко в него и той чувстваше как въздухът нахлува мощно в дробовете му, а сърцето му бие бързо, но равномерно. Изкачи се ловко в тясното гърло на комина и от катерене на четири крака по стръмния склон премина към алпийско катерене.

Коминът беше висок девет-десет метра, като се стесняваше рязко, докато към върха, точно под горния хребет беше не по-широк от метър. В началото на изкачването той се насили да спре и да задиша дълбоко, за да накара сърцето си да забие по-бавно и да изпълни изтощените му тъкани с кислород за предстоящото усилие.

Истинският проблем беше игловата пушка. Нормалната процедура щеше да бъде, когато се изкатери на горния хребет, да я издърпа след себе си. Само че не разполагаше с въже, за да я вдигне. Спря за миг, изчислявайки на ум разстоянието между хребета над главата му и онова място по-нататък, откъдето беше дошъл огънят на конусните пушки. Освен ако беше такъв кутсузлия, че някой от милиционерите да се окаже точно над него в същия момент, звукът от хвърленото оръжие, когато то падне върху плоската скала на горния хребет, не би следвало да се разнесе толкова далеч, че да привлече вниманието им.

Отстъпи надолу и назад от основата на комина, докато намери място, където можеше да стъпи сигурно, а после свали от гърба си игловата пушка, за да се увери, че предпазителят е пуснат. Беше пуснат и Хал хвана здраво с две ръце пушката за цевта откъм дулото, завъртя я и я запокити нагоре. Тя изчезна от погледа му с далечен трясък върху горния хребет.

Зачака, ослушвайки се. Не се чу обаче шум от някой, който да приближава, за да проучи какво е станало. Хал започна да се катери.

Бяха минали повече от четири години, откакто мускулите му бяха вършили този вид работа и те откликваха твърде бавно. Изкачваше се изключително предпазливо, като проверяваше и препроверяваше всеки хват на ръката си и всяко поставяне на крака си, впил очи в червеникавата, огладена от времето скала само на няколко пръста от лицето му. Докато се изкачваше, старите рефлексии и познатите умения се завръщаха малко по малко. Сега беше подгизнал от пот и ризата лепнеше по гърба и раменете му. Дишаше тежко. Изкачването обаче не ставаше присърце и нещо от по-раншното удоволствие от подобни

завоевания на отвесното пространство — ръка по ръка нагоре — се пробуди отново у него.

Най-подир излезе от сянката на комина на горещото слънце, огряло хребета отгоре и легна задъхан там. След малко долетя лек ветрец и приятно го охлади. Дишането му се забави. Огледа се наоколо за игловата пушка и я видя да лежи в обсега на лявата му ръка. Придърпа я към себе си и приседна.

Наоколо цареше пълна тишина. Спокойно би могъл и да е сам в планината. За момент го докосна лекото пръстче на паниката — мисълта, че изкачването на комина му е отнело прекалено много време и нападателите може би вече са заловили отряда. После отблъсна това чувство. Безполезна емоция. Можеше да чуе в паметта си как сухият глас на Малачи му изнася лекция за това.

Стана, като вдигна игловата пушка със себе си. Дишането му пак беше станало почти нормално. Безшумно се затича по дълбокия килим от борови иглички по този хребет в такава посока, че да се озова на място, което е над отряда, разпилял се по долния хребет.

Докато тичаше, ушите му ловяха всеки звук, идващ отпред. Беше изминал съвсем късо разстояние, когато чу гласове и спря да се послуша. Току зад малката горичка пред него говореха трима души. Сви вляво нагоре по склона и продължи по-бавно и дори още по-тихо. След минута вече можеше да погледне надолу към мястото зад горичката. Видя трима души с конусни пушки, които носеха същите черни униформи, в които бе видял да се обличат пазачите милиционери в Крепост.

Игловата пушка в ръцете му автоматично се озова в положение за стрелба. Те бяха на по-малко от двадесет метра от него, напълно изложени на погледа му и гърбовете им бяха обърнати към него. *Търпение*, каза тихо в ухото му спокойният глас на Малачи. Той пак отпусна оръжието и продължи да върви успоредно на горния хребет и малко по-високо от него.

Отмина още две групи от по трима човека с конусни пушки, преди да стигне до една група от четирима души, които седяха с пушки в ръцете, надничаха надолу по склона и от време на време стреляха, а един кльощав мъж с широка бяла капитанска нашивка, защита коса на левия ръкав на бойната му куртка стоеше над тях. Той бе обърнат с гръб към Хал, като останалите.

Милиционерите излъчваха спокойствие и увереност, които разтревожиха Хал. Той се опита да погледне пред ръба на хребета надолу към отряда, ала не можеше. Тихо се обърна и се изкатери понависоко по склона, докато най-накрая успя да види поредицата животни и товари по пътеката край долния хребет. Не се виждаха никакви хора и той си помисли, че те разумно са се прикрили всички под ръба на хребета, но после си припомни за продължаващия обстрел от мъжете, покрай които беше минал, както и тези непосредствено под него.

Хал присви очи от яркото небе и за пръв път успя да различи движение на планинския склон над долния хребет. Неколцина от отряда се промъкваха нагоре от едно прикритие към друго, за да нападнат своите нападатели. Докато наблюдаваше, той се съсредоточи върху движението на една тънка, облечена в тъмни дрехи фигура и осъзна, че ги води самата Рух Тамани.

Това беше отчаяна реакция на част от отряда. Милиционерите можеха да си седят и да не бързат да стрелят по изкачващите се. Но това щеше да се случи, когато те за момент се откриеха, тъй като за членовете на отряда не само беше изключително трудно да отвърщат на стрелбата, но и бяха изтощени от изкачването. Въпреки това те продължаваха и изведнъж Хал схвана какво имаше предвид Рух.

Погледна наляво към онази част от горния хребет, която все още не бе изследвал и видя, че на неголямо разстояние от него тя рязко се спускаше надолу, сякаш устремена да се събере с долния хребет, но постепенно се смаляваше, докато петдесетина метра от мястото, където двата хребета щяха да се съберат, преминаваше в обикновен склон. Няколко мига се взира в тази част от склона, преди да бъде в състояние да различи сред редките дървета по склона движенията, които търсеше. Накрая обаче ги забеляза. Фронталното нападение на Рух по склона право над нея очевидно беше замислено преди всичко, за да задържи вниманието на милицията, докато тя беше изпратила друга част да заобиколи предния край на горния хребет, за да нападне оттам.

Това беше единствената възможна за нея реакция и с тази мисъл Хал се обърна рязко обратно, за да погледне към изправения милиционер с бялата нашивка на ръкава. Капитанът трябва да беше командващият милиционерите офицер и той би бил крайно

неефективен, ако беше разположил засадата си така, без да помисли за левия си фланг.

Хал се обърна и започна да се придвижва нататък, над този ляв фланг. След малко стигна до място, откъдето се виждаше едно по-широко място на хребета, лека падина, защитен не само от естествено израснали дървета, но и от една груба барикада от трупи, насочена в посоката, от която щяха да дойдат фланговите нападатели на Рух. В падината имаше над двадесет въоръжени милиционери, който чакаха.

Хал приклекна на склона над цялата сцена, поставил игловата пушка на коленете си. Усещаше, че гърдите го стягат. Единствената му надежда, която беше имал относно нападението по фланга, бе разрушена от гледката на тези двадесет черни униформи. Той се върна обратно към позицията си над четиримата мъже и изправения офицер.

Хал помисли малко, а сетне се върна обратно към позицията си над първата група, която беше открил. Докато ги наблюдаваше, един от тримата под него вдигна пушката си и стреля; сетне се засмя и посочи с ръка. Един от другите го потупа по рамото.

Нещо древно и мрачно са раздвижи в Хал. Той се отпусна на колене, подпря дулото на игловата пушка на полузарития в земята валчест камък и стреля три пъти. Иглите прошептяха леко, сякаш птички изчуруликаха в планинския въздух. Лежеше, заслушвайки се в тишината, която последва този звук, но от другите позиции на милицията нямаше никаква реакция, която да подсказе, че някой там е чул. Отново стана на крака и бавно тръгна надолу по склона.

Телата на тримата, когато стигна до тях, лежаха неподвижно на слънцето. Той ги изгледа, усещайки някаква празнота в стомаха си, като от някакъв тежък удар или рана, чиято болка е все още приглушена от шока. Събра внимателно трите конусни пушки, така че металните им части да не се чукат шумно една в друга, и ги помъкна нагоре по хълма — достатъчно високо, за да може да вижда склоновете, по които се движеха двете нападателни групи от отряда.

Групата на Рух напредваше бавно, ала групата, която идваше по фланга, се движеше по-бързо. След още пет минути те щяха да се окажат на такова разстояние от милиционерите, които ги чакаха в падината, че онези можеха да ги обстрелват в упор.

Хал седна и извади планката на приклада на една от конусните пушки, за да извади инструментите от кухнята в него. Конусните

пушки бяха проектирани тъй, че да се самопочистват след изстрела, така че беше нужно нещо повече от това, просто да запълни с пръст дулото. Отви заключващия затвор на цилиндъра на магазина под дулото и откърти последния от наредените във формата на пръчка конуси. После прибра конуса, който бе отделил, постави обратно затвора и го завинти.

Хвана внимателно с палеца и средния си пръст конуса, като гледаше да не докосне тесния червен ръб около широкия долен край на конуса. Червеното бележеше отлятото ракетно гориво, което се запалваше от механизма на пушката и задействаше тези самодвижещи се снарядчета. Като постави нежно конуса между събраните си наблизко колене, така че с нищо да не докосне ръбът, той освободи горивната камера, отвори я и сложи конусчето в кухината — само че насочено назад към камерата, вместо напред към дулото. После внимателно монтира камерата обратно. Хал повтори същата операция и с още една от конусните пушки.

Когато затваряше отвора на втората пушка, вътрешно се усмихна с лека горчивина. Поне част от членовете на отряда щяха да негодуват много, ако узнаеха как е развалил две превъзходни бойни оръжия — и то когато толкова много не им достигаха. И щяха да имат право.

Хал се надигна, взе допълнителните си оръжия и тръгна, докато стигна по средата над скалния хребет над двете други гнезда. Милиционерите в тях продължаваха да стрелят над ръба на хребета, на който седяха, без да знаят какво е сторил той с хората, заели позиция вдясно от тях. Тук той си вдигна груба барикада от по-тежките камъни наоколо. Сетне коленичи зад барикадата и се прицели в трите облечени в черно фигури във второто гнездо.

Мекото писукане на иглите, които бяха покосили тримата от първата група не се бе разнесло надалеч, за да алармира техните другари. По-силното свистене на конусите, които Хал сега изстреля, накара хората да се озърнат и да погледнат към второто гнездо точно когато тримата в него се строполиха.

Те не погледнаха нагоре по склона над тях, тъй като нямаха никаква причина да мислят, че който да е бил онзи, дето бе стрелял толкова отблизо, е някой от нападателите от отряда, който тъкмо беше стигнал на височината на горния хребет. След секунда те може би биха се сетили да погледнат и нагоре, а не само встрани, но в този момент

Хал скочи на крака и като завъртя първата от повредените пушки над главата си, я запрати тъй, че тя падна в последното пълно с хора гнездо — вдясно от онова с капитана. После той запокити втората пушка сред четиримата мъже в другото гнездо точно в мига, когато офицерът излизаше от него, за да тръгне в посоката, откъдето очевидно мислеше, че трябва да е стрелял Хал.

Първата конусна пушка падна и сътресението възпламени обърнатия конус в барабана. Чу се мекото „уууп“ на взрива и нагоре лумна пламък, тъй като топлината и ударът от обърнатия обратно конус, който се беше опитал да излезе в погрешна посока, задействаха пръчката от останалите конуси в магазина. Миг по-късно последва втора експлозия — от другата конусна пушка — в гнездото на офицера.

За част от минутата прахолякът и носещите се из въздуха парчета скриха сцената в двете гнезда, а сетне лекият планински ветрец издуха всичко настрани, за да покаже, че всички фигурки в двете гнезда са паднали на земята. Шокът от експлозията или някой шрапнел от взривените пушки ги беше извадил поне временно от боя.

Целта на Хал беше да отвлече вниманието на милицията в падината от нападателите, които се задаваха по склона. След двата взрива на горния хребет се възцари момент на ужасна тишина, последван от объркани викове. Поне част от наблюдаващите в падината започнаха да тичат към центъра на милиционерските позиции. Хал бързо се спусна по склона от мястото на своята разкрита барикада. Ако го бяха видели там горе, малкият каменен щит, който си бе издигнал, щеше да му е от полза. Ала тъй като не го бяха забелязали, сега за него щеше да е по-безопасно сред дърветата и растителността на горния склон.

Милиционерите, които се забързаха назад към падината, не можеха да видят спускането му, ала го чуха. Раздадоха се викове — и неочаквано на тях като ехо откликнаха виковете на ония, които все още се намираха в падината. Нападателят от отряда, които се катереха по хребета, бяха стигнали до защитниците в барикадата от дървесни стволове.

Легнал плътно на земята зад едно дърво на долния хребет, на по-малко от десет метра от падналия въвн от гнездото си офицер, — сега

той се размърдваше — Хал си разменяше изстрели с онези милиционери, които бяха се върнали назад към него след експлозиите.

Конусната пушка топлеше бузата му, напечена от слънчевата светлина, проникваше през дърветата отгоре, докато той следеше за нещо, което да се движи между дърветата пред него. Движенията ставаха все по-редки. Ответните изстрели, насочени към него, оредяха и престанаха.

Хал се огледа. По склона надолу той зърна офицера, който сега се бе изправил на крака и се олюляваше несигурно, ала се придвижваше обратно към командното гнездо, където го чакаха конусните пушки, оставени от неговите хора. Явно разлетелият се метал от пушката не го беше закачил и той само бе изпаднал в безсъзнание от шока от експлозията. Мушката на пушката на Хал автоматично се премести в средата на тесния, изправен гръб на мъжа, но после отвращението надделя. Нямаше никаква нужда от повече убийства. Хал тихо се надигна на крака и наполовина побягна, наполовина се гмурна надолу по пресечения склон, за да хване офицера и да го тръшне на земята.

Онзи лежеше неподвижно под него. Хал се претърколи встрани и седна. Обърна офицера по гръб и видя, че той още е в съзнание. Хал просто му беше изкарал въздуха. За момент другият мъж се помъчи да си поеме дъх, а после постепенно дишането му се възстанови. Хал го гледаше озадачен отвисоко. Слабото лице под него му беше познато. За момент това го обърка, а сетне паметта му направи връзката. Мъжът, когото гледаше, беше онзи, който ги беше ескортирал заедно с Джейсън на срещата с Аренс. Същият онзи, който беше заплашил Джейсън, че ако продължава да приказва, ще го окачи на китките му, за да виси няколко часа.

Офицерът се размърда. Погледна нагоре към пушката, която Хал държеше насочена към него, а после неговото лице. Собственото му лице изведнъж се преобрази с една изтощена усмивка и внезапен блясък в очите.

— Ти! — възкликна той. — Намерих те...

— Значи си бил тук! — прекъсна ги нечий рязък глас.

Дете-на-Бога излезе от дърветата вляво от тях, влезе в гнездото и спря. За пръв път Хал осъзна, че виковете и писъкът на конусните

пушки са намалели. Тъмните очи на Дете-на-Бога се спряха на оръжието в ръката на Хал.

— Значи и ти също си завзел конусна пушка. Хубаво! — Погледът му се спря върху офицера от милицията и за момент, докато Хал ги гледаше, двамата впериха очи един в друг — различни по възраст с двадесет години, по кости, мускули и дрехи, ала във всички други отношения еднакви като двама братя.

— Спести си безпокойството — рече офицерът. — Знаеш не ползе от мен, че няма да ти кажа нищо, каквото и да избереш да правиш с мен.

Дете-на-Бога издиша през ноздри. Дулото на конусната му пушка се извъртя така небрежно, за да се спре върху офицера, че за момент Хал не схвана какво предполагаше това движение.

— Не! — И Хал блъсна пушката нагоре, встрани от мишената.

Обветреното лице на Дете-на-Бога се приближи, за да го изгледа отблизо. На това лице рядко се виждаха силни чувства, ала сега Хал си помисли, че разчита в него удивено неверие.

— „Не“? — повтори като ехо Дете-на-Бога. — На мен?

— Не е нужно да го убиваме.

Дете-на-Бога продължаваше да го фиксира с поглед. После дълбоко си пое дъх.

— Ти си нов за нас — рече той почти спокойно. — Такива като този трябва да бъдат убивани, преди да убият нас. В добавка, това, което казва отстъпникът, е вярно...

— Ти си отстъпник — ти, изоставеният от Господа! — прекъсна ги остро офицерът.

Дете-на-Бога не му обърна никакво внимание. Очите му все още бяха приковани в Хал.

— Това, което казва отстъпникът, е вярно — повтори бавно той. — Безсмислено е да разпитваме такъв като него, който някога е бил един от Избраниците.

— Ти си този, който отпадна от Избраниците! Аз съм от Бога и оставам от Бога!

Дете-на-Бога пак не му обърна внимание.

— Той няма да ни каже нищо, както сам твърди. Възможно е да има жив още някой, който никога не е бил Избраник. Такъв можем да накараме да проговори.

Мушката на Дете-на-Бога пак се люшна към офицера.

— Не, казвам ти! — Този път Хал хвана дулото на пушката и Дете-на-Бога, на чието лице ясно се изписа изумление, рязко се обърна към него.

— Сега ти ще пуснеш моето оръжие — започна бавно той, — или...

Чу се съвсем слаб шум, който не трябваше да ги разтревожи, ала когато се обърнаха видяха, че капитанът от милицията бягаше на зигзаг между дърветата. С едно движение Дете-на-Бога се отпусна на коляно, извъртя конусната пушка и стреля. От един ствол отлетяха парчета бяла кора. Той бавно свали оръжието, загледан в боровете. После се извърна към Хал.

— Ти остави един от ония, които са унищожили мнозина от нас, да избяга на свобода — натърти. — Той ще бъде свободен, ако не го хванем пак, за да убива още от нашите хора. — Гласът му беше равен, но очите му горяха към Хал. — ... а с това, че попречи на мен, който щях да го пратя при Бог, за да го съди, ти направи свободата му възможна. За това ще трябва да се вземе по-специално решение.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

След два-три мига Рух и нападателите, които се изкачваха право нагоре по планинския склон към позициите на милицията, се появиха на хребета. Виковете и пищенето на конусите намаляха и после замлъкнаха. Членовете на отряда събраха пушките и екипировката на падналите врагове и се върнаха надолу към скалите. Пленени нямаше. Очевидно нито милицията, нито отрядите взимаха пленници, освен ако не им бяха нужни за разпит. Офицерът, който избяга, когато Хал отвлече вниманието на Дете-на-Бога, не беше пленен повторно. Може би, помисли си Хал, някои от другите милиционери са успели да избягат. Отрядът нямаше нито време, нито енергия да преследва бегълци.

Четиринадесет от магаретата бяха убити от огъня на конусните пушки или така лошо ранени, че трябваше да ги ликвидират. Товарът им беше разпределен по раниците на гърбовете на членовете на отряда. Когато вече бяха готови да тръгнат отново, само Рух и Дете-на-Бога не носеха раници. Оставаха още около три часа до залез-слънце. Носейки мъртвите и ранените, те пътуваха само един час и половина, преди да направят лагер; това обаче бе достатъчно, за да ги отведе доста по-долу и встрани от планинския проход в една долина в подножието на хълмовете, която много приличаше на оная, където бяха лагерували, когато Хал и Джейсън се присъединиха към тях. Още щом разпънаха заслоните си, на червената светлина на залеза организираха погребална служба за убитите, последвана от първото хранене през деня, откакто сутринта вдигнаха лагера си.

След яденето Хал отиде да помогне на Джейсън да провери и да се погрижи за магаретата, които им бяха останали. Точно с това се занимаваше, когато се появи Рух.

— Искам да поговоря с теб — рече тя на Хал.

Изведе го от лагера нагоре покрай малкия поток, край който лагеруваха, докато не се озоваха достатъчно далеч, за да не може да ги чуе Джейсън, а следователно и който и да било друг в лагера. Когато я

последва, Хал отново усети, че е овладян от онази особена бдителност, която тя предизвикваше у него и от това колко по-различна беше от всички останали, които бе познавал досега. В нея имаше нещо уникално и то отекваше дълбоко в неговото собствено вътрешно различие. „Не че двамата си приличаме“, помисли си той сега, „защото ние не си приличаме. По-скоро именно общият фактор на тяхната индивидуална уникалност ги привличаше един към друг — или поне едно мощно привличане на него към нея“.

Накрая тя спря на едно малко открито място край брега на потока и се обърна с лице към него. Сумракът все още бе достатъчно светъл, така че лицето ѝ изпъкна с някаква особена триизмерна масивност. Хрумна му, че стига да имаше тази способност, би пожелал да я извае от тъмен метал така както стои обърната към него.

— Хауърд — започна тя, — ти и този отряд ще трябва да се спогодите за едни общи правила.

— Отрядът? — запита той. — Или Дете-на-Бога?

— Джеймс е отрядът — каза тя, — също тъй както аз и всеки друг негов член е самият отряд. Отрядът няма да оцелее, ако хората в него не следват заповедите. Никой не ти е дал каквато и да било заповед да атакуваш позициите на милицията на своя глава само с една иглова пушка, която едва стреля.

— Зная — студено каза той. — Аз съм се научил какво значат заповедите и необходимостта те да се следват, толкова отдавна, че не мога да си помисля друго нещо. Само че същият мъж, който ме научи на това, ме научи също тъй, че когато е необходимо, човек прави това, което трябва да бъде направено.

— Но какво те накара да си мислиш, че имаш шанс да направиш каквото и да било въоръжен по този начин и то съвсем сам?

— Аз ти разказах за себе си и за това как съм отгледан — отговори Хал. Поколеба се, ала това трябваше да бъде изречено. — Никога до днес не съм стрелял по жив човек. Само че ти и отрядът ще се наложи да преглътнете едно нещо. Вероятно аз съм обучен за нещо като това, през което току-що минахме, по-добре от всеки друг тук, с изключение на теб и на Дете-на-Бога.

Той млъкна. Тя не каза нищо, само го наблюдаваше. В ума си той отново видя облечените в черно войници — те се смееха и стреляха надолу по билото.

— През повечето време действах инстинктивно — продължи Хал. — Само че не съм се опитвал да направя нищо, което да не знам как мога да свърша.

За негова изненада тя кимна.

— Добре — рече. — Само ми кажи какво усети, когато всичко свърши? Как се чувстваш сега?

— Гадно — каза той безцеремонно. — След това за известно време бях като вцепенен. Сега обаче се чувствам просто гадно — гадно и изтощен. Ще ми се да легна и да спя цял месец.

— Всички бихме искали да поспим — отговори тя, — само че ние не изпитваме такова гадно усещане като теб — никой от нас не го изпитва, освен ти. Питал ли твоя приятел Джейсън как се чувства той?

— Не.

Тя дълго време го гледа мълчаливо.

— Аз убих първия си враг, когато бях на тринайсет — рече тя. — Бях с отряда на моя баща, когато той беше изстребен от милицията. Аз се измъкнах така, както онзи офицер се измъкна от теб днес. Ти никога не си минавал през такова нещо. Само бойните умения не те поставят над който и да е в този лагер.

Той я погледна отгоре, усещайки се понесен из Вселената. Трябваше не да я изваят от метал, помисли си той, а да я изсекат от някаква тъмна, вечна скала — и изведнъж си спомни образа на скалата на хълма, с който беше отблъснал опита на Блейс Аренс в центъра за задържане.

— Предполагам, че си права — каза накрая той някак празно. — Да... права си.

— Ние сме на първо място това, което се налага да бъдем — продължи тя. — След туй вече сме онова, което сме по природа. Джеймс е това, което се е родил — и това, което сега се налага да бъде. Трябва да разбереш и двата му аспекта. Ако смяташ да си намериш място като член на този отряд, няма друг начин. Трябва да го разбереш хем като това, което е той, хем като това, което се налага да бъде — да бъде мой лейтенант. Можеш ли да направиш това, Хал?

— Хауард — поправи я той, без да се замисли.

— Аз мисля — възрази тя, — че за нас ще е по-добре да продължа да те наричам Хал.

— Добре. — Той дълбоко си пое въздух. Там, където има разбиране, чу още веднъж в ума си думите на Уолтър Наставника, няма гняв, няма тъга, няма разяждащи емоции. — Да, имаш право. Трябва да го разбере. Така че аз ще опитам.

Той ѝ се усмихна, за да я успокои.

— Ще трябва да успееш — натърти Рух, но после се отпусна. — Във всеки случай, сега, когато това е уредено, днес ти направи много за нас. Ако не беше тази твоя атака отдясно на линията на милицията, може би нито групата на Джеймс, нито моята щеше да си пробие път. А ако се бяхме провалили, врагът трябваше само да слезе спокойно долу и да убие онези от отряда, които все още биха останали живи. Така си е, и фактът, че ти ни помогна, ни осигури един куп добри конусни пушки и амуниции. При тези обстоятелства аз смятам да ти позволя да размениш онзи иглови пистолет за една от пушките, които получихме преди малко.

Хал кимна.

— И — добави тя, — мисля, че е време да знаеш колкото и останалите от отряда за това какво смятаме да правим.

— Джейсън ми каза да те питам — обади се той. — Помислих си обаче, че ще е по-добре да изчакам, докато ти самата бъдеш готова и ми кажеш.

— Бил е прав — рече Рух. — Накратко казано, от това място, където сме сега, от тази страна на планината, няма връщане. Долу във вътрешните равнини, в нашите отряди хората са повече, отколкото ония, с които разполага милицията, за да може да ни притиска. Така че, те са решили да наблюдават ключовите точки толкова добре, колкото им позволява тяхната численост. Има една дузина пътища, които водят от тези планини към равнините. Независимо кой от тях ще хванем, шансовете да ни предизвикат да се бием, са петдесет на петдесет. Само че сега, когато минахме покрай един от техните патрули, те ще ни оставят на мира, стига да не разберат какво възнамеряваме.

— Кажи ми нещо — помоли Хал. — Зная, че тук на Новите светове липсата на тежка техника прави идването на въздушен апарат трудно и не по-малко скъпо. Но тези от милицията трябва да разполагат поне с някой наблюдателен самолет — лека машина — която би могла да ни открие или поне да помогне да ни открият от въздуха, дори и след като сме слезли в равнините.

— Наистина имат — потвърди Рух. — Само че не са много. Това са машини от дърво и плат, които не могат да издържат при много лошо време — и това е само за начало. А и завистта между дружините на милицията означава, че ако някоя част притежава самолет, тя не гори от желание да го даде назаем на друга част. Не е лесно да се набави и гориво. И последно, дори ако вдигнат един или повече самолети във въздуха, за да ни следят, равнините са обраснали с дървета, така че ние можем да пътуваме под прикритие през деветдесет процента от времето. През другите десет процента, когато няма да имаме никакво прикритие, ние ще се движим, когато е тъмно, така че да не могат да ни забележат. Но това и сам трябва да си го забелязал.

— Забелязах — потвърди Хал.

— Така че всичко това води до това — продължи Рух, — че от сега нататък, когато минаваме покрай един от техните патрули, те ще ни оставят на мира, стига да не направим нищо, с което да привлечем вниманието им към нас. Имай на ум и друго, че те преди всичко ще действат като поделение на правителството не само в провинцията, но и в големите градове, а нуждите на големите градове от охрана ангажират по-голямата част от личния им състав.

— Добре — рече Хал. — Вярвам ти. Тогава какво възнамерява да направи отрядът? Ти се канеше да ми кажеш.

Тя се поколеба.

— Дори сега има известни ограничения за това колко информация мога да ти дам — заяви откровено Рух. — Същността на нашата задача например е известна само на малцина...

— По пътя към вашия лагер, където за пръв път ви видях — каза Хал, — дочух Хилари и Джейсън да говорят нещо за някаква електроцентрала в Кор Тап.

Рух поклати глава с леко отегчение.

— Сега си спомням — въздъхна тя. — Джейсън ми докладва, че ти си чул това. Въпросът е, че самият Джейсън не би следвало да знае. Хилари е друго нещо, но Джейсън... Добре де, след като знаеш толкова много, спокойно можеш да чуеш и останалото.

И тя си пое дълбоко въздух.

— Ние, отрядите — подхвана Рух, — сме само остриетата на опозицията срещу онези, които са управлявани от Другите. Ние ще

експериментираме с нещата, които сме събрали. Ще се упражняваме да извличаме с тях експлозивен живак, а после, щом разработим технологията, ще предадем информацията за това на нашите симпатизанти като Хилари. Те ще произведат още повече експлозивен живак, с който по-късно ще смесим и взривим изкуствения тор. Един килограм от сместа ще взриви тонове напоен с нефт азотен тор. Надяваме се да вземем самия тор от хидроакумулиращата водна електроцентрала на една селскостопанска област, която ще нападнем в равнините. Това количество трябва да бъде достатъчно за разрушаването на Кор Тап, която Другите използват, за да запазват с енергия строителната площадка за междузвездни кораби на Северния континент.

— Хидроакумулиращите централи не са ли винаги в сърцето на града? — запита Хал.

— Не съвсем в центъра — отвърна тя, — но определено в границите на града. За отклоняване на вниманието, в същото време, когато ще нападнем електроцентралата, ще ограбим една банка за метали в същия град. Нашите хора могат да използват всяко парче метал, което успеем да измъкнем, стига само да го прехвърлим контрабандно обратно през планините до крайбрежието. Обаче грабежът в банката въпреки това си остава операция за прикритие на нападението на хидроакумулиращата централа, а не обратното. Щом вземем изкуствения тор, ще подпалим района на електроцентралата и се надяваме разрушенията да прикрият факта, че сме взели част от запасите им.

— Разбирам — каза Хал, чийто ум вече разработваше необходимата за подобна операция тактика.

— Местната милиционерска част — каза Рух, — ще ни преследва само докато се измъкнем от техния район — освен ако не заподозрат какво всъщност целим. Ако ни заподозрат, може да предложат, че сме замислили нещо по-голямо от кражба на метали. В такъв случай ще съобщят за нас и на всички околийски милиции и те ще ни преследват активно, вместо с това да се заеме само милицията от електроцентралата. Това може да позатрудни получаването на нашия експлозив в завършен вид.

— Ясно ми е — спокойно каза Хал.

— Но ако имаме по-голям късмет, ще взривим и ще блокираме тунела на Кор Тап, сетне ще изпреварим алармата, която ще се вдигне и ще се върнем обратно в планините, като при нас ще останат достатъчно хора, за да продължим да съществуваме като отделен отряд. Но ако късметът ни не е чак дотам добър, няма да успеем да се върнем в планините и ако нещо тръгне на зло, ще бъдем ликвидирани и няма да успеем да разрушим Кор Тап.

— А не зависят ли фермерството и животът на вашите хора от тази част на континента от електроенергията на тази централа?

— Зависят. — Тя го погледна в очите. — Но също тъй зависят и Другите заради монтажния завод за космически кораби, който е единственият в северното полукукло. Ако го взривим, те ще трябва да променят всичките си планове, защото ще трябва да използват онзи, който е в Южния континент. А той е по-малък и от логистична гледна точка по-непрактичен.

— Не плащате ли много висока цена само за да им сложите прът в колелата? — запита Хал.

— Всяка цена е висока — отвърна тя.

Светлината, която се бе задържала на небето, сега бързо чезнеше. От два часа над хоризонта висеше пълната луна, ала на яркото небе досега тя едва се виждаше. Първият дъх на нощния вятър се раздвижи край тях и леко ги охлади. В полумрака лицето на Рух все още се виждаше чудесно, но някак отдалечено, сякаш настъпващата тъмнина бе подчертала нейната изолираност не само от него, но и от всичко друго на света. Дълбоко трогнат, Хал изведнъж и по причини, които не би могъл да си обясни, импулсивно сложи длани на раменете ѝ и се приведе, за да я погледне отблизо в лицето. За секунда очите им останаха само на десетина сантиметра. Без да помисли, той я обви с ръце и я целуна.

За част от секундата Хал усети нейния потрес и изненада, а сетне бурната ѝ реакция я притисна към него. Ала секунда по-късно тя постави длани върху горната част на ръцете му и го отблъсна със сила, която го стресна.

Рух се освободи от него. В почти пълния мрак двамата се гледаха един друг.

— Кой си ти? — запита тя с твърд глас, но тъй тихо, че той едва я чу.

— Ти знаеш кой съм — отвърна Хал. — Аз ти казах!

— Не — рече тя със същия тих глас и се вторачи в него. — Ти си нещо повече от това.

— Ако е тъй — каза той, а двамата изглеждаха като омагьосани, — тогава не го зная.

— Знаеш! — И тя отново се втренчи за малко в него. — Не — продължи тя най-накрая, — ти май наистина не знаещ, нали?

Рух отстъпи крачка назад, по-далеч от него.

— Аз не мога да принадлежа на когото и да било — заяви тя, а гласът ѝ сякаш идваше нейде отдалеч. — Аз съм Воин на Господа.

Той не намери какво да каже.

— Не разбираш ли? — запита най-накрая тя.

Хал поклати глава.

— Аз съм една от Спасените. Като Джеймс — обясни тя. — Не знаеш ли какво означава това?

— Един от моите възпитатели навремето е бил Спасен — бавно отвърна той. — Разбирам. Това означава нещо далеч по-голямо. Означава, че със сигурност идваш от Небето.

— Това означава, че си бил Избран от Бога. Аз върша това, което трябва, а не което аз искам. — Сега лицето ѝ почти не се виждаше в мрака, а гласът ѝ омекна. — Прости ми, Хал.

— За какво? — попита той.

— Затова, което направих.

— Нищо не си направила. — Гласът му стана груб. — Аз бях.

— Възможно е — отвърна Рух, — но аз също. Само че... докато имам отговорността за този отряд, не мога да имам нищо друго.

— Да — съгласи се той.

Тя се пресегна и докосна ръката му. Хал усети натиска на пръстите ѝ и си представи, че може да почувства топлината на нейната длан дори през грубата тъкан на ръкава на ризата си.

— Хайде да вървим — каза тя. — Все пак трябва да поговорим с Джеймс — ти и аз.

— Добре — отвърна Хал.

Рух се обърна и двамата тръгнаха през гората — достатъчно наблизко, но внимавайки да не се докоснат един до друг.

Намериха Детето в собствения му заслон за един човек, близо до центъра на лагера. Явно тъкмо се канеше да си ляга и на светлината на

лампата, която висеше от главната шпригла на заслона, лицето му изглеждаше дълбоко набраздено и много по-старо, отколкото досега го бе виждал Хал. Щом се показаха на входа, той се надигна от спалния чувал, който разстилаше.

— Ще дойда — рече той.

Излезе от заслона си и те се дръпнаха назад, за да му направят място. Закопчаният назад капак на входа пропускаше навън достатъчно светлина, така че да виждат лицата си, макар и не в детайли.

— Джеймс — започна Рух, — говорих с Хауърд и мисля, че той разбра против какво сме се изправили.

Дете-на-Бога погледна към Хал, но не отвърна нищо. Като си припомни обещанието си да се опита да разбере по-възрастния човек, Хал се пребори с инстинктивното си желание да се наежи, което възникна веднага щом забеляза тъмните сенки, скриващи очите му, когато онзи се обърна към Хал.

— Освен това, тъй като трябва да му признаем, че ни помогна да се снабдим с доста конусни пушки в добро състояние, аз му обещах една от тях.

Дете-на-Бога кимна.

— Изложих му и изцяло нашите планове за следващите няколко седмици.

— Ти си командирът — рече Детето. Когато тя заговори за пушките, той се обърна към нея. Сега петното на лицето му се извъртя към Хал. — Хауърд, аз съм ти командир. Ще ми се подчиняваш ли от тук нататък?

— Да — каза Хал.

Той беше уморен до мозъка на костите си. Другите двама също би трябвало да са тъй уморени. Те не казаха нищо повече. Той погледна от Рух към Детето. Тримата стояха във върховете на един триъгълник на еднакво разстояние един от друг.

— В такъв случай това е всичко — заяви Хал. — Аз ще се върна в моя заслон. Лека нощ.

— Лека нощ — отвърна Рух от мястото си.

— Ние сме в Божиите ръце — каза Детето, без да мръдне.

Хал се обърна и тръгна. Тази нощ нямаше общ лагерен огън и веднага щом обърна гръб на светлината, лагерът потъна в мрак. Само че лагерът винаги се правеше по един и същи начин, а и докато се

движеше в тъмнината, очите му започнаха да се нагаждат към лунната светлина, която бе достатъчна, за да му показва пътя. Върна се при своя заслон и намери лампата вътре нагласена на най-мъждивото пламъче — светулка, която едва осветяваше студените, извити стени на заслона му, докато той бе вътре в него.

Джейсън спеше тежко в своя спален чувал. Хал се разсъблече мълчешком, загаси лампата и също пропълзя в своя. Легна на гръб и впери поглед в мрака и остана между съня и бодърстването. Повторно превърташе в ума си изкачването на комина и разузнаването на позициите на милицията. Пак видя как милиционерът в първото гнездо се смее, а другарят му го потупва по гърба. Натисна бутона за стрелба на игловия пистолет и видя тримата мъже да падат. Хвърли нагласените конусни пушки във вражеските укрития. Видя как пушката на Детето се извъртя към офицера от милицията и отново я бутна настрана...

Видя Рух, обърната към него в сумрака...

Стисна силно очи, насилвайки се да заспи, но този път умът и тялото му не се подчиниха. Лежеше там, а призраците на тримата му възпитатели излязоха от паметта му и застанаха край него в тъмнината.

— Това му беше за пръв път — каза Малачи. — Той имаше нужда от нея.

— Не — възрази Уолтър Наставника, — първия път беше нашата смърт. А тогава той нямаше никого.

— Когато ни убиха, не беше като днес — рече Малачи. — Този път това бе негово дело. Ако не искаме от тук нататък да затъва все повече, докато се удави, той се нуждае от помощ.

— Тя не може да му помогне — каза Авдий. — Тя самата се подчинява на Божията воля.

— Той ще оцелее — заяви Уолтър. Това беше един от редките случаи, когато екзотикът се оказваше най-твърд от тримата. — Той ще оцелее — ако се налага без никого и нищо. Тази част от неговото обучение беше поверена на мен и аз ви обещавам, че той ще преживее и това, и дори нещо по-лошо.

— Освен ако грешиш — остро възрази Авдий.

— „Освен“ не е разрешено — меко отвърна Уолтър. — Хал, ти не спиш единствено защото си избрал да не спиш. Всички неща, дори и това, са подвластни на ума. Това, което не може да се поправи, трябва

да бъде оставено настрана, докато не дойде време да може да се поправи, ако изобщо дойде такъв момент. Какво съм те учил? Изборът е единственото нещо, което никога не може да ти бъде отнето — чак до момента на окончателния избор на смъртта. Така че, ако желаеш да лежиш буден и да страдаш, направи го. Само че приеми факта, че това е нещо, което ти си избрал да правиш, а не нещо, над което нямаш никакъв контрол.

Хал отвори очи и се насили да задиша дълбоко и откри, че издишва през здраво стиснатите си зъби. Принуди челюстните си мускули да се отпуснат, но продължи да лежи, загледан в мрака.

— Не мога — каза най-подир на глас.

— Можеш — спокойно рече призракът на Уолтър. — И това, и още много.

Беше все едно да се опитва да разтвори юмрук, който е бил стиснат толкова дълго, че е забравил всяка друга възможност, съчетано с дълбоката боязън от това, което би могло да се случи на дланта, когато се отвори — незащитена от бронята и костта. Но най-накрая възелът вътре в него се развърза. Стените на малката тясна стая, която бе заел в собствения си ум се срутиха и светът наоколо отново се разтвори.

И той заспа.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

На сутринта продължиха и следобед вече бяха в хълмистата и почти равна провинция, разделена на ферми, чиито поля се чернееха от скорошната пролетна оран. Беше все едно да влезеш в някой оазис след дълго пътуване през пустинята. Усещането за мъка и загуба, което почти напълно смълча отряда след нападението на милицията, започна да изчезва. Дори ранените се оживиха и почнаха да се повдигат на лакти в своите носилки, повесени между двойки от ненатоварените с багаж магарета. Вдъхваха по-топлия въздух на низините, оглеждайки се, понякога се разсмиваха меко, когато разговаряха с хората, които носеха денкове и вървяха до тях, сякаш току-що бяха навлезли в по-блага и по-добра земя.

Фактически, както беше учил Хал, преди години този район на Хармония бил близо до това да стане най-богато място в двата обеднели Дружествени свята. Почвата тук била черна и тлъста и фермите произвеждали огромен излишък, който отивал за изхранване на гладните гърла в близките градове наоколо. Градове с такива размери, които в противен случай не биха могли да се поддържат само от континенталните брегове на Хармония и техния достъп до хранителните източници от океаните.

Щом стигнаха същинските селскостопански земи, отрядът започна да се разпада. Ранените бяха откарани в домове на местни фермери, за да се грижат за тях, докато оздравеят. Останалите здрави членове на отряда и оцелелите животни се организираха в малки групи, които щяха, без да се крият, да отидат пеша до мястото на общата им среща — близо до целта си — завод за торове в един малък град на неколкостотин километра от планините.

Хал бе разделен от Джейсън и включен към група от десет човека, предвождани от Детето. Както и другите малки части, на които сега бе разделен отрядът, те бяха подбрани така, че да изглеждат като едно голямо семейство, като възрастта на членовете му варираше от дядовци до израснали внуци. Фермите в централната част на Северния

континент на Хармония се обработваха само с магарета и човешка сила, а културната традиция на фермерите беше да създават големи семейства, в които синовете и дъщерите се женеха и довеждаха новите си съпруги и съпрузи у дома, така че не беше нещо необичайно в една ферма да живее група от двадесет до шестдесет човека.

Когато тези семейства или части от тях тръгнаха нанякъде, те имаха вида на малък керван на път, така че десетте членове на отряда с Детето като най-стар в семейството не бяха подозрителни, когато най-накрая потеглиха. Облечени със сиви, тъмносини или черни якета и панталони или поли, бели ризи, тесни вратовръзки и черни барети, всичките предоставени от подкрепящите ги местни фермери, които срещаха, десетимата не се различаваха с нищо от обикновени пътници по вътрешните пътища.

С промяната на пейзажа Хал забеляза, че се променя и нагласата му. Докато вървеше по пътя, повдигаше баретата си заедно с останалите, когато срещнеха друга семейна група, която вървеше в противоположната посока. Той откри, че с тази промяна е спечелил нещо, но и нещо е загубил. Когато нивите и къщите се озоваха около него, просторното усещане за свобода, изпитвано в планините, изчезна. Отново беше натясно — не толкова натясно, колкото се бе чувствал на Коби, но все пак достатъчно, за да му се струва, че отново е на каишка.

Поривът да пише поезия отново го напусна. На негово място се появи някакъв копнеж и чувство за отговорност, които все още не бе в състояние да определи. По някакъв странен начин усещаше пребиваването им в планините като отпуск, докато сега пак се беше върнал на работа в един свят, където трябваше да се вземат предвид практическите страни на живота. Нападението срещу милицията на прохода, интимният момент с Рух и предшестващият го сблъсък с Детето го бяха накарали отново да се вгледа в това, което го заобикаляше. Беше станал по-близък с тия хора — с всички до един и то за един много кратък срок, в сравнение с ония на Коби, включително със Сост, Тонина и Джон Хейкила. Нещата не опираха до това, че се бяха били заедно срещу милицията. Хората от отряда притежаваха отдаденост и целенасоченост, които донейде отекваха на вътрешния му стремеж към отдаденост и цел. В края на краищата, на Коби той бе имал нужда от Тонина, Сост и Джон, но те нямаха

истинска нужда от него. Сякаш тук, на Хармония, беше направил една крачка към цялото човечество. Същевременно Хал дори още по-силно осъзнаваше разстоянието, което го отделяше от всеки от тях. Установи, че отчаяно желае Рух и в същото време не виждаше как някога би могъл да я има. Освен това се чувстваше злощастен по отношение на Дете-на-Бога. Стариият човек беше изграден от същата материя като Авдий, а Хал беше обичал много Авдий. Той си мислеше, че би следвало най-малкото да харесва Детето. Искаше да го харесва, а откри, че не е така. У него имаше нещо повече от простото желание да харесва възрастния човек. Подобно на Авдий, Детето олицетворяваше самата същност на отцепената култура на дружествениците. Хал откликваше на дружествениците по същия начин, по който откликваше на отцепените култури на екзотиците и дорсаите. Откликваше, но му бе мъчно за тях, защото Уолтър го бе предупредил, че в крайна сметка и трите култури трябва да изчезнат.

Той обаче все още не можеше да се накара да харесва или да се възхищава от Детето. Погледнат безпристрастно, другият не изглеждаше да е нещо повече от недопускащ възражения упорит индивид, който нямаше други достойнства, освен военните си умения, и факта, че шансът го беше поставил да бъде опозиция на Другите и поради това на същата страна, на която беше самият Хал в конфликта.

А това водеше до нова тема за размишления. Хал не можеше просто да продължи да бяга слепешката като човек от отряда на Рух, надявайки се винаги да се държи настрана от Другите. В живота имаше нещо повече от това. Той изпитваше необходимост да си състави нещо като дългосрочни планове. Но какви планове? Може би за стотен път бе потънал в мисли за това, когато едно неочаквано приветствие го изведе от мислите му.

Беше в края на третия ден, откакто малката им група беше поела по пътя към мястото на срещата. Тъкмо бяха изкатерили върха на малък хълм и бяха тръгнали към една долина, широка може би пет километра, цялата запълнена от познатите разорани ниви и няколко раздалечени един от друг фермерски комплекси, които бяха обградени с дървета, посадени да спират вятъра. От най-близкото скупчване на постройки към тях нагоре по склона идваше закръглен мъж на възрастта на Детето, който махаше с ръка и ги викаше.

Минута по-късно те се срещнаха с него и спряха да поговорят. Лицето му беше порозовяло от усилието да върви бързо и той си свали баретата, за да си вее с нея, докато говори.

— Ти трябва да си Дете-на-Бога, а това — Войниците на Господа от отряда на Рух Тамани? Ей сега разбрахме, че идвате. Ще дойдете ли довечера в моята ферма? Ще бъде удоволствие да ми гостувате, а и искам да поразговарям с някой от отряда.

— Благодарим на Бога, че те е изпратил — отвърна Детето. — Ние ще бъдем твои гости.

Резкият му глас направи думите му в мекия късен следобед да прозвучат повече като заповед, отколкото като учтиво приемане на поканата, но фермерът комай не се обиди. Той си махна още два пъти с баретата и я нахлузи обратно на главата си.

— Елате с мен — рече той и ги поведе надолу по склона, като вървейки, говореше с Детето, без да се смущава от късите остри отговори, които получаваше.

Фермата, в която ги отведе, очевидно беше по-голяма от тази на едно обикновено семейство. Жилищата там се състояха от поне една дузина свързани една с друга сгради. От отворената врата на най-голямата сграда — тази, към която се бяха насочили — долетяха звуци от магнетофон или флейта.

— Простете ми! — рече техният домакин.

Той се втурна напред към тъмния правоъгълник на вратата. Нотите рязко секнаха и той в миг се върна отвън с отново порозовяло лице, както когато се бе изправил пред тях при първата им среща.

— Съжалявам — този път говореше на Детето. — Тия деца — но иначе той е добро момче. Просто не разбира... Моля да ме извините.

— Не възхвалявай Господа с инструменти и други лентяйски играчки, защото Самият Той не е лентяй, нито пък ще го допусне пред себе Си — мрачно изрече Детето.

— Знам, знам. Просто времената... нещата се променят тъй бърже, че те не разбират. Но влезте, влезте!

Те го последваха в една голяма проветрива стая, която изглеждаше тъмна след все още слънчевия ден навън. Когато очите на Хал свикнаха със светлината, той видя няколко стола и скамейки пръснати из едно помещение с добре полиран дървен под и огромно огнище в единия край. През вратата в противоположния на огнището

край на стаята се виждаше друга — продълговата и с една маса по цялата ѝ дължина, която изглеждаше тъй, сякаш можеше да приюти петдесет човека.

— Сядайте, сядайте — обади се техният домакин. — Извинявайте, трябваше да се представя. Казвам се Годлун Амджак и това е моето домакинство. Старейшина, ще ни направиш ли честта да ни говориш на вечерната служба след няколко минути?

— Аз не съм старейшина, нито пък някога съм се стремил да стана. Аз съм Воин на Бога и това е достатъчно — каза Детето, — но въпреки това ще говоря.

— Благодаря ти.

— Благодаря по-скоро на твоя и моя Бог.

— Разбира се, разбира се. Това ще направя. Благодаря на Бога. Абсолютно си прав.

В стаята стеснително влязоха по-млади мъже и жени във всекидневни дрехи — бели над кръста и черни надолу, носейки кани със студена вода и чинии с малки тъмни хлебчета. Детето отказа хлебчето, но прие водата. Приседнаха за малко да пийнат и да хапнат, а сетне домакинът ги поведе през къщата към един вътрешен правоъгълен двор с каменна настилка и боядисани в бяло стени, неукрасен с нищо друго, освен с тънък черен кръст, висок колкото Хал, който беше изрисуван на една от стените в дъното. Пред кръста имаше малък подиум от тъмно дърво с амвон пред нея. На амвона обаче нямаше нищо.

Дворът вече беше пълен с хора — очевидно членовете на домакинството на Годлун Амджак — които стояха в две подредени групи от двете страни на оставения в центъра коридор. Годлун поведе по този коридор десетимата от отряда до отреденото за тях място пред дясната група — само на няколко крачки от кръста и амвона. Щом ги настани, Годлун се качи на подиума и погледна всички отвисоко. Дворът беше потънал в сянката на обграждащите го постройки, но в контраст с него ивицата небе, която се виждаше над главите им, бе все още изненадващо яркосиня и без никакви облаци.

Последва минутно смълчаване, сякаш всеки в двора бе затаил дъха си. После Годлун заговори.

— Ние сме благословени пред Господа — започна той, — да имаме за гости десет от Воините на Бога, един от които е офицер от

отряда на Рух Тамани. Това са хората, които се бият с помагачите и демоните на самия Сатана — Другите хора — и техните подчинени, хората, които искат да ни научат да слагаме нашата вяра и нашият Господ на второ място след тях. Освен това сме благословени с това, че офицерът, за когото ви казах, Дете-на-Бога, ще ни говори по време на това богослужение. За нашето семейство това е велика чест и ние ще я помним, докато нашето семейство съществува.

Той слезе от подиума и погледна Детето, който напусна първата редица богомолци и се качи на подиума. Мършавото му лице се взря отвисоко в тях и гласът му зазвънтя над главите им като стържещо се желязо:

— ... *И видях да излизат от устата на змея и от устата на звяра, и от устата на лъжепророка, три нечисти духове, прилични на жаби; защото те са бесовски духове, които, като вършат знамения, отиват при царете на цялата Вселена, да ги събират за войната във великия ден на Всемогъщия Бог...*

Той спря и погледна всички.

— Знаете ли този откъс от Книгата на Откровението?

— Знаем го — в мек единопдушен хор отвърнаха слушателите около Хал.

— ... *И събраха ги на мястото, което по еврейски се нарича Армагедон* — той пак спря. — Ние знаем също — каза Дете-на-Бога, — че този звяр и този лъжепророк, чието идване е предсказано в Откровението, сега са сред нас. Не си мислете, че за теб и за теб, и за теб, тяхното присъствие означава нещо по-различно, защото за онзи, който свидетелствува за Живия Бог, никога няма разлика между това, което винаги е било и което винаги ще бъде. Има само един-единствен ден — Денят на Бога — и за вас, които той познава или е избрал да бъдете негови слуги, няма никакво значение кой час от този ден е сега. Другите, що не са като вас, са само онези, които ще бъдат отхвърлени в последния час. Но сред тях, що няма да бъдат отхвърлени, никой от вас няма нужда да пита: „Кой е часът и мигът, в който ще свидетелствам за моя Бог?“. Защото всички, що служат на Господа, ще бъдат призвани да свидетелстват и няма значение кога.

Той пак млькна — този път толкова дълго, че за момент Хал започна да мисли, че е свършил и се кани да слезе от амвона. Само че Детето продължи:

— Нито пък има значение начинът на това свидетелстване. Особено много греша онзи, що се надява, че ще даде свидетелството си лесно, и онзи, що мечтае за мъченическо свидетелстване. Това, което е от значение, не е начинът, по който даваш, а самото даване. Помни, че когато от теб се поиска да свидетелстваш — денем или нощем, буден или спящ, сам или пред очите на множеството — само едно е важно и то е дали ще го дадеш, или не. Защото онзи, що е част от Живия Бог, няма да пропусне в тоя момент да вдигне пряпореца на своята вяра; а този, който не е, няма да има сила да го стори.

Аудиторията изпусна лека въздишка — толкова лека, че Хал едва я чу.

— Обречени са всички, що не са от Господа. Но онези, които свидетелстват, не го правят само защото може да живеят вечно. Защото твоят дълг към твоя Бог и Неговите дела е извън теб самия. Ако Господ снизходи до теб преди момента на твоето свидетелстване и каже: „Ти си слуга и воин мой. И въпреки това за моите цели ти ще бъдеш отхвърлен заедно с онези другите, що ме не познават“ — само ако воистина си от вярата, тогава ти ще отговориш правилно: „Ако е волята Ти, Господи, така да бъде. Единственото, за което те моля, е да свидетелствам“.

При последното изречение гласът му затихна почти до шепот, ала това бе шепот, който стигна до всяка стена в двора.

— „Тъй като Ти, Господи мой, беше с мен през всичките ми дни и ще бъдеш с мен винаги, не е възможно щото някой да Те отнеме от мен...“ — И гласът му още веднъж затихна до тоя дрезгав, но проникващ полушепот за още три думи: — „... дори и Ти, мой Боже. Защото както Ти си в мен, така аз съм в Теб, за вечни времена, отвъд времето и вселените; защото Ти Си бил преди тия неща и ще бъдеш след тях, и Твоите люде не могат да бъдат убити, а ще живеят отгатък вечността.“

Накрая той престана да говори така тихо и така естествено, че не само Хал, но и останалите слушатели се оказаха неподготвени за факта, че е привършил. Едва когато той слезе от амвона и се върна на мястото си в първите редици на стоящите хора, всички разбраха, че словото е свършило. Годлун излезе напред, качи се на подиума и се обърна към тях.

— Ще изпеем „Войнико, не питай“.

Започнаха да пеят без съпровод, но с хармонично сливане на гласовете, привикнали отдавна да звучат заедно, и Хал запя заедно с тях, защото думите — първоначално боен химн на наемническите войски на дружествениците, сключили договор да се бият на други светове — бяха от ония, които беше научил от Авдий толкова отдавна, че не можеше да си спомни някога да не ги е знаел.

*„Войнико, не питай ти — ни днес, ни утре —
къде знамената ти отиват на война...“*

Изпяха химна докрай, смирено стоейки в своите обикновени всекидневни дрехи, сред мирните стени на заобикалящите ги родни сгради, а когато приключиха, Годлун слезе от подиума. Вечерната служба беше свършила; небето над тях — все още без облаци — бе потъмняло с отслабването на светлината до дълбоко кобалтовосиньо, на което все още бе твърде рано да се видят светлите точки на звездите.

— Елате с мен — каза Годлун на Детето и поведе гостите си обратно към столовете в горния край на дългата маса. Неговото собствено място беше едно от двете места в самия край на масата. Другото място остана празно. — Моята жена, Меа — каза той на Детето за първото място вдясно от него, щом всички се настаниха. И кимна с глава към празния стол, сякаш представляше призрак.

— Господ да я пази винаги — рече Детето.

— Тя е в неговите ръце — продължи Годлун. — Вече шестнадесет години, откакто се спомина. Тази голяма къща, където се срещаме всички сега е планирана от нея.

Детето кимна отново, но нищо не каза.

— Не си ли женен? — запита го Годлун.

— Жена ми и аз живяхме под Божията благословия две години и пет дена — отвърна Детето, — преди милицията да я убие.

Годлун се облеци в него и примигна.

— Какъв ужас!

— Бог избра да стане така.

Годлун рязко се извърна, за да викне през рамо към вратата в дъното, откъдето идваха шумовете и миризмите от кухнята:

— Хайде! По-бързо, по-бързо!

При тия думи възрастните членове на рода се втекоха в помещението, за да запълнят останалите места на масата, доколкото изобщо имаше свободни места; други пък се появиха от кухнята с препълнени подноси.

Вечерята беше забележителна. Хал преброи петнадесет отделни ястия. Дори в сравнение с начина, по който ги бяха хранили другите земеделски семейства, откакто бяха слезли от планините, това беше направо банкет. Годлун очевидно се беше постарал до краен предел и бе вложил всичките си ресурси. По-специално имаше необичайно много вегетариански блюда, приготвени в съответствие с предписанията, които определяха какво може да си позволи да яде човек като Дете-на-Бога. Хал никога не беше виждал стареца да вечеря с такъв апетит; въздействието от това беше, че той стана необикновено общителен. Отговаряше все по-нашироко и по-нашироко на въпросите на Годлун, докато накрая, когато всички се преместиха в голямата дневна и двамата седнаха един до друг близо до огнището, нашарено от светлината на пламъците на огъня, който бяха запалили, за да прогони студа на пролетната вечер, Детето водеше почти монолог, като Годлун само от време на време подхвърляше по някой въпрос.

— ... няма съмнение — каза той на фермера, — че милицията с всеки изминат ден става по-многобройна, тъй като редиците на ония, дето са съблазнени от изчадията на Белиал^[1], се увеличават. Това е факт, с който трябва да се съобразяваме; и това е по Божията воля.

— Но... — Годлун се поколеба. — Ти самият — ти храниш надежда.

— Надежда? — Издълбаното от времето мършаво лице на Детето се втренчи в облото разтревожено лице на домакина.

— Надежда, че най-накрая милицията и всички други кучета на изчадията Белиалови ще бъдат усмирени и прочистени от нашия свят.

— Моят дълг не е да се надявам — отвърна Дете-на-Бога. — Това, което аз искам, е това, което Бог желае.

— Но може ли Той да пожелае всичко, което ние сме изградили от поколения тук, а и на Асоциация, да бъде завладяно от такива твари? Църквите ни да бъдат затворени, нашите богомолни гласове да замлъкнат и всичко туй да бъде стъпкано в прахта? — възрази Годлун.

— Нима ти знаеш каква е волята Господня? — запита Детето. — Може би точно това е Неговата воля; ако това е тъй, кои сме ние, та да я поставяме под съмнение? Не те ли чух само преди час да пееш заедно с мен: „Войнико, не питай ти — ни днес, ни утре — къде знамената ти отиват на война“?

Годлун бавно поклати глава.

— Не мога да повярвам, че Той би...

— Ти си загрижен за твоите деца и за децата на твоите деца — каза Детето не толкова рязко. — Само помни, че дори те не са твои. Те са ти дадени само за малко от Господа и Той ще ги използва така, както той поиска.

— Но нещата не са чак толкоз зле — възрази Годлун. — Да, милицията ни създава грижи и е вярно, че в градовете онези, които се подмазват на Другите, печелят. Но същината на нашата земя, нашите хора и нашата религия тук, в провинцията, продължава да бъде незасегната. Ние...

— В твоя малък свят, ще кажеш, все още има мир — прекъсна го Детето. — Но погледни извън този свят. Когато ти им потрябваш, когато твоите деца и ниви потрябват за целите на Другите, нима те няма да дойдат и да ти вземат всичко, което и когато им се прище? Погледни не само градовете на този свят, но всички градове на всички светове. Навсякъде изчадията на Белиал се движат почти без да ги проверяват или да ги възпрепятстват. Те не могат да докоснат ония от нас, които са силни във вратата, но почти всички други, щом ги видят веднъж, след туй винаги тръгват по петите им и ги следват без въпроси заради едно потупване по рамото, една похвална дума от тези свои нови, лъжливи и изрисувани идоли. Звярът и лъжепророкът, за които говори Откровението, са вече между нас и сбират силите си за Армагедон повсеместно на всички светове.

— Но Бог ще победи, когато дойде Армагедон!

— По свой собствен начин!

Годлун поклати глава и погледна безпомощно настрани към огъня.

— Не вярвам на туй — промълви тихо към пламъците. — Мнозина съм чувал да го казват, но все не можех да повярвам и точно затуй трябваше да поговоря с някой като теб. Как можеш ти, дете си

отдал живота си да се биеш с Неговите врагове, да приказваш тъй, сякаш последната битка може да бъде загубена?

— Човече на плуга и мира — рече Детето почти тъжно, — погледни навън към Вселената. Битката, за която ти говориш, вече е почти загубена. Времената вече са се променили. Дори ако утре онези, които Бог е прокълел, бъдат пометени, все пак старите традиции ще са вече изчезнали и това не е тяхно дело, а наше. През всички векове, откакто на човечеството за пръв е бил вдъхнат живот, сега отиват към края си и всичко, което е било съградено, се руши. Нима, когато идвах насам, не чух похотливия и лентяйски звук на музикален инструмент в твоята собствена къща? И въпреки това онзи, дете е свирил — който и да е той — все още не е под твоя покрив. Несъмнено преди час той е бил с всички останали на богослужението. Щом твоето собствено домочадие може да изпадне тъй в канавките и уличките на греха, как можеш ти да се надяваш на изкуплението на хорските светове, когато сред собствените ти стени няма такова изкупление?

Годлун вдигна глава от пламъците и се вторачи в Детето. Сухожилията на гърлото му помръднаха и се напрегнаха, но той издаде само един слаб звук, който не представляваше дори и дума.

— Не — каза Детето с истинска кротост. — Кой съм аз да те укорявам? Аз само ти показвам как стоят нещата. От хиляди години Земята е била люлка на Божиите чеда, докато не тръгна по дяволски пътища на разкоша с многото оръдия и инструменти. Краят можеше да дойде още тогава. Но Бог даде на човека още една възможност и му отвори новите светове. И всички се втурнаха навън, всеки с ония, за които мислеше, че са като него, и се опитаха да градят отново всичко и то така, както им се струваше най-добре, под други слънца. Ала от всички тия усилия излязоха само три народа, каквито не е имало досега: ние на Вярата; тези, които ние наричаме отрицатели на Бога и които наричат себе си екзотици; и тия на Войната, известни като дорсай. И както времето показва, нито един от тези три народа не беше Божият отговор, независимо до каква степен те бяха свой собствен отговор; а пък от техния провал сега се появиха тези от смесената порода, които наричаме Другите. И те ще превърнат всички светове в своя градина на удоволствията, а всички други мъже и жени — в свои роби. Можеш ли да погледнеш всичко туй и да не видиш, че ние още веднъж сме отхвърлили възможността, която ни е била дадена; така че

сега на Него не Му остава нищо друго, освен да ни остави да пожънем това, което сме посели; и всички, които се зоват човечество, да слязат най-накрая в мрак и мълчание — завинаги!

Годлун го гледаше с широко отворени очи.

— Но ти продължаваш да се бориш!

— Разбира се! — каза Детето. — Аз съм от Бога, независимо кой или какво не е. Аз трябва да свидетелствам за него, като излагам моето тяло срещу врага, докато това тяло издържи, и като защитавам онези, които моята малка сила може да защити, чак до моя собствен край. Какво значение има за мен, че всички хора от всички светове са избрали да маршируват към ямата на пъкълта? Това, което вършат в своите грехове, не е моя грижа. Моя е само грижата за Бога и живота на Божиите хора, един от които съм аз. Накрая всички, които маршируват към ямата ще бъдат забравени; но Господ ще си спомни за мен и ония като мен, които са живели със своята вяра — освен това нищо друго не искам и от нищо не се нуждая.

Годлун зарови лице в дланите си и остана така цяла минута. Когато пък отмести длани и вдигна глава, Хал видя, че кожата на лицето му се е свила и той изглежда много, много стар.

— На теб това ти е безразлично — прошепна той.

— Твоето безпокойство е за плътта, която обичаш — каза почти меко Дете-на-Бога. — Зная го, защото помня как беше през туй кратко време, докато бях с жена ми; и помня неродените деца, за които двамата с нея мечтаехме заедно. В тия мрачни дни, дето се задават, те ще защитаваш твоите деца и именно твоята надежда ти дава основания да мислиш, че ще можеш да го направиш. Но аз нямам за даване такава надежда. Всичко, което ти обичаш, ще погине. Другите ще направят скверна градина от световите на човечеството и няма да има кой да ги спре. Обърни се към бога, братко мой, защото нийде другаде няма да намериш утешение.

---

[1] Персонификация на злото; Сатана. — Б.пр. ↑

Издание:

Гордън Диксън. Последната енциклопедия

Американска. Първо издание

ИК „Орфия“, София, 2003

Редактор: Веселин Рунев

Коректор: Анита Евтимова

ISBN: 954-444-048-8

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.